P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBRI V.

CUM NOTIS NOVIS AC PERPETUIS
ad modum
JOHANNIS MINELLII,
ad optimos Codices emendati
& illuſtrati,
OPERA ATQUE STUDIO
M. ERDMANNI UHSEI
Acceſſit
Index locupletiſſimus Rerum, & Verborum.





VENETIIS,
APUD ANGELUM PASINELLUM,
in Via mercatoria ſub ſigno Scientiæ.
MDCCLVI.
SUPERIOR. PERMISSU, AC PRIVIL.

P. OVIDII NASONIS
VITA,

P. *Ovidius Naso*, poeta ingeniosissimus, equestri loco splendido, natus est *Sulmone* in Pelignis, anno ab Urbe condita DCCXI. A. Hirtio, C. Vibio Pansa Consulibus. a. d. XIII. Kal. Aprilis. Puer quum quodam naturæ instituto ad poeticen ferretur, patris tamen hortatu oratoriæ facultati se dedit, & apud Arellium Fuscum, Rhetorem, declamavit ingeniose, ut Senecæ testimonio lib. II. Controv. 11. constat, studioseque M. Porcium Latronem audivit. Virili toga sumta *Athenas profectus* est studiorum caussa, Asiæque urbes nobiliores ac Siciliæ cum Macro poeta adiit, ut ipse *Trist. I.* 2. 78. & *Pont.* II. 10. 21. docet. Nam quod in Asia sub M. Varrone militaverit, ut nonnulli tradiderunt, refellitur ex iis quæ lib. IV. Trist. El. 1. 71. & 70. de se scribit:

Aspera Militiæ juvenis certamina fugi,
Nec, nisi lusura movimus arma manu:

ut, & quando alibi se, qui per otia vitam duxerit, jam senem demum in exsilio *insolita manu arma capere* coactum queritur. Vid. Tr. I. 4. 73. & 74. IV. 10. 105. & 106. Romam reversus honores cepit, *Triumvir*, ut videtur, capitalis, & mox *Decemvir* litibus judicandis, creatus, ac præter centumvirale judicium privatis quoque judiciis præfuit. Quibus honori-

bus etsi gradum ad Senatoriam sibi struxerat dignitatem, ejusque spe latum clavum gestaverat, otii tamen litterati amantior, annum forte agens XXIV. curiæ ingrediendæ & majorum magistratuum petendorum curam abjecit, positoque lato clavo equestri ordine contentus totum se retulit ad mansuetiores Musas, carminibusque scribendis ingenium exercuit, & jam ante cœperat populo recitare carmina, *Amatoria* in primis, quæ de puella sibi amata, cui Corinnæ nomen falsum tribuebat, composuerat, aliquanto plura fortasse quam quæ de Corinna in libris Amorum hodie supersunt. *Uxores duxit tres*: quarum primam, quum parum commoda esset, mox dimisit, nec multo diutius cum altera vixit: tertiam constantius dilexit, quæ nobilissimas Romanorum gente cognatione contingens, in *Marciorum* domo videtur educata, cujus erga se fidem amoremque exsul etiam multis epistolis collaudat. Hæc ex priore marito habuerat *filiam*, quę Suillio, Germanici Cæsaris familiari, nupta fuit. Ipse quoque Ovidius, incertum ex qua conjuge, *filiam* genuit, quæ ex duobus maritis eum bis avum fecit, ac tum in Africa cum viro fuit, quum Ovidius relegatus est. *Per illam* hanc esse, putant plerique, ad quam scripta est elegia VII. lib. III. Tristium: Sed quæ ibi traduntur, præter quam quod filiæ mentionem non faciunt, *privignæ* non minus, quam *filiæ*, convenire possunt. Fuit Nostro & *pradium* paternum in Pelignis, *hortique* suburbani trans Tiberim prope pontem Milvium, gratissimus secessus, ubi & carminibus & arbusculis pangendis animum reficere solebat, ut ostendit potissimum ep. VIII. lib. I. ex Pont. v. 41. 48.

Con-

Censum denique sibi equestrem, ac paullo ampliorem fuisse, indicat Trist. II. 110. seqq.

Ita vir ingenio abundans, otio vero etiam lasciviens, non modo juvenis juvenilia & amatoria carmina scripsit, populoque, ut supra demonstratum est, recitavit, circa annum ætatis XXII. quorum multa inesse videntur *in libris Amorum*, quos ille *priore editione* quinque fecerat, altera in tres libros compegit, ut ex Proœmio libri I. intelligitur: sed postea *Heroidum* quoque epistolas, librosque III. *de Arte amandi*, tum & *Remedia amoris*, vulgavit, & in *Metamorphosibus Fastisque* componendis elaboravit, quod utrumque opus exilio ejus abruptum est. Scripsit etiam Romæ *Tragœdias* quasdam, quarum illustrissima fuit *Medea*: *Epigrammata* item, *Phænomena*, & *Halieutica*, seu de *Piscibus*, quorum præter exigua paucissimaque fragmenta, nihil superest, uti nec de *Carmine in funus Messallæ Corvini* scripto, de *inchoato opere belli Actiaci*, & de *Vaticiniis*, de *Triumpho* Tiberii Cæsaris, & libro de *Apotheosi Augusti* Getice scripto, quæ duo ultima in exsilio composuerat. Eidem *Medicamina faciei*, quorum fragmentum exstat, *Consolatio ad Liviam* Augustam, & *Elegia*, quæ *Nux* inscribitur, tribui solent majore veri specie, quam libelli de *Pulice*, de *Philomela*, & carmen Panegyricum de *Pisone*: quamquam & de illis dubitarunt viri eruditi.

Etiamsi vero amatoria sua carmina, & speciatim *Arte Amandi*, circa annum ætatis XLII. jam ediderat, vitaque ejus & mores etiam tum in transvectione equitum Augusto probata fuerat, (*Trist.* II. 98.) ad annum tamen ætatis quinquagesimum in Urbe quietus vixit, illo-

 que,

que ut vero est simile, spatio *patrem* XC. annos natum, ac post hunc *matrem*, amisit. (Trist. IV. 10. 77. 82.) Tum vero Augusti incurrens offensam, cui lascivia carminum de Arte amandi, & ex his secuta corruptio juventutis Romanæ, prætexebatur, *Tomon*, oppidum Mœsiæ inferioris ad Pontum Euxinum, *relegatus est*, librique ejus de Arte, e Bibliothecis publicis remoti, forte etiam aliis interdicti; quod innuere videtur ex Ponto I. 1. 12. Præter hanc tamen relegationis caussam, quæ palam ferebatur, atque ab ipso ingeniosissime diluitur lib. II. Tristium, alia fuit occultior, quæ graviore Augustum dolore adfecit, iratumque reddidit: in qua quidem se non scelere, verum errore tantum & imprudentia, culpam contraxisse; & speciatim quod inscius aliquod crimen vidisset, passim conatur persuadere. Vid. Trist. II. 103. & III. 5. 43. Id de viso Augusti incestu cum filia Julia complures acceperunt, sed falso. Nam quum pluribus locis Ovidius *extrema* sibi, & *ultima* demum *nocere* dicat, priore vita sine labe peracta, *v. Tr. II.* 97. & 109. *Pont.* I. 2. 145. satis adparet, veram illam relegationis caussam extremo hoc tempore primum incidisse. Julia vero major, Augusti filia, jam relagata fuerat IX. annis ante Ovidium, ut non potuerit illo tempore aliquod hujus & Augusti crimen videre. Probabilius est, fuisse eum conscium adulteriorum Juliæ minoris, neptis Augusti, iisque celandis, aut adjuvandis etiam, *vulnera* fecisse Augusto, quibus ille sic indoluerit, ut Ovidium eadem, qua Juliam, pœna adficeret. Namque & Julia hæc minor relegata est anno U. C. DCCLXI. ut recte ex Taciti Annalibus lib.

lib. IV. c. 71. rationem subduxit *Henr. Noris*, præter meritum reprehensus a Jo. Massonio in vita Ovidii p. 160. ut numeros inspicienti apertum est : & eodem anno exeunte Ovidius *Roma pulsus* ex Italia discessit, Corinthumque navigavit. Inde transacta hieme, aut certe aliqua hiemis parte, solvit rursus alia nave sumta, & in Thraciam navigavit, quod ostendit descriptio itineris Trist. I. 9. & 10. Non enim uno cursu, sed duabus ac potius tribus partibus, ac bis aut ter interposita mora, iter confecisse, docent notæ temporum in elegia X. positæ, ex quibus colligitur, Roma eum exiisse mense Novembri, Brundusio navigasse mense Decembri, v. 3. 4. idque satis tarda navigatione, de qua conqueritur Trist. I. 2. 84. & 93. eleg. III. 120. seq. Nec pacatius mare fuit, postquam Corintho avectus in Ægæo mari navigabat, mensibus Martio & Aprili sequentis anni, in quos fere conveniunt siderum significationes adlatæ in El. X. quam diximus v. 13. 16. Nam *hoedorum* ortus matutinus VIII. Kal. Mai. *Virgiliarum* occultatio IV. Non April. *Arcturi* ortus vespertinus XV. Kal. Mart. *Hyadum* occasus vespertinus XV. Kal. Maias contingere credebatur, ut ex Plinio XVIII. 26. 28. 31. & II. 47. Fastisque Ovidii patet, nec horum siderum significatio a veteribus Decembri mensi tribuitur, quo se in Hadria jactatum scribit. Rectius igitur hæc ad altera navigationis partem in mari Ægæo referemus. Quod vero *brumali luce* jactare se profundo dicit v. 39. non est de mense Decembri presse capiendum, sed communiter pro die *obscuro ac tempestuoso*, quales hieme esse solent, quem ad modum & *brumalem nivem*,

pro

pro hiberna, & *brumam* pro hieme dicit ex *Ponto* IV. 5. 4. & El. 13. 40.

Ergo sub veris initium, anno U.C.DCCLXII. in Samothraciam venit, indeque navem suam per Hellespontum Tomon petere jussit, ipse in Thraciam trajiciens terrestri itinere eodem pervenit, ibique ad annum ætatis suæ LX. vixit, & anno ab U. C. DCCLXX. *obiit*, postquam Roma & patria caruerat annos ferme IX. Tomis vero inter barbaros fuerat annos VIII. cum paucis mensibus. Quæ duo tempora si discernamus, & illas annorum notationes, quæ Ovidium in Scithia fuisse docent, non a tempore, quo Roma discessit, sed a vere sequenti, quo Tomon pervenit, computemus, facile omnes cum his rationibus nostris consentient. Supervixit Augusto annos tres, & in exsilio præter *Tristium, & Epistolarum ex Ponto* libros, quæque paullo ante demonstravimus, carmina, jam perdita, *Ibin* quoque scripsit, & *Metamorphoseon*, *Fastorum opera*, quorum expolitio exsilio ejus interrupta fuerat, vel amicis commendavit evulganda, vel ipse edidit. Ingenii laudem, ac *præmia* etiam inter barbaros tulit, qui eum, ob *carmen*, opinor, de *Augusto*, *lingua Getica* scriptum, immunitate donarunt, & corona poetica redimierunt. Vid. ex Ponto IV. 9. 97. 104. & Eleg. 14. 53. 56. *Sepultum Tomis* esse scribit Hieronymus in Chron. Euseb. quamquam poeta ossa sua Romam transferri olim optaverat, *Trist.* III. 3. 65. 76. quod tamen ne fieret, multis potuit casibus impediri. *Sabariæ* sepulcrum ejus repertum, ut Bruschius tradidit, non satis probabile judicat Jo. Masson, pag. 237.

CHRO.

CHRONOLOGIA

CARMINUM,

Quæ libris Triſtium & epiſtolarum ex Ponto continentur.

Anno U. C. DCCLXI. Chriſti VIII. Dionyſiano, M. Furio Camillo, Sex. Nonio Quintiliano Coſſ.

RElegatus Ovidius, *ætatis anno LI.* menſe Decembri Brunduſio ſolvit, & procelloſo mari jactatus ex Hadriatico & Ionio mari per ſinum Corinthiacum Corinthum venit. In hoc itinere ſcripſit *elegiam II. & III. libri I. Triſtium.*

Anno U. C. *DCCLXII. Chriſti IX. Qu. Sulpicio Camerino, C. Poppæo Sab. Coſſ.*

Cum Pannonibus & Illyriis, Batone in deditionem accepto, debellatum eſt ducibus Tiberio & Germanico, in Germania vero accepta clades Variana, ad quam ulciſcendam Tiberius contra Germanos imperator miſſus eſt.

Hujus anni initio ſcriptæ videntur elegiæ IV. V. VI. VII. & VIII. idque Corinthi, poſtquam litteris nuntiiſve Roma adlatis de amicorum quorumdam, eleg. IV. & VIII. & uxoris fide eleg. V. de exſtantibus adhuc libris Metamorphoſ. eleg. VI. de auctis amici honoribus eleg. VIII. v. 41. ſeq. certior factus erat.

Menſe autem Martio Corintho digreſſus Poeta in itinere ſcripſiſſe videtur elegiam I. qua velut præfatione priores illæ, antea ſeparatim miſſæ, jam vero in unum librum conligendæ, & publicandæ, ornarentur: tum menſe Aprili

in

in Samothraciam venisse, ubi scripsit eleg. IX. ac paulo post in ipso trajectu maris inter Samothracen & Thraciæ littora proxima elegiam X. Inde pedestri itinere Tomon petiit, quo deportari eum jusserat Augustus.

Eo delatus librum II. Tristium, quo se purgat Augusto, composuit, flagrante etiam tum bello Illyrico, ex quo triumphum Tiberio auguratur v.178.ante cladem Verian.,cujus nullam mentionem facit inter ea *arma,quæ metum* prębeant v.226

Circa idem tempus, aut etiam ante librum II. exarata est elegia II. lib. III. Trist. qua se in Pontum pervenisse indicat. Post aliquanto secuta est elegia III. quum ex insueto cęli victusque genere languorem contraxisset; eademque æstate deinceps *cætera hujus libri usque ad elegiam VIII.*, quam auctumno jam inclinante scriptam puto, ad quem adludit v. 29. & 30. ac mox subjunctam elegiam IX.

A. U. C. DCC. LXIII. Christi X. P. Corn. Dolabella, C. Junio Sitane Coss.

Tiberius in Germania res prospere gessit: deinde Romam regressus ædem Concordiæ, inscripto suo & fratris Drusi nomine,dedicavit.

Hujus anni primis mensibus scripta est *elegia X. lib.* III. quum proximo anno jam vidisset *terram relictam cessare, nec uvas, nec poma* auctumnum in ea regione *ferre*: vid. v. 7. 70 75. quæ certe non potuisset tum, ut expertus scribere, nisi jam priorem auctumnum in Ponto egisset. Tum post *elegiam XI.* scripta est *elegia XII.* vere hujus anni ineunte, v. 1. quæ Tiberio, jam Germanorum fines ingresso, victoriam & triumphum precatur. Mox poeta die natali suo XIII. Kal. Apriles, sive d. XXI. Martii, cecinit *elegiam XIII.* quum priore an-

no

no natalem diem suum nondum in Ponto, sed in itinere, egisset. Primam vero elegiam ejusdem libri, & *ultimam* XIV. scriptas existimo post reliquas, ut confectum jam ex pluribus epistolis librum Romam mitteret publicaretque.

Eumdem ad annum pertinere videtur VI. *priores elegiæ libri* IV.quarum *sextam* ejusdem anni auctumno scriptam adparet ex v.19.& 20. quum biennium nondum integrum patria caruisset.

An. U. C. DCC LXIV. Christi XI. M. Æmilio Lepido, T. Statilio Tauro Coss.

quo Tiberius & Germanicus bellum in Germania sine magno aliquo prælio produxerunt.

Sub hiemis exitum scripta est *eleg.* VII. *lib.* IV., quum alteram in Ponto hiemem poeta egisset, *v.* 1. 2. Quam ob rem *ultima* quoque hujus libri *carmina*, totusque liber collectus ante hunc annum Romam non potuit mitti.

Eodem anno scriptas arbitror *priores aliquot lib. V. elegias*; nisi *primam* velis, ut libro jam conlecto prescriptam, in alterum annum rejicere. *Elegia* certe III. indicat hujus anni diem XVI. Kal. April. qui Baccho festus erat: & *elegia V.* natalem conjugis celebrat, incertum quo mense, nisi quod tempus *graminis virentis* atque ob id veris adulti æstatisve ineuntis *ex v.*9.licet suspicari. Reliquo forte anni tempore compositæ sunt seqnentes VI. VII. VIII. & IX.

An U. C. DCC LXV. Christi XII. *Germanico Cæsare, C. Fonteio Capitone Coss.*

Tiberius triumphum de Illyrico, quem ob bellum Germanicum distulerat, egit.

Hujus anni initio scripsit Ovidius *elegiam* X. *l. V. Trist.* quum tertia ipsi in Ponto hiems ageretur, v. 1. quo venerat vere anni DCC LXII. Porro *cetera hujus libri elegiæ* eodem anno

no

no scriptæ, liberque ipse collectus Romam missus est.

Jam quum antea epistolis suis nomina eorum, ad quos mittebantur, prescribere non esset ausus, ne sua illis amicitia noceret, Augustumque offenderet, tandem hoc anno apertius agere cœpit, & ad amicos non occultatis nominibus scribere. Quas epistolas a prioribus sejunctas in alios congessit libros, *De Ponto*, aut potius *Ex Ponto*, inscribi solitos. In his vero epistolas non pro serie temporum, sed *utcumque*, *sine ordine*, junxit, quod ipse fatetur *Pont.* III. 9. 51. 53. Unde quum se *quarta hieme fatigari* ait lib. I. ep. II. 28. incertum manet, a discessune ex Italia sit computanda, an ab adventu in Pontum. Priore ratione in hunc annum U. C. DCC. LXV. ejusque principium cadit: sin alteram sequamur viam, ad annum sequentem referetur. At *elegia* VIII. *ejusdem libri* I. dubium non est quin hujus anni autumno scripta sit, qui quartus est exsilii Ovidiani in Ponto, v. 27. 28. Et quum nullibi in hoc libro mentionem faciat triumphi Illyrici, quem Tiberius hoc anno præcipitante egit, omnes ejus epistolas anno huic adsignandas puto, totumque librum hoc hanno Romam missum, antequam de triumpho Tiberii acto poeta in Ponto audiret. Possis tamen suspicari, *primam epistolam*, non huic uni tantum libro, sed omnibus jam collectis præscriptam; ut totum opus Bruto commendaret, ex v. 2. 3. 13. quod nunc in medio relinquimus.

An. U. DCC LXVI. Chr. XIII. *C. Silio Cæcina*; *L. Munatio Planco Coss.*

Germanicus peracto consulatu in Germaniam missus est ad reliquias belli persequendas.

Ovi-

Ovidius, quum fama de Tiberii triumpho ad eum perlata esset, carminibus illum ornandum sumsit, ejusque mentionem in compluribus *libri* II. epistolis facit, ut *epist.* I. II. V. ex quo intelligitur, eas hoc anno scriptas, ut fortasse *reliquas etiam libri ejusdem*.

Nec minus ad hunc eumdem annum referendæ sunt *tres priores epistolæ* libri III. *quarta*, quæ triumphum, quem diximus, & ipsa memorat; vel ad hujus anni exitum, & hiemem jam ineuntem, v. 33. vel ad initium sequentis anni, v. 60. *Ceteræ* hujus libri III. ut & *tres priores* libri IV. perspicuas temporum notas vis habent, nisi quod ep. VIII. lib. III. ad Maximum, & ep. I. lib. IV. ad Sext. Pompejum, hoc anno maxime credibile est scriptas: quum anno sequenti Fabius obierit, Pompejus consolatum gesserit, cujus in isto carmine nulla fit mentio. At lib. IV. ep. IV. certe ante hujus anni exitum scripta est, quum Sex. Pompejo consolatum proximo anno gerendum gratuletur.

An. U. C. DCC. LXVII. Chr. XIV. Sex. Pompejo, Sex. Apulejo Coss.

obiit Fabius Maximus, Ovidio amicissimus, & post eum Augustus a. d. XIV. Kal. Sept. qui dies est Sextilis mensis XIX. ac Tiberius imperium suscepit.

Hoc igitur anno scripta est lib. IV. ep. V. Sex. Pompejo tum Consuli: & ep. VI. quæ Fabii Maximi & Augusti mortem deplorat, v. 11. & 16. quum Nasoni jam quinquennium in Scythia actum esset, v. 5. nempe a Majo mense anni ab U. C. DCCLXII. ad Septembrem aut Octobrem anni hujus. Præterea ep. X. quum se bis tertiam æstatem in Ponto ducere indicet poeta, ad hunc annum pertinebit.

An.

An. U. C. *DCC. LXVIII. Chr. XV. Druso Cæsare*, *C. Norbano Flacco Coss.*

Quo Germanicus res in Germania egregie gessit, initio anni scriptæ videntur *epist.* VIII. & XIII. *libri* IV. quarum altera litteris Suillii, post Augusti obitum datis, sed sero perlatis v. 1. 3. 23. respondet: altera *sextam* Ovidio hiemem in Ponto actam docet v. 40. quæ est hiems a bruma ann. U. C. DCC LXVII. ad ver anni DCC LXVIII. pertinens, sexta quippe ab hieme, quæ annum DCC LXIII. inceperat. Nam prior illa ann. DCC LXIII. nondum Ovidium *sub axe nivali*, se Corinthi, aut in itinere, viderat.

An. U. C. DCC. LXIX. Chr. XVI. T. Statilio Tauro, *L. Scribonio Libone Coss.*

Scripta est epist. IX. lib. IV. qua Græcino Consuli in alteram anni partem suffecto gratulatur, & huic successurum sequentis anni initio dicit fratrem *L. Pompon. Flaccum*, qui cum C. Cæcilio Rufo Consul fuit an. U. C. DCC LXX. Chr. XVII. quibus Consulibus triumphavit Germanicus de Cattis & Cheruscis. Hujus autem triumphi mentionem quum faciat Ovidius *lib. I. Fastorum*, v. 285. *Fastos* ipso non ante hunc annum ab illo editos intelligimus.

Epistola libri IV. ex Ponto reliquæ, VII. XI. XII. XIV. XV. & XVI. certis temporum notis destituuntur, omnes tamen post Augusti excessum scriptas esse existimo.

Ceterum cur quatuor his annis ultimis non æque frequentes compareant epistolæ Nasonis, ejus rei caussam repetas licet ex ep. VII. lib. III. v. 40. 11.

P. OVI-



P. OVIDII NASONIS

*TRISTIUM

LIBER PRIMUS.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Poeta exul admonet librum ſuum, ut e Scythia Romam profecturus eo habitu accedat, qui exules decet; mandatque, quid velit reſponderi ſciſcitantibus, quid ipſe agat; ſimulque docet, quomodo ſe excuſare debeat, ſi forte carmina hæc minora videbuntur ejus ingenio. Poſtremo jubet, ut Palatium illud evitet, unde fulmen in ſe emiſſum eſſet.

1. PArve (2 nec invideo) 3 ſine me, Liber, ibis in 4 Urbem:

A (Hei

---

* Titulus horum librorum petitus eſt ab argumento, quod iidem tractant: nil enim niſi *Triſtia* Ovidius experiebatur in exilio ſuo, in quo præſentes libros compoſuerat. 1 Per parvum hunc librum innuitur vel totum opus de Triſtibus; vel ſola hæc Elegia prima; vel, quod plerimis placet, primus liber Triſtium. Hunc Ovidius per Proſopopeiam quandam alloquitur, ut e Scythia, ubi ipſe agebat exulem, Romam abeat. 2 Non obſto vel impedio. 3 Quia mihi Romam venire non licet. 4 Romam

(Hei mihi!) quod 5 domino non licet ire tuo.
Vade, sed 6 incultus; 7 qualem decet 8 exulis esse.
9 Infelix, 10 habitum temporis hujus habe.
11 Nec te purpureo 12 velent 13 vaccinia 14 fuco:
15 Non est conveniens luctibus ille color.
Nec 16 titulus minio, nec 17 cedro charta notetur.
18 Candida nec nigra cornua fronte geras.
19 Felices ornent 20 hæc instrumenta libellos.
21 For-

---

quæ sola *Urbs* dicta, reliquæ autem civitates *Oppida*. 5 Mihi, Ovidio, qui te componendo dominium in te sibi asseruit. 6 Minus ornatus. 7 Exulem enim, qui in mero squalore vivit, non decet melior habitus. 8 Librum ab exule confectum. 9 Sc. liber, ob infelicitatem Auctoris tui talis. 10 Seu: cultum lugubrem, qualem exilii mei tempus postulat. 11 Nec purpureo amictu induaris. 12 Sive, tegant. 13 Per vaccinia intelligit Plinius fruticem quendam in Gallia purpureum, ad tingendum idoneum: Servius autem violas purpurei coloris. 14 Alii legunt *succo*, quod tamen castigatioribus minus placet. 15 Purpureus enim color adhibebatur in triumphis, & ad luctus, in quibus tunc temporis Ovidius degebat, minime quadrat. 16 Tituli & Inscriptiones elegantiæ gratia fiebant rubrica; hoc est cinnabari, vel minio 17 Succo cedrino, ut perduret: Cedrus enim arbor est, nec cariem, nec vetustatem sentiens, & succo illius illita, a tineis sunt libera. 18 Per *cornua* intelligitur superior & inferior chartæ pars, per *frontem* vero, ipsa pagina. Antiqui scribebant in altera tantum paginarum facie, ad extremum usque folium, in quo firmitudinis causa bacillum teretem cedrinum, eburneum agglutinabant, cujus capita, superne & inferne eminentia, argento, aut ebore ornatu ergo præmuniebant, quæ *cornua* dicebantur. Candida erant indicia fortunæ lætioris; sed atrata tristioris. 19 Per felices libellos intelligit poemata, felicia sive læta, non tristia, continentia. 20 Dicta ornamenta, scilicet vaccinia, minium, cedrus &c.

21 Fortunæ memorem te decet eſſe meæ.
Nec 22 fragili 23 geminæ 24 poliantur pumice frontes:
25 Hirſutus 26 paſſis ut videare comis.
Neve 27 liturarum pudeat: qui viderit illas,
De lacrimis factas ſentiet eſſe meis.
Vade, Liber, verbiſque meis loca grata ſaluta:
28 Contingam certe quo licet illa pede.
Si quis, 29 ut in populo, noſtri non immemor 30 illic.
Si quis, qui, quid agam, forte requirat, erit;
Vivere me 31 dices, 32 ſalvum tamen eſſe negabis.
Id quoque, quod vivam, munus habere 33 Dei.
Atque ita te 34 cautus quærenti 35 plura legendum,
Ne, quæ non opus eſt, forte loquare, dabis.
36 Protinus admonitus 37 repetet mea 38 crimina lector;

 39 Et

---

21 Exilii mei ſtatuſque miſerrimi. 22 Qui facile teri poteſt; adhibebantur autem pumices ad poliendos libros. 23 Utraque chartæ planities, exterior & interior. 24 Lævigentur. 25 Incultus & impexus, ut illi, qui ſunt hirſuti. 26 Alii: Sparſis. 27 Macularum. *Litura* alias eſt, quæ ſuperinducto atramento aliove liquore ſcripturam aliquam delet. 28 Hoc eſt, ſi Romam mihi adire non licet, accedam ad eam carmine meo. 29 Ut in magna hominum copia aliquis non immemor eſſe ſolet. 30 Alii: *illo*. 31 Scil. illi dices. 32 Soſpitem. 33 Auguſti Cæſaris. 34 Alii: *tacitus*, ſed minus recte. 35 Innuit tres de arte amandi libros. Ordo eſt: Atque ita cautus quærenti plura, te legendum dabis: ne forte loquare ea, quæ non eſt opus loqui. 36 Simulac te videbit, cogitabit de me. 37 Recordabitur. 38 Alii: *mea carmina*, ſcil. libros amatorios. Crimina vero Ovidii ſunt, ſcripſiſſe amatoria, & neſcio quid vidiſſe.

39 Et peragar populi 40 publicus ore reus.
Neu cave defendas, quamvis 41 mordebere dictis.
42 Cauſa patrocinio non bona 43 pejor erit.
Invenies 44 aliquem, qui me 45 ſuſpiret ademptum;
46 Carmina 47 nec ſiccis perlegat iſta genis:
Et tacitus ſecum, ne quis 48 malus audiat, optet
Sit mea 49 lenito Ceſare 50 pœna minor
Nos quoque, 51 quiſquis erit, 52 ne ſit miſer ille, precamur,
Placatos 53 miſero qui volet eſſe 54 Deos.
55 Quæque volet, rata ſint; ablataque Principis ira
Sedibus in patriis det mihi poſſe mori.
56 Ut perages mandata, Liber, culpabere forſan;
Ingeniique minor laude ferere mei.
57 Judicis officium eſt, ut 58 res, ita 59 tempora rerum 60
Quærere: 61 queſito tempore tutus eris.
Car-

39 Et non modo a Cæſare, ſed ab omnibus condemnabor; nam *reum agere* idem eſt ac reum accuſare. 40 Ut qui in Rempubl. quid commiſerim. 41 Calumniis valde afficieris. 42 Mala cauſa. 43 Alii ; *major*. 44 Eos ad quos ſcripſit de Ponto. 45 Doleat. 46 Mea triſtia. 47 Manantibus lacrymis. 48 Invidus & malevolus. 49 Placato Cæſare Auguſto. 50 Exilium. Pro *minor* legunt alii *levis*. 51 Dolens meas vices. 52 Ut ſit felicior, ac ego. 53 Al. *miſeris*. 54 Principes, Dei vices ſuſtinentes. 55 Et fiant quæ pro me optat. 56 Excuſat Poeta verſus quos in exilio non poſſit meliores facere. 57 Dices eſſe minor ingenio meo. 58 Critici, de libris judicaturi. 59 Cauſas, in quarum quæſtione conſiderantur tempus, locus, modus, occaſio. 60 Opportunitatem. 61 Perpendenti, e in exilio ſcriptum eſſe, excuſaberis.

Carmina proveniunt animo 62 deducta sereno :
63 Nubila sunt 64 subitis tempora 65 nostra malis.
Carmina 66 secessum scribeutis & 67 otia quærunt :
Me mare, me venti, me 68 fera jactat hyems.
69 Carminibus metus omnis abest : 70 ego perditus ensem
Hæsurum 71 jugulo jam puto jamque meo.
Hæc quoque, 72 quod facio, judex mirabitur æquus ;
Scriptaque cum venia qualiacumque leget.
73 Da mihi Mœoniden, & tot circumspice 74 casus ;
Ingenium tantis 75 excidet omne malis.
Denique 76 securus famæ, Liber, ire memento ;
77 Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
78 Non ita se nobis præbet Fortuna secundam,
Ut tibi sit ratio laudis habenda tuæ.

A 3 79 Do-

---

62 Hilari animo composita. 63 Tristia. 64 Inopinatis. 65 Tristia, quibus versus hosce conficimus. 66 Solitudinem, loca solitaria. 67 Animum tranquillum & ab aliis laboribus abstractum. 68 Nam Ovidius erat in Scythia, multo frigori obnoxia ; aut per hyemem intelligit asperam tempestatem in itinere, in quo librum scripsisse creditur. 69 Carmina a metu debent esse libera. 70 Singulis momentis a Scythis me interfectum iri metuo. 71 Interiori colli parti. 72 Al. *quæ*, Poeta vult dicere : equus rerum æstimator meliores versus a me in præsens non requiret, miraturus, tam bonos hoc tempore & statu a me fuisse scriptos. 73 Fac me Homero parem, qui Mæonides dictus a Mæonia, Asiæ minoris provincia. 74 Circumstantias, sc. exilium, mare, procellas, mortisque metum. 75 Deficiet. 76 Non curans laudem comparandum aut nomen. 77 Nec te pudeat, non omni lectori probari. 78 Status noster tam non est

79 Donec eram ſoſpes, 80 tituli tangebar amore;
81 Quærendique mihi nominis ardor erat.
82 Carmina nunc ſi non ſtudiumque, quod obfuit, odi,
Sit ſatis, ingenio ſic fuga parta meo.
83 I tamen, i, pro me tu, cui licet, aſpice Romam.
84 Di facerent, poſſem nunc meus eſſe liber,
85 Nec te, quod venias magnam peregrinus in 86 Urbem,
Ignotum populo poſſe venire puta.
87 Ut 88 titulo careas, 89 ipſo noſcere colore:
Diſſimulare velis te licet eſſe meum.
90 Clam tamen intrato; ne te mea 91 carmina lædant.
92 Non ſunt ut quondam plena favoris erant.
Si quis erit, qui te, quia ſis 93 meus, eſſe legendum
Non putet, e 94 gremio rejiciatque ſuo;
Inſpice, dic titulum, 95 non ſum præceptor Amoris.

Quas

---

felix, ut laudem aucuperis. 79 Dum non premebar exilio tam moleſto. 80 Famæ, quæ titulis augeri ſolet, eram cupidus. 81 Comparandæ famæ cupido mihi erat. 82 Sufficiet, me non prorſus odiſſe carmina & ſtudium, quæ mihi nocuere, & exilium attulere. Per ſtudium in primis intelligi vult Ovidius Artem amandi, ob quam eum Auguſtus in exilium miſit. 83 Al. *I tamen, & pro me* Vel: *I nunc & pro me*. 84 Optat ſe verti poſſe in librum ſuum. 85 Nec exiſtima, te diſſimulare poſſe me auctorem. 86 Romam, quæ admodum erat magna, & adhuc eſt. 87 Licet. 88 Ovidii, & Triſtium, qui tamen non deerat, licet minio non eſſet notatus. 89 Habitu nimirum nigro & lugubri, nec non verſibus, quibus conſcriptus es. 90 Occulto, quia civitas nos odit. 91 Libri morum. 92 Favor ille ſequitur fortunam meam. 93 Ovidii amatoria conſcribere ſoliti. 94 Manu ſua. 95. Non tracto artem

Quas meruit, pœnas, 96 jam dedit illud opus.
Forſitan expectes, an in 97 alta Palatia miſſum
Scandere te jubeam, Cæſareamque domum.
Ignoſcant 98 auguſta mihi loca, 99 Dique locorum.
Venit in hoc illa 1 fulmen ab arce 2 caput,
Eſſe quidem memini 3 mitiſſima ſedibus illis.
Numina; ſed timeo, qui nocuere, 4 Deos.
Terretur 5 minimo pennæ ſtridore columba,
Unguibus, 6 accipiter, 7 ſauctia facta tuis:
Nec procul a ſtabulis audet ſecedere, ſi qua
8 Excuſſa eſt 9 avidi dentibus agna lupi.
10 Vitaret cœlum Phaëthon, ſi viveret; & quos
Optarat ſtulte, 11 tangere nollet equos.
Me quoque, que ſenſi, fateor 12 Jovis arma timere:
Me reor 13 infeſto, cum 14 tonat igne peti.

amandi, ut fiatres mei ttes. 96 Auctore in exilium miſſo. 97 Palatium erat unus e ſeptem Romæ montibus, quod Auguſtus Cæſar inhabitabat. 98 Magnifica, ſancta, & religioſa Auguſti ſedes. Auguſta dicuntur ab auctu, vel avium geſtu guſtuve. 99 Apollo Palatinus, Jupiter, Diana, Juno, Minerva, aliique Dei & Deæ, vel ipſe Auguſtus, qui vivens divinos honores meruit. 1 Ira Cæſaris. 2 Me per Sinecdochen, Parte pro toto ſumpta. 3 Mitem, placabilem & hoſtibus parcentem Auguſtum. 4 Deum Auguſtum, per Enallagen numeri pluralis pro ſingulari. 5 Minimo avis cujuſdam volatu. 6 Aquila, cujus ſpecies eſt accipiter. 7 Læſa, ſed erepta. 8 Agitata & læſa. 9 Satiari neſcii. 10 Ne iterum mortis ſubiret pericula. 11 Aſcendere nollet Solis patris currum, videlicet, Metam. 2. Fab. 1. 12 Auguſti iram. 13 Fulmine ſive ſupplicio. Pœnas minatur.

15 Quicumque 16 Argolica de classe Capharea fugit,
Semper ab Euboicis 17 vela retorquet aquis.
Et 18 mea cymba, semel vasta percussa procella,
19 Illum quo læsa est, horret adire locum.
Ergo, 20 care Liber, timida circumspice mente;
Et satis a 21 media sit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
22 Icarus, 23 Icariis nomina fecit aquis.
Difficile est tamen, hic 24 remis utaris, an aura
Dicere: consilium 25 resque locusque dabunt.
Si poteris 26 vacuo tradi; si cuncta videbis
27 Mitia; 28 si vires fregerit ira suas;
Si quis erit, qui te dubitantem & adire timentem
29 Tradat, & 30 ante tamen pauca loquatur, adi.

31 Lu-

---

15 Græci qui semel apud monrem Capharea tempestatem evaserunt, semper loca illa vitant. Nam Nauplius Palamedis Pater, ut filii necem ulcisceretur, elevata facula signum dederat ex Caphareo Euboiæ promontorio, cum Græci naufragio laborarent; qui, ubi credebant, ignes portum indicare tutissimum, inter asperrimos scopulos naufragium passi sunt. 16 Græca. *Argos* enim Græciæ est mettopolis. 17 Ne rursus naufragium patiatur. 18 Mea fortuna cymbæ submersioni proximæ similis. 19 Per locum illum intelligit Poeta Augustum Cæsarem. 20 Al. *cave*, ne scil. illum adeas. 21 Mediocri. 22 Dædali filius, de quo Metam. 8. Fab. 3. 23 Icario Mari. 24 Num levius & patientius agas, an urgeas & instes? Velis enim & remis naves procedunt velocius, sola aura & velis tardius. 25 Circumstantiæ. 26 Otioso Augusto. 27 Placata. 28 Si ira facta fuerit minor. 29 Sc. Augusto. 30 Prius te Augusto commen-

31 Luce bona, 32 dominoque tuo felicior ipse
Pervenias illuc; & 33 mala nostra leves.
Namque ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solus 34 Achilleo tollere more potest.
Tantum ne noceas, dum vis prodesse, videto.
35 Nam spes est animi nostra timore minor.
Quæque quiescebat, ne mota 36 resæviat ira,
Et pœnæ tu sis 37 altera causa, cave.
Cum tamen in nostrum fueris 38 penetrale receptus,
Contigerisque tuam 39 scrinia 40 curva domum;
Adspicies illic positos ex ordine 41 fratres.
42 Quos studium cunctos evigilavit idem,
43 Cetera turba palam 44 titulos ostendet apertos;
Et sua detecta nomina fronte geret.
45 Tres procul 46 obscura latitantes parte videbis.

det. 31 Felici die, 32 Me Ovidio. 33 Exilium meum facias tolerabilius. 34 Ut quondam fecit Achilles, Telephum ad se hasta percussum eadem sanans: inde canit Ovid. lib. 1. de Remedio Amoris: *Vulnus Achileo qua quondam fecerat hosti, Vulneris auxilium Pelias hasta tulit*. 35 Nam potius metuo malum aliquod, ac sperem Augustum placari posse. 36 Iterum sæviat, dum me danuo versus componere sentit. 37 Secunda. Prima erant libri de arte amandi conscripti. Cubiculum, ædium mearum intima. 39 Arculas, ubi mea reperitur bibliotheca. 40 Al. *parva*, 41 Libros ad me tamquam patre communi elaboratos. 42 Quos eodem omnes studio, cura, & vigilia genui. 43 Reliqua librorum copia. 44 nomina fronti librorum inscripta 45 Libros sc. de arte amandi. 46 In intimo angulo

Hi quoque, quod 47 nemo nescit, amare docent.
48 Hos tu vel fugias, vel, si satis 49 oris habebis,
50 Oedipas facito Telegonasque voces.
51 Deque tribus moneo, 52 si quæ tibi cura parentis,
Ne 53 quemquam, 54 quamvis ipse docebit, ames.
Sunt quoque 55 mutatæ ter quinque volumina formæ,
Nuper 56 ab exequiis carmina rapta meis:
His mando dicas, 57 inter mutata referri
Fortunæ vultum corpora posse meæ.
Namque ea dissimilis subito est effecta priori:
58 Flendaque nunc, 59 aliquo tempore læta fuit.
Plura quidem 60 mandare tibi, si quæris, habebam;
Sed 61 vereor tardæ causa fuisse moræ.
Quod 62 si, quæ subeunt, tecum, Liber, omnia ferres;

Sar-

47 Quilibet scit. 48 Nil habeas cum illis negotii. 49 Si te patienter audiant. Os Latinis sæpe significat audaciam & impudentiam. 50 Similes Oedipo atque Telegoni, & sic parricidas: uterque enim, licet inscius, patrem suum interfecit, & illi me auctorem ac parentem suum pepulerunt in exilium, quod mihi instar mortis, imo morte accerbius est. 51 De tribus sc. libris de arte amandi. 52 Si patrem Ovidium curas, ejusque reditum ex exilio cupis. 53 Ex tribus istis libris amatoriis. 54 Licet amandi præcepta tradat. 55 Metamorphoseon, opus e quindecim libris constans. 56 A meo exilio, quo consternatus Ovidius tanto operi postremam manum imponere non potuit. 57 Hoc est, me posse inter ceteras operis illius transformationes referri. 58 Tristis. 59 Olim. 60 mandanda. 61 Timeo, ne te detinuero. 62 Si om-

Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa via est: propera: nobis habitabitur 63 orbis
Ultimus 64 a terra, terra remota mea.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

In exilium proficiscens Poeta jubente Augusto, deprehensusque in medio mari, fluctibusque pene obrutus, deos precatur, ut ipsi saltem ignoscant, nec cum Cæsare ipsum funditus perdant; probatque multis exemplis, posse eos id facere. Describit deinde tempestatem: tum deos precatur, ut se incolumem ad Tomitas perducant.

1 DI 2 maris & cæli, (3 quid enim nisi vota supersunt?)
Solvere 4 quassatæ parcite 5 membra ratis.
6 Neve, precor, magni subscribite Cæsaris iræ.
Sæpe premente 7 Deo fert Deus alter opem.
8 Mulciber 9 in Trojam: 10 pro Troja stabat Apollo:

---

nia, quæ incidunt, tecum portares, magnum onus futurus esse ei, qui te ferret. 63 Scythia, ultima imperii Romani pars. 64 A Sulmone patria, vel ab urbe Roma, vel a Ponto, quam alibi terram suam Ovidius vocat.

1. Intelligit Neptunum, Glaucum, Phorcum, Palæmona, Tritones, quos fluctibus ipsum fere obruentibus, rogat, ut sibi parcant. 2 Quia utrumque turbatum erat. 3 Dum procella omnia vincit. 4 Tempestate concussæ. 5 Partes. 6 Ne & vos me post Cæsarem persequamini. 7 Altero Deo. 8 Vulcanus, Deus ignis, a mulcendo ita vocatus, quia ignis omnia mulcet seu domat. Contra. 10 Apollo favebat Trojæ, cujus erat conditor, & Paridis

11 Æqua venus 12 Teucris, Pallas 13 iniqua fuit.
Oderat 14 Æneam 15 propior 16 Saturnia turno;
17 Ille tamen 18 Veneris numine tutus erat.
19 Sæpe ferox 20 cautum 21 petiit Neptunus Ulissem:
Eripuit 22 patruo sæpe Minerva suo.
Et nobis aliquod, 23 quamvis distamus ab illis,
Quid vetat ira[illegible] numen 24 adesse 25 Deo?
Verba, miser, frustra 26 non proficientia perdo:
Ipsa 27 graves 28 spargunt 29 ora loquentis aquæ.
30 Terribilisque Notus 31 jactat mea dicta, precesque,
Ad quos 32 mittuntur, non finit ire Deos.
Ergo idem venti, 33 ne causa lædar in una,
34 Velaque nescio quo, 35 votaque nostra ferunt?

Me

---

sagittam in Achillis eam corporis partem, quæ vulnerabilis esset, dirigebat. 11 Favens ob Paridis sententiam. 12 Trojanis. 13 Irata. 14 Trojanorum Ducem, Veneris & Anchisæ filium. 15 Magis propitia. 16 Juno, Saturni filia. 17 Sc. Æneas. 18 Matris suæ præsidio. 19 Neptunus iratus, quod Ulysses primo Palamedem, nepotem insontem perdidisset, deinde etiam Polyphemum, filium, occæcasset; decem annos per mare illum est persecutus, cui semper adfuitMinerva seu prudentia, qua comite, omnia adversa superavit. 20 Callidum. 21 Vita Ulyssem privare studuit. 22 Neptuno Jovis fratri, cujus filia Pallas erat. 23 Licet heroibus istis minime sim comparandus. 24 Auxiliari. 25 Augusto Cæsare. 26 Quia tempestas haud cessat. 27 Inimicæ. 28 Conspergunt. 29 Precantia. 30 Ventus sævissimus. 31 Abripit. 32 Diriguntur. 33 Ut præter exilium & aliis modis affligat. 34 Navem. 35 Pre-

Me miserum, quanti 36 montes volvuntur aquarum!
Jam jam tacturos 37 sidera summa putes.
Quantæ 38 diducto 39 subsidunt æquore valles;
Jam jam tacturas 40 Tartara nigra putes.
Quocumque 41 adspicias, 42 nihil est nisi 43 pontus, & 44 aer;
Fluctibus 45 hic tumidus, nubibus 46 ille minax.
Inter 47 utrunque fremunt 48 immani 49 turbine venti.
Nescit 50 cui domino pareat unda maris.
Nam modo 51 purpureo 52 vires capit Eurus 53 ab ortu:
Nunc 54 Zephyrus 55 sero vespere missus adest.
Nunc 56 gelidus 57 sicca 58 Boreas 59 bacchatur ab Arcto:
Nunc Notus 60 adversa 61 prælia fronte gerit.

62 Re-

---

ces. 36 Fluctus instar montium per Hyperbolen. 37 Cœlum per Metonymiam. 38 Hiatus inter fluctus diducti. 39 Magis magisque profundæ apparent aquarum valles. 40 Infimum fundum, quia Tartara omnium sunt ima. 41 Al. *Adspicio*. 42 Nulla terra. 43 Mare, alias *Pontus*, proprie id denotat mare, quod a palude Mæoridis usque in Tenedum est extensum. 44 Al. *æther*. 45 Pontus attollitur fluctibus. 46 Aer nubibus indutis minatur pluviam & tempestatem. 47 Pontum sc. & aerem. 48 Maximo strepitu. 49 Al. *murmure*. 50 Cui vento, quia Eurus ab ortu luctatur cum Zephyro ab occasu, & Boreas a septentrione cum Austro a meridie. 51 Ob auroræ colorem purpureum. 52 Violentius flat. 53 Ab oriente sole. 54 Latine Favonius dictus. 55 Ab occidente sole. 56 Gelidus. 57 A sicco septentrione. 58 Aquilo alias dictus a vehementissimo volatu instar aquilæ. 59 Furit, sicut Bacchæ agunt. 60 E regione: est enim Notus Boreæ oppositus, siquidem a meridie flat. 61 Con-

62 Rector in incerto eſt: nec 63 quid fugiatve petatve,
Invenit: 64 ambiguis 65 ars ſtupet ipſa malis.
Scilicet occidimus, nec ſpes niſi vana ſalutis:
Dumque loquor, vultus obruit unda meos.
Opprimet 66 hanc animam fluctus: fruſtraque precanti
Ore 67 necaturas accipiemus aquas.
68 At pia nil aliud quam me dolet exule conjux:
69 Hoc unum noſtri ſcitque gemitque mali.
Neſcit in immenſo jactari corpora Ponto:
Neſcit agi ventis: neſcit 70 adeſſe necem.
Di bene, quod non ſum mecum 71 conſcendere paſſus:
72 Ne mihi mors miſero bis patienda foret!
73 At nunc, ut peream, quoniam caret illa periclo;
Dimidia certe parte ſuperſtes ero.
Hei mihi, 74 quam celeri micuerunt nubila flamma!

75 Quan-

---

tendit cum eo de imperio. 62 Gubernaror navis. 63 Quem ventum vitet, aut ad quem locum curſum dirigat. 64. Ventis illis ſibi contrariantibus: reddunt enim gubernatorem navis dubium, quid agendum. 65 Navigandi peritia. 66 Meam vitam. 67 Mortiferas. 68 Dolet pia mea uxor, quod in exilium mittor. 69 Scit tantum exilium meum, non tempeſtatem, qua jactor. 70 Me morti eſſe proximum. 71 Navem, ut ipſa volebat. 72 Ne & ipſa mecum moriatur. 73 Sed licet naufragio pe ream, videbor tamen mihi vivere, ſi uxor mea, dimidia pars mei, ſit incolumis. 74 Quam celeriter coruſcavit, quod fit cum flatus aut vapor longiore tractu nititur; cum vero in nube luctatur, tonitrua eduntur: cum erumpit ardens fulmina.

75 Quantus ab ætherio personat 76 axe fragor!
Nec levius laterum tabulæ feriuntur ab undis,
Quam 77 grave ballistæ mœnia pulsat onus.
Qui venit hic fluctus, fluctus supereminet omnes:
78 Posterior nono est undecimoque prior.
Nec lethum timeo: 79 genus est miserabile lethi.
Demite naufragium: mors mihi munus erit.
80 Est aliquid, fatove suo ferrove 81 cadentem
In solita 82 moriens ponere corpus humo:
83 Est mandata suis aliquid sperare sepulcra,
Et non æquoreis piscibus esse cibum.
Fingite me dignum 84 tali nece: 85 non ego solus
Hic vehor; 86 immeritos cur mea pœna trahit?
Proh 87 Superi, 88 viridesque Dei, quibus æquora curæ!

---

75 Quantum tonitru. 76 Toto cœlo per Synecdochen partis pro toto. 77 Gravia pondera & saxa, quæ vibrantur balistis. Est autem *balista* tormentum, quo veteres in jaciendis saxis majoribus & minoribus, dum oppida oppugnabant, utebantur, 78 Fluctum intelligit, quem Poetæ *decimum* sive *decumanum* vocitant, qui maximus esse solet. Veteribus enim maxima audiebant *decumana*. 79 Grave est, docente Homero, naufragio perire: quia anima est ignea, & extingui videtur in aqua, elemento contrario; vel quia sic pereuntes piscibus esca fiunt, nec tumulo mandantur. 80 Est alicujus momenti, nec tantopere dolendum, si quis morte sua vel naturali obeat, & gladio in bello occidi, dummodo in natali solo apud suos, non in aqua, cadaver ponatur. 81 Hominem. 82 Morientis hominis. 83 Al. *Et mandare suis aliqua & sperare sepulcrum*. 84 Naufragio mori. 85 Parcendum est reliquis, eadem mecum navi vectis. 86 Cur insontes meos comites eadem pœna tangit. 87 Cœlestes ventis imperantes. 88 Dii maris viridis.

89 Utraque jam veſtras ſiſtite turba 90 minas.
Quamque dedit vitam mitiſſima Cæſaris ira,
Hanc finite infelix in 91 loca 92 juſſa feram.
Si quam commerui pœnam me pendere vultis:
93 Culpa mea eſt ipſo judice morte minor.
Mittere me 94 Stygias ſi jam voluiſſet ad undas
Cæſar; 95 in hoc veſtra non eguiſſet ope.
Eſt illi noſtri 96 non invidioſa 97 cruoris
Copia; 98 quodque dedit, cum volet, ipſe 99 feret.
Vos modo, quos certe nullo puto crimine læſos,
1 Contenti noſtris, Di, precor, eſte malis.
Nec tamen, 2 ut cuncti miſerum ſervare velitis,
Quod periit, ſalvum jam caput eſſe potes.
3 Ut mare conſidat, ventiſque 4 ferentibus utar;
5 Ut mihi parcatis; num minus exul ero?
6 Non ego divitias avidus ſine fine parandi
La-

---

89 Et cœli & maris Dii. 90 Minæ cœleſtium ſunt tonitrua & fulmina, marinorum autem venti & fluctus. 91 Scythiam. 92 Al. *miſſa*. 93 Crimen, ut ipſe Auguſtus cenſet, mortem non meretur. 94 Ad inferos, locum eorum, qui intereunt. 95 Jam Romæ erant gladii & carnifices, ipſe habet jus vitæ & necis. 96 Si me interficiat, non concitabit ſibi ob crimina mea invidiam; vel non invidet ille mihi vitam. 97 Mortis meæ poteſtas, quæ penes Cæſarem eſt. 98 Vitam, quam mihi conceſſit Auguſtus. 99 Auferet. 1 Nil addite malis ab Auguſto mihi illatis. 2 Licet vos cuncti me in tutum locum perducere, mihique ſalutem afferre velitis. 3 Quamvis mare placidum fiat. 4 Secundis & potiantibus me in Scythiam. 5 Quamvis faciatis, ne naufragio peream, tamen manebo exul. 6 Non ad lucra, curioſitatem, aut voluptates, ſed ad exilium, quo mittor, placidum vo-

Latum 7 mutandis mercibus æquor 8 aro:
9 Nec peto, quas quondam petii ſtudioſus 10 Athenas:
11 Oppida non Aſiæ, non loca viſa prius.
Non ut, 12 Alexandri claram delatus in urbem,
13 Delicias videam, Nile 14 jocoſe tuas.
15 Quod faciles opto ventos (16 quis credere poſſit?)
17 Sarmatis eſt tellus, quam mea vota petunt.
18 Obligor, ut 19 tangam 20 lævi 21 fera littora Ponti;
Quodque ſit a patria tam fuga tarda, queror.
Ne-

---

lo mare. 7 Ut mercatorum inſtar merces meas mutem. 8 Navigo. 9 Nec Athenas eo ſtudiorum cauſa. 10 Græciæ civitatem, eruditorum alumnam. 11 Nec peto Aſiam, oppida ejus videndi ergo. 12 Intelligit Alexandriam, quam in Ægypto conditam de nomine ſuo appellavit Alexander Magnus. Hæc luxui, ludis, locis, vitæque molli & voluptuoſæ admodum erat dedita. inque ea nimia parentum erga liberos florebat indulgentia. 13 Jocos tuos. 14 Nilum Poeta ideo vocat *jocoſum*, quia Canopi erat Serapidis templum, ab Alexandria 20 ſtadiis diſtans, quo ingens ex Alexandria turba per foſſam ad ſolemnia deſcendebat. Nam die ac nocte eadem plena erat naviculis virorum & mulierum impudenter canentium & cum omni diſſolutione ſaltantium; vel ob copiam cum aliarum rerum, tum variorum animalium, hincque ipſarum deliciarum; vel quia tota Ægyptus in deliciis verſari ſolebat. 15 Al. *Quod facile eſt opto ventos*. 16 Fidem fere ſuperat, optare aliquem ventos, quibus feratur in terram aſperam, ut ibi miſere vivat. 17 Sarmatia, regio, cujus pars in Europa, pars vero in Aſia ſita eſt. 18 Juſſum eſt. 19 Inhabilem. 20 Læva parte maris Pontici. Cum enim Poeta mare Ponticum ingrederetur, a læva erat Tomos, quo tendebat. 21 Ob feras gentes ibi habitantes.

Nescio quo videam positos ut in orbe 22 Tomitas,
23 Exilem facio per mea vota viam.
24 Seu me diligitis, tantos compescite luctus;
25 Pronaque sint nostræ numina vestra rati:
Seu 26 magis odistis, 27 jussæ me advertite terræ
28 Supplicii pars est in regione mei.
Ferte (quid hic facio?) rapidi mea carbasa venti.
29 Ausonios fines 30 cur mea vela vident?
Noluit 31 hoc Cæsar: quid, quem 32 fugat ille, 33 tenetis?
34 Adspiciat vultus Pontica terra meos,
35 Et jubet, 36 & merui, nec, quæ damnaverit ille
Crimina defendi fasve piumve puto.
Si tamen 37 acta Deos numquam mortalia 38 fallunt;
39 A culpa facinus scitis abesse mea.
Immo ita, vos scitis, si me meus abstulit 40 error,

41 Stul-

22 Ut vivam per reliquum vitæ meæ tempus inter Tomitas. *Tomos* urbs erat in Getico littore, ita dicta, quoniam ibi Medea fratrem suum trucidarat. 23 Brevem & compendiolam. Al. *Exilii*. 24 Al. *Si*. 25 Propitia. 26 Ac Augustus. 27 Deferre me in Scythiam. 28 Non opus est naufragio, satis erit supplicii, si in Sarmatia ab Augusto mihi concessa moriar. 29 Italiæ fines cujus partem Ausones iuhabitabant. 30 Cur e navi velifica Italiam prospicio. 31 Ut circa Italiam hærerem. 32 Relegat. 33 Detinetis. 34 Per Hypallagen sonare debet: Aspiciat vultus meus terram Ponto confinem. 35 Et vult me abire in exilium. 36 Agnoscit culpam. 37 Facta mortalium. 38 Latent. 39 A meo scelere. 40 Poeta vocat peccatum suum imprudentiam, non scelus. Putant nonnulli, Augustum ideo relegasse Ovidium, quia hic imprudens illum viderit cum filia Julia incestum com-

41 Stultaque mens nobis, non 42 scelerata fuit.
43 Quamlibet e minimis; domui si favimus illi;
44 Si satis Augusti publica jussa 45 mihi;
46 Hoc Duce si 47 dixi felicia sæcula; 48 proque
Cæsare thura pius 49 Cæsaribusque dedi;
50 Si fuit hic animus nobis; ita parcite, Divi.
51 Sin minus; alta cadens obruat unda caput.
Fallor? an incipiunt 52 gravidæ vanescere nubes,
Victaque mutati 53 frangitur ira maris?
Non 54 casus, sed vos sub conditione vocati,
55 Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

ELE-

---

mittere. 41 Improvida. 42 Improba. 43 Licet fuerim e minimis, familiæ Cæsaris Augusti favens. Al. *Quod licet*. 44 Si Augusti, me relegantis, jussis perinde ac publicis parui. 45. Al. *tuli*. 46 Si ipsa tempora sub hoc Cæsari peracta dixi felicia. 47 Al. *duxi*. 48 Cæsare, inque ejus salutem. 49 Intelligit Tiberium ejusque filios, Germanicum & Drusum. 50 Si ea nobis fuit mens in Augustum, ut ipsi faveremus. 51 Si non, sc. fuit ea nobis mens in Augustum. 52 Minantes tempestatem. 53 Repellitur. 54. Al. *casu*. Sensus est: Tempestas hæc languescit non fortuito, sed ad preces meas. 55. Quos non possum fallere.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Miſerabiliter exponit Poeta conſternationem illam, qua affectus eſt, poſtquam Cæſar eum juſſit in exilium abire; declarat etiam, quid ex nocte egerit, quæ fuit ipſi in urbe ultima. Miſerabilius deinde uxoris & domeſticorum lacrymas deſcribit. Denique dicit, ſe cœpiſſe navigare, & in Jonio mari ſæviſſimam tempeſtatem coortam eſſe, qua territi etiam nautæ ſalutem deſperaverint.

CUm 1 ſubit illius triſtiſſima noctis 2 imago,
Quæ mihi 3 ſupremum tempus in 4 Urbe fuit;
Cum 5 repeto noctem, qua 6 tot mihi cara reliqui;
Labitur ex oculis nunc quoque 7 gutta meis.
Jam prope 8 lux aderat, qua me diſcedere Cæſar
Finibus 9 extremæ juſſerat Auſoniæ.
Nec 10 mens, nec 11 ſpatium fuerat 12 ſatis apta 13 paranti.
14 Torpuerant longa pectora noſtra mora.
Non mihi ſervorum, comitis non cura legendi,
Non aptæ profugo veſtis opiſve fuit.
Non aliter 14 ſtupui, quam qui 15 Jovis ignibus ictus
Vi-

1 In mentem venit. 2 Recordatio. 3 Noviſſimum ſeu ultimum. 4 Roma. 5 Recordor. 6 Patriam urbem, domum, uxorem, amicos &c. 7 Lacrymæ. 8 Dies. 9 Ultimæ Italiæ. 10 Quæ turbata malis, quod ageret, neſciebat. 11 Tempus. 12 Mihi neceſſaria. 13 Al. *parandi*. 14 Senſu carebant. 14 Fui attonitus. 15 Ful.

Vivit, & eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.
Ut tamen hanc 16 animo nubem dolor ipſe 17 removit,
18 Et tandem ſenſus convaluere mei;
Alloquor extremum mœſtos abiturus amicos,
Qui modo de multis 19 unus & alter erant.
Uxor amans flentem flens acrius ipſa 20 tenebat:
21 Imbre per 22 indignas uſque cadente genas.
Nata procul 23 Libycis aberat diverſa ſub oris, 24
25 Nec poterat 26 fati certior eſſe mei.
Quocumque adſpiceres, luctus gemituſque 27 ſonabant:
28 Formaque non taciti funeris intus erat.
Femina, virque, meo pueri quoque 29 funere mœrent?
Inque domo lacrymas angulus omnis habet.
Si licet exemplis in parvo grandibus uti:
30 Hæc facies Trojæ, cum caperetur, erat.

31 Jam

---

mine tactus, & an vivat, neſcit. 16 Coſternationem, qua animus quaſi obnubilatur. 17 Diſcuſſit. 18 Ubi me collegi, animuſque rediit. 19 Pauci, cum multi fuiſſent. Inter eos vero, qui in amicitiæ officio perſtiterant, Carum, Celſum & Maximum enumerat Eleg. 5. Lib. 3. 20. Me flentem amplectebatur. 21 Lacrymis copioſiſſimi imbris inſtar per genas defluentibus. 22 Quia uxor non erat merita, ut ſic ſe maceraret Lacrymis. 23 Filia Perilla, maritum ſuum in Africam ſecuta. 24 In Libya, Africæ regione. 25 Ob magnam loci diſtantiam. 26 Exilii fato mihi immiſſi. 27. Exaudiebantur. 28 Et erat in domo mea ſpecies quædam funeris, circa quod non taciti, ſed magni gemitus dantur. 29 Exilio, quod funeri eſt ſimile: 30 Tantus erat in domo mea luctus, quantus Trojæ, cum

31 Jamque quiescebant voces hominumque canumque:
32 Lunaque 33 nocturnos 34 alta regebat æquos.
35 Hanc ego 36 suspiciens, & 37 ab hac 38 Capitolia cernens.
39 Quæ nostro 40 frustra 41 juncta fuere 42 Lari.
43 Numina 44 vicinis habitantia sedibus, inquam,
Jamque oculis numquam templa videnda meis.
Dique relinquendi, 45 quos Urbs habet 46 alta 47 Quirini.
48 Este salutati tempus in omne mihi.

Et

---

urbs ea esset capta: 31 Est descriptio noctis ubi omnia silent. 32 Luna fulgebat. 33 Noctu currentes. 34 Supra Horizontem elevata. 35 Scilicet Lunam, 36 Sursum aspiciens. 37 Al. *adhuc* item *ad hæc* i. e. insuper. Ab hac autem, denotat, post hanc, scilic. aspectam. 38 Collem Capitolinum, inde sic dictum, quoniam in eo, cum fundamenta ædis Jovis foderentur, *caput* humanum repertum fuerat. 39 Scil Capitolia. 40 Quia nobis non profuerunt, cum præsentia numinum eadem inhabitantium vicinos suos tueri debuisset. 41 Contigua. 42 Nostræ domui. *Lares* alias sunt Dii domestici, qui credebantur domos custod re, ideoque domi colebantur, & illis focus erat sacer. Sumuntur autem pro ædibus ipsis. Ab illis nomen habuit *Lararium*, hoc est, sacrarium domesticum in quo Lares adorabantur. 43 Jovem Capitolinum, Junonem, Minervam & ceteros designat, qui in Capitolio colebantur. 44 Templis ædibus vicinis. 45 Omnes, quos Roma colit. 46 Roma quæ in septem collibus seu montibus erat posita. 47 Romulo, a quo erat condita. Dicebatur autem Romulus *Quirinus*, quia hastam ferre solebat, & ab ipso Romani appellati sunt *Quirites*. 48 Valere in æternum.

Et 49 quamquam ſero 50 clypeum poſt vulnera ſumo;
Attamen hanc 51 odiis exonerate 52 fugam:
53 Cæleſtique viro, quis me deceperit 54 error,
Dicite, pro 55 culpa ne ſcelus eſſe putet.
Ut, quod vos 56 ſcitis, pœnæ quoque ſentiat 57 auctor,
58 Placato poſſum non miſer eſſe Deo.
Hac prece adoravi Superos ego: 59 pluribus uxor;
60 Singultu medios præpediente ſonos.
Illa etiam ante 61 Lares 62 paſſis proſtrata capillis
Contigit 63 extinctos ore tremente focos:
Multaque in 64 adverſos 65 effudit verba Penates,
Pro 66 deplorato 67 non valitura viro.
Jamque moræ ſpatium nox 68 præcipitata negabat,

69 Ver-

---

49 Licet ſero nimis ſapiam, & ante vulnera ſeu damnationem meam ad vos confugere debuiſſem, ut me ab exilio conſervaretis. 50 Præſidium ac tutelam Deorum intelligit. 51 Efficite, ut poſt diſceſſum meum ab Auguſti & aliorum odio ſim liber. 52 Exilium. 53. Auguſto, qui vivus & mortuus divinos honores meruit. 54 Qualis imprudentia. 55. Errore. 56 De me. 57. Auguſtus, qui me in exilium miſit. 58 Auguſto reconciliato poſſum revocari. 59 Precibus. 60 Lacrymis media & imperfecta verba implentibus. 61 Deos domeſticos. 62 Sparſis, more precantium, circa caput. 63. Jam non ardentia altaria. 64 Al. *adverſos*. 65. Quoniam nil profecit, averſis & adverſis Penatibus ſeu Diis domeſticis. 66. Cujus cauſa deplorata, ſeu talis erat, cui nulla medicina mederi poſſet. 67 fruſtranea. 68 Auroræ vicina: eſt enim nota imminentis diluculi.

69 Verſaque 70 ab axe ſuo 71 Sarrhaſis 72 Arctos erat.
Quid facerem? Blando patriæ retinebar amore;
Ultima ſed 73 juſſæ nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo dixi properante, Quid 74 urges?
Vel 75 quo feſtines ire, vel 76 unde, vide.
Ah quoties certam me ſum mentitus habere
Horam, propoſitæ quæ foret apta 77 viæ;
78 Ter limen tetigi, ter ſum revocatus: & ipſe
79 Indulgens animo pes mihi tardus erat..
Sæpe, 80 Vale dicto, rurſus ſum multa locutus,
Et quaſi diſcedens oſcula 81 ſumma dedi.
Sæpe eadem mandata dedi: 82 meque ipſe feſelli,
Reſpiciens oculis 83 pignora cara meis.
84 Denique, Quid propero? 85 Scythia eſt quo mittimur, inquam:

Car-

69 Auroram deſignat, qua plauſtrum celeſte in orientem vertitur. 70 Ab ejus rotis. 71 Arcadia, ab oppido appellata, fuit enim Caliſto filia Lycaonis regis Arcadiæ. 72 Urſa major. 73 Diebus ſcilicet elapſis, intra quos urbe & Italia juſſus eram excedere: relegatis enim, dies excedendi a præſidibus urbium & provinciarum ſtatui ſolebat. 74 Feſtinas. 75 In orbem extremum. 76 A patria, a loco jucundiſſimo in teterrimum; hinc neutra de cauſa feſtinandum. 77 itineri. 78 Te diſceſſi; terque retroceſſi. Tam infelix omen putabant veteres limen offendere, cum domum ingrederemus, domove egrederentur, ut id, quod tunc facere in animo habebant, feliciter ſibi ſuccedere non poſſe crederent. 79 Pes nolens diſcedere, ut mihi pareret, erat ad abeundum lentus. 80 Amicis meis. 81 Ex ultima. 82 Quia oblitus eram, me ſæpius idem meis mandaſſe. 83 Uxorem omneſque amicos. 84 Sc. *dixi*. 85 Hodie

86 Roma relinquenda eſt: 87 utraque 88 juſta mora eſt.
Uxor in æteruum 89 vivo mihi viva negatur:
Et 90 domus, & fidæ 91 dulcia membra domus.
Quoſque ego 92 fraterno dilexi more ſodales,
O mihi 93 Theſea pectora juncta fide!
Dum licet 94 amplectar, numquam fortaſſe licebit
Amplius: 95 in lucro, quæ datur hora, mihi eſt.
Nec mora: ſermonis verba 96 imperfecta relinquo,
Complectens animo 97 proxima quæque meo.
Dnm loquor, & flemus; cælo nitidiſſimus alto,
Stella 98 gravis nobis, 99 Lucifer ortns erat.
1 Dividor haud aliter quam ſi mea membra relinquam:

Moſcovia & Tartaria dicta. 86 Mundi domina. 87 Ne Romam relinquam, Scythiamque petam. 88 Dum Roma nil melius, Scythia nil pejus. Vid. Eleg. 5. Lib. 1 de Pont. 89 Quod alias non niſi poſt mortem accidit. 90 Familia. 91 Amici, domeſtici, ſervi, nec non divitiæ, quæ omnia domus ſunt membra. 92 Ac ſi mei fuiſſent fratres. 93 Amore fido qualis fuit Theſei in Pirithoum, qui cum illo adibat inferos. 94 Vos. 95 Tempus illud lucror, quo ſum vobiſcum. 96 Nondum ad finem perducta. 97 Cariſſima. 98 Moleſta, quia eo die in exilium abeundum. 99 Lucem ferens, & *Phoſphorus* dictus, cum Solem antecedit: *Heſperus* autem, cum eum ſequitur. 1 Se-

Et 2 pars abrumpi corpore viſa ſuo eſt.
(Sic 3 Priamus doluit, tunc cum in 4 contraria 5 verſus
6 Ultores habuit proditionis 7 equus.)
8 Tum vero exoritur clamor gemituſque meorum;
Et feriunt 9 mœſtæ pectora nuda manus.
Tum vero conjux humeris abeuntis inhærens
Miſcuit hæc lacrymis triſtia dicta ſuis:
Non potes 10 avelli: ſimul ah, ſimul ibimus, inquit.
Te ſequar, & conjux exulis exul ero.
11 Et mihi facta via eſt: & me capit 12 ultima tellus.
Accedam 13 profugæ ſarcina parva rati.
Te jubet e patria diſcedere 14 Cæſaris ira
Me 15 pietas: pietas hæc mihi 16 Cæſar erit.

17 Ta-

---

jungor a meis. 2 Membrum reſecari. 3 Trojanorum ultimus Rex, Laomedontis filius. 4 In noxiam ſententiam raptus: quia Sinoni crediderat, equo in urbem tracto, omnia Trojæ proſpera eventura; ſed contrarium contigit, dum Troja eo equo capta eſt. 5 Al. *verſos*. 6 Equus ligneus, Trojanos Græcis prodens, in ſe continebat Græcos ulturos Paridem, qui Helenam proditione rapuerat. 7 Al. *equos*. 8 Cum diſcederem. 9 A perſona mæſta ita dictæ per metonymiam. 10 A me ſeparari. 11 Ego eamdem tecum viam terra & mari poſſum ingredi. 12 Scythica & Septemtrionalis regio. 13 Quæ te profugum vehet, per methonymiam. 14 Auguſtus iratus, iterum per methonymiam. 15 Amor in te meus, non Cæſaris mandatum. 16 Cæſaris imperium, ut tecum in exilium abeam,

17 Talia tentabat: 18 sic & tentaverat ante:
19 Vixque dedit victas utilitate manus.
20 Egredior (21 sive illud erat sine funere 22 ferri.
23 Squallidus immissis 24 hirta per ora comis.
Illa dolore mei 25 tenebris narratur obortis
26 Semianimis media procubuisse domo.
27 Utque resurrexit, 28 fœdatis pulvere turpi
Crinibus, & 29 gelida membra levavit humo;
Se modo, 30 desertos modo complorasse penates:
Nomen & erepti sæpe vocasse viri:
Nec gemuisse minus, quam si 31 natæve meumve
Vidisset 32 structos corpus habere 33 rogos:
Et voluisse mori; moriendo 34 ponere sensus:

---

17 Mecum abire. 18 Quod & ante fecerat. 19 Ægre se vinci est passa, ut remaneret, ostensa ipsius & mea utilitate. 20 Domo. 21 Sive efferebar potius vivus citra mortem & funus. 22 Efferri, scilic. ad sepulturam. 23 Incomptus tristis instar. 24 Per faciem barbatam: in luctu enim veteres nec capillum, nec barbam tondebant. 25 Cum vesperasceret. 26 Semimortua, animi deliquium passa. 27 Et postquam, 28 Deturpatis, quod signum erat tristitiæ maximæ. 29 Frigida terra, non e toro. 30 Dicitur ea deflevisse domum viro desertam. 31 Filiæ Periliæ. 32 Lignis ad comburendum esse impositum: corpora enim mortuorum solebant cremari. 33 Rogus est strues lignorum ad cremanda cadavera facta. 34 Ne sentiret dolores e meo exi-

35 Respectuque tamen non posuisse mei.
Vivat, 36 & absentem, 37 quoniam sic fata tulerunt;
Vivat, & auxilio sublevet usque suo.
38 Tingitur Oceano 39 custos Erymanthidos Ursæ,
Æquoreasque suo sidere 40 turbat aquas:
Nos tamen 41 Ionium non nostra findimus æquor
Sponte; sed audaces cogimur esse 42 metu.
Me miserum, quantis 43 increscunt æquora ventis;
Erutaque ex imis fervet arena vadis!
Monte nec inferior 44 proræ puppique recurvæ
Insilit, & 45 pictos verberat unda Deos.
46 Pinea texta sonant; pulsi 47 stridore 48 rudentes:

49 Ag-

---

lio ortos. 35 Si mecum conferatur. 36 Et mihi absenti semper auxilietur, res necessarias submittendo, vel pro me supplicando. 37 Ut exilio ab ea sim separatus. 38 Occidit vel occidebat. 39 Arctophylax custos Calistonis Arcadiæ in ursam mutatæ. Dicitur autem illa *Erymanthis* ab Erymantho, Arcadiæ monte. Et Arctophylacis occasus accidit III. Nonas Martii. Vid. Fast. III. 40 Arctophylax enim ortu & occasu suo gravissimas tempestates ciet. 41 Jonium mare est pars maris Mediterranei inter Cretam & Siciliam. 42 Cæsaris, qui navigationis nostræ est auctor. 43 Augentur, Al. *nigrescunt*. 44 Prora est anterior navis pars, puppis autem posterior. 45 In puppi, quæ erat velut quoddam sacrarium, in quo apparebant imagines aut statuæ Deorum navis tutelarium. 46 Tabulæ e pinu, quibus compacta erat navis; vel navis e trabibus pineis facta. Veteres dicebant *texere naves*, & locus, ubi naves fabricantur, audiebat *textrinum*. 47 Strepitu. 48 Funes nau-

49 Aggemit & noſtris ipſa 50 carina malis.
Navita confeſſus 51 gelido pallore timorem,
Jam 52 ſequitur 53 victam, non regit arte, ratem.
54 Utque parum validus 55 non proficientia 56 victor
Cervicis 57 rigidæ frena remittit equo:
Sic non quo voluit, ſed quo rapit impetus undæ,
58 Aurigam video vela dediſſe rati.
Quod niſi 59 mutatas emiſerit 60 Æolus auras;
In 61 loca jam nobis non adeunda ferar.
Nam procul, 62 Illyricis 63 læva de parte relictis,
64 Interdicta mihi cernitur Italia.
Deſinat in veritas, quæſo, 65 contendere terras,
Et mecum magno pareat 66 aura 67 Deo.

tici majores. 49 Quaſi ſimul gemit mei gratia. 50 Navis per ſynecdochen partis pro toto: quia carina alias non niſi infima navis pars eſt. 51 Qui homines frigidos reddit, & ſic eſt methonymia. 52 Quo venti volunt. 53 Al. *victus*. 54 Qui vela regere non poteſt. 55 Equum non regentia. 56 Al. *rector*. 57 Regi neſciæ. 58 Nautam. 59 Priores ventos mutatos. 60 Ventorum Rex, filius Jovis & Sergeſtæ, Hippotæ Trojani filiæ, a quo *Hippotades* eſt dictus. 61 In Italiam, quam adire Ovidio erat prohibitum. 62 Populis regionis Illyriæ, hodie *Slavonia* dictæ. 63 Hæc regio naviganti Ovidio erat læva. 64 Prohibita. 65 Me deducere. 66 Ventus. 67 Auguſto, non

Dum loquor, & cupio pariter timeoque 68 revelli.
Increpuit quantis viribus unda latus!
Parcite, cærulei vos parcite 69 numina ponti;
70 Infestumque mihi sit satis esse 71 Jovem.
Vos animam sæve fessam 72 subducite morti.
73 Si modo, qui periit, non periisse potest.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Amici fidem laudat Poeta, quod etiam in adversis rebus eum numquam deseruerit; quam rem raros admodum ex tam multis sibi præstitisse fatetur: simul eum adhortatur ut in pristino amore persistat, nec Augustum timeat.

O Mihi 1 post ullos 2 numquam 3 memorande sodales,
O 4 cui præcipue sors mea visa sua est:
5 Attonitum qui me (memini) carissime, primus

Au-

in Italiam me reverti, sed in Scythiam proficisci volenti. 68 Ab Italia. Al. *repelli.* 69 Dii marini. 70 Iratum. 71 Augustum. 72 Eripite. 73 Si modo ego tamquam mortuus, relegatus ad Scythas, perditus servari queo.

1 Ante alios amicos omnes primum referende. 2 Al. *nusquam*. 3 Al. *numerande*. 4 Quem meum infortunium, ceu tuum, tetigit. 5 Consternatum denuntiatione exilii.

Ausus es alloquio 6 sustinuisse tuo:
Qui mihi consilium vivendi 7 mite dedisti,
8 Cum foret in misero pectore mortis amor:
Scis bene, cui dicam 9 positis pro nomine signis;
Officium nec te 10 fallit, amice, tuum.
11 Hæc mihi semper erunt imis infixa medullis;
12 Perpetuusque animæ debitor hujus ero.
Spiritus & 13 vacuas prius hic tenuandus in auras
Ibit, & in 14 tepido deseret 15 ossa rogo,
16 Quam subeant animo meritorum oblivia nostro,
Et longa pietas excidat ista 17 die.
Di tibi sint 18 faciles, & 19 opis nullius egentem
Fortunam præstent, dissimilemque meæ.
Si tamen hæc 20 navis 21 vento ferretur amico,
Ignoraretur forsitan 22 ista fides.
23 Thesea Pirithous non tam sensisset amicum,

---

6 Errexisse, 7 Placidum. 8 Cum me ipsum vita privare vellem. 9 Ovidius veretur amici nomen exprimere, ne & huic Augustus irascatur. 10 Latet. 11 Hæc mihi semper erunt intima in corde. 12 Semper tibi vitam a te servatam debebo. 13 Mutabitur in tenuem auram, sive prius moriar. 14 Calido. 15 Corpus post mortem cremandum: 16 Quam obliviscar officii tui. 17 Tempore. 18 Propitii. 19 Et faciant ut nullius auxilio habeas opus. 20 Mea fortuna. 21 Favore. Per metaphoram dicit: Si cuncta mihi fausta contingerent. 22 Tuus in me amor. 23 Theseus erat Atheniensium Princeps, Ægeique Regis Athena-

Si non 24 infernas vivus adiſſet aquas.
Ut foret exemplum veri 25 Phocæus amoris,
Fecerunt 26 Furiæ, triſtis Oreſta, tuæ:
Si non 27 Euryalus 28 Rutulos cecidiſſet in hoſtes;
29 Hyrtacidæ Niſo 30 gloria nulla foret.
31 Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum,
Tempore ſic 32 duro eſt inſpicienda fides.
33 Dum juvat, & vultu ridet Fortuna sereno,
34 Indelibatas 35 cuncta ſequuntur opes.
At 36 ſimul intonuit, 37 fugiunt: nec noſcitur 38 ulli,
39 Agminibus comitum qui modo cinctus erat.

Atque

---

rum filius, Pirithous autem Ixionis filius. 24 Poetæ fingunt, Theſeum & Pirithoum adiiſſe inferos, ad rapiendam Proſerpinam. 25 Sive Pylades, Phoci filius, qui cum Oreſte, Agamemnonis filio, poſt matrem interfectam a Furiis vexato, ad Colchos profectus eſt. 26 Furor tuus, quo agitabaris ob matrem Clytemneſtram interfectam. 27 Erat Trojanus, optimus Niſi amicus, cum quo noctu Rutulorum caſtra ingreſſus multos hoſtes proſtravit. Sed cum, inſtante jam die, uterque ſeſe recipere ſtuderent, in hoſtium equitatum incidere, a quo circumdatum Euryalum cum Niſus liberare nequiret, certiſſimo mortis periculo ſe maluit exponere, quam amicum deſerere. 28 In Rutulorum manus veniſſet. 29 Hyrtaci filio. 30 Non laudaretur ejus virtus. 31 Aurum igne probatur. 32 Infelici. 33 Dum fortuna alicui favet. 34 Illæſas, integras, nullo caſu imminutas. 35 Quia felicibus omnia ad voluntatem fluunt. 36 Simulac fortuna alicui minus favet. 37 Diſcedunt ab eo amici. 38 Ab ullo. 39 Turba aſſentatorum.

Atque hæc 40 exemplis quondam collecta priorum,
41 Nunc mihi sunt propriis cognita vera malis.
42 Vix duo tresve mihi de tot superestis amici.
43 Cetera Fortunæ, non mea, turba fuit.
44 Quo magis, o pauci, rebus succurrite lapsis,
Et date 45 naufragio littora tuta meo:
Neve metu 46 falso nimium trepidate timentes,
Hac offendatur ne 47 pietate 48 Deus.
Sæpe fidem 49 adversis etiam laudavit in armis;
Inque 50 suis amat 51 hanc Cæsar, in hoste 52 probat.
Causa mea est 53 melior, qui non 54 contraria fovi
Arma; sed hanc merui 55 simplicitate 56 fugam.
57 Invigiles igitur nostris pro casibus oro;
Diminui 58 si qua 59 Numinis ira potest.

---

40 Exemplis aliorum, olim animadversa. 41 Nunc ipse in me experior. 42 Paucissimi. 43 Reliqui fortunæ meæ, non mei, fuerunt amici. 44 Eo magis vos pauci me juvate. 45 Malis meis portum, vel quietem. 46 Inani. 47 Quod amicum juvetis. 48 Augustus. 49 Hostium. 50 Gentibus sibi subjectis. 51 Fidem. 52 Laudat si quem ex hostibus fidum suis novit. 53 Quam hostium, seu, quam conjuratio & conspiratio contra Augustum. 54 Conjurationem contra Cæsarem. 55 Imprudentia. 56 Exilium. 57 Da mihi exuli vigilem operam. 58 Sc. ratione. 59 Au-

Scire 60 meos ſi quis caſus deſideret omnes ;
61 Plus, quam quod fieri res ſinit, ille 62 petat.
Tot mala ſum paſſus, 63 quot in æthere ſidera lucent.
Parvaque quot ſiccus 64 corpora pulvis habet.
Multaque 65 credibili tulimus majora, 66 ratamque,
Quamvis acciderint, 67 non habitura fidem.
68 Pars etiam mecum quædam moriatur oportet:
69 Meque velim poſſit diſſimulante tegi.
70 Si vox in fragili mihi pectore 71 firmior ære,
Pluraque cum linguis pluribus ora forent;
Non tamen idcirco 72 complecterer omnia verbis.
73 Materia vires exſuperante meas.
Pro duce 74 Neritio docti 75 mala noſtra Poetæ
Scribite: 76 Neritio nam mala plura tuli.
77 Ille brevi 78 ſpatio 79 multas erravit in annis

80 In-

---

guſti. 60 Cuncta mea infortunia. 61 Impoſſibilia. 62 Al. *petit.* 63 Hoc eſt, innumera. 64 Arenulas. 65 Incredibilia. 66 Certam. 67 Quæ quis non credet. 68 Majorum meorum malorum, quæ non patefaciam. 69 Et velim, ut ea pars, me tacente, occultari queat. 70 Al. Si *vox in fragilis, pectus mihi firmius ære.* 71 Firmiſſima. 72 Exprimere poſſem omnia mea mala. 73 Copia malorum meorum. 74 Ulyſſe: *Neritus* autem eſt mons frondoſus in Inſula Ithaca, quam Ulyſſes tenuit. 75 Errores noſtros. De Ulyſſis erroribus egit Homerus. 76 Plura paſſus ſum ac Ulyſſes. 77 Ulyſſes. 78 Loco. 79 De-

80 Inter Dulichias Iliacasque domos.
81 Nos freta siberibus totis 82 distantia 83 mensos
Sors tulit in 84 Geticos Sarmaticosque sinus.
Ille habuit 85 fidamque manum, sociosque fideles;
Me profugum comites deseruere mei.
Ille suam lætus patriam 86 victorque petebat.
A patria fugio 87 victus, & exul ego.
Nec mihi 88 Dulichium domus est, Ithaceve, Sameve:
89 Pœna quibus non est grandis abesse locis.
Sed quæ de 90 septem totum circumspicit orbem
Montibus, 91 imperii Roma 92 Deumque locus.
Illi corpus erat durum patiensque laborum;
93 Invalidæ vires; 94 ingenuæque mihi.

cem. 80 Inter insulam Dulichium, quæ Ithacæ & Trojæ vicina est. 81 Me. 82 Sub alio climate sita. 83 Emensos. 84 Getarum & Sarmatarum maria. Al. *Detulit in Geticos Cæsaris ira sinus*. 85 Fidele auxilium. 86 Quia Troja jam capta erat. 87 Condemnatus. 88 Dulichium, Ithace, & Same sunt insulæ maris Ægei, *Dulichium* postea appellata fuit *Dolicha*, Ulyssi subdita. *Itacha* ad stadia. lxxxix. in circuitu patet. *Samos* olim quatuor continebat urbes, ex quibus una Samus dicta. 89 Abesse Dulichio, Ithaca, & Samo, non est magna molestia, quia ea loca non sunt tam illustria ac quidem Roma. 90 Roma enim sita erat in septem montibus, qui sunt Mons Capitolinus, Aventinus, Palatinus, Esquillinus, Cælius, Quirinalis & Viminalis. 91 Sedes Imperatorum, vel ad imperandum apta. 92 Principum, Deorum instar. 93 Laboribus haud assuetæ. 94 Quales ingenuorum hominum sunt.

Ille erat aſſidue 95 ſævis agitatus in armis ;
Aſſuetus ſtudiis 96 mollibus ipſe fui.
Me 97 Deus oppreſſit, nullo mala noſtra 98 levante ;
99 Bellatrix illi Diva ferebat opem.
Cumque minor Jove ſit 1 tumidis qui regnat in undis ;
Illum Neptuni, me 2 Jovis ira premit.
Adde, 3 quod illius pars maxima ficta laborum eſt ;
Ponitur 4 in noſtris fabula nulla malis.
Denique quæſitos tetigit tamen ille 5 Penates ;
Quæque 6 diu petiit, contigit 7 arva tamen.
8 At mihi perpetuo patria tellure carendum eſt,
9 Ni fuerit læſi mollior ira Dei.

ELE-

---

95 Vexatus in bello Trojano. 96 Qualis ſunt Poetica. 97 Auguſtus. 98 Leviora faciente. 99 Dea Minerva, Ulyſſis comes, quia is ubique utebatur prudentia, cujus Dea Minerva eſt. 1 Neptunus, Deus maris. 2 Auguſti, qui Ovidio tunc ſumus Jupiter erat. 3 Quia multa falſa de illo narrantur. 4 Ego non ut Homerus fingendi cauſam habeo. 5 Patriam, quamdiu errabundus reperit. 6 Decem annos. 7 Ithacam, Patriam ſuam. 8 Sed ego in perpetuum exilium ire jubeor. 9 Niſi Auguſti offenſi ira remittit.

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

Uxoris fidem & induſtriam laudat Poeta, quod cum nonnulli avidiſſime inhiarent ejus opibus, ipſa ingenio, & amicorum præſidio integra omnia ſervaverit. Unde Poeta verecunde tantum pollicetur, eam fore ſuis carminibus immortalem.

NEc tantum 1 Clario 2 Lyde dilecta Poetæ,
 Nec tantum 3 Coo 4 Battis amata ſuo eſt.
5 Pectoribus quantum tu noſtris, Uxor, inhæres;
 Digna 6 minus miſero, 7 non meliore viro.
8 Te mea ſuppoſita veluti 9 trabe fulta ruina eſt:
 Si quid adhuc ego ſum, 10 muneris omne tui eſt:
Tu facis, 11 ut ſpolium ne ſim, neu nuder ab illis
 12 Naufragii tabulas qui petiere mei.

Ut-

---

1 Callimacho Apollinis vati: Apollo enim *Clarius* appellatus eſt a Clario luco. 2 Callimachi amica, quam ardentiſſime amavit. 3 Philetæ. 4 Battida amavit Philetas Cous. 5 Quantum te, mea uxor, amo. 6 Feliciori marito. 7 Sum enim e nobiliſſima Naſonum familia, inſigniſque Poeta. 8 Intelligendum eſt de poſſeſſionibus, in quas involabant alienorum cupidi, quarum fructus Ovidium in exilio alebant. 9 Intelligit trabes illas quæ ſubductis in littus navibus ſubiiciebantur. 10 Tibi acceptum fero. 11 Ut non ſpolier. 12 Qui reliquias naufragii mei, ſeu reliquum fortunarum mearum, quod Cæſar reliquit, adimere volunt.

Utque rapax 13 ſtimulante fame cupiduſque cruoris
14 Incuſtoditum captat ovile lupus:
Aut ut 15 edax vultur 16 corpus circumſpicit ecquod
17 Sub nulla poſitum cernere poſſit humo:
Sic mea neſcio quis, 18 rebus 19 male fidus acerbis.
20 In bona venturus, ſi 21 paterere, 22 fuit:
23 Hunc tua 24 per ſortes virtus 25 ſubmovit amicos.
26 Nulla quibus reddi gratia digna poteſt.
Ergo quam miſero, tam vero teſte 27 probaris.
28 Hic aliquod pondus ſi modo teſtis habet.
Nec 29 probitate tua prior eſt aut 30 Hectoris uxor,
31 Aut comes 32 extincto Laodamia viro.
Tu ſi 33 Mœonium vatem ſortita fuiſſes,
34 Penelope. 35 eſſet fama ſecunda tuæ.
36 Sive tibi hoc debes, 37 nulla pia facta magiſtra,

38 Cum-

---

13 Impellente illum ad rapinam. 14 Abſque cuſtodia paſtoris, aut canum. 15 Omnia concoquens. 16 Cadaver. 17 Inſepultum. 18 Huic meo exilio. 19 Infidus. 20 Involaſſet in fortunas meas. 21 Permitteres. 22 Fuiſſet. 23 Infidum. 24 Ope amicorum conſtantium. 25 Repulit. 26 Quibus non ſufficientes grates referri poſſunt. 27 Ego te judico probam & ſinceram. 28 Si modo teſti relegato creditur. 29 Amore tuo in me. 30 Andromache maritum ſuum Hectora, Trojanum Principem, vehementer amans. 31 Aut Laodamia, mortuum maritum Proteſilaum amplexa. 32 Mortuo Proteſilao. 33 Homerum laudum tuarum habuiſſes præconem. 34 Uxoris Ulyſſis. 35 Concederet famæ tuæ. 36 Seu natura te hoc docuit, quod marito ſis fidelis. 37 A nulla pietatem docta. Al. *nulla pia facta ma-*

38 Cumque nova 39 mores sunt tibi luce dati:
40 Femina seu Princeps, omnes tibi culta per annos,
Te docet exemplum conjugis esse bonæ:
41 Assimilemque sui longa assuetudine fecit :
42 Grandia si parvis assimilare licet :
Hei mihi, non magnas quod habent mea carmina 43 vires,
Nostraque sunt meritis 44 ora minora tuis!
Si quid & in nobis 45 vivi fuit ante vigoris,
46 Extinctum longis occidit omne malis:
Prima locum 47 sanctas heroidas inter haberes,
Prima 48 bonis animi conspicerere tui.
Quantumcumque tamen 49 præconia nostra valebunt;
Carminibus vives 50 tempus in omne meis.

ELE-

---

gistro. 38 Cum die tuo natali, seu cum nascereris. 39 Sanctissima instituta. 40 Seu Liviam, Augusti uxorem, quam præcipua fide coluisti, es imitata. 41 Similes in te mores perpetua consuetudine produxit. 42 Si te illi comparare licet. 43 Ad virtutem tuam delineandam. 44 Verba, seu quod merita tua verbis meis exprimere nequeam. 45 Alacris. 46 Absumptum est meo exilio. 47 Celebres mulieres. 48 Virtute tua præ omnibus esses conspicua. 49 Laus tua carminibus nostris deprædicata. 50 Semper.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Amicum admonet Poeta, ut gemmæ faciem ſuam inſculptam intuens, ipſius exilii recordetur, dematque illi coronam ex hedera, quia ejuſmodi inſignia felicibus Poetis convenirent. Mandat tamen inſculptæ imaginis loco legatur opus Metamorphoſeon in quindecim libellos digeſtum: quos quamvis ipſe in exilium proficiſcens, in ignem conjecerit, tamen eoſdem pluribus exemplis conſcriptos extare dicit. Poſtremo ſex verſus mandat conſcribi in prima libelli fronte: quo lector admoneatur, illud opus inemendatum ſubita ejus conſternatione circumferri.

SI quis habes 1 noſtris ſimiles in imagine vultus;
Deme meis 2 hederas 3 Bacchica ſerta comis:
Iſta decent lætos 4 felicia ſigna Poetas:
5 Temporibus non eſt apta corona meis.
6 Hæc tibi diſſimulas, 7 ſentis tamen, 8 optime, dici,

In

---

1 Faciem meæ ſimilem in effigie gemmæ inſculpta. 2 Ex hedera enim Poetæ Elegi coronabantur, ſicut e quercu Heroici. 3 Coronas hederæ, Baccho ſacræ: coronabantur autem Poetæ corona ex hedera, quia tamquam Baccho ſacri Bacchantium more inſaniebant, & vinoſi erant. 4 Serta ex hedera, quæ Poetas ſignificabant. 5 Quibus exulo; vel capiti meo, per ſynecdochen partis pro toto. 6 Finge, hæc non dici tibi, ne Auguſtum lædas. 7 Intelligis tamen, optime amice, me tibi hæc dicere. 8 Al. *omnia*.

In digito 9 qui me ferſque referſque tuo.
10 Effigiemque meam fulvo complexus in auro
Cara 11 relegati, qua potes, ora vides.
Quæ quoties ſpectas, 12 ſubeat tibi dicere forſan.
Quam procul a nobis Naſo ſodalis abeſt!
Grata tua eſt pietas: ſed carmina 13 major imago
Sunt mea, quæ mando 14 qualiacumque legas.
15 Carmina mutatas 16 hominum dicentia formas:
17 Infelix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego 18 diſcedens, ficut 19 bene multa 20 meorum.
Ipſe mea 21 poſui mæſtus in igne manu.
Utque cremaſſe ſuum 22 fertur ſub 23 ſtipite 24 natum
25 Theſtias, 26 & melior matre fuiſſe ſoror;

Sic

---

9 Qui fers & repræſentas, vel qui fers & extrahis annulum, in quo eſt gemma habens vultus meos inſculptos 10 Vultus meos. 11 Amici exulis. 12 In mentem veniat. 13 Melius repræſentant ingenium meum, quam aurum iſtud vultum. 14 Sive ſint grata, ſive minus. 15 Metamorphoſin innuit. 16 Corporum, quia præter homines & alia traſmutata deſcribit. 17 Quod opus Metamorphoſeon infelix Ovidii exilium imperfectum reliquit 18 Roma. 19 Varia poemata. 20 Operum. 21 Combuſſi. 22 Narratur, 23 Torre, in quo Meleagri fata erant. 24 Filium ſuum Meleagrum, in vindictam fratrum a Meleagro occiſorum. 25 Althea Theſtii filia. Theſtius enim Pleuroniam tenuit, qui Curetum ductor, ſocer quidem fuit Oenei, Altheæ vero pater. 26 Althea meliorem ſe, & fratrum a Meleagro interemptorum amantiorem oſtendit, quam filii;

Sic ergo non meritos mecum 27 peritura libellos
Imposui 28 rapidis 29 viscera nostra rogis.
Vel quod eram 30 Musas, ut crimina nostra, perosus:
Vel quod adhuc crescens, & 31 rude carmen erat.
32 Qui quoniam non sunt penitus sublata, sed exstant;
33 Pluribus exemplis scripta fuisse reor.
Nunc precor ut 34 vivant, 35 & non ignava 36 legentem
Otia delectent, 37 admoneantque mei.
Nec tamen illa legi poterunt patienter ab ullo;
Nescit his 37 summam si quis abesse manum.
Ablatum 38 mediis opus est incudibus illud;
Defuit & scriptis 39 ultima lima meis.
Et 40 veniam pro laude peto: laudatus abunde,
41 Non fastiditus si tibi, Lector, ero.
Hos quoque sex versus, in primi fronte libelli
Si 42 præponendos esse putabis, habe.

43 Or-

---

27 Cum in exilium abirem. 28 Igni omnia rapienti. 29 Libros nostros, quasi meos partus. 30 Versus, quorum primæ auctores Musæ, oderam, ob quos, nempe libros de Arte amandi, in crimen vocabar. 31 Inemendatum. 32 Quia Metamorphosis non penitus igne periit. 33 Ex meo exemplari plura volumina exscripta esse reor. 34 Permaneant. 35 Studia scriptorum meorum non ignaviam præferentia. 36 Metamorphosin. 37 Revocent illi in memoriam vel eruditionem, vel exilium meum. 37 Ultimam curam. 38 Nondum absoluto opere, cum adhuc cuderetur. 39 Emendatio. 40 Non peto, ut hoc opus laudetur, sed ut erroribus ignoscatur. 41 Si tibi non sim fastidio. 42 Metamorphoseos

43 Orba parente suo quicumque 44 volumina tangis,
45 His saltem vestra detur in 46 Urbe locus.
Quoque magis 47 faveas, non sunt hæc edita ab ipso;
Sed quasi de 48 domini funere rapta fui.
Quicquid in his igitur vitii 49 rude carmen habebit,
Emendaturus, si 50 licuisset, 51 eram.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Queritur Poeta, eum, cum quo diu familiariter vixerat, subita Poetæ consternatione, & exilii ruina fidem mutasse. Mox tamen illum admonet ut in fide permaneat, quo ejus officium laudare possit.

IN 1 caput 2 alta suum 3 labentur ab æquore retro
Flumina, 4 conversis Solque recurret equis:
Terra feret stellas: cælum 5 findetur aratro;
6 Unda dabit flammas, & dabit ignis aquas:
Omnia

---

initio. 43 Privata patre & auctore operis, qui in exilium ejectus est. 44 Libros a *volvendo* denominatos, quia antiqui in libris arborum seu corticibus scribebant, libellos illos complicantes. *Volumen* alias est pars codicis. 45 Quod auctori non licuit. 46 Roma. 47 Operi. 48 Poetæ exilio. 49 Inemendatum. 50 Per temporis rationem. 51 Fuissem.

1 Fontem vel originem suam. 2 Profunda. 3 Fluent. 4 Sol ab occasu in orientem cursum suum diriget. 5 Arabitur. 6 Aqua.

Omnia 7 naturæ 8 præpoſtera legibus ibunt :
9 Parſque ſuum mundi nulla tenebit iter .
Omnia jam fient, fieri quæ poſſe negabam :
Et nihil eſt 10 de quo non ſit habenda fides.
11 Hæc ego vaticinor, quia ſum 12 deceptus ab illo,
Laturum miſero quem mihi 13 rebar opem .
14 Tantane te, fallax, cepere oblivia noſtri ?
15 Afflictumne fuit tantus adire timor ?
Ut neque 16 reſpiceres , nec ſolarere 17 jacentem,
Dure; nec 18 exequias proſequerere meas ?
Illud amicitiæ 19 ſanctum ac venerabile nomen
20 Re tibi pro vili, ſub pedibuſque jacet ?
21 Quid fuit, 22 ingenti proſtratum mole 23 ſodalem.
Viſere, & alloquii 24 parte 25 levare tui ?
Inque meos ſi non lacrymam dimittere caſus,
Pauca tamen 26 ficto verba dolore queri ?
Idque quod ignoti faciunt , vale dicere ſaltem;

Et

---

7 Quas natura ipſa conſtituit. 8 Contraria, inverſa. 9 Cælum, elementa ſuo non manebunt loco, nec curſum & ordinem naturalem ſervabunt. 10 Cui non ſit habenda fides, quod omnia evenire queant. 11 Leges naturæ præpoſtere eſſe ituras. 12 Derelictus. 13 Sperabam. 14 Itane, o impoſtor, mei oblitus es ? 15 Cum affligerer. 16 Me juvares. 17 Duro caſu afflictum. 18 Me ex urbe in exilium abeuntem. 19 Omnibus ſanctum habitum. 20 Nullius apud te pretii eſt. 21 Quantulum quæſo fuiſſet ? 22 Ærumnis ceu mole oppreſſum. 23 Amicum. 24 Modico vel aliquo ſolatio. 25 Erigere. 26 Simulato.

Et 27 vocem populi, 28 publicaque ora sequi?
29 Denique 30 lugubres vultus, 31 numquamque videndos
Cernere 32 supremo, dum licuitque die?
Dicendum 33 semel toto non amplius ævo
34 Accipere, & parili reddere voce, Vale?
At fecere alii nullo mihi fœdere juncti:
Et lacrymas 35 animi signa dedere sui.
36 Quid 37 nisi convictu, caussisque valentibus essem,
Temporis & longi vinctus amore tibi?
Quid nisi tot 38 lusus, & tot mea 39 seria nosses,
Tot nossem lusus seriaque ipse tua?
Quid si dumtaxat Romæ mihi cognitus esses,
40 Adscitus toties in genus omne loci?
41 Cunctane in equoreos abieruut irrita ventos:
Cunctane 42 Lethæis mersa feruntur aquis?
Non ego te 43 placida genitum reor urbe Quirini;
Urbe, 44 meo quæ jam non adeunda pede est.

Sed

---

27 Ultimum salve & vale conclamare. 28 Omnium sermones. 29 Quid superfuit. 30 Vultus meos luctu deformes. 31 Non amplius. 32 Ultimo. 33 Ne, sæpius agendo, tibi esset molestum. 34 Valedicere atque valedici. 35 Tristitiæ. 36 Scil. facturus fuisses. 37 Nisi intimus meus amicus fuisses. 38 Jocos. 39 Dicta & facta. 40 Evocatus a me. 41 Pendisne omnia parvi? 42 Oblitus es? Lethe est fluvius inferorum, cujus aquæ potæ oblivionem pariunt. 43 Urbs Quirini est Roma a Quirino seu Romulo condita: hanc vocat Poeta placidam, quia in ea non sævi, sed mites homines nasci solent. 44 Quam ingredi mihi non licet.

Sed ſcopulis, ponti quos hæc habet ora 45 ſiniſtri:
46 Inque feris Scythiæ Sarmaticiſque jugis:
Et tua ſunt 47 ſilicis circum 48 præcordia venæ;
Et 49 rigidum ferri ſemina pectus habent.
Quæque tibi quondam tenero 50 ducenda 51 palato
Plena dedit nutrix ubera, 52 tigris erat.
53 At mala noſtra minus, quam nunc, aliena putaſſes;
Duritiæque mihi non agerere reus.
Sed 54 quoniam accedit fatalibus hoc quoque damnis,
Ut careant 55 numeris tempora 56 prima ſuis;
Effice, 57 peccati ne ſim memor hujus; & illo
Officium laudem, quo queror, ore tuum.

ELE-

45 Siniſtræ partis maris Pontici. 46 In deſertis montibus Scythiæ & Sarmatiæ. 47 Duriſſimæ. 48 Involucra cordis. 49 Inſenſibile habes pectus. 50 Sugenda. 51 Ore. 52 Femina admodum crudelis. 53 Al. *aut*. Non minoris feciſſes mala noſtra, quam aliena. 54 Cum ceteris meis infortuniis per fata mihi immiſſis etiam hoc addatur. 55 Suo ordine, ut mihi in amore non reſpondeas, ut antea. 56 Superiora, quibus amicitia noſtra erat arctiſſima. 57 Hujus oblivionis amicitiæ.

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Queritur Poeta vulgum sequi fortunam, & secundis tantum rebus amico adesse, in adversis autem eum destituere: quod quidem re sibi cognitum fuisse docet, dum, antequam ab Augusto in exilium mitteretur, multos habuit amicos, postquam vero subita ruina corruit, neminem invenit, in cujus præsidio acquiesceret, cum multis per Cæsaris modestiam id præstare licuisset: quandoquidem ab eo hostilis erga amicum amor etiam probetur.

1 DEtur inoffensæ metam tibi tangere vitæ,
Qui legis hoc nobis non inimicus 2 opus.
Atque 3 utinam pro te possint mea vota valere,
Quæ pro me 4 duros non tetigere Deos!
5 Donec eris felix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint 6 nubila, 7 solus eris.
Adspicis, 8 ut veniant ad 9 candida tecta columbæ;
Accipiat nullas 10 sordida turris aves.
Horrea 11 formicæ tendunt ad inania numquam:
Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Ut-

1 Concedatur tibi, mi lector amice, a Diis attingere finem vitæ sine ulla offensione, vel periculo. 2 Elegiam vel librum. 3 Oh si mea vota exaudirentur. 4 Augustum inclementem aliosque Deos non movetunt ad misericordiam. 5 Quamdiu. 6 Infelicia. 7 Relictus ab omnibus, 8 Quomodo. 9 Pura, splendida. 10 Impura. 13 Quarum opus est colligere frumenta.

Utque comes radios per Solis euntibus umbra,
Dum latet 12 hic 13 preſſus nubibus, 14 illa fugit;
Mobile ſic ſequitur Fortunæ 15 lumina vulgus:
16 Quæ ſimul inducta nube teguntur, abit.
17 Hæc precor 18 ut ſemper poſſint tibi falſa videri;
Sunt tamen 19 eventu vera fatenda meo.
20 Dum ſtetimus, turbæ quantum ſatis eſſet, habebat
Nota quidem, ſed non ambitioſa, domus.
At 21 ſimul impulſa eſt, omnes 22 timuere ruinam:
23 Cautaque 24 communi terga dedere fugæ.
Sæva nec admiror metuunt ſi 25 fulmina, quorum
Ignibus 26 afflari proxima quæque ſolent.
Sed tamen 27 in duris remanentem rebus amicum
28 Quamlibet inviſo Cæſar in hoſte 29 probat.
Nec ſolet iraſci (neque enim 30 moderatior alter)

Cum

12 Sol. 13 Nubibus involutus. 14 Umbra. 15 Proſperitatem. 16 Simul ac fortuna hominem deſerit, deſerit eum quoque vulgus. 17 Quod vulgus ſequatur fortunam. 18 Ne umquam tuo exemplo vera deprehendas. 19 Exemplo meo. 20 Dum fortuna mihi favit. 21 Simul ac in exilium pulſus ſum. 22 Ne mea ruina & ipſos obrueret. 23 Sibi proſpicientia. 24 Quam omnes arripiebant. 25 Calamitates. 26 Inflammari. 27 In adverſis non abeuntem. 28 Quamvis hoſtem oderit. 29 Laudat. 30 Clementior quiſquam.

Cum quis in adversis, si quid amavit, amat.
31 De comite 32 Argolici postquam cognovit 33 Orestæ,
Narratur Pyladen ipse probasse Thoas.
Quæ fuit 34 Actoridæ cum magno semper Achille.
Laudari solita est 35 Hectoris ore fides.
Quod pius ad 36 manes Theseus comes 37 isset 38 amico,
39 Tartareum dicunt indoluisse Deum.
Euryali, Nisique fide tibi, 40 Turne, relata,
41 Credibile est lacrymis immaduisse genas.
42 Est etiam miseris pietas, & in hoste probatur.
Hei mihi, quam paucos hæc mea dicta movent!

C 43 Hic

---

31 De Pylade; hoc est, cum Thoas Orestem nosset Pylademque Græcum comitem, illius laudavit fidem Orestes enim cupiens a se furias ex morte matris conceptas removere, consuluit oraculum, ipsi respondens, ut ad templum Dianæ in regionem Tauricam proficisceretur: quo quum pervenisset, comite & duce itineris Pylade, Thoas rex de more eum mactare volebat. Ceterum ignorabat, uter esset Orestes. Pylades Orestem se esse respondit, ut pro illo necaretur. Orestes autem, ita ut erat, Orestem se esse asseverabat, quorum fidem sinceram ita Thoas probavit, ut Oresti ignosceret. Vid. Ovid. Eleg. 2. Lib. 3 de Pont. 32 Al. *Argolico*. 33 Al. *Orestem*. 34 Patroclo, Actoris filio, qui indutus arma Achillis, Hectori restitit, a quo etiam laudatus est. V. Hom. I. l. 17. 35 Inimici ore. 36 Defunctorum animas. 37 Al. *iret*. 38 Pirithoo. 39 Plutonem, cujus uxorem rapere volebant. 40 Qui fuit Rutulorum rex. 41 Vere est simile. 42 Solent quoque homines in miseros pii esse, quod etiam in ho-

43 Hic ſtatus , hæc rerum nunc eſt fortuna mearum ,
Ut debeat lacrymis nullus adeſſe modus .
At mea ſunt, proprio quamvis mœſtiſſima 44 caſu ,
Pectora 45 pro ſenſu facta ſerena tuo .
Hoc 46 eventurum jam tum, cariſſime , vidi ,
47 Ferret adhuc iſtam cum minor aura ratem .
Sive aliquod morum , ſeu vitæ labe carentis
Eſt pretium ; nemo pluris 48 habendus erit .
Sive 49 per ingenuas aliquis caput extulit artes ;
50 Quælibet 51 eloquio fit 52 bona cauſſa tuo .
His ego commotus, dixi tibi protinus ipſi :
53 Scena manet dotes grandis , amice , tuas .
54 Hæc mihi non ovium 55 fibræ 56 tonitruſque ſiniſtri .
57 Linguave 58 ſervatæ pennave dixit avis .

59 Au-

ſte laudatur. 43 Hic eſt præſens rerum mearum ſtatus,ut eum non ſatis deplorare queam. 44 Exilio meo. 45 Al. *profectu*. 46 Al. *tibi venturum*. 47 Cum neque ego tam miſer, neque tu tam clarus eſſes. 48 Ac tu. 49 per artes ingenuis dignas. 50 Sive fuerit demonſtrativa, ſive deliberativa, ſive iudicialis. 51 Patrocinio. 52 Honeſta. 53 Dotes iſtæ aliquando magno theatro ſpectabuntur. 54 Non divinavi hæc ceu haruſpex ex animalium extis. 55 Fibræ ſunt rerum extremitates. 56 Qui felices exiſtimantur, quoniam ea quæ nobis ſiniſtra ſunt, ſuperis dextra demitti creduntur. 57 Captabantur auſpicia vel garritu, vel volatu. 58 Obſervatæ, ca-

59 Augurium ratio eſt, & conjectura futuri:
60 Hæc divinavi, notitiamque 61 tuli.
62 Quæ quoniam rata ſunt, tota mihi mente tibique.
Gratulor, ingenium non latuiſſe tuúm.
63 At noſtrum tenebris utinam latuiſſet in imis!
64 Expedit 65 e ſtudio 66 lumen abeſſe meo.
Utque tibi proſunt 67 artes, facunde, ſeveræ.
68 Diſſimiles illis ſic nocuere mihi.
Vita tamen tibi nota mea eſt: ſcis 69 artibus illis.
70 Auctoris mores abſtinuiſſe ſui.
Scis 71 vetus hoc juveni luſum mihi carmen, & iſtos.
Ut non 72 laudandos, ſic tamen eſſe 73 jocos.
Ergo ut defendi nullo mea poſſe 74 colore,
Sic 75 excuſari 76 crimina poſſe puto.
77 Qua potes, excuſa; nec amici deſere cauſam.

 78 Quo

---

ptato augurio aut ex voce ejus, aut ex volatu. 59 Ratio eorum quæ in te vidi, fuit augurium & conjectura de te. 60 Sc. conjectura de te tuas prædixi virtutes, 61 Conſecutus ſum. 62 Al. *quæ quoniam vera eſt*, ſc. conjectura de te. 63 Sed ob noſtrum ingenium Poeticum manſiſſet obſcurum. 64 Expediviſſet. 65 Al. *ſtudiis meis*. 66 Famam & gloriam. 67 Philoſophia, ingenuæ diſciplinæ, & ſtudia eloquentiæ, quæ graviora ſunt arte Poetica, 68 Poeſis, quæ non eſt tam ſevera. 69 Libris de arte amandi. 70 Me non fuiſſe talem, qualia ſcripta mea. 71 Dudum a me conſcriptum. 72 Severioribus. 73 Non crimina. 74 Prætextu. 75 Non neceſſe eſt me ita ob illa puniri. 75 Ob quæ relegatus ſum. 77 In quantum

78 Quo bene cœpisti, sic pede semper eas.

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Poeta laudat navem, quam in sinu Corinthiaco accepit: & cum altera navis diu eumdem cursum tenuisset, quem navis Poetæ, cumque postea ex Samothracia solverent, utriusque navigationem & loca describit. Optat deinde, ut navis ipsum incolumem Tomum perferat; quod si contigerit, Minervæ se agnam immolaturum pollicetur. Postremo Castorem & Pollucem precatur, ut utrique navi adsint.

Est mihi, sitque, precor, 1 flavæ 2 tutela Minervæ
Navis, & 3 a picta casside nomen 4 habet.
Sive opus est velis; 5 minimam bene currit ad auram:

Sive

78 Ut cœpisti, ita perge.

1 Ita dictæ vel a flavis capillis, vel a glaucis oculis. 2 Solebant in navibus Dii Deæve pingi, in quorum tutela naves esse volebant. 3 A picta in puppi Minervæ galea. 4 Navis. 5 Licet ventus sit exiguus, celeriter tamen

Sive opus eſt remo, 6 remige carpit iter.
Nec 7 comites volucri contenta eſt vincere curſu:
8 Occupat egreſſas quamlibet ante rates.
Et 9 pariter fluctus, fertque aſſilientia 10 longe
Æquora, nec ſævis 11 icta fatiſcit aquis.
Illa 12 Corinthiacis primum mihi cognita 13 Cenchris
14 Fida manet trepidæ duxque comeſque fugæ.
Perque tot 15 eventus, & 16 iniquis concita ventis
Æquora 17 Palladio numine tuta fugit.
Nunc quoque tuta precor vaſti ſecet 17 oſtia Ponti;
Quaſque petit, 19 Getici littoris intret aquas.
20 Quæ 21 ſimul 22 Æona 23 mare me deduxit in Helles,

C 3 24 Et

---

currit. 6 Remigio eſt apta. 7 Naves contiguas. 8 Superat curſu longe ante egreſſas naves. 9 Al. *patitur*. h. e. reſiſtit fluctibus. 10 Longo tempore. 11 Al. *victa madeſcit*. 12 Cum eſſem apud Cenchreas, Corinthiaci ſinus extremitatem, primo eam cognovi. 13 Al. *terris*. h. e. oris. 14 Me fideliter vehit & comitatur. 15 Caſus. 16 Atrocibus tempeſtatibus. 17 Sub tutela Minervæ. 18 Ingreſſus Ponti Euxini. 19 Pontum Geticam terram diluentem. 20 Navis mea. 21 Simul ac. 22 Ab Æolo avo, Athamantis patre. 23 In Helleſpontum, dictum ab Helle, Æoli nepte, Athamantis Regis Nepheles filia,

24 Et longum 25 tenui limite fecit iter ;
26 Flexinus in lævum curſus ; & ab 27 Hectoris urbe
Venimus ad portus , 28 Imbria terra , tuos.
Inde 29 levi vento 30 Zerynthia littora nactis
31 Threiciam tetigit 32 eſſa carina Samon.
33 Saltus ab hac terra brevis eſt 34 Tempyra petenti .
35 Hac 36 dominum tenus eſt 37 illa ſecuta ſuum .
38 Nam mihi Biſtonicos placuit pede carpere campos :
39 Helleſpontiacas 40 illa relegit aquas .
41 Dardaniamque 42 petit 43 auctoris nomen habentem .
44 Et te ruricola , Lampſace , tuta Deo .

45 Qua-

quæ in illud mare delapſa eſt . 24 Cum Helleſponti longitudinem ſuperavimus. 25 Anguſta via. 26 Ex Helleſponto in Propontidis ſiniſtram partem navigationem fiuximus , 27 Ilio vel Troja . 28 Terram Imbriam eam dicit quam Plinius , Ptolemæus & alii Selimbriam appellant. 29 Leni. 30 Thraciæ a *Zerintho* , urbe Thraciæ . 31 Samothraciam inſulam in mari Ægeo circa Thraciam . 32 Cum nos feſſi eſſemus . 33 Traiecto. 34 Al. *Abdera* , Thraciæ urbem. 35 Huc uſque . 36 Me 37 Navis . 38 Nam mihi placuit pedibus proficiſci per Thraciam . 39 Maris partem circa fauces . 40 Navis . 41 Urbem in littore Helleſponti ſitam . 42 Petiit . 43 Dardani , Iovis filii , eam condentis . 44 Lampſacum etiam pervenit ab urbe Dardania . Lampſacus autem urbs egregia ad mare ſita portu gaviſa eſt optimo . Per deum *ruricolam* intelligitur Priapus , quoniam in hortis colitur ; fuit iſte vir ex Lampſaco urbe Helle-

45 Quaque 46 per anguſtas 47 vectæ male virginis undas
48 Seſton Abydena ſeparat urbe fretum.
Hincque Propontiacis hærentem 49 Cyzicon oris;
Cyzicon 50 Hæmoniæ nobile gentis opus:
51 Quaque tenent Ponti Bizantia littora fauces.
Hic locus eſt 52 gemini janua vaſta maris.
53 Hæc precor evincat; propulſaque 54 flantibus Auſtris
Tranſeat 55 inſtabiles ſtrenua Cyaneas:
56 Thynniacoſque ſinus, & ab his per 57 Apollinis urbem

ſponti, e qua propter obſcœnitatem pulſus eſt. 45 Helleſpontum. 46 Vaſtum enim mare præjacens Aſiæ, & ab Europa porrecto Cherſoneſi littore expulſum, anguſto meatu irrumpit in terras, ſeptem ſtadiorum intervallo Europam diſcludens Aſiæ: haſque anguſtias Helleſpontum vocant. 47 Helles, quæ hauſta fluctibus periit. 48 In Europa fuit urbs Seſtos, in Aſia Abydos, in utriuſque vero medio Helleſpontus. 49 Urbem ad Propontidem in Aſia ſitam. 50 Theſſalæ, propter Cyzicum Theſſalum. 51 A Cyzico ſe deinde veniſſe dicit ad Thracium Boſphorum, in cujus littore ſiniſtro in Pont. Euxinum navigantibus erat Byzantium. 52 Propontidis & maris Euxini, inter quæ maria ſunt fauces Thracius Boſphorus dictæ. 53 Precor, ut hæc mea navis ventis propulſa ſuperet hæc loca, & Cyaneas inſulas feliciter tranſeat. 54 Al. *fortibus*. 55 Fluctitantes, modo hic, modo illic apparentes. 56 Thynnias oppidum erat ad ſiniſtram Ponti inter Apolloniam & Cyaneas. 57 Apollonium, Africæ

Alta sub 58 Anchiali mœnia 59 tendat iter.
60 Inde Mesembriacos portus, & 61 Odesson, & arces
Prætereat 62 dictas nomine, Bacche, tuo:
63 Et quos Alcathoi memorant a mœnibus ortos
64 Sedibus his profugum constituisse 65 Larem.
A quibus adveniat 66 Miletida 67 sospes ad urbem,
Offensi quo me compulit ira 68 Dei.
Hanc si contigerit, meritæ 69 cadet agna Minervæ.
70 Non facit ad nostras hostia major opes.
Vos quoque 71 Tyndaridæ, quos hæc colit 72 insula, fratres,
73 Mite precor 74 duplici numen adeste viæ.
Altera namque parat 75 Symplegadas iræ per 76 arctas,

Scin-

---

urbem, in littore Getico sitam. 58 Anchialos erat castellum ab Apolloniatis conditum, in ora littoris Getici. 59 Al. *findat*. 60 Ab Anchialo perveniat navis mea in portum Mesembriacum; Mesembria autem Megarensium fuit colonia. 61 Milesiorum coloniam. 62 Dionysiopolin. 63 Calatim urbem videtur designare Poeta, in littore Getico sitam. 64 Hoc loco. 65 Al. *Lares*, h.e. domicilia Lares continentia. 66 Tomon, locum exilii Ovidiani. Ovidius nunc suam navem rursus conscendit. 67 Salvus. 68 Augusti. 69 Immolabitur. 70 Minervæ alias vacca immolabatur; sed Ovidius in exilio pauperior tantum agnam promittit. 71 Castor & Pollux, nepotes Tyndari, numina nautica. 72 Samothracia. 73 Clemens. 74 Mari & terra. 75 Cyaneas insulas. 76

Scindere 77 Bistonias 78 altera puppis aquas.
Vos facite, ut ventos, loca cum diversa petamus.
79 Illa suos habeat, nec minus ista suos.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Excusat se Ovidius, si quid forte in ejus Carmine incultum fuerit minusque elegans, & omnem hujus rei culpam rejicit in tempestatem & fluctus, quibus obstrepentibus hæc scripsisset.

1 Littera quæcumque est toto tibi lecta 2 libello,
Est 3 mihi 4 sollicitæ tempore 5 facta 6 viæ.
Aut 7 hanc me, gelidi 8 tremerem cum mense Decembris,
Scribentem mediis 9 Hadria vidit aquis:
Aut, postquam 10 bimarem cursu 11 superavimus Isthmon,

Modico intervallo dissitas. Al. *Altas*. 77 Thraciam, a lacu Bistonio ita vocatam. 78 Navis mea. 79 Ut utraque navis secundum ventum habeat, quamvis non eumdem cursum teneat.

1 Carmen quodcumque. 2 Primo hoc libro Tristium. 3 A me. 4 Inquietæ. 5 Composita. 6 Qua Roma Tomon profectus sum. 7 Litteram. 8 Frigerem. 9 Vel Adria, h. e. mare Adriaticum, ita dictum ab Adria urbe Illyrico mari proxima. 10 Angustiam illam terræ, quæ est inter mare Ægæum & Jonium. 11 Trajecimus.

12 Alteraque est nostræ sumta carina 13 fugæ.
Quod facerem versus inter 14 fera murmura Ponti,
15 Cycladas Ægeas obstupuisse puto.
Ipse ego nunc miror, tantis animique, marisque
16 Fluctibus ingenium non 17 cecidisse meum.
Seu 18 stupor huic 19 studio, sive huic insania nomen.
20 Omnis ab hac cura mens relevata mea est.
Sæpe ego 21 nimbosis dubius jactabar ab Hædis.
Sæpe minax 22 Steropes sidere pontus erat.
23 Fuscabatque diem 24 custos Erymanthidos Ursæ;
25 Aut Hyadas sævis auxerat Auster aquis;
Sæpe 26 maris pars intus erat; tamen ipse 27 trementi
Carmina 28 ducebam 29 qualiacumque manu,

Nunc

---

12 Nova navis. 13 Mihi in exilium proficiscenti. 14 Magnas tempestates. 15 Insulas in mari Ægeo, dictas inde, quod circa Delum in *cyclon* h. e. in orbem sitæ sunt. 16 Inconstantia. 17 Extinctum esse. 18 Sensuum alienatio. 19 Poetico. 20 Litteræ enim consolantur in calamitate. 21 Nimbum & tempestatem inducentibus quoniam illi in ortu & occasu tempestatem pluviamque faciunt. 22 Plejades intelligit, Erat autem Sterope una e septem Plejadibus, quæ fuere filiæ Plejones & Atlantis. Hæ alias vocantur Vergiliæ, quia in vere oriuntur. 23 Obscurabat cœlo nubibus obducto. 24 Arctophylax, in cujus zona est stella Arcturus, cujus ortus & occasus maximas tempestates gignit. 25 Stellas in capite Tauri frequentes, Græcis Hyadas a *pluendo* dictas. 26 Aqua in navi erat. 27 Præ timore. 28 Scribebam. 29 Medio.

Nunc quoque 30 contenti ſtridunt Aquilone rudentes;
31 Inque modum tumuli concava ſurgit aqua.
Ipſe 32 gubernaror 33 tollens ad ſidera palmas
Expoſcit votis 34 immemor artis opem.
Quocumque adſpicio, nihil eſt niſi mortis 35 imago:
36 Quam dubia timeo mente, timênſque precor.
37 Attigero portum, 38 portu terrebor ab ipſo.
Plus habet 39 infeſta terra timoris aqua.
Nam 40 ſimul inſidiis hominum pelagique laboro;
Et faciunt geminos enſis & unda metus.
41 Ille meo vereor ne ſperet 42 ſanguine prædam:
43 Hæc 44 titulum noſtræ mortis habere velit.
45 Barbara pars læva eſt, avidæ 46 ſubſtrata rapinæ:
47 Quam cruor, & cædes, bellaque ſemper habent.

cria. 30 Funes navis extenſi. 31 Et ſurſum feruntur undæ inſtar tumulorum, concavos hiatus facientes. 32 Navis. 33 Deos ſupplex orans. 34 Non recordans, opem ab arte petendam eſſe. 35 Præſentia. 36 Dubius, num vitam ſperare & precari, an mortem timere debeam 37 Si pervenero in aliquem littoris Thracici portum. 38 Qui forte vadoſus erit. 39 Quia eſt barbara, peregrinoſque occidere ſolet. 40 Simul timeo inſidias Thracici littoris mariſque procellas. 41 Enſis h. e. occiſor. 42 Morte mea. 43 Unda. 44 Gloriam e noſtra morte. 45 Thracia ad lævam Ponti ſita. 45 Al. *ſubmiſſa* & *ſubſtructa* h. e. debita. 47 Ubi ſemper homines occiduntur.

Cumque ſit hybernis agitatum fluctibus 48 æquor,
Pectora ſunt ipſo 49 turbidiora mari.
Quo magis his debes ignoſcere, candide lector,
50 Si ſpe ſunt, ut ſunt, inferiora tua.
Non hæc in noſtris, ut quondam ſcribimus, hortis;
Nec conſuete meum lectule corpus habes.
Jactor in indomito 51 brumali luce 52 profundo;
Ipſaque cæruleis charta 53 feritur aquis.
Improba 54 pugnat hyems, 55 indignaturque quod auſim
Scribere, ſe 56 rigidas incutiente 57 minas.
Vincat hyems hominem; 58 ſed eodem temporem quæſo
Ipſe 59 modum ſtatuam carminis, 60 illa ſui.

P. OVI-

& bella geruntur. 48 Pontus. 49 Inquietiora. 50 Si meliora carmina ſperaſti. 51 Hybernis diebus. 52 Mari. 53 Conſpergitur. 54 Adverſatur. 55 Ægre fer. re videtur. 56 Aſperas procellas. 57 Hyems me a ſcribendi labore deſiſtere cogit. 58 Sed hyemem precor, ut ſimul deſiſtamus. 59 Finem faciendi verſus. 60 Hyems ſtatuat modum ſui, h. e. ſævire deſinat.

P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBER SECNDUS.

ARGUMENTUM.

Poetæ precatur Augustum, ut si non reditum indulgere velit, mitius tamen, ac tutius exilium concedat; dicitque se tentare, si forte carmina, quæ illi antea nocuere, nunc possint salutem reddere, quemadmodum Achillis hasta, quæ Telephum & vulneravit, & sanavit. Prolixo igitur & artificioso carmine conatur Cæsarem placare, ostendens, se multa de eo scripsisse, enumeratque Poetas alios quam plurimos, numquam ulla clade affectos, quamvis mordacia aut turpia Poemata ediderint.

QUid mihi vobiscum est, infelix cura, 1 libelli,
2 Ingenio perii qui miser ipse meo?
Cur 3 modo damnatas repeto 4 mea crimina Musas?

An-

---

1 O libelli, cur vos iterum tracto, cum sitis cura quæ me infelicem reddidit. 2 Quia ob præcepta artis amatoriæ relegatus sum. 3 Paulo ante ab Augusto, & ideo quoque a me damnata carmina mea, a Musis perfecta. 4 Quæ

An semel est 5 pœnam commeruisse parum?
Carmina fecerunt, ut me cognoscere vellent
Omine 6 non fausto 7 femina virque, mea.
Carmina fecerunt, ut me moresque 8 notaret
9 Jam demum visa Cæsar ab Arte meos.
10 Deme mihi studium, vitæ quoque crimina demes.
11 Acceptum refero versibus esse 12 nocens.
Hoc 13 pretium curæ 14 vigilatorumque laborum
Cepimus, ingenio pœna reperta meo.
Si saperem, 15 doctas odissem jure sorores,
Numina 16 cultori perniciosa suo.
At nunc (tanta meo comes est insania 17 morbo)
Saxa 18 malum refero rursus ad 19 ista pedem.
Scilicet & victus repetit 20 gladiator 21 arenam,
Et redit in 22 tumidas 23 naufraga puppis aquas.

Forsi-

mihi criminis loco fuerunt. 5 In exilium esse missum. 6 Infelici. 7 In libris enim de Arte amandi docui & viros & feminas amare. 8 Cognosceret, & stigma inureret, 9 Al. *Jam pridem invisa*. 10 Adime mihi meorum scriptorum lasciviam, & nullum crimen morum in me erit. 11 Imputo versibus. 12 Me nocentem culpæque obnoxium esse. 13 Præmium, quod sc. ingenium meum est punitum. 14 Versuum vigilia & labore factorum. 15 Musas. quæ novem sorores finguntur. 16 Mihi qui eas colui. 17 poesi, quæ mihi tantum nocuit. 18 Læsum. Al. *meum* & *memor*, h. e. sciens repeto, quæ mihi nocuerunt. 19 Al. *icta* h. e. ictus, pede percussa. 20 Qui gladiis pugnat. 21 Locum pugnæ. 22 Procellosas. 23 Navis naufragium

Forſitan, ut quondam 24 Teuthrantia regna tenenti.
   Sic mihi 25 res eadem vulnus opemque feret:
Muſaque, quam 26 movit, motam quoque leniet iram.
   Exorant magnos carmina ſæpe Deos.
Ipſe quoque 27 Auſonias Cæſar matreſque nuruſque
   Carmina 28 turrigeræ dicere juſſit 29 Opi.
Juſſerat & Phœbo 30 dici, quo tempore 31 ludos.
   Fecit, quos ætas adſpicit una ſemel.
His precor 32 exemplis tua nunc, mitiſſime Cæſar,
   Fiat 33 ab ingenio mollior ira meo.
34 Illa quidem juſta eſt, nec me 35 meruiſſe negabo.
   36 Non adeo noſtro fugit ab ore pudor.

Sed,

---

paſſa. 24 Myſiæ regna, quæ res Teuthrantus tenuit; hic virili ſtirpe carens, Argiopen filiam Telepho deſpondit. eumque regni ſucceſſorem reliquit: 25 Eadem mea carmina, vel idem Auguſtus. 26 Iratum reddidit Auguſtum. 27 Latinas feminas. 28 Coronam turritam gerenti. Ops enim eſt terra, cui eivitates ſunt ſuppoſitæ, turribus inſignitæ. 29 Saturni coniugi, cui Deæ ſacrificari, & carmina cantaria matronis iuſſit Auguſtus, ut illa redderet hominibus vitæ alimenta. Eodem menſe Saturnalia & Opalia celebrari conſueverunt, quod Saturnus eiuſque uxor frugum & fructuum inventores eſſe credantur. 30 Carmina. 31 Intelligit ludos ſeculares, qui poſt centum annos fiebant. 32 Quæ ipſe dediſti. 33 Erga me virum ingenioſum. 34 Ira. 35 Iram tuam. 36.

Sed, nisi peccassem, quid tu 37 concedere posses?
38 Materiam veniæ sors tibi nostra dedit.
Si, quoties homines peccant, sua fulmina mittat
Jupiter; exiguo tempore 39 inermis erit.
Hic 40 ubi detonuit strepituque exterruit orbem,
41 Purum discussis aera reddit 42 aquis.
Jure igitur genitorque Deum 43 rectorque vocatur:
Jure 44 capax mundus nil Jove 45 majus habet.
Tu quoque, cum Patriæ rector dicare Paterque,
Utere 46 more Dei 47 uomen habentis idem.
48 Idque facis: nec te quisquam moderatius umquam
Imperii potuit 49 frena tenere sui.
Tu veniam 50 parti superatæ sæpe dedisti,
51 Non concessurus quam tibi victor erat.
52 Di-

Non adeo sum impudens. 37 Condonare. 38 peccatum meum dedit tibi occasionem exercendi clementiam. 39 Post emissa omnia fulmina. 40 Cum tonare desiit. 41 Post pluviam serenitatem terris reddit. 42 Nubibus aqua constantibus. 43 Dum tristibus læta miscet. 44 Amplus. 45 Superius. 46 More Jovis post tonitrua serenitatem reddentis: & sic Poeta tacite reditum precatur. 47 Patris Al. *numen*, h. e. eamdem tecum divinitatem 48 Et tu moderate imperas. 49 Moderamina. 50 Al. *Parto superato* h. e. Partis victis, Asiæ populis. 51 Quam veniam tibi victus, si victor evasisset, non dedisset.

52 Divitiis etiam multos & honoribus auctos
Vidi qui tuleranr in caput arma tuum.
53 Quæque dies bellum belli tibi sustulit iram:
54 Parsque simul templis 55 utraque 56 dona tulit.
Utque tuus gaudet miles, quod vicerit hostem;
57 Sic, victum cur se gaudeat, hostis habet.
58 Caussa mea est melior, qui nec 59 contraria dicor
Arma, nec hostiles esse secutus 60 opes.
Per mare, per terras, per 61 tertia numina juro,
Per te præsentem conspicuumque Deum;
Hunc animum favisse tibi, Vir maxime: meque,
62 Qua sola potui, mente 63 fuisse tuum.
Optavi 64 peteres cælestia sidera tarde,
Parsque fui turbæ 65 parva precantis idem.

Et

---

52 Multos quoque vitæ tuæ insidiantes ditasti, & honorasti. 53 Eodem die, quo conjuratio in te est detecta, conjuratis veniam dedisti. 54 Conjurati ob placatum Cæsarem templis Deorum dona obtulerunt, tu vero ob liberationem a mortis periculo. 55 Victrix æque ac victa. 56 Victima cum gratiarum actione. 57 Sic hostis tuus agnoscis, se juste esse victum, atque victoria tua misericordiam tuam est expertus. 58 Ego minus peccavi quam hostes, & sic magis veniam mereor. 59 Bella tibi adversa. 60 Imperium. 61 Cælum in quod Jovi est imperium, quemadmodum Neptuno in mare, & Plutoni in terram. 62 Cum corpore & armis haud valuerim. 63 Tibi deditum fuisse. 64 Sero moretetis. 65 Cum alii

Et pia thura 66 dedi 67 pro te: cumque omnibus unus
Ipse quoque adjuvi 68 publica vota meis
Quid referam 69 libros, illos quoque 70 crimina nostra,
Mille locis plenos nomini esse tui?
Inspice 71 majus opus, quod adhuc, 72 sine fine reliqui,
In 73 non credendos corpora 74 versa modos;
Invenies vestri 75 præconia nominis illic:
Inveniens 76 animi pignora multa mei.
Non tua carminibus 77 major sit gloria, nec 78 quo,
Ut major fiat, 79 crescere possit, habet.
Fama Jovis 80 superest; tamen 81 hunc sua facta referri,
Et se materiam carminis esse 82 juvat:
Cumque 83 gigantei memorantur prælia belli;
Credibile est lætum laudibus esse suis.
Te celebrant 84 alii 85 quanto decet ore, tuasque
Ingenio laudes 86 uberiore canunt.

Sed

---

me majores essent. 66 Obtuli, 67 Pro tua salute. 68 Cum publica vota pro salute Princip's fierent. 69 De Arte amandi. 70 Criminationes nostras: nam librorum de Arte amandi gratia me relegasti. 71 Metamorphosin. 72 Imperfectum. 73 Incredibiles. 74 Transformata. 75 Laudes tuas; in Metamorphosi enim, & imprimis in calce, laudat Julium Cæsarem, & Augustum. 76 Judicia amoris erga te mei. 77 Cum iam sit maxima. 78 Quomodo. 79 Ultimam metam attigit. 80 Ita celebrata, ut potius quid supersit, quam desit. 81 Jovem. 82 Delectat. 83 Belli contra Gigantes suscepti, de quo Metam. Lib. I. Fab. 5. 84 Imprimis Virgilius. 85 Quanto decet verborum pondere. 86 Maio-

Sed tamen, 87 ut fuso 88 taurorum sanguine centum,
Sic 89 capitur minimo thuris honore Deus.
Ah ferus, & nobis 90 nimium crudeliter hostis.
91 Delicias legit qui tibi cumque meas!
(Carmina ne nostris sic te venerantia libris
Judicio possint 92 candidiore legi.)
Esse sed irato quis te mihi posset 93 amicus?
Vix tunc ipse mihi 94 non inimicus eram.
95 Cum cœpit 96 quassata domus subsidere, partes
In proclinatas 97 omne recumbit onus:
98 Cunctaque 99 Fortuna rimam faciente dehiscunt.
1 Ipsa suo 2 quondam pondere tecta ruunt.
Ergo hominum quæsitum odium mihi carmine: 3 quaque
Debuit, est vultus turba secuta tuos.
At (memini) vitamque meam, moresque 4 probabas

Illo,

---

re, 87 In sacrificiis effuso. 88 Hecatomben intelligit, quæ erat sacrificium centum boum. 89 Delectatur. 90 Justo crudelior. 91 Qui tibi prælegit libros Amorum, vel præcepta mea amatoria. 92 A præiudiciis purgato. 93 Quia cuncti tua facta laudant. 94 Amicus. 95 Hoc simili ostendit, quod, offenso Augusto, omnes offenderit. 96 Per hanc intelligit Ovidius se ipsum. 97 Tota moles domus, per quam intelligit commune odium carminis sui lascivia contractum. 98 Omnes partes domus aperiuntur. 99 Qua innuitur potentia Augusti. 1 Ipsæ domus partes. 2 Al. *quædam*. 3 Quod debuit turba, iram tuam probavit. 4 Eo quod me, tamquam Censor,

Illo, quem dederas, prætereuntis equo
5 (Quod si non 6 prodest, 7 & honesti gratia nulla
Redditur, 8 at nullum crimen adeptus eram.)
Nec male 9 commissa est nobis fortuna reorum,
Lisque 10 decem decies inspicienda viris.
11 Res quoque privatas statui sine 12 crimine judex.
13 Deque mea fassa est pars quoque victa fide.
Me miserum! potui, si non 14 extrema nocerent,
15 Judicio 16 tutus 17 non semel esse tuo.
18 Ultima me perdunt, imoque sub æquore 19 mergit
20 Incolumem toties 21 una procella ratem:
22 Nec mihi pars nocuit de gurgite parva; sed omnes

Presse-

---

equo donares, seu equitem faceres, qui equo prætervehebatur a templo Martis ad ædem Castoris, de quo Dionysius Lib 6. 5 Me equitem esse. 6 Ad demonstrandam integritatem meam. 7 Et honesta mea facta non compensantur. 8 Saltem placet, me a te nullo crimine notatum fuisse. 9 Judicio meo credita. 10 A Centum viris, h. e. nec centumviratus mihi male creditus est. 11 Causas leviores, siquidem Triumvir fuerat. 12 Criminatione alicujus. 13 Et Victi meo judicio meam in judicando integritatem laudarunt. 14 Ultimum tuum de me judicium, quo in exilium missus sum. 15 Quoniam me virum bonum esse judicasti. 16 Absolutus. 17 Sæpius. 18 Relegatio. 19 Opprimit, 20 Me salvum. 21 Unica & ultima illa ira tua. 22 Nec solum Augustus, sed & alii ejus

Preſſere hoc fluctus, Oceanuſque caput.
23 Cur aliquid vidi? Cur noxia lumina feci?
Cur 24 imprudeuti 25 cognita culpa mihi?
26 Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam:
Præda fuit canibus non minus ille ſuis.
Scilicet 27 in Superis etiam fortuna luenda eſt;
Nec veniam læſo numine caſus habet.
Illa namque die, qua me malus abſtulit error,
Parva quidem periit, ſed ſine 28 labe, domus:
Sic quoque parva tamen, 29 patrio dicatur ut ævo
Clara, nec 30 ullius nobilitate minor:
Et neque divitiis, nec paupertate 31 notanda:
32 Unde ſit in 33 neutrum conſpiciendus eques.
Sit quoque noſtra domus vel 34 cenſu parva, vel 35 ortu;
36 Ingenio certe non latet illa meo:

37 Quo

---

cauſa me oppreſſerunt. 23 Inceſtum Auguſti cum filia Julia, quæ etiam fuit relegationis cauſa. 24 Mihi non inquirenti, quid Auguſtus faceret. 25 Res, cujus notitia mihi culpæ ducitur. 26 Ut Actæon non ſtudio Dianam videns punitus eſt; ſic & ego forte aliquid videns punior. 27 Dii etiam eos puniunt, qui caſu contra eos peccant. 28 Culpa. 29 Ut patris mei temporibus celebris vocari queat familia noſtra. 30 Familiæ. 31 Inclyta eſt. 32 Ex qua familia. 33 Neutram partem. Oſtendit, ſe mediocres divitias poſſediſſe. 34 Fortunis. Equeſtris cenſus erat quadringenta ſeſtertia, hoc eſt, decem millia Philippeorum. 35 Origine. 36 Quicquid

37 Quo videar quamvis 38 nimium juveniliter usus,
39 Grande tamen toto nomen ab orbe fero,
40 Turbaque doctorum Nasonem novit, & audet
41 Non fastiditis annumerare viris.
Corruit hæc igitur Musis 42 accepta, 43 sub uno,
Sed non exiguo, crimine lapsa domus.
Atque ea sic lapsa est, ut surgere, si modo læsi
44 Ematuruerit Cæsaris ira, queat.
45 Cujus 46 in eventu pœnæ clementia tanta est,
Ut fuerit nostro 47 lenior illa metu.
Vita data est, 48 citraque necem tua constitit ira,
O Princeps parce viribus use tuis.
Insuper accedunt, te non adimente, paternæ
(Tanquam vita parum muneris esset) 49 opes.
Nec mea decreto damnasti facta Senatus,
Nec mea 50 selecto judice jussa fuga est.
51 Tristibus invectus verbis (ita Principe dignum)

Ultus

eorum sit, est tamen mihi ingenium Poeticum per orbem celebratum. 37 Ingenio. 38 Quia scriptis meis juvenilibus & amatoriis Augustum offendi. 39 Magnum, 40 Cohors. 41 Acceptis. 42 Grata. 43 Sed magno, quia Cæsarem offendi. 44 Lenita fuerit. 45 Augusti. 46 Cum executioni mandata est. 47 Quam timui. 48 Sine animadversione in vitam & fortunas. 49 Patrimonium meum 50 Cui secreto damnationem meam injunxisses. 51 Tri-

Ultus es 52 offensas, ut decet, ipse tuas.
Adde, quod edictum, quamvis immane minaxque,
Attamen in pœnæ 53 nomine lene fuit.
Quippe relegatus, non exul dicor in illo:
54 Parcaque fortunæ sunt data verba meæ.
Nulla quidem sano gravior 55 mentisque potenti
Pœna est, quam 56 tanto displicuisse viro.
Sed solet interdum fieri placabile numen:
57 Nube solet pulsa 58 candidus ire dies.
59 Vidi ego pampineis oneratam vitibus ulmum.
Quæ fuerat sævi fulmine tacta Jovis.
Ipse licet sperare vetes, sperabimus æque.
60 Hoc unum fieri te prohibente potest,
Spes mihi magna subit, cum 61 te, mitissime Princeps;
Spes mihi, respicio cum mea 62 fata, cadit.
Ac veluti ventis 63 agitantibus æquora 64 non est
Æqualis rabies, continuusque furor:

Sed

---

stitiam denotantibus, qui ea commiseram quæ pœna erant digna. 52 Crimina te offendentia. 53 Titulo. 54 Et decretum tuum de infortunio meo paucis ibi expositum est. 55 Menti generosæ & sanæ. 56 Augusto. 57 Ira depulsa, redit lenitas. 58 Serenus. 59 Primarius ulmorum decor erant vites, iis ideo additæ, ne jacerent pronæ; & maximum portendebant infortunium, si quid fulmine esset tactum. 60 Sperando in tuam clementiam te non lædi. 61 Sc. considero. 62 Quia pœna fuit dignus, Al. *facta*. 63 Commoventibus. 64 Eadem semper tempe-

Sed modo 65 ſubſidunt, intermiſſique ſileſcunt,
Vimque putes illos depoſuiſſe ſuam:
Sic abeunt redeuntque mei, 66 variantque timores,
67 Et ſpem placandi dantque, negantque tui.
68 Per ſuperos igitur, qui dent tibi 69 longa, dabuntque
Tempora, 70 Romanum ſi modo nomen amant;
Per Patriam, quæ te 71 tuta & ſecura Parente eſt,
Cujus, ut in 72 populo, pars ego nuper eram;
Sic tibi, quem ſemper factis animoque mereris,
73 Reddatur 74 gratæ debitus Urbis amor.
75 Livia ſic tecum 76 ſociales compleat annos,
Quæ, niſi te, nullo conjuge digna fuit:
77 Quæ ſi non eſſet, cælebs te vita deceret;
Nullaque, cui poſſes eſſe maritus, erat.

Soſpi-

ſtatis viſ. 65 Quieſcunt. 66 Modò enim hoc, modo illud timeo. 67 Nunc ſpero, nunc deſpero, 68 Sc. oro. 69 Longævam vitam. 70 Romanum Imperium. 71 Sub Auguſto enim erat pax. 72 Romano. 73 Exhibeatur. 74 Romæ gratiæ. 75 Liviam Druſillam putat, quam Auguſtus, repudiata Scribonia, in matrimonium duxit. Eam a matrimonio Tiberii Neronis, & quidem prægnantem abduxit, dilexitque, & probavit unice, ac perſeveranter. 76 Conjugales. 77 Nulla uxor te di-

Sospite sic te sit 78 natus quoque sospes, & olim,
79 Imperium regat hoc cum seniore senex:
80 Utque tui faciunt sidus juvenile nepotes,
Per tua perque sui facta parentis eant.
Sic assueta tuis semper 81 Victoria castris
Nunc quoque se præstet notaque signa petat:
82 Ausoniumque Ducem solitis circumvolet alis;
Ponat & in nitida 83 laureá serta coma:
84 Per quem bella geris, cujus nunc corpore pugnas;
85 Auspicium cui das grande, Deosque tuos:
86 Dimidioque tui præsens es, & aspicis Urbem;
Dimidio procul es, sævaque bella geris.
87 Hic tibi sic redeat superato victor ab hoste;

---

digna esset, ita ut in cœlibatu tibi fuisset vivendum. 78 Tiberius, quem Augustus in filium adoptarat. 79 Ipse senex te seniorem sustentet in imperio. 80 Ordo est: *Et tui nepotes*, sc. *Cajus*, qui in Lycia periit, & *Lucius*, qui Massiliæ: aut potius *Drusus*, & *Germanicus*, *sidus juvenile*, i. e. insistant tuis & patris Julii vestigiis. 81 Victoria Dea semper sit in castris tuis. 82 Tiberium, vel Drusum designat. 83 Victoriam, cujus signum laurus triumphantibus dari solebat. 84 Sc. in Germania. 85 Favorem Deorum tuorum. 86 Partim ipse præsens es, & gubernas rem Romæ, partim per legatos tuos procul bella geris. 87 Drusus.

Inque 88 coronatis fulgeat altus equis.
89 Parce, precor; 90 fulmenque tuum fera tela 91 reconde.
Heu nimium misero cognita tela mihi!
Parce, Pater Patriæ: nec 92 nominis immemor hujus
93 Olim placandi spem mihi tolle tui.
Nec precor, ut redeam; qnamvis majora petitis
Credibile est magnos sæpe dedisse Deos.
94 Mitius exilium si das, 95 propiusque roganti;
Pars erit e pœna magna levata mea.
96 Ultima perpetior medios 97 projectus in hostes:
Nec quisquam 98 patria longius exul abest.
Solus ad 99 egressus missus septemplicis Istri,
1 Parrhasiæ gelido virginis 2 axe premor.
3 Jazyges, & 4 Colchi, 5 Metereaque turba, 6 Getæque.

7 Da-

---

88 Corona laurea ornatis, h. e. triumphet. 89 Remitte iram. & mitiga exilium. 90 Iram tuam. 91 Desine iratus esse. 92 Ut mitis, tamquam pater, sis. 93 Aliquando. 94 Ne Tomi exulem agere cogar. 95 Locum exilii Romæ propiorem. 96 Maxima mali. 97 Missus. 98 Roma. 99 Ostia Istri fluvii h. e. Danubii, qui in mare Ponticum vastis sex fluminibus evolvitur, nam septimum paludibus absorbetur. 1 Callistus ex Arcadia, quæ in ursam mutata a Iove in Septentrione locata fuit; sic dicta a Parrhasia urbe Arcadiæ. 2 Polo Arctico. 3 Populi Scytharum. campos & planitiem incolentes. 4 Populi ad dextrum latus Ponti, Caucaso monti adhærentes, olim ex Ægypto profecti, qui Medeam fugientem persecuti, cum illam apprehendere non potuissent, circa Tomos & insulas Brigeidas consederunt. 5 Incolæ Metereæ urbis, supra Thyram fluvium sitæ. 6 Populi in Scy.

7 Danubii mediis 8. vix prohibentur aquis.
Cumque alii 9 caussa tibi sint graviore fugati,
10 Ulterior nulli, quam mihi, terra data est.
Longius hac nihil est, 11 nisi tantum frigus & hostis,
12 Et maris adstricto quæ coit unda gelu.
13 Hacteuus 14 Euxini 15 pars est Romana sinistri:
16 Proxima 17 Basternæ 18 Sauromatæque tenent.
19 Hæc est Ausonio sub jure 20. novissima, vixque
Hæret in imperii margine terra tui.
Unde precor 21 supplex, ut nos 22 in tuta releges:
23 Ne sit cum patria pax quoque adempta mihi.

---

thia Europæa, vergentes ad Pontum in Orientem. 7 Separantibus urbem Tomon a gentibus ante nominatis. 8 Quin nos invadant. 9 Ob majus delictum a te relegati. 10 Ulterius in Septentrionem. 11 Quia urbes istæ in Septentrionali regione fuerunt inhabitabiles. 12 Et mare congelatum. Cimmerius Bosphorus, Asiam ab Europa separans, ita glaciatur, ut mare illud pedibus plerumque sit pervium. 13 Usque ad Danubium, terminum Romani Imperii. 14 Pontici maris, est a sinistra navigantibus ad Bosphorum Cimmerium. 15 Ditionis Romanæ. 16 Loca Istro vicina. 17. Scythiæ populi, siti vel ad Istrum flumen, vel ad mare septentrionale. 18 Vel Sarmatæ, populi septentrionales, partim in Asia, partim in Europa, Tanai fluvio discreti. 19 Hæc terra, in quam exul missus sum, est ultimus Romani Imperii terminus. 20 Ultima. 21 Humillime. 22 Ubi hostis non est timendus. 23 Ne amissa patria, & pacem

Ne timeam gentes , quas 24 non benè ſubmovet Iſter,
Neve 25 tuus poſſim civis ab hoſte capi.
26 Fas prohibet 27 Latio quemquam eſſe ſanguine natum
28 Cæſaribus ſalvis 29 barbara vincla pati.
30 Perdiderint cum me duo crimina, 31 carmen, & 32 error:
33 Alterius facti culpa ſilenda mihi.
34 Nam non ſum tanti , ut renovem 35 tua vulnera, Cæſar,
Quem nimio plus eſt 36 indoluiſſe ſemel.
37 Altera pars ſupereſt , qua turpi crimine tactus
Arguor obſcœni doctor adulterii.
Fas ergo eſt 38 aliqua 39 cæleſtia pectora falli,
Et ſunt 40 notitia multa minora tua.
Utque Deos , cælumque ſimul ſublime 41 tuenti
42 Non vacat exiguis rebus adeſſe Jovi;
A te 43 pendentem ſic dum circumſpicis orbem,

44 Effu-

---

perdam . 24 Non tuto arcet . 25 Romanus civis. 26 Jus vetat Romanum civem vinciri . 27 Romano. 28 Imperio ſalvo. 29 Exterorum . 30 Cauſa exilii mei fuerint . 31 Præcepta amatoria . 32 Imprudentia . 33 Erroris . 34 Reſtitutio mea tanti non eſt æſtimanda. 35 Tuos dolores . 36 Iis ſemel dolore affectum fuiſſe. 37 Reſtat ut me de carmine amatorio purgem . 38 Aliqua ratione . 39 Qualia ſunt tua , o Auguſte . 40 Non digna ut ea cognoſcas. 41 Regenti. 42 Non eſt poſſibile . 43 Tibi paren-

44 Effugiunt curas inferiora tuas.
45 Scilicet 46 imperii, Princeps, 47 statione relicta
48 Imparibus legeres carmina facta modis?
Non 49 ea te moles Romani nominis urget,
Inque tuis humeris 50 tam leve fertur onus,
51 Lusibus ut possis advertere numen ineptis,
52 Excutiasque oculis otia nostra tuis.
Nunc tibi 53 Pannonia est, nunc 54 Illyris ora domanda;
55 Rhætica nunc præbent, 56 Thraciaque arma metum.
Nunc petit 57 Armenius pacem, nunc 58 porrigit arcus
59 Parthus eques, timida 60 captaque signa manu.

D 3 Nunc

---

tem. 44 Non curas minora, qualia fuere mea carmina de Arte amatoria. 45 Ironice loquitur. 46 Si curam imperii, ceu miles stationem, reliquisses. 47 Eo loco, qui vigilibus ad excubias agendas est assignatus. 48 Carmina Elegiaca, qualia erant libris de Arte amandi. 49 Ea rerum magnitudo, h. e. imperium tibi non est oneri. 50 In se grave, tibi leve. 51 Poematibus & nugis insistere. 52 Perlegas versus in otio factos. 53 Regio ad Istrum, ab Augusto domita, hodie *Slavonia*. 54 Illyri populi sunt sub Alpibus. 55 Rhæti ad Italiam usque pertinent, quæ est supra Veronam & Comum. 56 Thraces sunt Septentrionales populi Germaniæ, ad Pontum Euxinum habitanres, qui cum ceteris desciverant. 57 Armeni sunt populi in Asia. 58 Arma tibi supplex offert. 59 Parthi erant Asiæ populi. 60 Ex metu remittit signa militaria, M. Crasso, & Antonio adem-

Nunc te 61 prole tua 62 juvenem Germania sentit ,
63 Bellaque pro magno Cæsare Cæsar obit .
Denique, ut in tanto , 64 quantum non exstitit umquam ,
65 Corpore , 66 pars nulla est quæ labet imperii ;
67 Urbs quoque te , 68 & legum lassat tutela tuarum ,
69 Et morum , 70 similes quos cupis esse tuis .
71 Nec tibi contingunt , quæ gentibus otia præstas .
Bellaque cum multis irrequieta geris .
Miror in hoc igitur 72 tantarum pondere rerum
Numquam te nostros evoluisse 74 jocos .
At si (quod mallem) 74 vacuus fortasse fuisses ,
Nullum legisses crimen in 75 Arte mea .

Illa

---

pta . 61 Druso privigno tuo , legato in Germaniam misso . 62 Augustus erat senex , sed Drusus juvenis , & Augustum quam juvenem reddebat . 63 Drusus e familia Cæsaris pro Cæsare Augusto bella gerit . 64 Quia Imperium Romanum numquam fuit majus , quam felicissimo Augusti tempore . 65 Imperio . 66 Nulla provincia male regatur . 67 Roma , de qua ipse Augustus gloriabatur : marmoream se relinquere , quam lateritiam accepisset . 68 Et novæ leges fatigant te , circa quas Augustus occupatus fuit . 69 Augustus impetratis a Senatu decem adjutoribus unumquemque equitum rationem vitæ reddere coegit . 70 Mores subditorum tuorum tuis vis esse similes . 71 Non potes esse otiosus . 72 In tanro Imperio . 73 Jocosa scripta . 74 Otiosus . 75 Arte Amandi .

Illa quidem fateor 76 frontis non esse severæ
Scripta, nec a tanto 77 Principe digna 78 legi:
Non tamen idcirco 79 legum contraria jussis
Sunt ea; 80 Romanas erudiuntque nurus.
Neve 81 quibus scribam possis dubitare; libellus
Quatuor hos versus 82 e tribus unus habet:
Este procul 83 vittæ tenues, 84 insigne pudoris,
Quæque tegis medios 85 instita longa pedes:
Nil, nisi 86 legitimum, 87 concessaque furta, canemus:
Inque meo nullum carmine 88 crimen erit.
Ecquid ab hac omnes 89 rigidas submovimus 90 Arte,
Quas 91 stola 92 contingi, vittaque sumpta vetat?

---

76 Non competere severo homini. 77 Imperatore. 78 Lectu. 79 Legibus vetita. 80 Docent amare castas mulieres. 81 Pro quibus. 82 Primus e tribus illis libris de Arte amandi. 83 Vitta est ornamentum capitis muliebre. Per vittas autem designat virgines & innuptas. 84 Signum. 85 Limbus imus vestis matronarum sumpta pro nupta vel matrona, 86 Per leges licitum. 87 Lege permissos concubitus. 88 Docens illicita. 89 Al. *rigidas* h. e. honestas matronas. 90 Amandi. 91 Vestis honestarum feminarum ad infimos usque pedes demissa. 92 Vio-

At matrona potest 93 alienis artibus uti,
Quoque 94 trahat, quamvis non 95 doceatur, habet.
Nil igitur matrona legat: quia carmine ab omni
96 Ad delinquendum doctior esse potest.
Quodcumque attigerit, si qua est 97 studiosa sinistri,
98 Ad vitium mores instruet inde suos.
99 Sumpserit Annales (nihil est 1 hirsutius illis)
2 Facta sit unde parens Ilia nempe leget.
3 Sumpserit, 4 Æneadum genitrix ubi prima, requiret,
Æneadum genitrix 5 unde sit alma Venus.
Persequar inferius (modo si licet ordine ferri)
Posse nocere animis carminis omne genus.
(Non tamen 6 idcirco 7 crimen liber omnis habebit;

Nil

---

lari. 93 Non a me consignatis. 94 Sequatur. 95 Amare. 96 Ad peccandum. 97 Proclivis ad deteriora. 98 Peccandi occasionem inde capiet. 99 Si sumpserit libros gesta populi Romani continentes. 1 Severius. 2 Quomodo Ilia seu Rhea Sylvia, gravida a Marte, geminos peperit. 3 Si sumpserit. Al. *Sumpserit Æneadem*, i. e. Virgilii opus, Æneida. 4 Romanorum mater. 5 Unde ducat originem, sc. e mari sanguinolento, ab abscisso membro virili Saturni; vel ex quo susceperit Æneam, eo scil. respiciens, quod & Æneas ex adulterio Veneris & Anchisæ natus sit. 6 Quia in scriptis aliquid est quod nocere queat animis. 7 Criminari poterit.

Nil prodest, quod non lædere possit idem.)
Igne quid utilius? Si quis tamen 8 urere 9 tecta
10 Comparat, 11 audaces instruit igne manus.
Eripit interdum, modo dat medicina salutem:
Quæque juvans monstrat, quæque sit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur ense viator;
12 Ille sed insidias, 13 hic sibi portat opem.
Discitur 14 innocuas ut agat 15 facundia caussas:
16 Protegit hæc sontes, immeritosque premit.
Sic igitur carmen, 17 recta si mente legatur,
Constabit nulli posse nocere meum.
At quiddam vitii, quicumque 18 hinc concipit, errat,
Et nimium scriptis 19 abrogat ille meis.
Ut tamen hoc 20 fatear, 21 Ludi quoque 22 semina præbent
Nequitiæ: 23 tolli tota theatra jube.

---

8 Incendere. 9 Domos. 10 Al. *Cœperit*. 11 Scelestas. 12 Latro. 13 Viator. 14 Ut bonas & justas causas tractet ac defendat. 15 Rhetorica. 16 Defendit tamen quandoque noxios, & accusat innoxios. 17 Sincera. 18 Ex carmine meo. 19 Detrahit. 20 Addam. 21 In honorem Deorum fieri soliti. 22 Principia & occasiones lasciviæ. 23

24 Peccandi cauſſam quam multis ſæpe dederunt,
25 Martia cum durum ſternit arena ſolum.
26 Tollatur 27 Circus, 28 non tuta licentia Circi:
Hic ſedet ignoto juncta puella viro.
29 Cum quædam ſpatientur in hac ut amator eodem
Conveniat, quare porticus ulla patet?
Quis locus eſt templis 30 auguſtior; hæc quoque 31 vitet,
32 In culpam ſi qua eſt ingenioſa ſuam.
33 Cum ſteterit Jovis æde, Jovis 34 ſuccurret in æde,
Quam multas 35 matres fecerit ille Deus.
36 Proxima adoranti Iunonia templa 37 ſubibit,
38 Pellicibus multis hanc doluiſſe Deam.

39 Pal-

Ergone tollenda omnia theatra? 24 Ludi quoque gladiatorii cauſam peccandi ſuppeditarunt. 25 Cum arena, ubi gladiatores pugnam ſuſcipiebant, cujus Deus Mars eſt, durum ſolum ſternit: ſiquidem gladiatorii ludi in foro arena conſtrato fieri ſolebant. Intelligi etiam poteſt Campus Martius, qui ſæpius amoris fuit cauſa. 26 Ergo. 27 Locus muris cinctus, in quo exercebantur equi & pugiles, in ejus autem circuitu ædificabantur ſpectacula, e quibus patres atque equites proſpectare ſolebant. 28 Quia & in Circo peccandi reperitur materia. 29 Quoniam puellæ ideo in porticu deambulant, ut amator accedat; cur porticus ædificantur, & cuivis intrare eſt licitum? 30 Splendidior atque ſanctior. 31 Quia peccandi occaſionem præbere poſſunt. 32 Peccare ibi cum amatoribus. 33 Cum venerit in Jovis Capitolini templum. 34 In mentem veniet. 35 Gravidas. 36 Cum femina laſciva intrabit templa Junonis, juncta templo Jovis in monte Capitolino. 37 Incidet. 38 Junonem indoluiſſe multis meretricibus

39 Pallade conspecta, 40 natum de crimine virgo
41 Sustulerit quare quæret Erichthonium.
42 Venerit in magni templum tua 43 munera Martis,
Stat 44 Venus ultori juncta viro ante 45 fores.
46 Isidis æde sedens cur 47 hanc 48 Saturnia quæret
Egerit 49 Jonio Bosphorioque mari.
50 In Venere Anchises, in Luna 51 Latmius Heros,

---

r nam *pellex* est meretrix, cum alterius feminæ mario rem habens) quas Jupiter amavit. 39 Visa Palladis effigie. 40 Natum de lite Erichthonio nomen injunctum; ἀπὸ τῆς ἔριδος καὶ χθονὸς h. e. ex lite & humo. Cum enim Jupiter, renuente Minerva, Vulcano matrimonium illius spopondisset, Vulcanus vi virginem est aggressus, interque luctandum semen in terram effudit, unde puer ille natus. Vid. Ovid. Metam. Lib. 2. Fab. 8. 41 Educandum dederit filiabus Cecropis. 42 Martis ultoris [ab ulciscendo ita dicti] designat templum, quod Augustus bello Philippensi pro ultione paterna suscepta voverat, in quo voluit de bellis triumphisque senatum consuli, sanxitque, ut provincias cum imperio petituri ex eo deducerentur, quique victores rediissent, eo insignia triumphorum inferrent. 43 Al. *Numina* h. e. quem tu imprimis colis. 44 Juncti enim erant in adulterio; h. e. incidet adulterium Martis cum Venere. 45 Templi sc. Veneris genitricis, juncti Martis templo. 46 In Templo Deæ Ægyptiacæ, proximo ei campo, qui junctus erat campo Martio. Isis, Io prius dicta, erat Inachi fluminis filia. 47 Isidem. 48 Juno Saturni filia. 49 Per mare Jonium & Bosphorum Thracium, quia ea cum Jove cuncubuerat. 50 Succurret, Anchisen e Venere sustulisse Æneam. Al. *in Venerem, in Lunam, in Cererem*. 51 Endymion a Latmio monte Cariæ cogno-

In Cerere 52 Jason, qui referatur, erit.
53 Omnia 54 perversas possunt corrumpere mentes;
Stant tamen illa suis omnia tuta locis.
At procul 55 ab scripta solis meretricibus Arte
56 Submovet 57 ingenuas pagina prima nurus.
Quæcumque 58 irrumpit, 59 quo non sinit ire sacerdos,
Protinus 60 hoc 61 vetiti criminis acta rea est.
Nec tamen est facinus 62 molles 63 evolvere versus;
Multa licet castæ 64 non facienda legant.
Sæpe 65 supercilii 66 nudas matrona severi,
Et 67 Veneris stantes ad genus omne videt.
68 Corpora Vestales oculi meretricia cernunt:

Nec

---

minatus, cum quo Luna rem habuisse fertur. 52 Filius Jovis & Electræ, cum quo Ceres concubuit, & ex eo Plutonem suscepit. 53 Illa. 54 Pravas. 55 Ab Arte amandi, quam non virginibus & matronis, sed solis meretricibus scripsimus. 56 Arcet. 57 Honestas, pudicas. 58 Vi ingreditur. 59 Scilic. in adyta. 60 Hanc ob causam. 61 Illiciti criminis rea agi potest. 62 Lascivos. 63 Legere. 64 Non imitanda. 65 Gravitatis severæ. 66 Meretrices, nudæ Floralia, h. e. Floræ diem natalem, magna licentia Romæ celebrantes. 67 In omnem formam Veneris stantes. 68 Virgines Vestales, Vestæ sacra curantes, quas castissimas esse decet, impu-

Nec 69 domino pœnæ res ea caussa fuit.
At cur in 70 nostra nomina est lascivia Musa?
Curve meus cuiquam suadet amare liber?
Nel nisi peccatum manifestaque culpa fatendum est:
Pœnitet ingenii, 71 judiciique mei.
72 Cur non 73 Argolicis potius quæ concidit armis
74 Vexata est iterum carmine Troja meo?
Cur tacui 75 Thebas, & 76 mutua vulnera fratrum;
77 Et septem portas 78 sub duce quamque suo?
79 Nec mihi materiam bellatrix Roma negabat:
Et 80 pius est 81 patriæ facta referre labor.
Denique, cum meritis impleveris omnia, Cæsar,

Pars

ne vident meretrices. 69 Lenoni, qui nudas illas a conspectu Vestalium submovere debuisset; vel Pontifici Maximo, qui in Vestales animadvertebat, si incaste vixissent. 70 Nostris carminibus. 71 Quod judicavi, ejusmodi opus scribendum. 72 Quare non scripsi de bellis Trojanis? 73 Græcis, a civitate primaria *Argo* ita dictis. 74 Describendo iterum ejus casum & ruinam, quasi veram cladem. 75 Bella urbis Thebarum, in Bæotia sitæ. 76 Mortem fratrum Eteoclis & Polynicis, qui mutuo ictu cecidere. 77 Thebæ ab auctoribus vocantur Heptaphylæ, quia septem portis amoliebantur. 78 Nam septem Reges conspirarant contra Eteoclem pro Polynice, & in oppugnatione Thebarum unusquisque horum ducum portam aggrediebatur. 70 Potuissem etiam bella Romana describere. 80 Debitus. 81

Pars mihi de 82 multis una canenda fuit.
Utque 83 trahunt oculos radiantia lumina Solis,
Traxiſſent animum ſic tua facta meum.
84 Arguor immerito: 85 tenuis mihi campus aratur:
86 Illud erat magnæ fertilitatis opus.
87 Non ideo debet pelago ſe credere, ſi qua
Audet in exiguo ludere cymba lacu.
Forſitan & hoc dubitem, 88 numeris leviori-bus aptus
Sim ſatis, in 89 parvos ſufficiamque modos.
At ſi me jubeas 90 domitos Jovis igne Gigantes
Dicere, conantem debilitabit 91 onus.
92 Divitis ingenii eſt 93 immania Cæſaris acta
Condere, 93 materia ne ſuperetur opus.

Et

Sulmonis. 82 Multorum tuorum factorum. 83 Ad ſe. 84 Quod bellum Thebanum & reliqua, aut Auguſti res geſtas non deſcripſerim. 85 Levis materia a me tractatur. 86 Vel bellum Thebanum, vel Trojanum, vel mors Eteoclis & Polynicis, vel Auguſti geſta, erant fertilis ingenii & magni laboris. 87 Non audere debet magna, qui parva perferre valet. 88 Rebus magis tenuibus. 89 Verſus de levi argumento agentes. 90 Bellum Giganteum, 91 Opus difficile. 92 Diſerti. 93 Maxima Cæſaris facta deſcribere. 94 Ne materia ſit major o-

Et tamen 95 ausus eram; sed 96 detrectare videbar,
97 Quodque nefas, damno viribus esse tuis.
Ad leve rursus opus 98 juvenilia carmina veni;
Et 99 falso movi pectus amore meum.
Non equidem 1 vellem; sed me 2 mea fata trahebant,
Inque meas 3 pœnas ingeniosus eram.
Hei mihi, quod 4 didici, quod me docuere parentes,
5 Litteraque est oculos ulla morata meos!
Hæc tibi me invisum lascivia fecit, ob Artes,
Quas ratus es 6 vetitos 7 sollicitasse toros.
Sed neque me nuptæ didicerunt 8 furta 9 magistro:
10 Quodque parum novit, nemo docere potest.
Sic ego 11 delicias, & mollia carmina feci,
12 Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.

Nec

pere & carmine. 95 Tentassem tua gesta describere. 96 Recusare ob ingenii imbecillitatem. 97 Tenuiter enim scribendo magna tua facta nefas est. 98 Ad amatoria tractanda redii. 99 Simulando, me esse amore captum. 1 Hoc factum esse. 2 Diis ita visum est, ut postea ideo relegaret. 3 Ut ob scripta mea punirer. 4 Versus componere. 5 Cur ullum tempus impendi studiis? 6 Castas matronas. 7 Allicere. 8 Adulteria furtim committi solita. 9 Ipsarum. 10 Adulteria docere non potui, quia ea ignoro. 11 Amatorias, vel jocos. 12

Nec quisquam est adeo 13 media de plebe maritus,
Ut 14 dubius 15 vitio sit pater ille meo.
Crede mihi; mores 16 distant a carmine nostro,
Vita verecunda est, 17 Musa jocosa mihi.
Magnaque pars operum 18 mendax & ficta meorum
19 Plus sibi permisit 20 compositore suo.
21 Nec liber indicium est animi, sed honesta voluptas,
Plurima 22 mulcendis auribus apta refert.
Accius esset 23 atrox, 24 conviva Terentius esset;
Essent 25 pugnaces, qui fera bella 26 canunt.
Denique composui 27 teneros non solus amores:
Composito pœnas solus amore dedi.
Quid nisi 28 cum multo Venerem confundere vino
Præcepit 29 Lyrici 30 Teja Musa senis?

31 Les-

Læserit meam famam, 13 De vulgo. 14 Ut ob adulterium cum ejus uxore commissum dubitaretur, num ille esset filii sui pater. 15 Præceptis meis. 16 Differunt, quia non vixi, ut scripsi. 17 Versus. 18 Narrans amores fictos. 19 Plus lasciviæ sibi indulsit. 20 Me Ovidio, qui ea composui. 21 Liber non est mentis index. 22 Ut delectet legentium aures. 23 Crudelis, quia scripsit Tragœdias. 24 Quia de conviviis agit. 25 Bellicosi. 26 Describunt. 27 Versus de amore agentes. 28 Amori operam dare, multo prius exhausto vino. 29 Anacreontis Poetæ Lyrici. 30 Anacreontis carmen

31 Lesbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas?
32 Tuta tamen Sappho, tutus & 33 ille fuit.
Nec tibi, 34 Battiade, nocuit, quod sæpe legenti
35 Delicias versu fassus es ipse tuas.
36 Fabula jucundi nulla est sine amore 37 Menandri;
Et solet 38 hic 39 pueris, virginibusque legi.
40 Ilias ipsa quid est, nisi turpis 41 adultera, de qua
Inter 42 amatorem pugna 43 virumque fuit?
44 Quid prius est illic flamma Chryseidos? utque
Fecerit iratos 45 rapta puella duces?

Aut?

---

qui Teon, Joniæ oppidum, habuit patriam. 31 Sappho poetria ex insula Lesbo, composuit libros lyricos, epigrammata, jambos, & elegias, invenit carmen Sapphicum ab ipsa denominatum, ejusque poemata erant lasciva. 32 Non sunt puniti ob carminis lasciviam. 33 Anacreon. 34 Battiades Callimachus appellatur e Batto generis sui auctore. Ille composuit omnis generis poemata, & Lyden puellam amavit, de qua etiam elegias scripsit. 35 Amores tuos. 36 Comœdia. 37 Græci Comici. 38 Menander. 39 Ab inuptis legi. 40 Opus Homeri de Ilio sive bello Trojano. 41 Helena a Paride rapta. 42 Paridem. 43 Menelaum. 44 Quid in principio statim Iliados describitur, nisi Agamemnonis amor in Chryseida? 45 Briseis Achilli ab Agamemnone erepta, unde ortæ sunt inter eos inimi-

Aut quid 46 Odiffea eft, nifi 47 femina propter amorem,
Dum 48 vir abeft, multis una petita 49 procis?
Quid nifi 50 Mæonides 51 Venerem Martemque ligatos
Narrat in 52 obfcœno corpora prenfa toro?
Unde nifi indicio magni fciremus Homeri,
53 Hofpitis igne duas incaluiffe Deas?
Omne genus fcripti 54 gravitate Tragœdia vincit:
55 Hæc quoque materiam femper amoris habet.
Nam quid in 56 Hippolyto, nifi 57 cæcæ flamma 58 novercæ?
59 Nobilis eft 60 Canace 61 fratris amore fui.

Quid,

eitiæ. 46 Alterum Homeri carmen, Ulyffis e Trojano bello in patriam reditum, moleftiafque itineris defcribens. 47 Penelope Ulyffis uxor. 48 Nam Uliffes errabat poft Trojæ excidium. 49 Al. *viris*, 50 Homerus. 51 Veneris & Martis adulterium, quos Vulcanus maxime tenuibus retibus deprehendit, omniumque Deorum oculis videndos fubjecit. 52 Lecto, ubi obfcœnum adulterium commiffum eft. 53 Circem & Calypfo captas fuiffe amore Ulyffis. 54 In Tragœdiis enim tractantur res graves. 55 Semper quoque continet amores. 56 De quo Seneca Tragœdiam fcripfit. 57 Amore. Al. *fævæ*. 58 Phædræ, quæ fuit caufa mortis Hippoliti, cum ille recufaffet turpia petenti affentiri. 59 Clara. 60 Quæ ex fratre Macareo filium peperit; & eo fcelere comperto fe ipfam juffu patris interfecit; Macareus autem in templum Apollinis Delphici confugit. 61 Maca-

Quid non 62 Tantalides 63 agitante Cupidine currus
64 Pisæam 65 Phrygiis vexit 66 eburnus equis?
67 Tingeret ut 68 ferrum natorum sanguine 69 mater,
Concitus 70 a læso fecit amore dolor.
Fecit amor subitas 71 volucres cum 72 pellice 73 Regem:
74 Quæque suum luget nunc quoque mater Ityn.

Si

rei. 62 Pelops Tantali filius. 63 Impellente amore currus. 64 Hippodamiam, natam Pisæ, quæ Arcadiæ erat urbs. Oenomaus, Martis & Æginæ filius, sæpe interpellatus de filiæ Hippodamiæ nuptiis, respondit, se eam illi esse daturum, qui cursu equorum ipsum vinceret: ita ut, cum procus currere cœpisset, Oenomaus arietem Jovi sacrificaret. Peractis sacris ipse currum conscendit, & velocitate equorum, vento genitorum, omnes assecutus hasta transfixit. Tandem Pelops, ex Pelopponeso veniens, corrupto auriga Myrtillo victor evasit. 65 Harpina & Psilla, quos equos Pelops e Phrygia redux secum duxit. 66 Eburnus Pelops vocatur a Poetis; quia Tantalus ejus Pater volens Deorum tentare divinitatem, eis invitatis filium suum epulandum apposuit; a quo omnes Dii abstinuerunt, excepta Cerere, quæ brachium ejus consumpsit. Postea Dii petente Tantalo, cum voluissent ejus filium ab inferis revocare, Ceres ei eburneum brachium restituit. 67 Medea, irata, quod Jason, se expulsa, Creusam in matrimonium duxit, filios in ultionem patris jugulavit. 68 Gladium. 69 Medea. 70 Ab amore Medeæ a Jasone leso. 71 Aves. 72 Philomela. 73 Tereum. 74 Prognen designat, Terei Regis Daulidis uxorem, quæ Ityn filium occidit, & patri epulandum apposuit, propter sororem Philomelam violatam; postea mutata est in

Si non 75 A Eropen 76 frater sceleratus amasset;
77 Aversos Solis non legeremus equos.
Impia nec 78 tragicos tetigisset 79 Scylla 80 cothurnos,
81 Ni patrium crimen desecuisset amor.
Qui legis 82 Electran, & 83 egentem mentis Oresten,
A Egisthi 84 crimen 85 Tyndaridosque legis.
Nam quid de 86 tetrico referam 87 domitoro 88 Chimæræ,

89 Quem

---

lusciniam. 75 Aerope, Atrei uxor, cum Thyeste concubuit, quod ægræ ferens Arteus liberos ei epulandos apposuit, quæ Sol, ne pollueretur, aufugit. 76 Thyestes Atrei frater. 77 Quasi refugientes atrocitatem istius spectaculi. 78 Tragicum stylum, 79 Filia Nisi, Megarensium Regis, quæ Minois paterni hostis amore capta, ut illum sibi beneficio aliquo devinciret, patrem purpureo capillo, in quo totius regni fatum situm erat, spoliavit, eumque hosti obtulit, ceu futuri conjugii dotem. Cum vero a Minoe contemnerentur, doloris impatiens in Cirim avem est mutata. 80 Cothurni erant calcei Tragicorum altiores, ut ipsi altiores apparerent. 81 Nisi amore resecuisset purpureum patris Nisi crinem. 82 Electra Agamemnonis filia, Orestis soror, illum e manibus Clytemnestræ matris & Ægisthi vitrici liberavit, occultavitque apud Strophium Phocensem. Ipsa urnam, simulatis fraternis ossibus detulit deflens. Orestes ab Argivis adjutus, matrem Ægisthumque occidit. 83 Insanum factum. 84 Adulterium cum Clytemnestra, vel Agamemnonis mortem, quem Ægisthus & Clytemnestra occiderant, cum a bello Trojano rediret. 85 Clytemnestræ filiæ Tyndari ex Leda, uxorisque Agamemnonis, quæ cum Ægistho Thyestis filio, dum maritus bello Trojano interfuit, adulterium commisit. 86 Severo. 87 Bellerophonte, Glauci filio, qui, stupri accusatus, missus est ad Chimæram & Amazones occidendum; cum rediret victor, innocentiamque probasset, uxorem accepit filiam regis Lyciæ, ut & dimidiam regni partem. 88 Hunc

89 Quem 90 letho fallax hoſpita pene dedit?
Quid loquar 91 Hermionem; quid te, 92 Schæneia virgo,
Teque, 93 Mycenæo 94 Phœbas amata duci?
Quid 95 Danaen, 96 Danaeſque nurum, 97 matremque Lyæi?

98 Hæ-

---

montem Bellerophon fecit habitabilem: quapropter fingitur Chimæram occidiſſe. Mons iſte Lyciæ in cacumine habebat leones, in medio capras, in imo ſerpentes, unde verſus: *Prima leo, poſtrema draco, media ipſa Chimæra*, 89 Bellerophontem. 90 Schenobæa, falſo eum accuſans fere occidit. 91 Menelai vel Theſei & Helenæ filiam, quæ Oreſti Agamemnonis filio deſponſata fuit. Sed cum Ægiſthus cum Clytemneſtra, Agamemnonis uxore, concumberet, & Electræ ſororis induſtria ejus manus evaſiſſet Oreſtes, conceſſit illam Ægiſthus Pyrrho Achillis filio, poſtea ab Oreſte occiſo. 92 Atalanta Schœnei regis Scyri inſulæ filia. 93 Ab Agamemnone, Mycenarum rege. 94 Caſſandra, Phœbi ſacerdos, Priami regis filia, quam poſt Trojæ excidium Agamemnon Mycenas captivam duxit, ejus amore captus. 95 Hæc unica erat Acriſii, Argivorum Regis, filia. Iſte monebatur, quod periturus ſit manu ejus, qui ex filia naſceretur, quapropter eam turri incluſit. Jupiter ſe mutat in aureum imbrem, & ſic in puellæ gremium decidit, quæ inde prægnans facta eſt. Pater id intelligens, arcæ incluſam in mare projici juſſit. Hæc in Italiam delata, inventa a Piſcatore cum Perſeo, quem enixa fuerat, & oblata Regi, ab eo uxor ducta, cum qua etiam Ardeam condidit. 96 Andromedam Perſei, Danaes filii, uxorem, quæ cauſa fuit ejus cladis, qua Cephenes, Aſiæ Minoris populi, interierunt, partim a Perſeo in nuptiis Andromedæ occiſi, partim in ſaxa converſi. 97 Semelen, Bacchi matrem, Cadmi, Thebarum Regis, filiam, ex qua Jupiter Bacchum genuit, Lyæus ideo dictum, quia ebriorum

98 Hæmonaque, 99 & noctes quæ cojere duas?
Quid 1 generum Peliæ? quid 2 Thesea? quidve 3 Pelasgum,
4 Iliacam tetigit qui rate primus humum?
Huc 5 Jolæ, 6 Pyrrhique parens, huc 7 Herculis uxor,
Huc accedat 8 Hylas, 9 Iliadesque puer.
10 Tempore deficiar, tragicos si persequar ignes:
Vixque mens 11 capiat 12 nomina nuda liber.

13 Est

---

membra vel curas solvit. 98 Hæmon erat juvenis Thebanus, qui Antigonem, Oedipi & Jocastæ filiam, tantopere amavit, ut cum eam Creontis jussu occisam audiret, eo quod Polynicem fratrem humasset, se ipsum gladio transfodit. Al. *Alcmenam*, quæ erat Electrionis filia, & ea lege Amphitrioni nupserat, ut fratris sui interfecti mortem ulcisceretur. Cum itaque hic adversus Theleboas Ætoliæ populos, pro Thebanis in expeditionem profectus esset, Jupiter sub specie Amphitrionis Alcmenam compressit, & ex ea Herculem genuit. 99 Jupiter enim fertur ex duabus noctibus unam fecisse, ut Herculem conciperet. 1 Admetum, qui Alcestem Peliæ filiam natu majorem, despondente Jasone, post Peliam Medeæ fraude peremptum, in matrimonium duxit. 2 Thesei Tragœdiam, in qua describitur Helenæ raptus, ejusque opera Pirithoo præstita ad rapiendam Proserpinam. 3 Protesilaum Thessalum, de quo vid. Heroid. Ep. 13. 4 Trojanam. 5 Euryti, Oechalia ab Hercule amata. Vid. Metam. 6. 6 Deidamia. 7 Megara. 8 Herculis comes. 9 Ganymedes Trojanus, filius Trois regis. 10 Tempus me deficeret, si amores in Tragediis contentos commemorarem. 11 Capiet. 12

13 Eſt & in 14 obſcœnos deflexa Tragœdia riſus,
Multaque 15 præteriti verba pudoris habet.
Nec nocet 16 auctori, 17 mollem qui 18 fecit Achillem,
19 Infregiſſe ſuis fortia facta 20 modis.
21 Junxit Ariſtides Mileſia crimina ſecum;
22 Pulſus Ariſtides nec tamen urbe ſua.
23 Nec qui deſcripſit corrumpi ſemina matrum,
Eubius 24 impuræ conditor hiſtoriæ.
Nec qui compoſuit nuper 25 Sybaritida, 26 fugit:
Nec 27 qui concubitus non tacuere ſuos.

28 Sunt-

Eorum, quorum cauſa Tragœdia eſt compoſita. 13 Tractantur etiam ut plurimum in Tragœdiis res obſcœnæ, quibus ſpectatores rident. 14 Quia riſus eſt Tragœdiæ admodum inimicus, ceu in materia luctuoſa. 15 Præteritæ obſcœnitatis. 16 Homero, vel alii Poetæ, cui Achillis amores deſcripſit. 17 Laſcivum. 18 Scripſit. 19 Contaminaſſe fortia ejus facta, ob raptam Briſiida. 20 Verſibus. 21 Ariſtides libros quoſdam edidit, *Mileſii* appellatos, de luxuria & deliciis, quibus Mileſii erant deditiſſimi. 22 Expulſus patria. 23 Nec Eubius hiſtoricus in exilium miſſus, quod docuit partus violari, & potione ejici. 24 Qua narrabat, feminam aliquam potione & veneficiis partum corrupiſſe. 25 Opus Hemitheonis, plenum Sybaritanæ laſciviæ. Fuit autem Sybaris oppidum Calabriæ, inter Crathim & Sybarim fluvios. 26 Exulavit. 27 Philænis & Elephantis, quarum fœdiſſima ſcripta paſſim circumferebantur. Al.

28 Suntque ea doctorum 29 monumentis mista virorum,
30 Muneribusque Ducum publica facta patent.
Neve 31 peregrinis tantum defendar ab armis,
Et 32 Romanus habet multa jocosa liber.
33 Utque suo 34 Martem cecinit gravis Ennius ore:
35 Ennius ingenio maximus, arte rudis:
Explicat ut caussas 36 rapidi 37 Lucretius 38 ignis,
39 Casurumque triplex 40 vaticinatur opus:
Sic sua 41 lascivo cantata est sæpe 42 Catullo.
Femina, 43 cui falsum Lesbia nomen erat.

Nec

---

qui, sc. Poetæ. 28 Ea scripta, licet obscœna, numerantur inter monumenta doctorum hominum. 29 Scriptis. 30 Illa scripta omnibus sunt exposita, aperta, & divulgata, permissu Imperatorum. 31 Ab externorum scriptorum voluminibus. 32 Poemata a Romanis seu Latinis scripta. 33 Uti sunt Poetæ, qui gravia scripsere, ut Ennius, & Lucretius: ita quidam lasciva opera edidere, ut Catullus, & alii. 34 Bellum, prælium & Annales, versu Heroico. 35 Quia ille Poeta usus est inventione & sententiis egregiis, sed verbis parum ornatis. 36 Cuncta rapientis & absumentis. 37 Qui ad exemplum Empedoclis, de rerum natura, & in libro primo præsertim de igne scripsit. 38 Vel materialis & quotidiani, vel fulminis. 39 Quomodo tria Elementa, aqua, cælum, & terra sint interitura, 40 Prædicit ut vates. 41 Protervo, nec Cæsari parcenti. 42 Scriptori Epigrammatum. 43 Quam sub nomine Lesbiæ

Nec contentus ea, 44 multos vulgavit amores,
In quibus ipſe ſuum faſſus adulterium eſt.
Par fuit 35 exigui ſimiliſque licentia 46 Calvi,
Detexit variis qui 47 ſua furta 48 modis.
Quid referam 49 Ticidæ, quid 50 Memmi carmen, apud quos
51 Rebus 52 abeſt omnis nominibuſque pudor?
53 Cinna quoque his comes eſt, Cinnaque 54 procacior 55 Anſer,
Et 56 leve 57 Cornifici parque 58 Catonis opus:
59 Et quorum libris modo diſſimulata Perilla,
Nomine nunc legitur dicta, Metella, tuo.

E 60 Is

propoſuit, cum Clodia nominaretur. 44 Faſſus, & ſe alias amaſſe. 45 Corpore. 46 Poetæ & Oratoris animoſi, diu cum Cicerone de principatu eloquentiæ litigantis. 47 Suos arbores furtivos. 48 Carminibus. 49 Poetæ ſcribentis elegias de Perilla, quam amavit. 50 Poetæ & Oratoris mordaciſſimi. 51 Obſcœna proprie dicunt. 52 Al. *adeſt*. 53 Q. Helvius Cinna Poeta fuit, qui ſcripſit Smyrnam, quam decem annis elimavit. 54 Laſcivior. 55 Poeta Antonii, ejus laudes ſcribens. 56 Laſcivum. 57 Cornificius Poeta a militibus deſtitutus interiit, quos ſæpe fugientes galeatos lepores vocarat. 58 Valerius Cato præter Grammaticæ libellos etiam carmina compoſuit. 59 Et ii Poetæ, qui vero nomine Metellam, hactenus ſub Perillæ nomine celatam, cele-

68 Is quoque, 61 Phasineas 62 Argo qui duxit in undas,
Non potuit 63 Veneris furta tacere suæ.
Nec minus 64 Hortensi, nec sunt minus 65 improba Servi
Carmina: quis dubitet 66 nomina tanta sequi
67 Vertit Aristidem 68 Sisenna: nec 69 obfuit 70 illi
71 Historiæ 72 turpes inseruisse jocos.
Nec fuit opprobrio celebrasse 73 Lycorida 74 Gallo;
75 Sed linguam nimio non temuisse mero.
Credere juranti 76 durum putat esse Tibullus,
77 Sic etiam de se quod neget illa viro.
Fal-

---

brarunt. 60 Varro Attacinus, Leucadiam amans. Is etiam scripsit Argonautica. 61 Colchicas, a Phasi, Colchorum fluvio, per quem Argonautæ in Colchos pervenere. 62 Qui Argonautica scripsit. Argos alias erat navis, in qua Jason cum sociis suis Colchos navigavit ab Argo, architecto ita dicta, unde Jason ejusque socii Argonautæ appellati sunt. 63 Stupra. 64 Hortensius & Servius Sulpitius, quamvis fuerint optimi Oratores, mansuetioribus tamen Musis operam dedere. 65 Lasciva. 66 Stylum illorum imitari. 67 Transtulit e Græco in Latinum Aristidæ libros Milesios. 68 Orator & Poeta. 69 Nocuit. 70 Sisennæ. 71 Romanæ. 72 Lascivos & impudicissimos illos Aristidæ libros transtulisse. 73 Amasiam suam. 74 Cornelius Gallus Poeta & Orator scripsit de Lycoride Amorum libros quatuor. 75 In quodam convivio, ubi nimium biberat, de Augusto oblocutum esse, unde ipsi moriendum fuit. 76 Difficile. 77 Quia illa adulterium suum marito

Fallere 78 custodem demum docuisse fatetur ;
79 Seque sua miserum nunc ait arte premi.
Sæpe velut 80 gemmam dominæ , signumve probaret,
Per 81 caussam meminit se tetigisse manum.
Utque refert, digitis sæpe est 82 nutuque locutus,
Et 83 tacitam mensæ duxit in 84 orbe notam.
Et quibus 85 e succis abeat de corpore 86 livor,
Impresso fieri qui solet 87 ore, docet.
Denique ab incauto nimium petit ille marito,
88 Se quoque uti servet, 89 peccet ut illa minus.
Scit cui 90 latretur , cum solus 91 obambulat 92 ipse ;
Cui toties clausas 93 excreet ante fores.
Multaque dat talis 94 furti præcepta , docetque

---

negat. 78 Qui eam custodiebat, ut adulterium committeret. 79 Quoniam & se ipsum fallebat. 80 Annuli. 81 Amatoriam. 82 Signis. 83 Signum non auditum, & intellectum. 84 Mensa rotunda. 85 Fucis. 86 Invidia. 87 Basiantium. 88 Ad uxorem non admittat. 89 Ut amica cum aliis non peccet. 90 A cane. 91 Ante fores dominæ. 92 Tibullus. 93 Exspuat cum violentia quadam & tussi, ut audiatur amator alius amicæ Tibulli. 94 A-

Qua nuptæ possint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc 95 illi 96 fraudi ; legiturque Tibullus,
Et placet , & jam te Principe notus erat.
Invenies 97 eadem blandi præcepta 98 Properti ;
Districtus minima nec tamen ille 99 nota est.
1 His ego 2 successi, quoniam 3 præstantia 4 candor
Nomina 5 vivorum dissimulare jubet.
Non 5 timui, fateor, ne qua tot jere 7 carinæ,
8 Naufraga servatis omnibus una foret.
Sunt 9 aliis scriptæ, quibus 10 alea luditur, artes.
11 Hæc est ad nostros non leve crimen avos.
12 Quid valeant tali, quo possis 13 plurima 14 jactu
15 Fingere , 16 damnosos effugiasve canes.

17 Tes-

dulterii. 95 Tibullo. 96 Damno. 97 Idem docentia cum Tibullo. 98 Poetæ Elegiarum. 99 Ignominia. 1 Post hos Poetas ego eadem lascivia scripsi. 2 Tempore. 3 Illustria. 4 Pudor, ne adularer. 5 Poetarum. 6 Periculum. 7 Ingenia Poetica. 8 Solus damnarer. 9 Ab aliis. 10 Ludus tesserarum describitur. 11 Hic lusus alearum tempore avorum nostrorum grave putabatur crimen. 12 Alii Poetæ talorum ludum descripserunt. 13 Plurima puncta victoriam afferentia. 14 Puncto. *Venus* enim in talis victoriam afferebat, ut *Canis* jacturam. 15 Formare diversas inter se talorum facies. 16 Minima puncta damnum afferentia.

17 Tessera quot numeros habeat: 18 distante vocato
19 Mittere quo deceat, quo 20 dare missa modo.
21 Discolor ut 22 recto grassetur limite miles,
Cum 23 medius gemino calculus hoste perit.
Ut mage velle 24 sequi sciat, & revocare 25 priorem;
Ne tuto 26 fugiens incomitatus eat.
Parva 27 sedet 28 ternis instructa 29 tabella lapillis,
In qua vicisse est, 30 continuasse suos.
Quique alii lusus (neque enim nunc 31 persequar omnes)
32 Perdere rem 33 caram tempora nostra solent.
Ecce 34 canit formas alius, 35 jactusque pilarum,

17 Qui numeri in hoc ludo lucrum aut damnum afferant. 18 Vocato numero, qui a victoria distat, aut victoriam præstat. 19 Jacere illas parvas tabellas in alveolo. 20 Remittere. 21 Calculus tuus diversi coloris. 22 Insidietur hosti, dum miles deprehensus obsidetur. Per rectum limitem intelligitur recta & aperta via, ne videatur grassari. 23 Miles tuus a duobus adversarii calculis circumventus in periculo versatur, nisi ei succurratur. 24 Adversarii calculos insequi. 25 Calculum primo motum, ne longius elapsus ab hostibus capiatur. 26 Retractus. 27 Al. *sedet* h. e. est. 28 Qui est trium calculorum ludus. 28 Qua tesseris ludimus. 30 Posuisse directa linea suos calculos. 31 Recensebo. 32 Otium fallere. 33 Irrecuperabilem. 34 Descripsere alii versibus formas pilarum & genera. 35

Hic artem 36 nandi 37 præcipit, illè 38 trochi.
39 Composita est 40 aliis fuscandi cura coloris:
41 Hic epulis leges 42 hospitioque dedit.
Alter humum, de qua 43 fingantur pocula, monstrat;
44 Quæque docet liquido testa sit apta mero.
45 Talia 46 fumosi luduntur mense 47 Decembris:
Quæ damno nulli composuisse fuit:
48 His ego deceptus 49 non tristia carmina feci;
Sed tristis nostros 50 pœna secuta jocos.
Denique nec video de tot scribentibus unum,
Quem sua perdiderit Musa: repertus ego.
Quid si scripsissem 51 mimos obscœna 52 jocantes,
Qui semper vetiti 53 crimen amoris habent?

In

Modum pila ludendi. 36 Natandi. 37 Docet. 38 Artem trocho ludendi. 39 Docuere alii artem, unde color corporis fuscus, vel niger redderetur. 40 Ab aliis. 41 Alii docuerunt, quomodo epulæ parari debeant. 42 Hospitibus, quibus lautiora apponi solent. 43 Formentur fictilia vasa. 44 Quod vas fictile aptum sit potui. 45 Carmina per lusum componuntur ac recitantur. 46 Quo ignes, fumum dantes, excitantur ad frigus dissolvendum. 47 Quo Saturnalia celebrantur, quibus diebus omnia licebant. 48 Horum exemplo. 49 Læta & jocosa. 50 Relegatio. 51 Poemata sine pudore lasciviam imitantia. 52 Jocis suis immiscentes. 53 Criminatio-

In quibus assidue 54 cultus procedit adulter,
55 Verbaque dat stulto callida 56 nupta viro.
57 Nubilis hos virgo, matronaque, virque, puerque
58 Spectat: & e magna parte 59 Senatus adest.
Nec satis 60 incestis 61 temerari vocibus aures,
Assuescunt oculi multa 62 pudenda pati.
Cumque fefellit amans 63 aliqua novitate maritum.
64 Plauditur, & magno 65 palma favore 66 datur.
Quoque minus prodest, pœna est 67 lucrosa poetæ:
Tantaque non parvo crimina 68 Prætor emit.
Inspice ludorum sumptus, Auguste, tuorum:
69 Empta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu spectasti, spectandaque sæpe dedisti.

---

nem. 54 Ornatus in scœnam prodit in adulterio vivens. 55 Decipit. 56 Uxor. 57 Apta ad conjugium. 58 Inter agendum. 59 Senatores. 60 Impudicis verbis de incestu agentibus. 61 Violari. 62 Obscœna a mimis in theatro fieri solita. 63 Aliquo novo invento. 64 Læte excipitur. 65 Victoria, cujus signum Palma. 66 Conceditur. 67 Lucrantur Poetæ ex eo opere, quod minus prodest, cum essent puniendi. 68 Prætores seu Ædiles ludos aliquando populo exhibebant, & a Poetis fabulas, ludorum die recitandas, emebant. 69 Comœdias

Majeſtas adeo 70 comis ubique tua eſt.
71 Luminibuſque tuis, 72 totus quibus utimur orbis,
73 Scenica vidiſti 74 lentus adulteria.
Scribere ſi fas eſt imitantes 75 turpia mimos;
Materiæ minor 76 eſt debita pœna meæ.
An 77 genus hoc ſcripti faciunt ſua 78 pulpita tutum;
79 Quodque libet, mimis ſcena licere dedit?
Et mea ſunt populo 80 ſaltata poemata ſæpe,
81 Sæpe oculos etiam detinuere tuos.
82 Scilicet in 83 domibus veſtris ut 84 priſca virorum
85 Artifici 86 fulgent corpora picta manu;
Sic quæ concubitus varios, Venerisque figuras
87 Exprimat, eſt aliquo parva tabella loco.
88 Utque ſedet 89 vultu faſſus 90 Telamonius iram,
Inque oculis facinus 91 barbara mater habet;

Sic

---

multo pretio remunerata. 70 Blanda. 71 Oculis. 72 Quibus totum orbem vides & regis. 73 A mimis in theatro repræſentata. 74 Mitis. Al. *Lacus*, h. e. cum applauſu. 75 Obſcœna. 76 Debetur, 77 Comœdias. 78 Quæ erant ante ſcenam, ubi ludrica exercebantur. 79 Et an ſcena dedit mimis omnem licentiam? 80 In ſcenis acta, quæ mihi tunc etiam eam licentiam dare debuiſſent. 81 Te ſpectante. 82 Uti in domibus ſunt honeſta & turpia, ita ego ſcripſi poemata laude & vituperio digna. 83 Porticu Palatina. 84 Corpora virorum temporibus priſcis fortium. 85 Artificioſa. 86 Apparent. 87 Oſtendat. 88 Tabulas Ajacis & Medeæ intelligit, a Cæſare ante ædem Veneris Genitricis dicatas. 89 Prodens picto vultu iram, quod Achillis arma Ulyſſi in ſingulare virtutis præmium adjudicata eſſent. 90 Ajax Telamonis filius. 91

Sic 92 madidos ficcat digitis Venus unda capillos,
93 Et modo 94 maternis tecta videtur aquis.
Bella 95 fonant alii telis inftructa cruentis:
Parfque 96 tui generis, pars tua facta canunt.
97 Invida me 98 fpatio Natura coercuit arcto,
Ingenio vires exiguafque dedit.
Et tamen ille tuæ felix 99 Æneidos auctor,
Contulit 1 in Tyrios 2 arma virumque toros:
Nec legitur 3 pars ulla magis 4 de corpore toto,
5 Quam non legitimo 6 fœdere junctus amor.
7 Phyllidis hic 8 idem, tenerofque 9 Amaryllidis 10 ignes
11 Bucolicis juvenis luferat ante 12 modis.
Nos quoque jam pridem 13 fcripto peccavimus uno.

E 5 Sup-

Medea irata, quod Jafon evaferat incendium domus Creontis, cujus natam Creufam in matrimonium duxerat, omnes filios occidit, excepto aufugiente Theffalo. 92 Nuda crimen pectit. 93 Et apparet paulo ante tecta fuiffe mari, e cujus fpuma fertur, 94 E quibus orta eft. 95 Defcribunt. 96 Lucii, Caji, Tiberii, Drufi, Germanici, &c. 97 Invidens gloriæ meæ. 98 Augufta fcribendi materia. 99 Virgilius, in gratiam Augufti Æneida fcribens. 1 In lectum Tyriæ Didonis Lib. 4. Æneidos. 2 Æneam ejufque bella in Italia gefta. 3 Quartus liber Æneidos. 4 De toto opere Æneidos. 5 Quam Didonis illicitus cum Ænea concubitus. 6 Conjugio vetito. 7 Eclog. 3. 8 Virgilius. 9 Eclog. 8. 10 Amores. 11 A cuftodia boum fic dictis. 12 Verfibus. 13 Lafcivo fcribendi genere.

Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminaque edideram, cum te 14 delicta notantem
Præterii toties 15 jure quietus eques.
Ergo, quæ juveni mihi non nocitura putavi
Scripta parum prudens, nunc nocuere seni.
Sera 16 redundavit veteris vindicta libelli;
Distat & a 17 meriti tempore pœna sui.
Ne tamen omne meum credas opus esse 18 remissum;
Sæpe dedi nostræ 19 grandia vela rati.
Sex ego Fastorum scripsi totidemque libellos;
Cumque suo finem mense volumen habet. 20
Idque tuo nuper scriptum sub nomine, Cæsar,
Et tibi 21 sacratum 22 sors mea 23 rupit opus.
24 Et dedimus tragicis scriptum 25 regale 26 cothurnis:
Quæque gravis debet verba 27 cothurnus habet.
28 Dictaque sunt nobis, quamvis 29 manus ultima cœpto
Defuit, 30 in facies corpora versa novas.
Atque

14 In equilustrio. 15 Non ab equo detractus, quod facinorosis a Censoribus fieri solebat. 16 Rediit. 17 Culpæ suæ. 18 Abjectum, lascivum. 19 Majorem materiam. 20 Et quivis liber cum mense finitur. 21 Dicatum. 22 Exilium meum. 23 Imperfectum reliquit. 24 Innuit Tragœdiam Medeam. 25 Regum facta complectens. 26 Stylo Tragico. 27 Stylus Tragicus gravis. 28 Conscripta sunt a me. 29 Cura & emendatio. 30 Corpora in novas fi-

Atque utinam 31 revoces animum paulisper ab ira;
Et 32 vacuo jubeas 33 hinc tibi pauca legi!
34 Pauca, quibus prima surgens ab origine mundi,
In tua 35 deduxi tempora, Cæsar, opus!
Aspicias, quantum dederis mihi 56 pectoris ipse,
37 Quoque favore animi teque tuosque canam.
Non ego 38 mordaci perstrinxi carmine quemquam,
Nec meus 39 ullius crimina versus habet.
40 Candidus a 41 salibus 42 suffusis felle refugi:
Nulla 43 venenato littera mixta joco est.
Inter tot 44 populi, tot 45 scripti millia nostri.
Quem 46 mea Calliope læserit, unus ego.
Non igitur nostris ullum gaudere 47 Quiritem
48 Auguror, at multos indoluisse malis.
Nec mihi credibile est quemquam 49 insultasse jacenti;
50 Gratia candori si qua relata meo est.

guras mutata. 31 Habeas mentem sine ira. 32 Otioso. 33 Ex Metamorphosi. 34 Incipiens. 35 Scripsi. 36 Animi, 37 Qua veneratione, quod imprimis ex fine operis constat. 38 Satyra aliquem læsi. 39 Ullius criminationes. 40 Sincerus. 41 Jocis. 42 Mordacibus. 43 Mordaci. 44 Romanorum. 45 Inter tot millia nostrorum carminum. 46 Meum carmen. 47 Civem Romanum. 48 Existimo. 49 Derisisse me miserum. 50 Modo par

His precor, atque aliis possint 51 tua numina flecti,
O Pater, o Patriæ cura salusque tuæ.
Non ut in 52 Ausoniam redeam, nisi forsitan olim,
Cum longo pœnæ tempore 53 victus eris.
54 Tutius exsilium, pauloque quietius oro:
55 Ut par delicto sit mea pœna suo.

---

pari referant. 51 Divinitas tua emolliri. 52 Italiam. 53 Placatus. 54 Tutiorem locum, quam Pontum, vel Tomum. 55 Ut talis sit pœna, qualem perexiguum meum crimen meruit.

P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBER TERTIUS.
ELEGIA I.
ARGUMENTUM.

Poeta librum ſuum Romam mittit incultum quidem & ſordidum, inducitque illum errare per varia urbis loca, precarique Auguſtum, ut patri exuli & Poetæ det veniam. Sed cum nuſquam recipi ſe videat, rogat manus plebejas, ut illæ ſaltem eum accipiant, quo habeat ubi poſſit divertere.

MIſſus in hanc venio 1 timide liber 2 exſulis 3 urbem.
4 Da placidam 5 feſſo, lector amice, 6 manum:
Neve reformida, ne ſim tibi forte 7 pudori.
Nullus in 8 hac charta verſus amare docet,

Nec

1 Auguſtum timentis. Al. *timide*. 2 Ovidii in exilio viventis. 3 Romam. 4 Recipe me placide. 5 Defatigato longo itinere. 6 Auxilium. 7 Dedecori. 8 Hac

Nec domini fortuna mei eſt, ut debeat illam
Infelix ullis 9 diſſimulare 10 jocis.
11 Id quoque, quod 12 viridi quondam male luſit in ævo,
Heu nimium ſero damnat & odit opus.
13 Inſpice quid 14 portem: nihil hic niſi 15 triſte videbis,
Carmine 16 temporibus conveniente ſuis.
17 Clauda quod alterno ſubſidunt carmina verſu,
Vel 18 pedis hoc ratio, vel 19 via longa facit.
20 Quod neque ſum 21 cedro flavus, nec pumice 22 lævis:
23 Erubui domino cultior eſſe meo.
24 Littera ſuffuſas quod habet maculoſa 25 lituras;
26 Læſit opus lacrymis ipſe poeta ſuum.
Si qua videbuntur 27 caſu non dicta Latine;

In

libro. 9 Tegere infortunium ſuum. 10 Jocoſis vel amatoriis verſibus. 11 Intelligit librum de Arte amandi. 12 Juventute ſua. 13 Aſpice. 14 Con-neam. 15 Libros Triſtium triſtia complectentes. atui ſuo. 17 Compoſita ſint verſu Elegiaco, e ex longiore Hexametro, & breviore Penta-. 18 Quia in Pentametro ſunt tantum quin-es, unde etiam nomen accepit, cum in He-o ſint ſex. 19 Quod & viatoribus contingit. t, quod &c. 21 Succo cedrino, ut du-Politus. 23 Puduit me ornationem eſſe . 24 Charta. 25 Maculas. 26 Com-7 Forte.

In qua ſcribebat, 28 barbara terra fuit.
Dicite, lectores, ſi 29 non grave, 30 qua ſit 31 eundum;
Quaſque petam ſedes 32 hoſpes, in Urbe liber.
Hæc ubi ſum lingua 33 furtim 34 titubante locutus,
Qui mihi monſtraret vix fuit unus 35 iter:
36 Di 37 tibi dent, noſtro quod non 38 tribuere 39 parenti,
40 molliter in patria vivere poſſe tua.
41 Duc age, namque ſequor, quamvis terraque marique
42 Longinquo referam laſſus ab orbe pedem.
43 Paruit, & 44 ducens. 45 Hæc ſunt fora 46 Cæſaris, inquit,
Hæc eſt 47 a Sacris quæ via nomen habet.
48 Hic locus eſt Veſtæ, qui Pallada ſervat & ignem,

Hic

---

28 Latinæ linguæ ignara. 29 Vobis non moleſtum eſt. 30 Via. 31 Ad Auguſti ædes. 32 Peregrinus ex Ponto veniens. 33 Clam. 34 Hæſitante. 35 Viam. 36 Ipſe liber loquens introducitur. 37 Monſtranti mihi viam. 38 Indulſere. 39 Ovidio. 40 Jucunde. 41 Me ad Auguſti ædes. 42 A Scythia, tamquam longinqua parte orbis. 43 Mihi, ut duceret me, monenti. 44 Romæ per loca ibidem obvia. 45 Quaſi manu oſtendens. 46 Auguſti, ubi jus dicebantur. 47 Via ſacra foro Auguſti, in Capitolio habitantis, vicina, inde dicta, quia per eam ab arce vel Capitolio ad augures ſacra ferebantur; vel quia in ea fœdus ictum eſt inter Romulum & Tacitum. 48 Veſtæ templum rotundum, in quo ſervabatur Palladium, cum igne perpetuo,

68 Is quoque, 61 Phasineas 62 Argo qui duxit in undas,
Non potuit 63 Veneris furta tacere suæ.
Nec minus 64 Hortensi, nec sunt minus 65 improba Servi
Carmina: quis dubitet 66 nomina tanta sequi
67 Vertit Aristidem 68 Sisenna: nec 69 obfuit 70 illi
71 Historiæ 72 turpes inseruisse jocos.
Nec fuit opprobrio celebrasse 73 Lycorida 74 Gallo;
75 Sed linguam nimio non teruisse mero.
Credere juranti 76 durum putat esse Tibullus,
77 Sic etiam de se quod neget illa viro.
Fal-

---

brarunt. 60 Varro Attacinus, Leucadiam amans. Is etiam scripsit Argonautica. 61 Colchicas, a Phasi, Colchorum fluvio, per quem Argonautæ in Colchos pervenere. 62 Qui Argonautica scripsit. Argos alias erat navis, in qua Jason cum sociis suis Colchos navigavit ab Argo, architecto ita dicta, unde Jason ejusque socii Argonautæ appellati sunt. 63 Stupra. 64 Hortensius & Servius Sulpitius, quamvis fuerint optimi Oratores, mansuetioribus tamen Musis operam dedere. 65 Lasciva. 66 Stylum illorum imitari. 67 Transtulit e Græco in Latinum Aristidæ libros Milesios. 68 Orator & Poeta. 69 Nocuit. 70 Sisennæ. 71 Romanæ. 72 Lascivos & impudicissimos illos Aristidæ libros transtulisse. 73 Amasiam suam. 74 Cornelius Gallus Poeta & Orator scripsit de Lycoride Amorum libros quatuor. 75 In quodam convivio, ubi nimium biberat, de Augusto oblocutum esse, unde ipsi moriendum fuit. 76 Difficile. 77 Quia illa adulterium suum marito

Fallere 78 cuſtodem demum docuiſſe fatetur ;
79 Seque ſua miſerum nunc ait arte premi.
Sæpe velut 80 gemmam dominæ , ſignumve probaret ,
Per 81 cauſſam meminit ſe tetigiſſe manum.
Utque refert, digitis ſæpe eſt 82 nutuque locutus ,
Et 83 tacitam menſæ duxit in 84 orbe notam.
Et quibus 85 e ſuccis abeat de corpore 86 livor ,
Impreſſo fieri qui ſolet 87 ore, docet.
Denique ab incauto nimium petit ille marito ,
88 Se quoque uti ſervet , 89 peccet ut illa minus.
Scit cui 90 latretur , cum ſolus 91 obambulat 92 ipſe ;
Cui toties clauſas 93 excreet ante fores.
Multaque dat talis 94 furti præcepta , docetque

negat. 78 Qui eam cuſtodiebat, ut adulterium committeret. 79 Quoniam & ſe ipſum fallebat. 80 Annuli. 81 Amatoriam. 82 Signis. 83 Signum non auditum, & intellectum. 84 Menſa rotunda. 85 Fucis. 86 Invidia. 87 Baſiantium. 88 Ad uxorem non admittat. 89 Ut amica cum aliis non peccet. 90 A cane. 91 Ante fores dominæ. 92 Tibullus. 93 Exſpuat cum violentia quadam & tuſſi, ut audiatur amator alius amicæ Tibulli. 94 A-

Qua nuptæ possint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc 95 illi 96 fraudi; legiturque Tibullus,
Et placet, & jam te Principe notus erat.
Invenies 97 eadem blandi præcepta 98 Properti;
Districtus minima nec tamen ille 99 nota est.
1 His ego 2 successi, quoniam 3 præstantia 4 candor
Nomina 5 vivorum dissimulare jubet.
Non 5 timui, fateor, ne qua tot jere 7 carinæ,
8 Naufraga servatis omnibus una foret.
Sunt 9 aliis scriptæ, quibus 10 alea luditur, artes.
11 Hæc est ad nostros non leve crimen avos.
12 Quid valeant tali, quo possis 13 plurima 14 jactu
15 Fingere, 16 damnosos effugiasve canes.

17 Tes-

---

dulterii. 95 Tibullo. 96 Damno. 97 Idem docentia cum Tibullo. 98 Poetæ Elegiarum. 99 Ignominia. 1 Post hos Poetas ego eadem lascivia scripsi. 2 Tempore. 3 Illustria. 4 Pudor, ne adularer. 5 Poetarum. 6 Periculum. 7 Ingenia Poetica. 8 Solus damnarer. 9 Ab aliis. 10 Ludus tesserarum describitur. 11 Hic lusus alearum tempore avorum nostrorum grave putabatur crimen. 12 Alii Poetæ talorum ludum descripserunt. 13 Plurima puncta victoriam afferentia. 14 Puncto. *Venus* enim in talis victoriam afferebat, ut *Canis* jacturam. 15 Formare diversas inter se talorum facies. 16 Minima puncta damnum afferentia.

17 Tessera quot numeros habeat: 18 distante vocato
19 Mittere quo deceat, quo 20 dare missa modo.
21 Discolor ut 22 recto grassetur limite miles,
Cum 23 medius gemino calculus hoste perit.
Ut mage velle 24 sequi sciat, & revocare 25 priorem;
Ne tuto 26 fugiens incomitatus eat.
Parva 27 sedet 28 ternis instructa 29 tabella lapillis,
In qua vicisse est, 30 continuasse suos.
Quique alii lusus (neque enim nunc 31 persequar omnes)
32 Perdere rem 33 caram tempora nostra solent.
Ecce 34 canit formas alius, 35 jactusque pilarum,

 Hic

---

17 Qui numeri in hoc ludo lucrum aut damnum afferant. 18 Vocato numero, qui a victoria distat, aut victoriam præstat. 19 Jacere illas parvas tabellas in alveolo. 20 Remittere. 21 Calculus tuus diversi coloris. 22 Insidietur hosti, dum miles deprehensus obsidetur. Per rectum limitem intelligitur recta & aperta via, ne videatur grassari. 23 Miles tuus a duobus adversarii calculis circumventus in periculo versatur, nisi ei succurratur. 24 Adversarii calculos insequi. 25 Calculum primo motum, ne longius elapsus ab hostibus capiatur. 26 Retractus. 27 Al. *sedet* h. e. est. 28 Qui est trium calculorum ludus. 28 Qua tesseris ludimus. 30 Posuisse directa linea suos calculos. 31 Recensebo. 32 Otium fallere. 33 Irrecuperabilem. 34 Descripsere alii versibus formas pilarum & genera. 35

Hic artem 36 nandi 37 præcipit, illè 38 trochi.
39 Composita est 40 aliis fuscandi cura coloris:
41 Hic epulis leges 42 hospitioque dedit.
Alter humum, de qua 43 fingantur pocula, monstrat;
44 Quæque docet liquido testa sit apta mero.
45 Talia 46 fumosi luduntur mensæ 47 Decembris:
Quæ damno nulli composuisse fuit:
48 His ego deceptus 49 non tristia carmina feci;
Sed tristis nostros 50 pœna secuta jocos.
Denique nec video de tot scribentibus unum,
Quem sua perdiderit Musa: repertus ego.
Quid si scripsissem 51 mimos obscœna 52 jocantes,
Qui semper vetiti 53 crimen amoris habent?

In

Modum pila ludendi. 36 Natandi. 37 Docet. 38 Artem trocho ludendi. 39 Docuere alii artem, unde color corporis fuscus, vel niger redderetur. 40 Ab aliis. 41 Alii docuerunt, quomodo epulæ parari debeant. 42 Hospitibus, quibus lautiora apponi solent. 43 Formentur fictilia vasa. 44 Quod vas fictile aptum sit potui. 45 Carmina per lusum componuntur ac recitantur. 46 Quo ignes, fumum dantes, excitantur ad frigus dissolvendum. 47 Quo Saturnalia celebrantur, quibus diebus omnia licebant. 48 Horum exemplo. 49 Læta & jocosa. 50 Relegatio. 51 Poemata sine pudore lasciviam imitantia. 52 Jocis suis immiscentes. 53 Criminatio-

In quibus assidue 54 cultus procedit adulter,
55 Verbaque dat stulto callida 56 nupta viro.
57 Nubilis hos virgo, matronaque, virque, puerque
58 Spectat: & e magna parte 59 Senatus adest.
Nec satis 60 incestis 61 temerari vocibus aures,
Assuescunt oculi multa 62 pudenda pati.
Cumque fefellit amans 63 aliqua novitate maritum.
64 Plauditur, & magno 65 palma favore 66 datur.
Quoque minus prodest, pœna est 67 lucrosa poetæ:
Tantaque non parvo crimina 68 Prætor emit.
Inspice ludorum sumptus, Auguste, tuorum:
69 Empta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu spectasti, spectandaque sæpe dedisti.

---

nem. 54 Ornatus in scœnam prodit in adulterio vivens. 55 Decipit. 56 Uxor. 57 Apta ad conjugium. 58 Inter agendum. 59 Senatores. 60 Impudicis verbis de incestu agentibus. 61 Violari. 62 Obscœna a mimis in theatro fieri solita. 63 Aliquo novo invento. 64 Læte excipitur. 65 Victoria, cujus signum Palma. 66 Conceditur. 67 Lucrantur Poetæ ex eo opere, quod minus prodest, cum essent puniendi. 68 Prætores seu Ædiles ludos aliquando populo exhibebant, & a Poetis fabulas, ludorum die recitandas, emebant. 69 Comœdias

Majestas adeo 70 comis ubique tua est.
71 Luminibusque tuis, 72 totus quibus utimur orbis,
73 Scenica vidisti 74 lentus adulteria.
Scribere si fas est imitantes 75 turpia mimos;
Materiæ minor 76 est debita pæna meæ.
An 77 genus hoc scripti faciunt sua 78 pulpita tutum;
79 Quodque libet, mimis scena licere dedit?
Et mea sunt populo 80 saltata poemata sæpe,
81 Sæpe oculos etiam detinuere tuos.
82 Scilicet in 83 domibus vestris ut 84 prisca virorum
85 Artifici 86 fulgent corpora picta manu;
Sic quæ concubitus varios, Venerisque figuras
87 Exprimat, est aliquo parva tabella loco.
88 Utque sedet 89 vultu fassus 90 Telamonius iram,
Inque oculis facinus 91 barbara mater habet;

Sic

---

multo pretio remunerata. 70 Blanda. 71 Oculis. 72 Quibus totum orbem vides & regis. 73 A mimis in theatro repræsentata. 74 Mitis. Al. *Lacus*, h. e. cum applausu. 75 Obscœna. 76 Debetur, 77 Comœdias. 78 Quæ erant ante scenam, ubi ludrica exercebantur. 79 Et an scena dedit mimis omnem licentiam? 80 In scenis acta, quæ mihi tunc etiam eam licentiam dare debuissent. 81 Te spectante. 82 Uti in domibus sunt honesta & turpia, ita ego scripsi poemata laude & vituperio digna. 83 Porticu Palatina. 84 Corpora virorum temporibus priscis fortium. 85 Artificiosa. 86 Apparent. 87 Ostendat. 88 Tabulas Ajacis & Medeæ intelligit, a Cæsare ante ædem Veneris Genitricis dicatas. 89 Prodens picto vultu iram, quod Achillis arma Ulyssi in singulare virtutis præmium adjudicata essent. 90 Ajax Telamonis filius. 91

Sic 92 madidos ſiccat digitis Venus unda capillos,
93 Et modo 94 maternis tecta videtur aquis.
Bella 95 ſonant alii telis inſtructa cruentis:
Parſque 96 tui generis, pars tua facta canunt.
97 Invida me 98 ſpatio Natura coercuit arcto,
Ingenio vires exiguaſque dedit.
Et tamen ille tuæ felix 99 Æneidos auctor,
Contulit 1 in Tyrios 2 arma virumque toros:
Nec legitur 3 pars ulla magis 4 de corpore toto,
5 Quam non legitimo 6 fœdere junctus amor.
7 Phyllidis hic 8 idem, teneroſque 9 Amaryllidis 10 ignes
11 Bucolicis juvenis luſerat ante 12 modis.
Nos quoque jam pridem 13 ſcripto peccavimus uno.

Medea irata, quod Jaſon evaſerat incendium domus Creontis, cujus natam Creuſam in matrimonium duxerat, omnes filios occidit, excepto aufugiente Theſſalo. 92 Nuda crimen pectit. 93 Et apparet paulo ante tecta fuiſſe mari, e cujus ſpuma fertur, 94 E quibus orta eſt. 95 Deſcribunt. 96 Lucii, Caji, Tiberii, Druſi, Germanici, &c. 97 Invidens gloriæ meæ. 98 Auguſta ſcribendi materia. 99 Virgilius, in gratiam Auguſti Æneida ſcribens. 1 In lectum Tyriæ Didonis Lib. 4. Æneidos. 2 Æneam ejuſque bella in Italia geſta. 3 Quartus liber Æneidos. 4 De toto opere Æneidos. 5 Quam Didonis illicitus cum Ænea concubitus. 6 Conjugio vetito. 7 Eclog. 3. 8 Virgilius. 9 Eclog. 8. 10 Amores. 11 A cuſtodia boum ſic dictis. 12 Verſibus. 13 Laſcivo ſcribendi genere.

Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminaque edideram, cum te 14 delicta notantem
Præterii toties 15 jure quietus eques.
Ergo, quæ juveni mihi non nocitura putavi
Scripta parum prudens, nunc nocuere seni.
Sera 16 redundavit veteris vindicta libelli;
Distat & a 17 meriti tempore pœna sui.
Ne tamen omne meum credas opus esse 18 remissum;
Sæpe dedi nostræ 19 grandia vela rati.
Sex ego Fastorum scripsi totidemque libellos;
Cumque suo finem mense volumen habet. 20
Idque tuo nuper scriptum sub nomine, Cæsar,
Et tibi 21 sacratum 22 sors mea 23 rupit opus.
24 Et dedimus tragicis scriptum 25 regale 26 cothurnis:
Quæque gravis debet verba 27 cothurnus habet.
28 Dictaque sunt nobis, quamvis 29 manus ultima cœpto
Defuit, 30 in facies corpora versa novas.
Atque

---

14 In equilustrio. 15 Non ab equo detractus, quod facinorosis a Censoribus fieri solebat. 16 Rediit. 17 Culpæ suæ. 18 Abjectum, lascivum. 19 Majorem materiam. 10 Et quivis liber cum mense finitur. 21 Dicatum. 22 Exilium meum. 23 Imperfectum reliquit. 24 Innuit Tragœdiam Medeam. 25 Regum facta complectens. 26 Stylo Tragico. 27 Stylus Tragicus gravis. 28 Conscripta sunt a me. 19 Cura & emendatio. 30 Corpora in novas fi-

Atque utinam 31 revoces animum paulisper ab ira ;
Et 32 vacuo jubeas 33 hinc tibi pauca legi !
34 Pauca , quibus prima surgens ab origine mundi ,
In tua 35 deduxi tempora , Cæsar , opus !
Aspicias , quantum dederis mihi 36 pectoris ipse ,
37 Quoque favore animi teque tuosque canam .
Non ego 38 mordaci perstrinxi carmine quemquam ,
Nec meus 39 ullius crimina versus habet .
40 Candidus a 41 salibus 42 suffusis felle refugi :
Nulla 43 venenato littera mixta joco est .
Inter tot 44 populi , tot 45 scripti millia nostri .
Quem 46 mea Calliope læserit , unus ego .
Non igitur nostris ullum gaudere 47 Quiritem
48 Auguror , at multos indoluisse malis .
Nec mihi credibile est quemquam 49 insultasse jacenti ;
50 Gratia candori si qua relata meo est .

guras mutata . 31 Habeas mentem sine ira . 32 Otioso . 33 Ex Metamorphosi . 34 Incipiens. 35 Scripsi. 36 Animi , 37 Qua veneratione , quod imprimis ex fine operis constat . 38 Satyra aliquem læsi. 39 Ullius criminationes. 40 Sincerus . 41 Jocis . 42 Mordacibus . 43 Mordaci . 44 Romanorum. 45 Inter tot millia nostrorum carminum. 46 Meum carmen . 47 Civem Romanum . 48 Existimo. 49 Derisisse me miserum . 50 Modo par

His precor, atque aliis possint 51 tua numina flecti,
O Pater, o Patriæ cura salusque tuæ.
Non ut in 52 Ausoniam redeam, nisi forsitan olim,
Cum longo pœnæ tempore 53 victus eris.
54 Tutius exsilium, pauloque quietius oro:
55 Ut par delicto sit mea pœna suo.

---

pari referant. 51 Divinitas tua emolliri. 52 Italiam. 53 Placatus. 54 Tutiorem locum, quam Pontum, vel Tomum. 55 Ut talis sit pœna, qualem perexiguum meum crimen meruit.

P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBER TERTIUS.
ELEGIA I.
ARGUMENTUM.

Poeta librum ſuum Romam mittit incultum quidem & ſordidum, inducitque illum errare per varia urbis loca, precarique Auguſtum, ut patri exuli & Poetæ det veniam. Sed cum nuſquam recipi ſe videat, rogat manus plebejas, ut illæ ſaltem eum accipiant, quo habeat ubi poſſit divertere.

MIſſus in hanc venio 1 timide liber 2 exſulis 3 urbem.
4 Da placidam 5 feſſo, lector amice, 6 manum:
Neve reformida, ne ſim tibi forte 7 pudori.
Nullus in 8 hac charta verſus amare docet,

Nec

1 Auguſtum timentis. Al. *timide*. 2 Ovidii in exilio viventis. 3 Romam. 4 Recipe me placide. 5 Defatigato longo itinere. 6 Auxilium. 7 Dedecori. 8 Hæc

Nec domini fortuna mei est, ut debeat illam
Infelix ullis 9 dissimulare 10 jocis.
11 Id quoque, quod 12 viridi quondam male lusit in ævo,
Heu nimium sero damnat & odit opus.
13 Inspice quid 14 portem: nihil hic nisi 15 triste videbis,
Carmine 16 temporibus conveniente suis.
17 Clauda quod alterno subsidunt carmina versu,
Vel 18 pedis hoc ratio, vel 19 via longa facit.
20 Quod neque sum 21 cedro flavus, nec pumice 22 lævis:
23 Erubui domino cultior esse meo.
24 Littera suffusas quod habet maculosa 25 lituras;
26 Læsit opus lacrymis ipse poeta suum.
Si qua videbuntur 27 casu non dicta Latine;

In

---

libro. 9 Tegere infortunium suum. 10 Jocosis vel amatoriis versibus. 11 Intelligit librum de Arte amandi. 12 Juventute sua. 13 Aspice. 14 Contineam. 15 Libros Tristium tristia complectentes. 16 Statui suo. 17 Composita sint versu Elegiaco, constante ex longiore Hexametro, & breviore Pentametro. 18 Quia in Pentametro sunt tantum quinque pedes, unde etiam nomen accepit, cum in Hexametro sint sex. 19 Quod & viatoribus contingit. 20 Inde est, quod &c. 21 Succo cedrino, ut durem. 22 Politus. 23 Puduit me ornationem esse ipso auctore. 24 Charta. 25 Maculas. 26 Conculavit. 27 Forte.

In qua fcribebat, 28 barbara terra fuit.
Dicite, lectores, fi 29 non grave, 30 qua fit 31 eundum;
Quafque petam fedes 32 hofpes, in Urbe liber.
Hæc ubi fum lingua 33 furtim 34 titubante locutus,
Qui mihi monftraret vix fuit unus 35 iter:
36 Di 37 tibi dent, noftro quod non 38 tribuere 39 parenti,
40 molliter in patria vivere poffe tua.
41 Duc age, namque fequor, quamvis terraque marique
42 Longinquo referam laffus ab orbe pedem.
43 Paruit, & 44 ducens. 45 Hæc funt fora 46 Cæfaris, inquit,
Hæc eft 47 a Sacris quæ via nomen habet.
48 Hic locus eft Veftæ, qui Pallada fervat & ignem,

Hic

---

28 Latinæ linguæ ignara. 29 Vobis non moleftum eft. 30 Via. 31 Ad Augufti ædes. 32 Peregrinus ex Ponto veniens. 33 Clam. 34 Hæfitante. 35 Viam. 36 Ipfe liber loquens introducitur. 37 Monftranti mihi viam. 38 Indulfere. 39 Ovidio. 40 Jucunde. 41 Me ad Augufti ædes. 42 A Scythia, tamquam longinqua parte orbis. 43 Mihi, ut duceret me, monenti. 44 Romæ per loca ibidem obvia. 45 Quafi manu oftendens. 46 Augufti, ubi jus dicebantur. 47 Via facra foro Augufti, in Capitolio habitantis, vicina, inde dicta, quia per eam ab arce vel Capitolio ad augures facra ferebantur; vel quia in ea fœdus ictum eft inter Romulum & Tacirum. 48 Veftæ templum rotundum, in quo fervabatur Palladium, cum igne perpetuo,

Hic fuit antiqui 49 regia parva Numæ.
Inde 50 petens dextram, 51 Porta eſt, ait, iſta 52 Palati.
53 Hic Stator, 54 hoc primum 55 condita Roma loco eſt.
56 Singula dum miror, 57 video 58 fulgentibus armis
59 Conſpicuos poſtes, 60 tectaque digna Deo.
Et, 61 Jovis hæc, dixi, domus eſt: quod ut eſſe putarem,
62 Augurium menti 63 querna corona dabat.
64 Cujus ut accepi dominum, 65 Non fallimur, inquam,
66 Et magni verum eſt hanc Jovis eſſe domum.

67 Cur

---

qui a Virginibus Veſtalibus alebatur. 49 Atrium Veſtæ fuit Numæ regia, aut potius pars regiæ. 50 Convertens ſe ad dextram. 51 Primo Saturnia, deinde Pandania, dicta, 52 Regiæ Auguſti. 53 Jovis Statoris ædes, ubi pater Romulus primum habitavit. 54 Nam Pelaſgi Arcades ex urbe Pallantio exeuntes, duce profectionis Evandro, in uno ex ſeptem collibus ſedes poſuere, qui in medio fere eſt Romæ, Pallanteum (nunc Palatinum) vocantes locum eum a patria ſua in Arcadia. 55 Fundata. 56 Modo dicta. 57 Laudat hic Ovidius Auguſti ædes in Palatio factas. 58 Hoſtibus ereptis. Solebant enim poſtes, portas & veſtibula ædium, nec non atria ſpoliis & armis, quæ hoſtibus ademerant, exornare, clypeis, galeis &c. 59 Decoros. 60 Palatium Auguſto dignum. 61 Auguſti. 62 Signum. 63 Corona e quercu, Palatii foribus præfixa. 64 Cum audivi Auguſtum ibi habitare. 65 Dicendo, quod Jovis ſit ædes. 66 Nam Auguſtus erat Jupiter.

67 Cur tamen appoſita velatur janua lauro,
Cingit, & auguſtas arbor 68 opaca fores?
Num quia perpetuos meruit domus iſta 69 triumphos?
An quia 70 Leucadio ſemper amata Deo?
71 Ipſane quod feſta eſt, an quod facit omnia feſta?
Quam 72 tribuit terris, Pacis an iſta 73 nota eſt?
Utque 74 viret ſemper laurus, 75 nec fronde caduca
Carpitur, 76 æternum ſic habet illa decus?
77 Cauſſa ſuperpoſitæ ſcripto teſtata coronæ
Servatos cives indicat hujus ope.
Adjice 78 ſervatis unum, 79 Pater optime, 80 civem,
Qui procul 81 extremo pulſus in orbe 82 jacet.

In

67 Cur autem janua Cæſaris lauro tegitur, quo minus queat conſpici. 68 Denſa nempe Laurus. 69 Laurus enim dabatur triumphantibus. 70 A Deo Apolline, qui laurum amavit propter Daphnen in eam commutatam. Apollo autem a Leucadia Græciæ peninſula dictus eſt Leucadius. 71 An quia illa Romanis lætitiam victoriaſque annunciat, omniaque feſta & læta facit. 72 Dedit. 73 Signum; quoniam inter armatos hoſtes prætenſa, quietem indicabat. 74 Viridis eſt. 75 Nec umquam frondes amittit. 76 Ita domus ea ſemper floret. 77 Superior pars januæ frondibus lauri ornabatur, cui ſubjecta erat corona querna, quæ ei dabatur qui civem ſervaſſet, & *civica* dicebatur. 78 Ceteris civibus. 79 Auguſte, pater Patriæ. 80 Me Ovidium. 81 in Scythia. 82 Al. *latet*.

In quo pœnarum, quas se meruisse fatetur,
Non facinus causam, sed suus error habet.
Me miserum, vereorque 83 locum, venerorque 84 potentem,
Et quatitur trepido littera nostra metu.
Adspicis 85 exsangui chartam pallere colore?
Adspicis 86 alternos intremuisse pedes?
87 Quandocumque, precor, nostro placata 88 parenti
89 Isdem sub dominis adspiciare domus.
Inde 90 tenore pari gradibus sublimia celsis
Ducor ad 91 intonsi 92 candida templa Dei.
93 signa peregrinis ubi sunt alterna columnis
94 Belides, & 95 stricto barbarus ense 96 pater:
97 Quæque viri docto veteres cepere novique
Pectore, lecturis inspicienda patent.
98 Quærebam fratres, exceptis scilicet 99 illis,

1 Quos

---

83 Capitolium. 84 Augustum. 85 Pallido. 86 Dactylum & Spondæum, pedes carminis Hexametri & Pentametri, 87 Non præfinio tempus. 88 Ovidio. 89 Maneas in eadem stirpe. 90 Eodem metu, quo per Urbem ambulavi, 91 Apollinis Capitolini criniti comam non tondentis. 92 Propter marmor, quo tecta & ornata erant; vel etiam propter elegantiorem structuram. 93 In cujus templi columnis duabus alternatim insculptæ sunt statuæ. 94 Quinquaginta Danai filiæ. 95 In altera videbatur pater Belidum crudelis, qui nudo gladio filiabus necem minitabatur, nisi patrueles suos jugularent. 96 Danaus, qui quinquaginta habuit filias. 97 Bibliothecam intelligit, quam Augustus ædificavit in parte domus Palatinæ. 98 Quærebam in eadem Bibliotheca ceteros libros ab Ovidio compositos, tamquam fratres meos ab ipso genitos. 99 Libris de Arte amandi.

1 Quos suus optaret non genuisse parens.
Quærentem frustra 2 custos me 3 sedibus illis
Præpositus 4 sancto 5 jussit abire loco.
6 Altera templa peto 7 vicino juncta theatro:
8 Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis.
9 Nec me, quæ 10 doctis patuerunt prima libellis.
Atria Libertas tangere passa sua est.
11 In genus auctoris miseri fortuna 12 redundat;
13 Et patimur nati, quam tulit ipse, 14 fugam.
Forsitan & 15 nobis 16 olim minus asper, & 17 illi

18 Evi-

---

1 Quos Ovidius, eorum auctor, optaret non composuisse. 2 Præfectus Bibliothecæ. 3 Palatio. 4 Quia est quasi quoddam templum sapientia, dum nihil sanctius ac venerabilius. 5 Quia me Bibliothecæ inserere nolebat. 6 Nonnulli intelligunt templum magnæ matris; plerique templum Vestæ; perspicaciores ob sequens carmen Libertatis atrium, quod ab Asinio Pollione erectum est; quidam Herculis Musæum, quem Musagetem Græco nomine vocarunt. 7 Theatro Marcelli, aut Cornelii Balbi propinquo. 8 Nec ad hæc debebam accedere, clausa enim mihi erant, cum exulis essem filius. 9 Nec admittebar in atrium ipsius Libertatis, ubi prima Bibliotheca fuit. 10 Operibus doctorum. 11 In libros, infelicis Ovidii libros. 12 Venit. 13 Et nos libri Ovidii fugamur. 14 Exilium ex Urbe. 15 Libris Ovidii. 16 Posthac placatus. 17 Ovidio.

18 Evictus longo tempore Cæsar erit.
Di precor, atque adeo (neque enim mihi 19 turba roganda est)
Cæsar, 20 ades voto, maxime Dive, meo.
Interea, 21 statio quoniam mihi publica clausa est,
22 Privato liceat delituisse loco.
Vos quoque 23 si fas est, 24 confusa 25 pudore repulsæ
26 Sumite 27 plebeiæ carmina nostra manus.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

Queritur Poeta, quod facta eum in Scythiam compulerint, nec sacerdoti suo opem tulerint aut Apollo, aut Pierides. Deinde dicit, se in Scythia in assiduo fletu & mærore degere. Postremo Deos precatur, ut tandem sibi mori liceat.

ERgo 1 erat in fatis Scythiam quoque visere nostris,
Quæque 2 Lycaonio terra sub axe jacet?
Nec

---

18 Propitius. 19 Alii Dii, præter Augustum. 20 Fac me voti mei compotem. 21 Ædes Cæsaris. 22 In loco hominis privati. 23 Si vobis per Augustum licet. 24 Attonita. 25 Quia me bibliothecæ custos expulit ex ædibus Augusti. 26 Recipite. 27 Plebeii & privati homines.

1 Diis ita placebat. 2 Sub septentrionali plaga,

Nec vos, 3 Pierides, nec 4 ſtirps Latonia, veſtro
  Docta 5 ſacerdoti turba tuliſtis opem?
Nec mihi quod 6 Juſi vero ſine crimine, prodeſt:
  7 Quodque magis vita Muſa jocoſa mea eſt?
8 Plurima ſed pelago terraque pericula paſſum
  9 Uſtus ab 10 aſſiduo frigore 11 Pontus habet.
12 Quique fugax rerum, ſecuraque in otia natus,
  Molis & impatiens ante 13 laboris eram:
14 Ultima nunc patior, nec me 15 mare portubus orbum
  Perdere, 16 diverſæ nec potuere viæ.

17 Suſ-

ſic appellata a Calliſto Lycaonis filia, quæ in majorem urſam mutata, Lycaonia a Poetis nominatur. 3 Muſæ, a *Piero*, cujus filias Muſæ vicerant, ita dictæ: vel a *Pieria*, loco circa Heliconem. 4 Al. *Latonia* h. e. Apollo Latonæ & Jovis filius, Muſarum Dux & Præſes. 5 Ovidio: ſunt enim Poetæ Apollinis & Muſarum ſacerdotes. 6 Scripſi carmen ſine crimine vero. 7 Nec mihi prodeſt, vitam minus eſſe improbam quam carmina. 8 Ego, qui permulta pericula terra & mari paſſus ſum, vivo in Ponto exul, loco frigido. 9 Urit frigus, h. e. vexat. 19 Quia Pontus ad ſeptentrionalem plagam vergit. 11 Pontus Euxinus, cui Tomitana ora adjacet. 12 Qui forum & lites vitabam. 13 Moleſtiarum. 14 Maxima mala. 15 Pontus Portubus fere carens. 16 Maris & terræ, in quibus dura paſſus ſum citra mortem.

17 Suffecitque malis animus: nam corpus ab 18 illo
Accepit vires, vixque ferenda tulit.
19 Dum tamen & terris 20 dubius jactabar & undis,
21 Fallebat curas, ægraque corda 22 labor.
Ut via finita est, 23 & opus requievit eundi,
24 Et pœnæ tellus est mihi tacta meæ,
Nil nisi flere libet, nec 25 nostro 26 parcior imber
Lumine, 27 de verna quam nive manat aqua.
Roma, domusque 28 subit, desideriumque locorum,
Quæquid & 29 amissa restat in Urbe 30 mei.
Heu mihi, 31 quod nostri toties pulsata sepulcri.
Janua, sed nullo tempore aperta fuit.
Cur ego tot 32 gladios fugi, 33 totiesque minata
Obruit infelix nulla procella caput?
Di, quos experior nimium constanter 34 iniquos,
35 Participes iræ quos Deus unus habet,

36 Ex-

17 Indurit. 18 Animo firmato. 19 Dum tamen navigabam. 20 Incertus salutis & vitæ meæ. 21 Discutiebat curas, nec eas ita sentirem. 22 Tempestas aspera. 23 Et requievi ab opere eundi. 24 Et perveni in terram mei exilii, h. e. Tomon. 25 Nostris oculis. 26 Pauciores lacrymæ. 27 Quam de nive, quæ vere liquescit, & aqua fit. 28 In mentem venit. 29 Interdicta mihi. 30 Quod magni æstimabam. 31 Quod toties mortis periculum evasi. 32 Sicarios, quia Scythæ Tomon, ubi Ovidius exul erat, sæpius oppugnarant. 33 Cum toties procellæ mortem mihi minatæ sint. 34 Iratos. 35 Orat

36 Exstimulate, precor., cessantia 37 fata, 38 meique
Interitus 39 clausas esse vetate fores.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Ad uxorem scribens ex Scythia, Poeta se excusat, quod aliena manu scriptam miserit epistolam: quod aliter fieri non potuisset ostendit ob adversam valetudinem, qua conflictabatur, simulque incommoda commemorat. Sed præter cetera illud fatetur esse maximum, quod careat ipsius uxoris aspectu. Mandat ut sua ossa Romam deferantur in parva urna, & signentur epitaphio a se composito.

HAE mea, si casu miraris, epistola quare
Alterius 1 digitis scripta sit: 2 æger eram,
AEger in extremis 3 ignotis partibus orbis,
(Incertusque meæ pæne 4 salutis eram)
Quid mihi nunc animi 5 dira regione 6 jacenti
Inter Sauromatas esse Getasque putes?

7 Non

Poeta Deos, ne magni Cæsaris subscribant iræ, quos hic dicit participes iræ unius Dei, scil. Augusti, cum quo in caput Nasonis conspirasse censendi sunt. 36 Protrudite. 37 Mortem, ut ea miserias meas finiat. 38 Et meæ mortis. 39 Prohibite, ne janua mortis mihi clausa sit.

1 Manu. 2 Ægrotus. 3 Scythiæ, quo pauci veniunt. 4 Vitæ, 5 Immiti ob incolas, & clima, 6 Afflicto.

7 Non cælum patior, nec 8 aquis assuevimus istis,
9 Terraque nescio quo non placet ipsa modo:
Non domus apta satis, non hic cibus utilis ægro,
Nullus 10 Apollinea qui levet arte 11 malum.
Non qui soletur, non qui 12 labentia tarde
Tempora 13 narrando 14 fallat amicus abest.
15 Lassus in 16 extremis jaceo populisque locisque:
Et subit 17 affecto nunc mihi quicquid adest.
Omnia cum subeant; 18 vincis tamen omnia, conjux,
19 Et plus in nostro pectore parte tenes.
20 Te loquor absentem, te vox mea nominat unam:
Nulla venit 21 sine te nox mihi, nulla dies.
Quin etiam sic me dicunt 22 aliena locutum,
Ut foret 23 amentis nomen in ore tuum.
Si jam 24 deficiat 25 suppresso lingua palato,

26 Vix

---

7 Non possum aeri assuescere ob nimium frigus. 8 Glacie obductus. 9 quia sterilis, inculta, ingrata. 10 Medica, quia Medicinæ inventor Apollo dicitur, h. e. hic nullus est Medicus. 11 Morbum. 12 Quia tristibus tempus tarde labi videtur. 13 Confabulando. 14 Consumat, brevia reddat. 15 Confectus. 16 Cogniti orbis. 17 Cogitationibus. 18 Tu mihi prima omnium in mentem venis. 19 Plus quam partem, seu potissimam partem in pectore meo tenes. 20 De te absente. 21 Sine tui memoria. 22 Delirasse vi morbi. 23 Ob morbum. 24 Al. *deficiam*, i. e. animi deliquium patiar. 25 Al. *suppresseque* h. e. debilis.

26 Vix instillato restituenda mero.
Nuntiet huc aliquis 27 dominam venisse; 28 resurgam:
Spesque tui nobis caussa 29 vigoris erit.
Ergo ego 30 sum vitæ dubius: tu forsitan illic
31 Jucundum nostri nescia tempus agis.
32 Non agis, adfirmo: 33 liquet, o carissima nobis,
Tempus agi sine me non nisi triste 34 tibi.
35 Si tamen implevit mea sors, quos debuit, annos;
Et mihi vivendi tam cito finis adest;
36 Quantum erat, o magni, 37 perituro parcere, Divi,
Ut saltem 38 patria contumularer humo?
Vel 39 pœna 40 in mortis tempus dilata fuisset,
Vel 41 præcepisset mors properata fugam.
42 Integer hanc potui nuper bene reddere lucem?

---

26 Vino leviter infuso, quia vinum vires reficit. 27 Te uxorem. 28 Convalescam. 29 Novarum virium. 30 in periculo mortis versor. 31 Oblectas te mei immemor. 32 Jucundum tempus. 33 Notum est. 34. A te. 35 Si vitæ finis instat. 36 Quantulum. 37 Morti proximo. 38 Romæ. 39 Exilium. 40 Usque ad mortem. 41 Præcessisset exilium meum. 42 Incolumis, cum nondum exul essem.

Exsul ut 43 occiderem, nunc mihi vita data est.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris,
Et fient ipso 44 tristia fata 45 loco?
Nec mea consueto languescet corpora lecto?
46 Depositum nec me qui fleat ullus erit?
Nec 47 dominæ lacrymis in nostra cadentibus ora
48 Accedent 49 animæ 50 tempora parva meæ?
51 Nec mandata dabo? Nec cum 52 clamore supremo
53 Labentes oculos 54 condet amica manus?
Sed sine funeribus 55 caput hoc, sine 56 honore sepulcri
57 Indeploratum barbara terra teget?
58 Ecquid, ut 59 audieris, tota turbabere mente,
60 Et feries pavida pectora fida manu?

Ec-

---

43 Morerer. 44 Tristitiam afferentia. 45 In Scythia si morendum. 46 In rogum, ut cremer. 47 Uxoris meæ. 48 Addentur. 49 Quæ non tam subito corpus relinquet. 50 Parvum spatium. H. e. nec lacrymæ uxoris protrahent aliquantum vitam meam. 51 Quid post mortem fieri velim. 52 Funebri conclamatione. Nam moris erat, recens defunctorum corpora aqua calida abluere, quia vitalis spiritus inclusus sæpe fallere solet, deinde per intervalla ter conclamare. Cum nec tunc quidem spiritus se proderet, rebus quasi desperatis rogo imponebantur. Inde ortum proverbium: *Conclamatum est*, cum nihil spei superesse innuimus. 53 Morientes. 54 Al. *claudet*. 55 Corpus. 56 Pompa funebri. 57 Non defletum. 58 Numquid. 59 Me defunctum. 60 More lugentium.

Ecquid, 61 in has frustra tendens tua brachia partes,
Clamabis miseri nomen 62 inane viri?
Parce tamen 63 lacerare genas, nec 64 scinde capillos.
Non tibi nunc primum, 65 lux mea, 66 raptus ero.
67 Cum Patriam amisi, tum me 68 periisse putato:
69 Et prior, & gravior mors fuit illa mihi.
Nunc, si forte potes, sed 70 non potes, optiam conjux,
Finitis gaude tot mihi morte malis.
Quam potes, 71 extenua forti 72 mala corde ferendo;
Ad quæ jampridem 73 non rude pectus habes.
74 Atque utinam pereant animæ cum corpore nostræ,
Effugiatque 75 avido pars mihi nulla rogos!
Nam si 76 morte carens 77 vacuam volat altus in auram

61 In Scythicam plagam. 62 Quod nihil est. 63 Unguibus dissecare. 64 Solve. 65 Uxor dilecta. 66 Ademptus. 67 Cum relegatus sum. 68 Morte civili. 69 Exilium mihi gravius fuit, quam mors. 70 Quia me nimis amas. 71 Imminue. 72 Exilium & mortem meam. 73 Non inexpertum. 74 Optat ex Epicureorum sententia, ut animæ cum corporibus intereant: nam ita aversabatur Barbaros illos, ut ne quidem post mortem solam animam inter illorum animas esse velit, sed potius in nihilum abire cupiat. 75 Voraces flammas. 76 Immortalis. 77 Tenuem aera.

78 Spiritus, & 79 Samii sunt 80 rata dicta senis;
Inter Sarmaticas 81 Romana 82 vagabitur 83 umbras;
84 Perque feros manes 85 hospita semper erit.
Ossa tamen facito parva referantur in 86 urna:
Sic ego 87 non etiam mortuus exsul ero.
Nec vetat 88 hoc quisquam. 89 Fratrem 90 Thebana peremtum
91 Supposuit tumulo 92 Rege vetante soror.
Atque ea cum 93 foliis & 94 amomi pulvere misce:
Inque 95 suburbano condita pone solo.

Quos-

---

78 Anima. 79 Pythagoræ in insula Samonatis, docentis, animas e corporibus abeuntes primo aera petere, deinde in alia corpora migrare. 80 Certa. 81 Anima Romani civis, Ovidii. 82 Oberrabit. 83 Animas. 84 Inter feras Sarmatarum animas. 85 Peregrina. 86 Sepulcrali. 87 Non videbor mihi exulare, si corpus in terra exilii mei sepelietur. 88 Sepulturæ officium. 89 Eteoclem. 90 Antigone, Oedipodis, Thebarum regis, filia. 91 Sepellivit. 92 Creonte, rege Thebarum. 93 Redolentibus. 94 Amomum est genus herbæ odoratissimæ, Armenicum ceteris præstat, fulvi coloris, habensque lignum subrufum, abunde odoratum. In conservandis cadaveribus amomum adhiberi solet. 95 Cœmeterio.

Quosque legat versus oculo 96 properante viator,
97 Grandibus in tumuli marmore 98 cæde notis.
Hic ego qui jaceo tenerorum 99 lusor amorum,
Ingenio 1 perii Naso poeta meo.
At tibi 2 qui transis, ne sit grave, quisquis 3 amasti
Dicere: Nasonis 4 molliter ossa cubent.
5 Hoc satis in 6 titulo est; etenim majora 7 libelli,
Et diuturna magis sunt monumenta mei.
Quos ego confido, quamvis nocuere, daturos
8 Nomen; & 9 auctori tempora longa suo.
Tu tamen exstincto 10 feralia munera 11 ferto;
Deque tuis lacrymis humida 12 serta dato,
13 Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis,
Sentiet officium 14 mæsta favilla pium.

---

96 Fugitivo. 97 Ut legi queant. 98 Scribe. 99 Cantator. 1 Relegatus sum. 2 Viator. 3 Puellam aliquam. 4 In cippis olim voti loco inscribebantur hæ litteræ, S. T. T. L. h. e. *Sit tibi terra levis*. 5 Ad indicandum qualis sim. Al. *tumulo*. 7 A me scripti, 8 Famam æternam. 9 Mihi mortuo. 10 Inferias, seu sacra mortuorum inferis soluta. 11 Quotannis. 12 Flores. 13 Et si corpus meum combureretur. 14 Scintilla sine igne mæstam factura.

Scribere plura libet ; sed vox mihi fessa loquendo 85
Dictandi vires siccaque lingua negat.
Accipe 15 supremo dictum mihi forsitan ore.
16 Quod, tibi qui mittit, non habet ipse, Vale.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Amicum carissimum, quem propter Augustum nominare veretur, Poeta monet, ut magna atria & potentes fugiat, qui quamvis possint plurimum prodesse, non prosunt, sed potius nocent. Laudat deinde amici fidem, quam sibi in adversis rebus numquam defuisse cognovit, simulque enumerat exilii sui incommoda. Rogat denique ut quam possit illi opem ferat.

O Mihi care quidem semper, sed 1 tempore duro
Cognite, 2 res postquam procubuere meæ,
3 Usi-

15 Ultima vice ante mortem instantem. 16 Quia hæc mittebat ægrotus.
1 Rebus meis adversis. 2 Postquam fortuna mea

3 Usibus edocto si quidquam credis amico,
4 Vive tibi, & longe 5 nomina magna fuge.
Vive tibi, quantumque potes 6 prælustria vita -
7 Sævum 8 prælustri fulmen ab arce venit.
(Nam quamquam soli possunt prodesse potentes;
Non prosit potius si quis 9 obesse potest.)
Effugit 10 hibernas, 11 demissa antenna procellas;
12 Lataque plus parvis vela 13 timoris habent..
14 Aspicis, 15 ut 16 summa cortex levis innatet unda,
Cum grave nexa simul retia mergat onus.
17 Hæc ego si monitor monitus prius ipse fuissem,
In qua debueram forsitan 18 Urbe forem.
Dum tecum vixi, 19 dum me levis aura ferebat,
20 Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.

inclinata est. 3 Experientia. 4 Tecum habita, & forte tua sis nontentus. 5 Titulos magnos & famam. 6 Illustria atria. 7 Exilium, quod mih fuit ceu sævum fulmen. 8 Ab Augusti domo, in excelso loco exstructa. 9 Nocere. 10 Hieme dominantes. 11 Lignum transversum in malo deductum. 12 Late expansa. 13 Periculi. 14 Vides. 15 Quomodo. 16 Levis cortex solet in summa qua natare, nec mergi, cum retia magno plumbi pondere mergi soleant. 17 Ne ad nimios honores adspirassem. 18 Roma. 19 Dum forte mea contentus eram. 20 Nullum contigit rebus

21 Qui cadit in plano 22 (vix hoc tamen evenit ipsum)
Sic cadit, ut 22 tacta surgere possit humo:
At miser 24 Elpenor 25 tecto delapsus ab alto
Occurrit 26 Regi 27 debilis 28 umbra suo.
29 Quid fuit ut tutas agitaret Dædalus alas;
Icarus immensas nomine 30 signet aquas?
Nempe quod 31 hic 32 alte, demissius 33 ille volabat:
Nam pennas ambo nonne habuere suas?
Crede mihi, 34 bene qui latuit, bene vixit, & 35 infra
Fortunam debet quisque manere suam.
Non foret 36 Eumedes 37 orbus, si filius ejus

Stul-

---

meis incommodum. 21 Quia a mediocris conditionis hominibus læditur. 22 Quamvis & hoc sit rarum. 23 Quia in humum lapsus est. 24 Apud Circen ebrius, dum strepitus abeuntium sociorum (Ulyssis comitum) audit, & abire properat, pronus e longis lapsus scalis collum fregit. 25 A domo Circes. 26 Ulyssi. 27 Al. *flebilis*. 28 Nam Elpenor sciscitanti Ulyssi apud inferos casum suum retulit. 29 Quæ causa fuit ut Dædalus tuto volaret, Icarus autem in mare caderet? 30 Mari Icario nomen det? 31 Icarus. 32 Et sic solis æstu cera liquefacta, laxatisque alarum juncturis, in mare decidebat. 33 Dædalus, qui prope mare delatus, alis sæpe madefactis, in Siciliam incolumis pervenit. 34 Humili fortuna contentus, tutus est. 35 Al. *intra*. 36 Dolonis pater. 37 Privatus Dolone filio: qui missus speculator ad Græcorum castra, pactus pro remuneratione Achillis equos, in Diomedem & Ulyssem incidit, qui quoque speculatum ibant ad Trojanos: illi promissa impunitate, Trojanorum consilia ab

Stultus Achilleos non adamaſſet equos.
38 Nec natum in flamma vidiſſet, 39 in arbore natas,
40 Cepiſſet genitor ſi Phaethonta 41 Merops.
Tu quoque formida nimium ſublimia ſemper;
42 Propoſitique memor contrahe vela tui.
Nam 43 pede inoffenſo ſpatium decurrere vitæ
Dignus es: & fato 44 candidiore frui.
Quæ pro te ut 45 voveam miti pietate mereris,
46 Hæſuraque mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te 47 tali vultu 48 mea fata 49 gementem,
50 Qualem credibile eſt 51 ore fuiſſe meo.
52 Noſtra tuas vidi lacrymas ſuper ora cadentes;

---

eo didicere : Inter alia facti certiores de adventu Rheſi Dolonem interficiunt, Thracum caſtra aggrediuntur, equi inde abducti ſunt. 38 Nec Phaethon periiſſet, ſi pater Merops ambitione non ductus, voluiſſet eum videre filium Apollinis, Phaethon enim ab irato Jove fulmine itus, in Padum cecidit. 39 Heliades in Populos mutatas. 40 Si Phaethon ſe Meropis filium dixiſſet, per Hypallagen. 41 Phaethontis pater putativus & Clymenes maritus. 42 Et moderata tibi propone. 43 ſine offenſione. 44 Felicioris. 45 A Diis voto expetam. 46 Inhæſura meæ memoriæ. 47 Tam triſti. 48 Meum exilium. 49 Dolentem. 50 Gemitum. 51 Vultu. 52 In mutuis amplexibus.

Tempore quas uno, 53 fidaque verba 54 bibi.
Nunc quoque 55 ſubmotum 56 ſtudio defendis amicum;
Et mala 57 vix ulla parte levanda levas.
Vive ſine 58 invidia, 59 molleſque 60 inglorius annos
61 Exige, amicitias & tibi junge 62 pares.
Naſoniſque tui, 63 quod adhuc 64 non exſulat unum,
Nomen ama. 65 Scythicus 66 cetera Pontus habet.
Proxima ſideribus tellus 67 Erymanthidos Urſæ
Me tenet; 68 adſtricto terra perusta gelu.
69 Boſphorus & 70 Tanais 71 ſuperat, 72 Scythicæque paludes,
73 Vixque ſatis noti nomina pauca loci.
74 Ulterius nihil eſt, niſi non habitabile 75 frigus.
Heu quam vicina eſt ultima 76 terra mihi
At

---

53 Solantia. 54 Hauſi. 55 Remotum a te per exilium. 56 Eloquentia tua.. 57 Ob iram Auguſti, quæ vix placari poteſt. 58 Ambitione, cujus comes invidia eſt. 59 Juveniles & dulces. 60 Sine magna fama. 61 Tranſige. 62 Æqualium tuorum. 63 Nomen. 64 in omnium ore eſt ob celebritatem. 65 Euxinus Pontus prope Scythiam. 66 Præter famam. 67 Arcadicæ, ab Erymantho, Arcadiæ monte ita dictæ. Intellige urſam majorem. 68 Omnia conſtringente. 69 Boſphorus Cimmerius, ad finem Ponti ſitus. 70 Fluvius intra Europam & Aſiam. 71 Superſunt. 72 Palus Meotis. 73 Vix nomine ſatis nota. 74 Præter res dictas. 75 Loca ob frigus inhabitabilia. 76 Habitabilis.

At longè patria est, longè carissima conjux,
Quicquid & 77 hæc nobis post duo dulce fuit.
Sic tamen hæc absunt, ut quæ contingere non 78 est
Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos 79 Urbisque domus, & forma locorum est,
80 Succeduntque suis singula facta locis.
Conjugis ante oculos, sicut præsentis, imago est.
Illa 81 meos casus ingravat, illa 82 levat.
Ingravat hoc quod abest; levat hoc quod præstat amorem:
83 Impositumque sibi firma tuetur onus.
Vos quoque 84 pectoribus nostris hæretis, amici:
85 Dicere quos cupio nomine quemque suo.
Sed timor 86 officium cautus compescit, & 87 ipsos.
In nostro poni carmine nolle puto.
Ante volabatis, 88 gratique erat instar honoris,
Versibus in nostris nomina vestra legi.

---

77 Post hæc. 78 Licet. 79 Al. *errat domus, urbs, & forma locorum*. 80 perpendo, quid ubique sit factum, vel adhuc fiat. 81 Graviores fecit, quia ea mihi carendum est. 82 Molestiam, cum in mentem venit ejus erga me amor. 83 Constanter fert onus, mariti absentiam, & laborem pro impetrando reditu ab Augusto. 84 Memoriæ nostræ. 85 Quos nominare vellem. 86 Vos celebrandi. 87 Nomina ipsorum, ne & hoc ipsis sit damno. 88 Beneficii.

89 Quod quoniam est 90 anceps ; intra mea pectora quemque
Alloquar : & nulli caussa timoris ero.
Nec meus 91 indicio latitantes versus amicos
92 Protrahet. Occulte quisquis 93 amavit, 94 amet.
(Scite tamen, quamvis longa regione 95 remotus
Absim, vos animo semper adesse meo.)
Et, quam quisque potest, aliqua mala nostra levate;
Fidam 96 projecto neve negate 97 manum.
Prospera sic vobis maneat Fortuna ; nec umquam
98 Contacti simili 99 sorte 100 rogetis opem.

ELE-

89 Vestra nomina exprimere. 90 Periculosum. 91 Manifestatione. 92 Notus faciet. 93 Me ante. 94 Et nunc occulte. 95 Ab urbe Roma, & a vobis. 96 Contempto exuli. 97 Auxilium. 98 Perculsi. 99 Infortunio, quale meum exilium est. 100 Petatis auxilium, ut ego.

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

Amici fidem perspectam & cognitam, in adversis præsertim rebus, laudat Ovidius, quam dicit numquam abituram ex animo suo. Deinde fatetur, se ali parva spe, ut aliquando mitior fiat Augustus, & tolerabilius concedat exilium.

1 USus amicitie tecum mihi 2 parvus, ut illam
3 Non ægre posses dissimulare, fuit:
Ni me 4 complexus 5 vinclis propioribus esses,
6 Nave mea vento forsan eunte suo.
Ut cecidi, cunctique metu fugere 7 ruinæ,
8 Versaque amicitiæ terga dedere meæ;
Ausus es 9 igne Jovis percussum tangere corpus,
Et 10 deploratæ 11 limen adire domus.
12 Idque recens præstas, nec longo cognitus usu,

Quod

---

1 Consuetudo vel ipsa amicitia. 2 Quoniam non sæpe usus sum amicitia tua. 3 Facile. 4 Vehementer amasses. 5 Arctiore amicitia. 6 Quia tum fortassis navis mea secundo vento ferebatur, & ea esset fortuna mea, a te impensius amari. 7 Calamitatis meæ. 8 Me amare cessarunt. 9 Ira Augusti. 10 Miseræ. 11 Domum ipsam. 12 Ac novus amicus idem facis.

Quod 13 veterum misero 14 vix duo tresve 15 mihi.
Vidi ego 16 confusos vultus : visusque 17 notavi;
Osque madens fletu, pallidiusve meo.
Et 18 lacrymas cernens in singula verba cadentes,
Ore meo 19 lacrymas, 20 auribus illa bibi:
21 Brachiaque accepi mæsto 22 pendentia collo,
Et 23 singultatis oscula mixta sonis.
Sum quoque, Care, 24 tuis defensus viribus absens.
Scit 25 Carum veri nominis esse loco.
Multaque præterea manifesti signa favoris
26 Pectoribus teneo 27 non abitura meis.
Di tibi posse tuos tribuant 28 defendere semper,
Quos 29 in materia prosperiore juves.
Si tamen interea, quid in his ego 30 perditus 31 oris
(quod te credibile est, quærere) quæris, agam.

Spe

---

13 Sc. amicorum. 14 Perpauci. 15 Præstitere. 16 Perturbatos. 17 Bene observavi. 18 Te inter loquendum flentem videns. 19 Sc. excepi. 20 Verba audivi. 21 Inter oscula. 22 Circumdato. 23 Singultibus permixta. 24 A te. 25 Loco nominis proprii te appello modo Carum, periculi vitandi causa. 26 Recordor. 27 Perpetuo duratura. 28 Liberare. 29 Causa meliore. 30 Miser. 31 Terris vel regionibus.

Spe 32 trahor exigua (quam tu mihi 33 demere noli)
34 Tristia leniri numina posse Dei.
Seu 35 temere 36 exspecto, sive id contingere fas est;
Tu mihi, 37 quod cupio, fas (precor) esse 38 proba.
39 Quæque tibi linguæ est facundia, 40 confer in illud,
Ut 41 doceas 42 votum 43 posse valere meum.
Quo quis enim major, magis est 44 placabilis iræ,
Et 45 faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni:
Pugna suum finem, cum 46 jacet hostis, habet.
At lupus, & 47 turpes 48 instant morientibus ursi;
Et quæcumque 49 minor nobilitate fera est.
Majus apud Trojam forti quid habemus Achille?
50 Dardanii lacrymas non tulit ille senis.

Quæ

32 Alor. 33 Si me non amplius defendas. 34 Iratum Cæsarem. 35 Frustra, 36 Ut Augustus mihi reconcilietur. 37 Justum esse, quod peto. 38 Demonstra. 39 Qua polles eloquentia. 40 Adhibe ad illud. 41 Ostendas. 42 Desiderium placandi Augusti. 43 Me impetraturum, quod volo. 44 Ad ignoscendum. 45 Scilic. sedatu. 46 Humi prostratus. 47 Non tam generosi, ac leones. 48 Prostratos etiam lacerant. 49 Minus generosa. 50 Priami petentis ab Achille cadaver

Quæ 51 ducis Emathii fuerit clementia, 52 Poros,
Præclarique docent 53 funeris exſequiæ.
Neve hominum referam 54 flexas ad mitius iras;
55 Junonis gener eſt 56 qui prius hoſtis erat.
Denique non poſſum nullam ſperare ſalutem,
Cum pœnæ non ſit cauſſa 57 cruenta meæ.
Non mihi quærenti 58 peſſumdare cuncta, 59 petitum
Cæſareum caput eſt, quod caput orbis erat.
60 Non aliquid dixi, 61 violentaque lingua locuta eſt?
Lapſaque ſunt nimio verba 62 profana 63 mero.
64 Inſcia quod crimen viderunt lumina, 65 plector:
Peccatumque 66 oculos eſt habuiſſe meum.
67 Non equidem totam poſſim defendere culpam;
68 Sed partem noſtri criminis error habet.

Spes

ſui filii Hectoris. 51 Alexandri ab Emathia vel Macedonia ita dicti. 52 Rex Indiæ, quem captivum Alexander dimiſit, & ampliori regno donavit. 53 Darii victi, ab Alexandro conceſſæ. 54 Mitigatas. 55 Hercules, qui Heben, Junonis filiam, in cælo duxit. 56 Juno enim illi injunxit duodecim labores immenſos. 57 Capitalis. 58 Omnia mihi ſubjicere. 59 Non inſidiatus ſum vitæ Augusti. 60 Non ſum quid locutus contra majeſtatem Cæſaris. 61 Minans aliquid violenti. 62 Impia. 63 Præ nimia ebrietate. 64 Oculi me ſimplice. 65 Punior. 66 Vidiſſe aliquid. 67 Non queo me plane innocentem declarare. 68 Sed aliquid er-

Spes igitur superest, 69 facturum ut 70 molliat ipse
Mutata pœnam conditione 71 loci.
72 Hunc utinam nitidi Solis 73 prænuntius ortum
Afferat 74 admisso 75 Lucifer 76 albus equo.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Et hac Elegia laudat Ovidius amici fidem, quam etiam si velit, minime dissimulare posse ostendit, cujus consilio si usus fuisset, fatetur se incolumem semper esse potuisse. Denique illum precatur, ut sibi Augustum mitiorem faciat, quo is sibi exilii locum mutet, quandoquidem nulli sceleri se obnoxium esse sciat.

FOEdus amicitiæ nec vis, carissime, nostræ,
Nec, 1 si 2 forte velis, dissimulare potes.
3 Donec enim licuit, nec te mihi carior alter,
Nec tibi me tota 4 junctior Urbe fuit.
Isque

---

rori meo imputandum est. 69 Te allaboraturum. 70 Mollem faciat. 71 Exilii, 72 De pœnæ mutatione. 73 Lucifer, solem orientem præcedens. 74 Celeri. 75 Veneris planeta. 76 H. e. felix.

1 Etsi. 2 Quia nimis notum est. 3 Quamdiu. 4 Fa-

Isque erat usque adeo populo 5 testatus, ut esset
Pene magis quam tu, quamque ego, notus amor.
6 Quique erat in caris animi tibi candor amicis,
Cognitus est illi, quem 7 colis ipse, 8 viro.
Nil ita 9 celabas, ut non ego conscius essem;
10 Pectoribusque dabas multa tegenda meis.
Cuique ego narrabam 11 secreti quidquid habebam,
12 Excepto quod me perdidit, 13 unus eras.
14 Id quoque si scisses, 15 salvo fruerere sodali:
16 Consilioque forem sospes, amice, tuo.
(Sed mea me in pænam nimirum 17 fata trahebant:
18 Omne bonæ claudunt utilitatis iter.)
Sive 19 malum potui tamen hoc vitare 20 cavendo,
Seu 21 ratio fatum vincere nulla valet;
Tu tamen, o nobis 22 usu junctissime longo,
23 Pars desiderii maxima pene mei.

Sis.

---

miliarior. 5 Notus. 6 Ille animi tui candor quo caros amicos prosequeris. 7 Veneraris. 8 Augusto vel amico innominato. 9 Me. 10 Multa arcana mihi concredebas. 11 Omnia mea arcana. 12 Quæ videram, & ob quæ in exilium missus eram. 13 Solus. 14 Quod me perdidit. 15 Non exule. 16 Quod mihi suppeditasses. 17 Inevitabilis necessitas. 18 Occludebant mihi omnia salutaria consilia. 19 Exilium. 20 Mihi prospiciendo. 21 Nullum consilium. 22 Consuetudine longa. 23 Cujus fere maxime tangor desiderio.

Sis memor: & 24 si quas fecit tibi gratia 25 vires,
26 Illas 27 pro nobis experiare rogo.
28 Numinis ut læsi fiat mansuetior ira;
29 Mutatoque minor sit mea pœna loco.
30 Idque ita, si nullum scelus 31 est in pectore nostro;
32 Principiumque mei criminis 33 error habet.
Nec 34 leve, nec 35 tutum est, quo sint mea, dicere, 36 casu
37 Lumina 38 funesti conscia facta mali.
Mensque 39 reformidat, 40 veluti sua vulnera, 41 tempus
Illud: & 42 admonitu fit novus ipse dolor.
(Et quæcumque adeo possunt 43 afferre pudorem,
44 Illa tegi 45 cæca 46 condita nocte decet.)
Nil igitur referam, nisi me peccasse; 47 sed illo,

Præ-

---

24 Si quid gratia apud Cæsarem vales. 25 Facultatem juvandi amicum. 26 Tenta illas vires. 27 Pro liberatione nostra ex exilio. 28 Augusti offensi. 29 Me in alium locum relegato. 30 Sc. sit. 31 Commisi. 32 Causam. 33 Simplicitas. 34 Lævis res. Al. *breve* sc. narratu. 35 Ob Augustum quem offendere possem. 36 Infortunio. 37 Oculi mei. 38 Tristis. 39 Referre timet. 40 Scil. tractet. 41 Quo Augustus a me offensus est. 42 Recordatione. 43 Ignominia afficere. 44 Ignominiosa. 45 Perpetuo silentio involvenda sunt, quæ vidi Augustum agere. 46 Occulta. 47 Per

Præmia peccato nulla petita mihi :
48 Stultitiamque meum crimen debere vocari ;
49 Nomina si facto reddere 50 vera velis.
51 Quæ si non ita sunt ; alium, quo 52 longius absim,
Quære (53 suburbana hæc sit mihi terra) locum .

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Ovidius ad filiam Perillam scribens primo fatetur, se Musis vacare, quamvis illæ sibi nocuerint, eamque hortatur ut idem faciat, quo sibi immortalitatem comparet : nam ea formæ elegantia, inquit, quæ in ipsa erat, senectute & tempore vitiabitur ; at ingenii dotes semper permanebunt.

Vade salutatum 1 subito perarata 2 Perillam
Littera 3 sermonis fida ministra mei.
Aut illam invenies dulci cum matre sedentem,

Aut

illud peccatum nullum præmium quæsivi. 48 Simplicitatem. 49 Si rem genuino vocabulo exprimere velis. 50 Convenientia. 51 Si res secus se habet. 52 Ab urbe Roma, vel Tomo. 53 Quasi suburbium.

1 Epistola celeriter scripta. 2 Filiam meam. 3 Quæ

Aut inter libros 4 Pieridasque suas.
Quidquid aget, cum te scierit venisse, 5 relinquet:
6 Nec mora; 7 quid venias, quidve, 8 requiret, agam.
Vivere me dices; sed sic, 9 ut vivere nolim:
10 Nec mala tam longa nostra levata mora.
11 E tamen ad Musas, quamvis nocuere, reverti,
Aptaque 12 in alternos 13 cogere verba pedes.
Tu quoque, dic, studiis 14 communibus 15 ecquid inhæres,
Doctaque 16 non patria carmina more canis?
Nam tibi cum satis mores Natura pudicos,
Et 17 raras 18 dotes, 19 ingeniumque dedit;
20 Hoc ego 21 Pegasidas deduxi primus ad undas,

Ne

---

verba mea fideliter transfers. 4 Musas auctores carminum dictas ita, quia in Pieria, regione in finibus Macedoniæ, ex Iove & Mnemosyne natæ sunt. 5 Desistet a labore suo. 6 Et sine mora. 7 Cur. 8 Quæret. 9 Qui misere vivo. 10 Insimul dices, calamitates nostras post tantum temporis spatium non esse minores factas. 11 Dices, nos tamen nihilominus iterum versus componere. 12 In Dactylos & Spondæos, vel in Hexametros & Pentametros, sive Elegias. 13 Redigere. 14 Tibi cum patre tuo Ovidio; h. e. Poeticis. 15 Numquid das operam? 16 Amatorio, ut pater tuus, Ovidius. 17 Plane singulares. 18 Bona animi & corporis. 19 Poeticum. 20 Tuum sc. ingenium. 21 Ad fontem Musarum, Hippocrenem, quem equus alatus pegasus, pede fodiens effecit. Indicat autem Ovidius, se primum filiam docuisse artem Poeticam.

Ne male 22 fecunde 23 vena 24 periret aquæ.
Primus 25 id aspexi 26 teneris in virginis annis:
Utque 27 patet, 28 venæ duxque comesque fui.
Ergo, si remanent 29 ignes tibi pectoris idem,
30 Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
Sed vereor, ne te mea nunc 31 Fortuna 32 retardet:
Postque 33 meos casus sit tibi pectus 34 iners.
Dum licuit, 35 tua sæpe mihi, tibi nostra legebam:
Sæpe 36 tui judex, sæpe 37 magister eram.
Aut ego 38 præbebam factis modo versibus aures,
39 Aut ubi cessaras, caussa 40 ruboris eram.
41 Forsitan exemplo, quia me læsere libelli,

Tu

---

22 Abundantis ingenii tui. 23 Aptitudo. 24 Perderetur, vel exaresceret. 25 Ingenium tuum notavi. 36 Te tenella adhuc virgine. 27 Al. *pater* scil. tui. 28 Duxi te ad sacra, Musarum. 29 Ardor idem Poeticus. 30 Sola vates Sappho, ex insula Lesbo te superabit. 31 Exilium meum. 32 Avocet a labore poetico. 33 Meam relegationem. 34 Minus vegetum. 35 Carmina. 36 De tuis carminibus judicabam. 37 Te docebam. 38 Audiebam prælegere tuos versus. 39 Cum nihil egeras. 40 Pudoris, quia carmen tuum mihi non placebat. 41 Timeo, ne forte & tu meo exemplo deterrita sis a studii poeticis, quia illa mihi nocuerunt.

Tu quoque ſis pœnæ fata ſecuta meæ.
42 Pone, Perilla, metum, tantummodo femina non ſit
Devia, nec ſcriptis diſcat amare tuis.
43 Ergo deſidiæ remove, doctiſſima, 44 cauſſas,
Inque 45 bonas artes, & tua 46 ſacra redi.
47 Iſta decens facies longis vitiabitur annis,
Rugaque in 48 antiqua fronte ſenilis erit.
49 Injicietque manum formæ 50 damnoſa ſenectus,
Quæ 51 ſtrepitum paſſu non faciente venit.
Cumque aliquis dicet, fuit hæc formoſa; 52 dolebis:
Et ſpeculum 53 mendax eſſe querere tuum.
54 Sunt tibi opes modicæ, cum 55 ſis digniſſima magnis.
56 Finge ſed immenſis cenſibus eſſe pares.
57 Nempe dat id cuique libet Fortuna, rapitque
58 Irus & eſt ſubito, qui modo 59 Crœſus erat.

60 Sin-

42 Noli timere. 43 Ergò relinque timorem pœnæ, cave modo amatoria ſcribas. 44 Metum, ne carmina tibi noceant. 45 Poeſin. 46 Ea ſunt vatibus ſua carmina. 47 Hæc tua pulchritudo ſenio deformabitur. 48 In fronte jam ſenio confecta. 49 Formam ſibi vindicabit, & turpem reddet. 50 Senectus, quæ juvenes damno afficit. 51 Gradu, qui non ſentitur, obrepit enim tacite ſenectus. 52 Quod non amplius ſis formoſa. 53 Non reddere veram & priorem formam. 54 Habes etiam modicas divitias. 55 Merearis; 56 Sed exiſtima te poſſidere maximas divitias. 57 Fortuna pro lubitu dat & adimit divitias. 58 Mendicus pauper. 59 Rex Lydiæ ditiſſimus.

60 Singula quid referam ? 61 Nil non mortale tenemus,
62 Pectoris exceptis ingeniique bonis.
63 En ego, 64 cum patria caream, vobisque domoque,
65 Raptaque sint, adimi quæ potuere, mihi;
Ingenio tamen ipse meo 66 comitorque fruorque :
Cæsar in hoc potuit 67 juris habere nihil.
Quilibet hanc sævo vitam mihi 68 finiat ense:
Me tamen 69 exstincto fama superstes erit.
Dumque suis 70 victrix 71 omnem de montibus orbem
Prospiciet domitum 72 Martia Roma, legar.
Tu quoque, quam studii 73 maneat felicior usus,
74 Effuge 75 venturos, qua potes, usque rogos.

E L E-

60 Quæ possidemus. 61 cuncta nostra sunt mortalia. 62 Animi. 63 Tollit interdum spiritus Poeta, & se ita sperata æternitate sua in mediis suis miseriis consolatur. 64 Cum in exilio vivam. 65 Adempta. 66 Ingenium meum me comitatur. 67 Potestatis, ut mihi ingenium adimeret. 68 Auferat. 69 Mortuo. 70 Quæ totum orbem devicit. 71 Al. *septem* : quia Roma septem montes est complexa. 72 A Romulo, Martis filio, condita. 73 Utinam maneat, h. e. cui studia felicius succedant, quam mihi. 74 Scriptis tuis. 75 Venturam mortem, h. e. ne rogus cum tuo corpore etiam tuum nomen absumat.

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Desiderio cum patriæ, tum suorum ita teneri Poeta scribit, ut cupiat celeri aliquo cursu eo se conferre, quam rem sibi Augustum solum præstare posse ostendit: narratque exilii sui incommoda, optatque ut tandem Cæsar iræ modum statuat, & mitius exilium præbeat.

NUnc ègo 1 Triptolemi cuperem conscendere currus,
2 Misit in 3 ignotam qui rude semen humum:
Nunc ego 4 Medeæ vellem frenare dracones,
5 Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tua:
Nunc ego 6 jactandas optarem sumere pennas,
Sive tuas, 7 Perseu; 8 Dædale, sive tuas:
Ut 9 tenera nostris cedente volatibus aura
Aspicerem 10 patriæ dulce repente solum:

G 11 De-

1 Currum intelligit, quem a Cerere accepit Triptolemus. 2 Sevit. 3 Ignotam semini, quia numquam expertum erat terram, vel nondum frumentum ferentem. 4 Medea post Peliæ necem, fraude interempti, junctis curtui draconibus aufugit. 5 Quibus vecta est. 6 Movendas alas cum volarem. 7 Qui vehebatur Pegaso & aliis. 8 Quo de vid. Ovid. Metam. 8 Fab. 3. 9. Tenui. 10 Romæ.

11 Desertæque domus vultum, memoresque 12 sodales,
Caraque præcipue conjugis ora mihi.
Stulte, quid o frustra votis 13 puerilibus optas,
Quæ 14 non ulla tulit, 15 fertque, feretque dies?
Si semel 16 optandum est; 17 Augustum 18 numen adora,
Et 19 quem læsisti, 20 rite precare 21 Deum.
Ille tibi 22 pennasque potest, currusque volucres
Tradere. 23 Det reditum; protinus 24 ales eris.
Si precor 25 hæc (neque enim possim majora precari)
Ne mea sint timeo vota 26 modesta parum.
Forsitan hoc 27 olim, cum se 28 satiaverit ira,
Tum quoque 29 sollicita mente rogandus erit.
30 Quod minus interea est, instar mihi muneris ampli,
Ex his me jubeat 31 quolibet ire locis.

Nec

---

11 Formam domus. 12 Se mei. 13 Ineptis. 14 Nullum tempore. 15 Dat & dabit. 16 Ut in patriam redeam. 17 Al. *Augusti*. 18 Majestatem. 19 Cujus iram expertus es. 20 Modo debito. 21 Augustum. 22 Media, quibus utaris instar pennarum & currum. 23 Indulgeat, 24 Avis eris, utendo illa celeritate in redeundo. 25 Reditum in patriam. 26 Dum nimis peto. 27 Posthac. 28 Augustus. 29 Dubia, num id permissurus sit. 30 Interea, quod minus est, licet mihi sit loco magni muneris, precor, ut ex hoc loco sinat alio migrare. 31 Quocumque illud sit loco.

Nec cælum, neç aquæ 32 faciunt, nec terra, nec auræ;
Et mihi perpetuus çorpora 33 languor habet.
Seu 34 vitiant 35 artus 36 ægræ contagia mentis;
Sive mei cauſſa eſt 37 in regione mali:
38 Ut tetigi Pontum, vexant 39 inſomnia; vixque
40 Oſſa tegit macies; 41 nec 42 juvat ora cibus.
Quique 43 per autumnum percuſſis frigore primo
Eſt 44 color in foliis, quæ 45 nova læſit hiems:
46 Is mea membra 47 tenet, nec viribus allevor ullis;
Et numquam 48 queruli cauſſa doloris abeſt.
Nec melius valeo, quam corpore, mente; ſed 49 ægra eſt
Utraque pars æque, 50 binaque damna fero.
51 Hæret, & ante oculos 52 veluti ſpectabile corpus
Adſtat 53 Fortunæ forma legenda meæ.

32 Mihi proſunt. 33 Infirmitas. 34 Corrumpunt. 35 Corpus. 36 Triſtis. 37 In Scythia. 38 Poſtquam in Pontum perveni. 39 Dormiendi impotentia. 40 Oſſa præ macie teguntur. 41 Et faſtidio cibum. 42 Delectat. 43 Autumnali tempore. 44 Scil. pallidus. 45 Principium hiemis arefecit. 46 Scil. pallor. 47 Occupavit. 48 Lamentantis. 49 Male ſe habet. 50 Morbum in corpore, triſtitiam in animo. 51 Obverſatur oculis. 52 Tamquam corpus ſpectatu dignum. 53 Præſens

Cumque locum, moresque hominum, 54 cultusque, 55 sonumque
Cernimus; quid sim, quid fuerimque 56 subit;
Tantus amor 57 necis est, querar ut de Cæsaris ira,
58 Quod non offensas vindicet ense suas.
At quoniam semel est odio 59 civiliter usus,
Mutato levior sit 60 fuga nostra loco.

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Urbes Græcas Geticam oram incoluisse docet, & ab iis etiam Tomitanæ urbi nomen fuisse impositum ostendit.

1 HIc quoque sunt igitur 2 Grajæ (quis crederet?) urbes,
Inter inhumanæ nomina 3 barbariæ.

4 Huc

---

infortunium obversatur meis oculis. 54 Vestitum. 55 Verba. 56 In mentem venit. 57 Me interficiendi. 58 Quod non interficiat me gladio, & injurias suas ulciscatur. 59 Me ut civem tractavit. 60 Exilium meum.

1 Hic etiam in Getica ora sunt urbes Grajæ, non lingua & moribus, sed origine. 2 Græcæ. 3 Fe.

4 Huc quoque 5 Mileto missi venerê 6 coloni,
Inque Getis 7 Grajas constituere domos.
8 Sed vetus 9 huic nomen, 10 positaque antiquius urbe,
Constat ab 11 Absyrti cæde fuisse, loco.
Nam 12 rate, quæ 13 cura 14 pugnacis facta Minervæ,
15 Per non tentatas prima cucurrit aquas:
Impia desertum fugiens Medea 16 parentem,
Dicitur 17 his 18 remos applicuisse vadis.
19 Quem procul ut vidit 20 tumulo 21 speculator ab alto,

---

ræ gentis Geticæ. 4 Tomon, Milesii coloniam. 5 Milesii quoque Tomon tenuere, uti etiam Istropolim. aut quemadmodum aliæ quoque Græciæ coloniæ littus Geticum tenuere. Fuit autem Miletus urbs quondam Joniæ totius, belli pacisque artibus princeps, a Mileto ita dicta. 6 Habitatores. 7 Græcas urbes. 8 Hic aperte declarat, Tomon locum a cæde Absyrti denominatum, ubi postea urbem condiderunt Milesii, servato prioris loci nomine. 9 Tomo urbi, ubi in exilio vivo. 10 Nam locus ille appellatus est Tomus, antequam urbs a Milesiis conderetur. 11 Propter Absyrti mortem. 12 Navi Argo. 13 Quæ Argo navis facta cura & tutela Palladis armatæ, quam pictam habuit. Aut ingeniose, curiose, & perite factam intellige. Nonnulli putant, eam Argo a celeritate Græce appellatam, vel ab Argo ejus inventore. 14 Bellicosæ, quia Minerva belli Dea est. 15 Primam navem per aquas non antea navigiis pervagatas. 16 Æetam Cholchorum regem. 17 Getico littori. 18 Navem. 19 Æetam, Medeam insequentem. 20 Colle, vel rupe in littore Getico. 21 Aliquis ex Argonautis, vel Scythis, visurus, an aliqui ex Colchide eos qui rapto aureo vellere aufugerant, insequerentur.

Hoſpes, ait, noſco 22 Colchida vela, 23 venit.
Dum trepidant 24 Minyæ, dum 25 ſolvitur aggere funis,
26 Dum ſequitur celeres anchora tracta manus;
27 Conſcia percuſſit meritorum pectora Colchis
Auſa atque 28 auſura multa 29 nefanda manu.
Et, quamquam 30 ſupereſt ingens audacia menti,
31 Pallor in 32 attonito 33 virginis ore ſedet.
Ergo ubi proſpexit 34 venientia vela, 35 Tenemur,
Et pater eſt aliqua 36 fronde 37 morandus, ait.
Dum quid agat 38 quærit, dum 39 verſat in omnia vultus,
40 Ad fratrem caſu lumina flexa tulit.

41 Cu-

22 Cognoſco vela hujus, qui ex Colchide venit, h. e. Jaſonis. 23 Medeæ Pater. 24 Theſſali Scil. Argonautæ, a regiuncula Theſſaliæ ita dicti. 25 Getico littore. 26 Dum anchora tarde levatur. 27 Medea ſceleris in patrem commiſſi ſibi conſcia. 28 Sc. fratrem, filios, Peliam diſcerptura, Creuſamque cum regia combuſtura &c. 29 Scelera. 30 Non facile timebat. 31 Ob timorem patris inſequentis. 32 Perterrito. 33 Medeæ. 34 Appropinquantem navem. 35 Capti ſumus 36 Al. *fraude*. 37 Detinendus. 38 Cogitat. 39 Circumſpicit omnia. 40 Reſpexit forte ad fratrem Abſyrtum.

41 Cujus ut oblata eſt præſentia, 42 Vincimus, inquit.
43 Hic mihi morte ſua cauſſa ſalutis erit.
Protinus 44 ignari nec quidquam 45 tale timentis
46 Innocuum 47 rigido 48 perforat enſe latus.
Atque ita 49 divellit, divulſaque membra per 50 agros
Diſſipat in multis invenienda locis.
51 Neu pater ignoret, ſcopulo 52 proponit in alto
53 Pallenteſque manus, ſanguineumque caput:
Ut genitor luctuque 54 novo tardetur, & 55 artus
Dum 56 legit 57 exſtinctos, 58 triſte moretur iter.
Inde 59 Tomis dictus locus hic: quia 60 fertur in illo
Membra 61 ſoror 62 fratris conſecuiſſe ſui.

41 Quem cum vidit præſentem. 42 Al. *vicimus*, datur effugiendi occaſio. 43 Frater Abſyrtus. 44 Neſcientis, quod ipſum Medea interficere vellet. 45 Sc. mortem. 46 Abſyrti innocentis. 47 Sævo, 48 Trajicit. 49 Lacerat. 50 Getici littoris. 51 Utque patri hoc factum innoteſcat. 52 Ut conſpici poſſent. 53 Exſangues. 54 Ob necem filii. 55 Membra. 56 Colligit. 57 Filii interfecti. 58 Triſtitiam ſibi allaturum. 59 A dilaceratione. 60 Dicitur. 61 Medea. 62 Abſyrti.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Exilii sui incommoda describit Poeta, sed inter cetera tantam vim frigoris esse asserit, ut maria & flumina, atque in his etiam pisces congelentur, & eo tempore Scythæ hostes, equitatu & sagittis plurimum pollentes Istrum transeant, atque ea loca depopulentur, ac homines captivos ducant.

SI quis adhuc 1 istic meminit 2 Nasonis ademti,
Et 3 superest sine 4 me nomen in 5 Urbe meum;
6 Suppositum stellis 7 numquam tangentibus æquor
Me sciat 8 in media vivere barbarie.
9 Sauromatæ cingunt fera gens, 10 Bessique, 11 Getæque:
12 Quam non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen 13 aura 14 tepet; 15 medio defendimur Istro,

16 Il-

1 Romæ. 2 Ovidii exulis. 3 Memoriæ inhæret. 4 Meo corpore. 5 Roma. 6 Positum sub stellis numquam occidentibus. 7 Septentrionem significat. 8 Inter medios Barbaros. 9 Sarmatæ, gentes septentrionales. 10 Populi ad fines Thraciæ. 11 Populi Scythiæ. 12 Nomina non digna, ut ea ingenium meum celebret. 13 Æstas est. 14 Quia ibi non est fervida æstas. 15 Fluvio medio inter Tomitanam urbem & Sauromatas, quia carent navi-

16 Ille suis 17 liqoidus 18 bella repellit aquis.
At cum 19 tristis hiems squallentia protulit ora,
Terraque 20 marmoreo candida facta gelu est;
Dum 21 patet & Boreas; & nix injecta 22 sub Arcto;
Tum 23 liquet has gentes axe tremente premi.
Nix jacet, & jactam 24 nec Sol pluviæve resolvunt:
Indurat Boreas, perpetuamque facit.
Ergo, ubi 26 delicuit nondum prior, altera venit:
Et solet in multis 27 bima 28 manere locis.
Tantaque 29 commoti vis est Aquilonis, ut altas
30 Æquet humo turres, tectaque rapta 31 ferat.
Pellibus, & 32 sutis arcent 33 male frigora braccis;
34 Oraque de toso corpore sola patent.
Sæpe 35 sonant moti glacie pendente capilli,

bus, quibus trajiciant. 16 Ister. 17 Gelu non astrictus. 18 Hostes enim nequeunt aquam tranare. 19 Tristitiam causans. 20 Albo, ut marmor. 21 Apparet. 22 In Septentrione sub ursa sydere. 23 Apparet, has gentes septentrionales cælo frigido, in corporibus viventium tremorem excitante, urgeri. 24 Ob nimium frigus. 25 Diuturnam. 26 Antequam nix prior est liquefacta, superningit altera. 27 Nix duorum annorum. 28 Al. *jacere*. 29 Rapacis. 30 Diruat. 31 Auferat. 32 E villosis pellibus confectis. 33 Nocentia. 34 Sola facies est nuda, reliqua tecta. 35 Pruina crines tegente, stridorem moti edunt.

Et nitet 37 inducto candida barba gelu:
37 Udaque consistunt formam servantia 38 testæ
Vina: 39 nec hausta meri, sed data frusta bibunt.
Quid loquar, 40 ut vincti 41 concrescant frigore rivi,
Deque lacu 42 fragiles effodiantur aquæ?
Ipse, 43 papyrifero qui non angustior amne
Miscetur vasto 44 multa per ora freto,
45 Cæruleos ventis latices 46 durantibus Ister
Congelat, & 47 tectis 48 in mare serpit aquis.
Quaque 49 rates ierant, pedibus nunc itur, 50 & undas
Frigore concretas ungula pulsat equi.
Perque 51 novos pontes subter labentibus undis
52 Ducunt Sarmatici 53 barbara plaustra boves.

Vix

---

36 Congelata anhelitu. 37 Et vina nimio frigore congelata, vase fracto, formam ejus retinent. 38 Vasis. 39 Nec vinum; sed congelatum per frusta bibunt. 40 Quomodo. 41 Congelentur. 42 Glacies. 43 Nilo papyrum ferente. 44 Septem ostiis in Pontum influit. 45 Aquas fluentes atque cæruleas. 46 Astringentibus & congelantibus. 47 Glacie opertis. 48 In Pontum Euxinum labitur. 49 Navigaverant. 50 Et equi congelatas aquas transgrediuntur. 51 Glaciem, pontis vicem sustinentem, sub qua Ister in Pontum influit. 52 Trahunt. 53

Vix equidem 54 credat: 55 sed cum sint præmia falsi
Nulla, 56 ratam 57 testis debet habere fidem.
Vidimus ingentem glacie 58 consistere pontum,
Lubricaque 59 immotas 60 testa 61 premebat aquas.
Nec 62 vidisse sat est: 63 durum calcavimus æquor:
Undaque non 64 udo sub pede summa fuit.
Si tibi 65 tale fretum quondam, 66 Leandre, fuisset;
67 Non foret angustæ mors tua crimen aquæ.
Tum neque se 68 pandi possunt delphines 69 in auras
Tollere: conantes 70 dura coercet hiems.
Et quamvis Boreas jactatis insonet 71 alis,
Fluctus in 72 obsesso gurgite nullus erit.

Currus Scytarum. 54 Fides adhibebitur rei, quam sum dicturus. 55 Sed quia nullum præmium reportabo, si mentiar. 56 Firmam. 57 Ovidii. 58 Concretum esse mare. 59 Glacie consistentes. 60 Aqua testæ instar congelata. 61 Tegebat. 62 Aquam congelatam. 63 Mare congelatum. 64 Madefacto, cum tamen aquæ natura sit humectare. 65 Ita congelatum mare. 66 Qui Hellespontum tranare solebas. 67 Hellespontus non esset contaminatus tua morte. Leander enim ad Hero a se amatam noctu ire solebat per fretum Hellesponticum: cum igitur Leandri tempestate submersi cadaver ad puellam esse delatum, hæc se de turri præcipitavit. 68 Lati. 69 Ex aqua exilire. Delphini enim, teste Plinio, tanta vi exiliunt ut plerumque vela navium transvolent vento. 70 Asperum frigus. 71 Nam Poetæ ventos fingunt esse alatos, quia aerem celeriter penetrant. 72 Mari congelato, ac si obsessum esset; i.e. Licet tempe-

Inclusæque gelu stabunt, 73 ut marmore, puppes:
Nec potetit 74 rigidas 75 findere remus aquas.
Vidimus in glacie pisces hærere 76 ligatos:
Et pars ex illis tum quoque viva fuit.
Sive igitur nimii Boreæ vis sæva marinas,
Sive 77 redundatas 78 flumine 79 cogit aquas;
Protinus, 80 æquato siccis Aquilonibus Istro,
81 Invehitur celeri 82 barbarus hostis equo:
Hostis 83 equo pollens, longeque volante sagitta
84 Vicinam late depopulatur 85 humum.
Diffugiunt alii; nullisque tuentibus agros
86 Incustoditæ diripiuntur opes.
Ruris opes parvæ pecus, & stridentia plaustra,
87 Et quas divitias incola pauper habet.
88 Pars agitur vinctis post tergum capta lacertis,
Respiciens frustra rura 89 Laremque suum.
Pars cadit 90 hamatis misere 91 confixa sagittis:

92 Nam

stas sit maxima, mare tamen erit quietum. 73 Ceu inclusæ marmore. 74 Duras. 75 Penetrare. 76 Congelatos. 77 Copiosas. 78 In ipso flumine. 79 Congelat. 80 Glacie. 81 Transgreditur subito flumen. 82 Sauromatæ. 83 Equitatu potens. 84 Urbi Tomo. 85 Terram. 86 Bona rusticorum in vicini hostes. 86 Aliqui capti vinciuntur & in servjtutem abripiuntur. 89 Domum suam. 90 Hamos habentibus. 91 Transfossa.

92 Nam 93 volucri ferro 94 tinctile virus inest.
Quæ nequeunt secum ferre aut abducere, 95 perdunt:
Et cremat insontes 96 hostica flamma 97 casas.
Tum quoque, cum pax est, 98 trepidant formidine belli,
Nec quisquam presso vomere 99 sulcat humnm.
Aut videt, aut metuit 1 locus hic, quem non videt, 2 hostem.
3 Cessat 4 iners rigido terra relicta situ.
5 Non hic pampinea dulcis latet uva sub umbra:
6 Nec 7 cumulant altos 8 fervida musta 9 lacus.
Poma 10 negat regio: nec haberet 11 Acontius, in quo

Scri-

92 Nam veneno tingunt aciem sagittarum, ut vulnera evadant curatu difficiliora. 93 Sagittis. 94 Tinctum sanguinem humano, vel quo tingitur acies sagittæ. 95 Corrumpunt. 96 Ab hostibus accensa. 97 Rusticorum tuguria. 98 Quia paci non fidunt. 99 Arat terram. 1 Incolæ hujus loci. 2 Hostium insidias. 3 Non colitur, nec seritur, nec fert aliquid. 4 Pigra, sterilis. 5 Hic non crescunt vites. 6 Nec vina exprimuntur. 7 Copiose implent. 8 Calida, quia fervent. 9 Vasa, quibus vina ex uvis expressa excipiuntur. 10 Non fert. 11 Qui ex Cæa insula Delum navigavit ad Dianæ sacra, a virginibus celebrata, ubi amore Cydippes captus est. Cum vero non auderet eam aperte uxorem petere, fraude pomum ante puellam projecit, cui sequentes versus inscripti: *Juro tibi sane per mystica sacra Dianæ, Me tibi venturum comitem, sponsamque futuram.* Puella, pomo accepto, doli ignara, carmen legit, credidítque, se sponsam dari Acontio.

Scriberet hic 12 dominæ verba legenda suæ,
Aspicere est 13 nudos sine 14 fronde, sine arbore campos.
Heu loca felici non adeunda viro!
Ergo, tam late pateat cum maximus orbis,
15 Hæc est in pœnam terra 16 reperta meam!

ELEGIA XI.

ARGUMENTUM.

Crudelissimum quemdam suppresso nomine accusat Ovidius; quod cum in Scythia, orbatus omni re cara, in maximis vivat incommodis, ille non his contentus, ei tamen insultet: additque, magnum illi esse dedecus, oppugnare hominem prostratum & jacentem. Monet postremo, ut memor humanæ sortis, nolit amplius commemorare Poetæ crimina, sed ea sinat cicatricem obducere, cum præsertim nulla ejus fortuna possit fieri miserior.

SI quis es, 1 insultes qui casibus improbe nostris,
2 Meque reum demto fine 3 cruentus agas;
4 Natus es a scopulis, 5 nutritus lacte ferino:
Et dicam 6 silices pectus habere tuum.

7 Quis

---

12 Cydippæ. 13 Nec sylva, nec gramina habens. 14 Frondiferis arboribus. 15 Pontica regio. 16 Excogitata.

1 Exagites mea mala. 2 Et me perpetuo accuses. 3 Sanguinem meum sitiens. 4 Quia tam durus es & insensibilis. 5 Quia tam crudelis es. 6 Habere cor durissimum.

7 Quid gradus ulterior, quo se tua 8 porigat ira.
Restat? Quidve meis cernis abesse malis?
Barbara me tellus, & 9 inhospita littora Ponti,
Cumque suo Borea 10 Mænalis ursa videt.
11 Nulla mihi cum gente fera commercia linguæ:
Omnia 12 solliciti sunt loca plena metus.
Utque 13 fugax avidis cervus deprensus ab ursis,
Cinctaque 14 montanis ut pavet agna lupis.
Sic ego 15 belligeris a gentibus 16 undique septus
Terreor, hoste meum 17 pene premente latus.
18 Utque sit exiguum pœnæ, quod conjuge cara,
Quod patria careo, 19 pignoribusque meis;
Ut mala nulla feram, nisi 20 nudam Cæsaris iram;
Nuda parum nobis Cæsaris ira mali est?

Et

---

7 Quod aliud malum superest, quod iratus mihi cupias accidere. 8 Procedas. 9 Portu destituta, quæque accolunt feri & inhospitabiles homines. 10 Ursa Arcadia: Callisto enim, postea in ursam mutata, fuit ex Arcadia. 11 Non colloquor cum Thraciæ populis. 12 Sollicitudinem timoris injicientia. 13 Celer. 14 Feris. 15 Bellicosis. 16 Circumdatus. 17 Propemodum, existente ad latus. 18 Quasi exilium non sit satis pœnæ, ut accedere debeat adhuc alia. 19 Amicis & liberis. 20 Solam

Et tamen eſt aliquis, qui 21 vulnera cruda retractet,
22 Solvat & 23 in mores ora diſerta meos.
In cauſſa 24 facili 25 cuivis licet eſſe diſertum;
Et minimæ vires frangere 26 quaſſa valent.
27 Subruere eſt arces, & ſtantia mœnia 28 virtus:
Quamlibet ignavi 19 præcipitata premunt.
Non ſum ego 30 quod fueram: quid 31 inanem proteris umbram?
Quid 32 cinerem ſaxis, 33 buſtaque noſtra 34 petis?
35 Hector erat tunc cum bello certabat: at idem
Vinctus 36 ad AEmonios non erat Hector equos.
Me quoque, 37 quem noras olim, non eſſe memento.
Ex illo 38 ſuperant hæc ſimulacra viro.

Quid

21 Vulnus, quod nondum coivit, renovat. 22 Cauſam facunde agat. 23 Contra vitam meam. 24 Probatu, qualis mea eſt. 25 Quilibet facile aliquid proferre poteſt. 26 Debilitata. 27 Solo æquare. 28 Fortitudo. 29 Jam diruta. 30 Cum Romæ eſſem. 31 Me ſine ullis viribus conculcas. 32 Me civiliter mortuum, & ſic in cineres redactum. 33 Reliquias cadaveris. Buſtum alias erat locus, ubi mortui comburebantur & ſepeliebantur, nunc eſt ſepulcrum. 34 Inſequeris. 35 Hector erat fortis, cum hoſtibus reſiſtere valebat. 36 Al. ab *Æmonio* h. e. equo Theſſalo, unde Achilles erat, ab *Æmo* Theſſaliæ monte, dicto. 37 Qualem. 38 Supereſt

Quid simulacra, ferox, dictis 39 incessis 40 amaris?
Parce, precor, 41 manes solicitare meos.
42 Omnia vera puta mea crimina: nil sit in illis
Quod magis errorem, quam scelus esse putes.
43 Pendimus en 44 profugi 45 (satia tua pectora) pœnas,
Exilioque 46 graves, exsiliique 47 loco.
48 Carnifici Fortuna potest mea 49 flenda videri;
50 Te tamen est uno judice 51 mæsta parum.
Sævior es tristi 52 Busiride, sævior 53 illo
Qui 54 falsum 55 lento torruit igne bovem:
56 Quique bovem Siculo fertur donasse tyranno,
57 Et dictis artes conciliasse suas.

58 Mu-

---

hoc corpus invalidum. Simulacrum alias est mortui imago. 39 Lacessis, accusas. 40 Atrocibus. 41 Animam meam, quæ a corpore meo discessit, inquietare. 42 Existima, omnia mea crimina, mihi objecta, esse vera. 43 Solvimus pœnas. 44 Fugati in terram Scythicam. 45 Exple crudelitatem tuam meis pœnis. 46 Molestas & turpes. 47 Urbe Tomo. 48 Homini crudelissimo. 49 Miserabilis & deploranda. 50 Te solo ita judicante. 51 Afflicta. Al. *mersa*. 52 Neptuni filio, Ægypti tyranno crudelissimo. 53 Phalaride, crudelissimo Agrigentinorum tyranno. 54 Æneum, cui hominem includebat. 55 Remoto, ut inclusus bovi eo lentius combureretur. 56 Perillus, Phalaridi bovem illum æneum præparans, sed primus bovi isti inclusus, experimenti faciendi causa. 57 Et verbis artificium suum acceptius reddidisse.

58 Munere in hoc, Rex, est 59 usus, 60 sed imagine major:
61 Nec sola est 62 operis forma probanda mei.
Aspicis a dextra latus hoc 63 adapertile tauri?
Huc tibi, quem 64 perdes, conjiciendus erit.
Protinus inclusum 65 lentis carbonibus ure.
Mugiet, 66 & veri vox erit illa bovis.
Pro quibus 67 inventis, ut 68 munus munere penses,
Da precor, ingenio præmia digna meo.
69 Dixerat: at Phalaris, Pœnæ 70 mirande repertor,
Ipse tuum præsens 71 imbue, dixit, opus.
Nec mora; 72 monstratis crudeliter ignibus ustus
Exhibuit 73 querulos ore 74 tremente sonos.
75 Quid mihi cum Siculis inter Scythicosque Getasque?
76 Ad te, 77 quisquis is es, nostra querela redit.

Ut-

---

58 Hæc Perilli sunt verba ad Phalaridem. 59 Utilitis. 60 Sed usus major est, quam exterius videtur. 61 Perillus in bove isto laudat usum & formam. 62 Tauri a me facti. 63 Quod facile aperiri potest. 64 Interficere voles. 65 Languidioribus post primas exstinctas. 66 Et gemitus iste similis erit voci bovis. 67 Bove invento. 68 Taurum tibi a me donatum. 69 Perillus. 70 Mirabilis. 71 Experire. 72 A se prius Regi. 73 Al. *geminos*, humanos nempe, & bubulos. 74 Al. *gemente*. 75 Cur Siculorum enarro crudelitatem, inter feras & remotas gentes vivens? 76 Ad exprobrandum tuam in me crudelitatem revertor. 77 Qui meo sanguine

Utque 78 sitim nostro possis explere cruore,
79 Quantaque vis avido gaudia corde feras;
Tot mala sum 80 fugiens tellure, tot æquore 81 passus,
Te quoque ut 82 auditis posse dolere putem.
Crede mihi, si sit 83 nobis collatus 84 Ulysses,
Neptuni 85 minor est, quam 86 Jovis ira fuit.
Ergo quicumque es, 87 rescindere vulnera noli;
Deque 88 gravi 89 duras ulcere tolle manus.
Utque meæ famam 90 tenuent oblivia culpæ,
Fata 91 cicatricem ducere nostra sine.
Humanæque memor 92 sortis, quæ 93 tollit eosdem,
Et 94 premit; 95 incertas ipse verere vices.
Et quoniam, 96 fieri quod nunquam posse putavi,
Est tibi de rebus maxima 97 cura meis;
Non est 98 quod timeas. Fortuna miserrima nostra est.
Omne 99 trahit secum Cæsaris ira malum,

1 Quod

---

non potes satiari. 78 Desiderium sanguinis mei. 79 Quantalibet. 80 In exilium abiens. 81 In itinere meo. 82 Omnibus meis malis, si ea tibi referam. 83 Cum nobis. 84 Qui per decennium erravit. 85 Indignatio, nam Ulyssem est insecutus, quia ille ejus filium Polyphemum excæcaverat. 86 Augusti. 87 Renovare crimina. 88 Magno meo malo. 89 Crudeles. 90 Imminuant. 91 Sanari, quemadmodum vulnera cicatricibus coire solita. 92 Fortunæ. 93 Elevat. 94 Deprimit. 95 Vicissitudines fortunæ, quæ & tibi nocere forsan possunt. 96 Quod mihi impossibile videbatur. 97 Solicitudo ne reducat in patriam. 98 Me rediturum esse Romam. 99 Fert.

1 Quod magis ut liqueat, neve hoc tibi 2 fingere credar,
Ipse velim pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

ARGUMENTUM.

Poeta dicit, frigoribus pulsis, adesse vernum tempus, cujus jucunditatem e Loco Adjunctorum latius describit; incipiuntque etiam nautæ tunc navigare, qui, si in Scythiam pervenerint, se illis dicit occurrere, ut ab his cognoscat Cæsaris triumphos: Quod si quis aliquid referre potuit, protinus a Poeta domum ducitur, fitque ejus hospes; precatur demum, ut domus, quam habebat in Scythia, non sit perpetua Poetæ sedes, sed hospitium, ut aliquando in patriam redeat.

FRigora jam 1 Zephyri minuunt, 2 annoque peracto
3 (Longior antiquis visa Mæotis hiems:)
4 Impositamque sibi 5 qui non bene pertulit Hellen
6 Tem-

1 Me miserum esse. 2 Comminisci.

1 Venti ab occasu flantes. 2 Finita hieme. 3 Hiems Scythica, ubi Palus Mæotis est, longior mihi est visa, quam præteritæ, ubi Romæ fui, Innuit Poeta, se jam annum in Ponto fuisse. 4 Æquinoctium vernum describit. 5 Aries. postea inter sy-

6 Tempora nocturnis æqua diurna facit.
7 Jam violam puerique 8 legunt hilaresque puellæ,
9 Rustica quam nullo terra serente gerit.
Prataque 10 pubescunt variorum flore colorum,
11 Indocilique loquax gutture, 12 vernat avis.
13 Utque malæ crimen matris deponat 14 hirundo,
Sub trabibus 15 cunas parvaque tecta facit.
Herbaque quæ latuit 16 Cerealibus 17 obruta sulcis,
18 Exserit e 19 tepida molle cacumen humo.
20 Quoque loco est vitis, de palmite 21 gemma 22 movetur;
23 Nam procul a Getico littore vitis abest.

Quo-

---

dera collocatus, Phrixum & Hellen per Hellespontum transtulit. Sed Helle decidit in Hellespontum, quam ob causam hic Ovidius dicit, Arietem non bene pertulisse Hellen. 6 Sole arietis signum mense Martio ingrediente, æquinoctium vernum efficit. 7 Describitur ver. 8 Colligunt. 9 Carpunt etiam alia, in agris sponte nata. 10 Florent. 11 Non docto gutture, quia a nemine, nisi a natura, doctum fuit. 12 Cantu lascivit. 13 Ut deponendo in eis cunis & nidis pullos, videatur pia, & velle crimen filii occisi, ea educatione celare, nec mala mater dici. Nota est fabula Prognes, Itym filium occidens, patrique Tereo epulandum apponens, ut ulcisceretur vim sorori turpiter illatam. 14 Veris prænuncia. 15 Nidos, in quibus pulli foventur. 16 Frumentum Cereris donum occultantibus. 17 Tecta. 18 Protrudit, nudat. 19 Qualis terra tempore verno esse solet. 20 In iis regionibus, in quibus vites nasci solent. 21 Oculus, quem vitis primo emittit. 22 Crescit perpetuo motu. 23 In Scythia enim non sunt vites.

Quoque loco eſt arbor, 24 turgeſcit in arbore ramus:
Nam procul a Geticis finibus arbor abeſt.
25 Otia nunc iſtic : 26 junctiſque ex ordine ludis
27 Cedunt verboſi garrula bella fori.
28 Uſus equi 29 nunc eſt , levibus nunc luditur 30 armis:
Nunc pila, nunc celeri 31 volvitur 32 orbe trochus.
Nunc, ubi perfuſa eſt 33 oleo labente juventus,
34 Defeſſos artus 35 Virgine 36 tingit aqua.
37 Scena viget , 38 ſtudiiſque favor diſtantibus 39 ardet:
40 Proque tribus reſonat terna Theatra Foris.

41 O

---

24 intumeſcit, vel tumet. 25 Feriæ nunc Romæ celebrantur. 26 Ludus ludo ſuccedit; vel intelligit Ludos Megalenſes, qui fiebant 6. Id. Aprilis, vel juxta Livium, pridie Idus, quod eo die Cæſar Jubam Mauritaniæ Regem deviciſſet. 27 Non dicitur jus Romæ eo tempore, quo in ſcena ludi celebrantur. 28 Al. *Luſus equis*, quos Romani docebant in gyrum flectere. 29 Aliquando. 30 Armorum exercitatione. 31 Al. *vertitur*. 32 Agitatione. 33 Unguento, quo ungebantur athletæ certaturi. 34 Exercitiis. 35 Aqua Virginis, a virgine quæ ejus fontem Romæ indicaverat, dicta. 36 Romani veteres campum Martium Tiberi vicinum delegerunt, in quo juvenes poſt exercitia armorum ſudorem & pulverem abluerent. 37 In qua in præſens varii ludi exhibentur. 38 Favoribus diverſis, alii enim aliis in ludis favebant. 39 Iraſcitur, optat, aut præ nimio alicujus partis amore uritur. 40 Al. *cumque*. Et tria theatra cum tribus foris, Romano, Julio, & Auguſto, vicina campo Martio, ubi hæc ſpectacula exhibentur, præ nimio clamantium ſtrepitu reſo-

41 O quater, & quoties non est numerare, beatum.
Non interdicta cui licet 42 Urbe frui!
43 At mihi sentitur nix verno sole soluta;
Quæque lacu 44 duro vix 45 fodiantur 46 aquæ.
Nec mare concrescit glacie; nec, ut ante, per 47 Istrum
48 Stridula Sauromates plaustra bubulcus agit.
Incipient aliquæ tamen huc 49 adnare 50 carinæ.
51 Hospitaque in Ponti littore 52 puppis erit.
Sedulus occurram nautæ, 53 dictaque salute,
54 Quid veniat, 55 quæram, 56 quisque, quibusve locis.
Ille quidem mirum, ni de 57 regione propinqua
Non nisi vicinas cautus 58 ararit aquas.
Rarus ab Italia 59 tantum mare navita transit:
Littora rarus in hæc portibus 60 orba venit.

Sive

---

nant. 41 O infinities felicem, cui licet esse Romæ. 42 Roma. 43 Hic nivem verno tempore liquefieri cerno. 44 Congelato. 45 Rumpantur. 46 Scil. sentiuntur. 47 Congelatum. 48 Stridentes currus incola e regione Sauromatica, agens tauros currum trahentes, agit. 49 Adnavigare. 50 Naves. 51 Peregrina. 52 Navis. 53 Postquam ipsum salutavi. 54 Cur. 55 Interrogabo. 56 Al. *quisve* scil. sit. 57 Propontide, Thracia &c. 58 Navigarit navi aquas sulcans. 59 Tam magnum. 60 Pri-

Sive tamen Graja scierit, sive ille Latina
  61 Voce loqui; certe 62 gratior hujus erit.
Fas quoque ab ore 63 freti 64 longæque Propontidos undis
  Huc aliquem certo 65 vela dedisse Noto.
66 Quisquis is est, memori 67 rumorem voce referre,
  68 Et fieri famæ parsque gradusque potest.
Is precor auditos possit narrare triumphos
  69 Cæsaris, & 70 Latio reddita vota Jovi:
Teque 71 rebellatrix tandem Germania magni
  72 Triste caput pedibus suppósuisse 73 Ducis.
74 Hæc mihi qui 75 referet, quæ non vidisse dolebo,
  Ille meæ domui protinus hospes erit.

Hei

vata. 61 Lingua. 62 Jucundior erit sermo latinus, quia mihi est patrius. 63 Hellesponti. 64 Cujus longitudo undecim, latitudo tantum tria millia passuum. 65 Ventis adnavigasse. 66 Quicumque ad Ponticum littus venerit. 67 Incertos vulgi sermones. 68 Rumor iste potest ad partem aliquam, vel gradum veritatis pervenire. 69 Drusi vel Augusti, cujus ille auspiciis bella gerebat. 70 Capitolino, qui Romæ colebatur, quæ erat pars Latii. 71 Quæ diu jugum detrectasti. 72 Ferox, contumax. 73 Tiberii, h. e. ab eo victam esse, 74 Hos triumphos. 75 Narrabit.

Hei mihi! jamne 76 domus Scythico Nasonis in orbe?
(Jamque 77 suum mihi dat pro 78 Lare pœna locum.)
Di faciant, Cæsar non hic 79 penetrale domumque;
80 Hospitium pœnæ sed vellit esse meæ.

ELEGIA XIII.

ARGUMENTUM.

Cum natalis Poetæ adesset, superfluum fuisse dicit, in ea loca se venisse, ubi non licet sibi ex more solemnia sacra exhibere; monetque, ne amplius redeat, dum in Scythia erit.

ECce 1 supervacuus (quid enim fuit utile gigni?)
2 Ad sua natalis tempora noster adest.
3 Dure quid ad miseros veniebas exsulis annos?
Debueras illis imposuisse 4 modum.
5 Si tibi cura mei, vel si pudor ullus inesset;

76 Domus mea. 77 Locum ipsius exilii h. c. Tomon, in qua urbe pœnam luo. 78 Domo. 79 Intimum domus locum. 80 Diversorium ad tempus.
1 Superfluus. 2 Tempore, quo natus sum. 3 O crudelis natalis, cur venisti hac mea ætate tam infelici? Nam debuisses exilium mihi nato avertere finiendo vitam, antequam exularem. 4 Finem, ut morerer. 5 Si tu me curares.

6 Non ultra patriam me sequerere meam.
7 quoque loco primum tibi sum 8 male cognitus infans,
Illo tentasses ultimus esse mihi.
9 Jamque relinquenda 10 (quod idem fecere sodales)
Tu quoque dixisses tristis in Urbe, 11 Vale.
12 Quid tibi 13 cum Ponto? Num 14 te quoque Cæsaris ira
Extremam gelidi misit in orbis humum?
Scilicet exspectas 15 soliti tibi moris honorem,
Pendeat ex humeris vestis ut 16 alba meis?
17 Fumida 18 cingatur florentibus ara coronis?
19 Micaque solemni thuris in igne sonet?
20 Libaque dem pro me 21 genitale notantia tempus;
Concipiamque bonas ore 22 favente preces?
23 (Non ita sum positus, nec sunt 24 ea tempora nobis,)
Adventu possim lætus ut esse tuo.
Funeris ara mihi 25 ferali cincta cupresso

Con-

---

6 Non esses exulis comes. 7 Debuisses me etiam Sulmone: ubi natus sum, interficere. 8 Infeliciter. 9 Al. *Inque relinquendo*, h. e. in permittendo me mori in urbe. 10 nam me ab Augusto relegatum reliquerunt. 11 Ut non ulterius ad me venires. 12 Sc. negotii est. 13 Cum urbe Tomo in Ponto, ubi exul sum. 14 Uti me huc misit. 15 Consuetam celebrationem. 16 Quam natalem suum celebrantes induebant. 17 Fumans ex oblato sacrificio. 18 Floribus & sertis ornetur. 19 Et offeram thus. 20 Sacrificem. Liba erant placentæ ad sacrificia aptæ. 21 Natale. Al. *geniale* h. e. lætum, aut quo genio sacrificatur. 22 Bona verba proferente. 23 Non est sic status meus. 24 Tam felicis. 25 Funebri.

Convenit, & ſtructis 26 flamma parata rogis.
Nec dare 27 thura libet nihil 28 exorantia Divos:
29 In tantis ſubeunt nec bona verba malis.
Si tamen eſt aliquid nobis 30 hac luce petendum;
31 In loca ne redeas amplius iſta, precor:
Dum me terrarum pars pene 32 noviſſima pontus,
33 Euxini falſo nomine dictus, habet.

ELEGIA XIV.

ARGUMENTUM.

Amici colligentis ejus ſcripta, fidem & amorem laudat Poeta, hortaturque ut, quoad poteſt, ejus nomen in urbe retineat, ſimulque exponit Metamorphoſis opus inemendatum e manibus exiſſe. Poſtremo dicit, quicquid exilii tempore compoſitum a ſe fuit in Scythia, excuſandum eſſe.

Cultor & 1 antiſtes doctorum ſancte virorum,
Quid facis 2 ingenio ſemper amice meo?

H 2 Ec-

26 Exequiæ. 27 Sacrificare. 28 Precibus conciliantia, quia mihi non concedunt reditum in patriam. 29 Nec precari mihi placet. 30 Hoc natali. 31 Ne anno ſequenti ſim in Ponto. 32 Ultima. 33 Maris illius, quod Pontum alluit.

1 Primus, qui alios omnes antecedis. 2 Quæra

Ecquid, ut 3 incolumem quondam 4 celebrare ſolebas,
Nunc quoque, ne videar 5 totus abeſſe, 6 caves?
7 Colligis 8 exceptis ecquid mea carmina ſolis
Artibus, 9 artifici quæ nocuere ſuo?
Immo 10 ita fac, 11 vatum, quæſo, ſtudioſe novorum,
12 Quaque potes, retine corpus in 13 Urbe meum.
14 Eſt fuga dicta mihi, non eſt fuga dicta libellis,
Qui 15 domini pœnam non meruere ſui.
Sæpe per extremas profugus pater exſulat oras,
Urbe tamen 16 natis exſulis eſſe licet.
17 Palladis exemplo, de me 18 ſine matre 19 creata.
Carmina ſunt, ſtirps hæc progenieſque mea eſt.
20 Hanc tibi commendo: quæ 21 quo magis orba parente,

Hoc

ſemper amavi. 3 Nondum exulem. 4 Laudare. 5 Non eſſe Romæ. 6 Provides. 7 An legis? 8 Præter libros de Arte amandi. 9 Mihi eos componenti. 10 Sic collige omnia mea carmina, exceptis amatoriis. 11 Poetarum. 12 Et quantum. 13 Roma. 14 Mihi, non libris meis indictum eſt exilium. 15 Auctoris. 16 Liberis ejuſdem. 17 E Jovis cerebro nata, ut fabula dicit. 18 A me ſolo producta. 19 Facta. 20 Progeniem & ſtirpem, h.e. carmina mea. 21 Quo ego amplius relegatus ſum.

Hoc tibi 22 tutori 23 sarcina major erit.
24 Tres mihi sunt nati 25 contagia nostra secuti:
26 Cetera fac curæ sit tibi turba palam.
27 Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ,
28 Carmina de domini funere rapta sui.
Illud opus potuit, 29 si non prius ipse perissem,
30 Certius 31 a summa nomen habere manu.
Nunc incorrectum 32 populi pervenit in ora;
33 In populi quicquam si tamen ore meum est.
34 Hoc quoque nescio quid nostris 35 appone libellis,
Diverso missum quod tibi 36 ab orbe venit.
Quod quicumque leget (si quis leget) æstimet ante
Compositum 37 quo sit tempore, quoque loco,

H 3 39 Æ-

22 Defensori. 23 Quia carentes parentibus majori auxilio opus habent. 24 Tres libri de Arte amandi. 25 Nostra mala: nam & ipsi ex urbe ejecti sunt. 26 Reliquos libros palam defende. 27 Sunt etiam quindecim libri Metamorphoseon. 28 Inopinato enim exilio libri illi inemendati mansere. 29 Si non antea in exilium missus fuissem. 30 Certiorem titulum, aut clariorem famam. 31 Post ultimam emendationem. 32 Vulgus de eo loquitur. 33 Si modo populus Romanus scripta mea legit. 34 Carmen subdititium. 35 Adscribe. 36 A Scythia. 37. Tristi. 38 In Scythia.

39 Æquus erit ſcriptis, quorum cognoverit eſſe
Exſilium tempus, barbariemque locum.
Inque tot adverſis carmen mirabitur ullum
40 Ducere me triſti 41 ſuſtinuiſſe manu.
Ingenium 42 fregere meum mala: 43 cujus & ante
Fons infecundus, parvaque 44 vena fuit.
Sed quæcumque fuit, nullo exercente refugit,
Et longo periit 45 arida facta ſitu.
Non hic librorum, per quos 46 inviter, 47 alarque,
Copia: pro libris 48 arcus & arma ſonant.
Nullus in hac terra, 49 recitem ſi carmina, cujus
Intellecturis auribus utar, adeſt.
Nec quo 50 ſecedam locus eſt: 51 cuſtodia muri
Submovet infeſtos clauſaque porta Getas.
(Sæpe aliquod verbum quæro, nomenque, locumque;
Nec quiſquam eſt 52 a quo certior eſſe queam.)
Dicere ſæpe aliquid conanti (turpe fateri)
Ver-

39 Judex. 40 Scribere. 41 Potuiſſe. 42 Corrupere. 43 Quod & ante parvum fuit. 44 Ars. 45 Quia diu non eſt adhibita ad verſus. 46 Ad ſtudia. 47 Et lubenter. 48 Scytharum, h. e. hic bellum eſt continuum. 49 Subjiciam amici judicio carmina mea. 50 Ut ſim ſolus in loco quodam amœno. 51 Vigiles in muris, & portæ clauſæ hoſtes arcent. 52 A quo pocear.

Verba mihi deſunt ; 53 dedidicique loqui.
Threicio Scythioque fere 54 circumſonor 55 ore ;
Et videor 56 Geticis ſcribere poſſe modis.
Crede mihi, timeo ne ſint 57 immixta Latinis,
Inque meis ſcriptis Pontica verba legas.
58 Qualemcumque igitur venia 59 dignare libellum,
Sortis & 60 excuſa 61 conditione meæ.

---

53 Oblitus ſum facultatis loquendi. 54 Quia ſinguli circa me utuntur ſermone Threicio & Getico. 55 Verbis. 56 Quia linguam Geticam didici. 57 Getica verba. 58 Ornatum vel minus. 59 Dignum judica & excuſa. 60 Aliis. 61 Quoniam ut exul in perpetuo luctu & calamitate vivo.

P. OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBER QUARTUS.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Excusandos esse dicit Poeta suos libellos, si quid fuerit in his reprehendendum: siquidem exul hæc scribebat, non gloriæ cupiditate, sed ut requiem peteret, & dolorem exilii carminibus consolaretur. Enumerat postremo mala quæ in Scythia patitur.

SI qua 1 meis fuerint, ut erunt, 2 vitiosa libellis,
Excusata 3 suo tempore, lector, habe.
Exsul eram; requiesque mihi, non 4 fama petita est:
Mens 5 intenta suis ne foret usque malis.
6 Hoc est cur cantet: 7 vinctus quoque compede fossor,

8 In-

1 In. 2 Vitia. 3 Quia ea in exilio scripsi. 4 Nominis celebris. 5 Semper solicita. 6 Hæc est causa. 7 Qui in ergastulis vinctus tenetur & agros fodit.

8 Indocili numero 9 cum grave mollit opus:
Cantet & innitens 10 limosæ pronus arenæ,
Adverso 11 tardam qui trahit amne ratem.
12 Quique refert pariter lentos ad pectora remos,
13 In numerum pulsa brachia versat aqua.
Fessus ut incubuit baculo, saxove resedit
Pastor; 14 arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter 15 data pensa trahentis
16 Fallitur ancillæ decipiturque labor.
17 Fertur & 18 abducta 19 Lyrneside tristis Achilles.
20 Æmonia curas 21 attenuasse lyra.
Cum 22 traheret silvas Orpheus, & dura canendo
Saxa, bis amissa 23 conjuge 24 mæstus erat.
Me quoque 25 Musa levat 26 Ponti loca jussa petentem.

 27 So-

---

8 Cantu rudi. 9 Cum molestum fodiendi laborem mollem & levem facit. 10 Nautas innuit, in ripa stantes, & gravissimas naves per flumina ita trahentes, ut toto corpore proni incedant. 11 Navem gravem indeque tardam. 12 Et ille cantat, qui assidue remigat. 13 Cantat, ut e cantu cognoscat, quando remi in acquam sint mittendi. 14 Fistulæ ex arundine factæ cantu. 25 Lanam ad pondus datam ex colo deducentis. 16 Non ita sentitur, quod sit difficilis. 17 Narratur. 18 Ab Agamemnone Achilli erepta. Vid. Ovid. Heroid. Epist. 3. 10 Hyppodamia. Brisei filia, a Lyrneso Trojæ oppido Lyrnesia dicta. 20 Al. *Æmonia* h. e. Lyra Achillis Æmonii seu Thessali, Thessalia autem dicta est Æmonia ab Æmone Rege Thessaliæ. 21 Diminuisse. 22 Cantu alliceret ad se arbores & saxa. 23 Eurydice. 24 Tristis sed cantu dolorem leniebat. 25 Carmen, quod compono, ut dolorem levem. 26 Urbs Tomos mihi mandata.

27 Sola comes nostræ perstitit illa fugæ.
Sola nec 28 insidias, Threcis nec militis ensem,
Nec mare, nec ventos, barbariemque timet.
Scit quoque, cum perii, 29 quis me deceperit error,
Et 30 culpam in facto, non scelus, esse meo.
Scilicet hoc 31 ipsa nunc æqua, quod obfuit ante,
Cum mecum juncti criminis 32 acta rea est.
Non equidem vellem, quoniam nocitura fuerunt,
33 Pieridum sacris imposuisse manum.
Sed nunc quid faciam? 34 Vis me tenet ipsa sororum;
Et carmen demens carmine læsus amo,
Sic nova 35 Dulichio 36 lothos gustata 37 palato,
Illo, quo nocuit, grata sapore fuit.
Sentit 38 amans sua damna fere; tamen hæret in illis:
39 Materiam culpæ persequiturque suæ.

Nos

---

27 Sola me non reliquit. 28 Cuncta pericula. 29 Cur relegatus sim. 30 Errorem. 31 Carmine. 32 Denotat carmina amatoria, quæ cum Ovidio damnata sunt. 33 Musarum Poesin tractasse. 34 Poesis suavitas me delectat. 35 Ulyssi, ab Insula Dulichio ita vocato. 36 Arbor, cujus dulcedine Ulyssis socii ita capiebantur, ut reditum in patriam oblivifcerentur. 37 Instrumento gustus. 38 Amator. 39 Amorem, cujus amator ipse est culpa.

Nos quoque delectant, quamvis nocuere, 40 libelli;
Quodque mihi telum vulnera fecit, amo.
Forsitan hoc studium possit 41 furor esse videri;
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper 42 in obtutu mentem vetat esse malorum;
Præsentis 43 casus immemoremque facit.
Utque suum 44 Bacchis non sentit 45 saucia 46 vulnus,
Dum 47 stupet 48 Edonis exululata jugis,
Sic, ubi 49 mota calent viridi mea pectora 50 thyrso,
Altior humano 51 spiritus ille malo est.
(Ille nec exilium, 52 Scythici nec littora ponti,
Ille nec iratos sentit habere 53 Deos.)
Utque 54 soporiferæ biberem si pocula Lethes,
55 Temporis adversi sic mihi sensus habet,

---

40 Versus. 41 Rabies, insania. 42 In contemplatione malorum, quibus premor. 43 Exilii. 44 Phoebas vates Apollinis, quæ Baccho Orgia celebrat, furore correpta. Vid. 5. Metam. 45 Deo plena. 46 Furorem. 47 In furore est. 48 Al. *Idæis*. Ululatum edens, quo Bacchi sacerdotes in Ida Phrygiæ monte & Cretæ utuntur, dum Cybeles sacra celebrant. 49 Agitata. 50 Hasta pampinis circumdata, quam Bacchi sacerdotes in ejus sacris gestabant, denotat spiritum poeticum. 51 Furor ille Apollineus. 52 Ponti Euxini. 53 Augustum iratum. 54 Lethe flumen apud inferos soporem & oblivionem in bibentibus producebat. 55 Consideratio temporis mei infelicis me stupidum reddit.

Jure 56 Deas igitur 57 veneror mala nostra levantes,
Solicitæ comites ex 58 Helicone fugæ:
Et partim pelago, partim 59 vestigia terra,
Vel rate dignatas, vel pede nostra sequi.
Sint precor hæ saltem 60 faciles mihi: 61 namque Deorum
Cetera cum magno Cæsare turba facit.
Meque 62 tot adversis cumulant, quot littus arenas,
Quotque fretum pisces, ovaque piscis habet.
Vere prius flores, æstu numerabis aristas,
Poma per autumnum, frigoribusque nives:
63 Quam mala, quæ 64 toto patior jactatus in orbe,
65 Dum miser Euxini littora sæva peto.
Nec tamen, 66 ut veni, 67 levior fortuna malorum est:
Huc quoque sunt nostras 68 fata secuta vias.
69 Hic quoque cognosco natalis 70 stamina nostri;
Stamina de 71 nigro vellere facta mihi.

Ut-

---

56 Musas. 57 Honoro. 58 Monte Bœotiæ. Musarum sede. 59 Vias nostras. 60 Faventes. 61 Ceteri enim Dii, ut Cæsar mihi irati sunt. 62 Innumerabilibus. 63 Numerabis. 64 In variis orbis partibus. 65 Antequam Tomum perveni. 66 Cum in Scythiam perveni. 67 Minora mala patior. 68 Eadem infortunia, quæ Romæ mihi obfuere. 69 In Scythia. 70 Fila, quæ mihi nent parcæ. 71 Infelicitatis plena.

Utque nec 72 insidias, capitisque pericula narrem,
Vera quidem, vidi; sed graviore 73 fide.
Vivere quam miserum est inter Bessosque Getasque
Illi, 74 qui populi semper in ore fuit!
Quam miserum, 75 porta vitam 76 muroque tueri,
Vixque sui tutum 77 viribus esse loci!
Aspera militiæ 78 juvenis 79 certamina fugi,
80 Nec nisi lusura movimus arma manu.
Nunc senior gladioque latus, scutoque sinistram,
81 Canitiem galeæ 82 subjicioque meam.
Nam dedit 83 e specula custos ubi signa 84 tumultus,
Induimur 85 trepida protinus arma manu.
Hostis, habens arcus imbutaque tela veneno,
Sevus 86 anhelanti mœnia 86 lustrat equo.
Utque rapax 88 pecudem, 89 quæ se non texit ovili,
Per sata, per silvas, fertque trahitque lupus;
Sic, si quem nondum portarum sepe receptum
Barbarus in campis repperit hostis, 90 agit,
Aut

---

72 Mihi structas. 73 Quam ut credi queat. 74 Qui semper fuit celeberrimus. 75 Tomi urbis. 76 Ab hostibus defendere. 77 Munimentis. 78 Nam Ovidius in juventute sua miles in Asia fuit. 79 Bella odio habuit. 80 Et tantum ludendi causa arma tractavi. 82 Canos meos. 82 Tego. 83 E loco elevato. 84 Timoris, Getas adventare. 85 Tremente ob timorem & senium. 86 Defesso præ nimio cursu. 87 Circum equitat lustrandi ergo. 88 Ovem. 89 Quæ se non continuit in ovili, 90 Al. *habet* sc. captivum.

Aut sequitur captus, conjectaque vincula collo
Accipit, aut 91 telo virus habente cadit.
Hic ego 92 solicitæ jaceo novus incola sedis.
Heu nimium 93 fati tempora longa mei!
Et tamen ad 94 numeros antiquaque sacra reverti
95 Sustinet in tantis hospita Musa malis.
Sed neque cui recitem quisquam est mea carmiua, nec qui
96 Auribus accipiat verba Latina suis.
97 Ipse mihi (quid enim faciam?) scriboque legoque:
98 Tutaque judicio littera nostra suo est.
Sæpe tamen dixi: 99 Cui nunc hæc cura laborat?
An mea 1 Sauromatæ scripta Getæque legent?
Sæpe etiam lacrymæ me sunt scribente profusæ,
Humidaque est fletu 2 littera facta meo.
3 Corque vetusta meum tamquam 4 nova vulnera sentit,
Inque sinum 5 mæstæ labitur imber aquæ.

Cum

---

91 Venenata sagitta interficitur. 92 Periculosi loci. 93 Mortis. 94 Versus. 95 Audet. 96 Capiat, intelligat. 97 Ipse, quod composui, mihi perlego, deque eo judico. 98 Ne mihi iterum noceat. 99 Cui bono carmina scribo? 1 Ea non intelligentes. 2 Charta. 3 Mens mea. 4 Novam pœnam. 5 Lacrymarum ex tristitia instar im.

Cum 6 vice mutata quid sim fuerimque recordor
Et tulerit 7 quo me casus, & 8 unde, 9 subit;
Sæpe manus demens 10 studiis irata malignis
Misit in arsuros carmina nostra 11 focos.
Atque ita de multis, quoniam non multa supersunt,
12 Cum venia facito, quisquis es, ista legas.
Tu quoque non melius, quam sunt mea tempora, carmen
Interdicta mihi 13 consule Roma boni.

ELE-

---

bris manantium. 6 Vicissim. 7 Nempe in Scythiam. 8 Sc. Roma. 9 Incidit. 10 Poeticis. 11 Ignes. 12 Mihi ignoscens, si forte erravero. 13 Bene interpretare.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

Tiberium Germanicam expeditionem suscepisse, in Scyhtiam ad Poetam fama pertulerat. Dicit ergo victoriam fortasse ab eo partam fuisse, cum hæc scriberet. Ejus autem triumpho dicit se mente interesse, quandoquidem corpore non possit. Quod si quis ei triumphi formam retulerit, quamvis sero, tamen ostendit, se auditurum tanta lætitia, ut proprium incommodum sit posthabiturus publicæ lætitiæ.

JAm 1 fera 2 Cæsaribus Germania, 3 totus ut orbis,
Victa potes flexo 4 succubuisse genu;
Altaque velentur fortasse Palatia sertis,
6 Thuraque in igne sonent, 7 inficiantque diem;
8 Candidaque 9 adducta collum percussa securi

Vi-

1 Pertinax. 2 De Tiberii, non Drusi, expeditione est intelligendum: Drusus enim aliquot annis ante exilium Ovidii in Germania perierat. 3 Sc. est victus. 4 Domita esse a Tiberio. 5 Et celsæ Augusti ædes in monte Palatino exstructæ, forsan vestiantur coronis ob victoriam Germanicam. 6 Sacrificia fiant. 7 Fumo obscurent. 8 Qualis post obtentam victoriam sacrificari solebat. 9 Elevata securi, ut fit in ictu.

Victima purpureo sanguine 10 tingat humum :
11 Donaque amicorum templis promissa Deorum
Reddere victores 12 Cæsar uterque parent :
Et qui Cæsareo 13 juvenes 14 sub nomine crescunt ,
Perpetuo terras ut 15 domus ista regat :
Cumque bonis 16 nuribus pro 17 sospite 18 Livia 19 nato .
Munera det meritis, 20 sæpe datura, Deis:
Et pariter 21 matres , & 22 quæ sine crimine castos
Perpetua servant virginitate focos .
Plebs 23 pia, cumque pia lætetur plebe 24 Senatus ;
25 Parvaque cujus eram pars ego nuper , Eques .
26 Nos procul expulsos communia gaudia fallunt ,
27 Famaque tam longe non nisi parva venit .

Er-

---

10 Conspergat . 11 Votiva , ab Imperatoribus Deorum sibi faventium templis promissa . 12 Augustus & Tiberius . 13 Germanicus Drusi , & Drusus Tiberii ex Agrippina filius . 14 Quia & hi Cæsares dicuntur . 15 Familia Cæsarum . 16 Uxoribus Germanici & Drusi junioris, Agrippina, & Livia . 17 Incolumi . 18 Augusti uxor . 19 Tiberio . 20 Dii enim post sæpe dabunt victorias . 21 Nuptæ ob alios incolumes . 22 Virgines Vestales . 23 Principes amans . 24 Sc. Romanus . 25 Et equites lætantur, inter quos & ego, licet minimus, fui . 26 Me patria pulsum fugit communis lætitia . 27 Et pauca de illa lætitia percipio .

Ergo omnis poterit populus spectare triumphos,
Cumque 28 ducum titulis 29 oppida capta leget:
Vinclaque captiva Reges cervice gerentes
30 Ante coronatos ire videbit equos:
Et cernet vultus aliis 31 pro tempore 32 versos,
Terribiles aliis immemoresque sui.
Quorum (pars 33 caussas, & 34 res, & nomina quæret:
Pars 36 referet, quamvis noverit ipsa parum.
29 Is qui 37 Sidonio fulget sublimis in ostro,
Dux fuerat belli: 38 proximus ille duci.
Hic, 39 qui nunc in humo lumen miserabile figit,
Non isto vultu, 40 cum tulit arma, fuit.
Ille ferox oculis, & adhuc hostilibus 41 ardens,
Hortator pugnæ 42 consiliumque fuit.
Perfidus hic nostros 43 inclusit fraude locorum,

Squal-

---

28 Captorum, quos in triumphis circumducere solebant. 29 Quorum imagines circum ferebantur. 30 Ante currus triumphales. 31 Pro ratione temporis, exigentis, ne victi sint feroces. 32 Mutatos. 33 Quare sint terribiles & in triumphum ducantur. 34 Ab iis gestas. 35 Narrabit. 36 Quasi digito a populo monstratus, est hostium Imperator summus. 37 Purpurea veste, qui color apud Sidonios optimus tingitur. 38 Secundus a duce. 39 Qui nunc terram modo miserabili intuetur. 40 In prælio. 41 Micans. 42 Duci hostium fuit a consiliis. 43 Al. *Illusit*, in hostium insidias, ut transfuga, Ro-

Squallida 44 promiſſis qui tegit ora comis.
Illo, qui ſequitur, dicunt mactata 45 miniſtro
Sæpe 46 recuſanti 47 corpora capta Deo.
48 Hic lacus, hi montes, hæc tot caſtella, tot amnes,
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.
Druſus in his quondam meruit 49 cognomina terris,
Quæ bona progenies digna 50 parente fuit.
51 Cornibus hic fractis viridi 52 male tectus ab ulva,
53 Decolor ipſe 54 ſuo ſanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam 55 fertur 56 Germania 57 paſſis,
Et Ducis 58 invicti ſub pede mæſta ſedet.
Collaque Romanæ præbens 59 animoſa 60 ſecuri,
Vincula fert illa, qua tulit arma, manu.
Hos ſuper in curru, Cæſar, victore veheris
61 Purpureus populi 62 rite 63 per ora tui:
Qua-

manos præcipitavit, aut in loca iniqua duxit. 44 Al. *demiſſis*, longis crinibus, quales Germanis in uſu erant. 45 Sacrorum. 46 Tot corpora mactari. 47 Bello captos ſacrificatos. 48 Depicta loca in triumphis circumferri ſolita. 49 Ut, victis Germanis, diceretur Germanicus. 50 Patre Tiberio Claudio Nerone, matre Livia. 51 Viribus. 52 Præ timore, ut victus, latens ſub herba paluſtri. 53 Habens colorem deformem. 54 Accolarum. 55 Circumfertur. 56 Imago ejus. 57 Sparſis, ut triſtem decet. 58 Triumphantis. 59 Fortia, qualia ſunt Germanorum. 60 Ut feriantur. 61 In purpurea veſte, ut Triumphator. 62 Solemniſſime. 63 Quia omnes de te loquuntur.

Quaque ibis 64 manibus circumplaudere tuorum,
Undique 65 jactato flore tegentẽ vias.
66 Tempora Phœbea lauro cingentur; Ioque,
Milès, Jo magna voce, Triumphe, 67 canet.
Ipse 68 sono plausuque simul fremituque 69 canentum
70 Quadrijugos cernes sæpe 71 resistere equos.
Inde petes 72 arcem, 73 & delubra faventia votis;
Et dabitur merito laurea 74 vota Jovi.
Hæc ego 75 submotus, qua possum, 76 mente videbo:
77 Erepti nobis jus habet illa loci.
Illa per immensas spatiatur libera terras:
78 In cælum celeri pervenit illa via.
79 Illa meos oculos mediam deducit in Urbem:
80 Immunes tanti nec sinit esse boni.

In-

---

64 A Romanis manuum collisione honoraberis. 65 Sparsis floribus. 66 Imperatores & duces triumphantes caput lauro, Apollini sacra, ornabant, militibus, currum triumphalem cingentibus, *Jo triumphe*, canentibus. 67 Clamabit. 68 Tubarum aliorumque instrumentorum Musicorum. 69 Clamantium. Al. *calentes* sive animosos equos. 70 Quatuor equos albos, qui imperatoris triumphantis currum deauratum trahebant. 71 Vel aurigæ præ nimio strepitu, vel multitudini obstanti. 72 Capitolium. 73 Templum Jovis Capitolini votis tuis faventis. 74 Promissa. 75 Absens. 76 Animo perpendam. 77 Mens nostra jure intrare potest Romam, & cuncta perpendere. 78 Et cælum illa subito cogitatione ascendit. 79 Mea mens oculis meis cuncta repræsentat, quasi ipsi Romæ essent. 80 Nec circa tantum bonum eos sinit esse otiosos.

Invenietque viam, qua currus spectet 81 eburnos.
82 Sic certe 83 in patria per breve tempus ero.
84 Vera tamen populus capiet spectacula felix,
Lætaque erit presens cum Duce 85 turba suo.
At mihi 86 fingenti tantum longeque remoto
87 Auribus hic fructus percipiendus erit.
Atque procul 88 Latio 89 diversum missus in orbem
Qui narret 90 cupido, vix 91 erit, ista milii.
Is quoque jam 92 serum referet 93 veteremque triumphum:
94 Quo tamen audiero tempore, lætus ero.
95 Illa dies venit, 96 mea qua lugubria ponam;
97 Caussaque privata publica major erit.

ELE-

81 Triumphales. 82 Hac ratione, scil. mente. 83 Romæ. 84 Non imaginaria, ut ego. 85 Multitudo. 86 Imaginanti, me ea videre. 87 Hæc utilitas tanti triumphi est audienda, quia eidem interesse non licet. 88 Ea parte Italiæ, ubi Roma & Tiberina ostia sunt. 89 In Scythiam, quasi alterum orbem. 90 Audiendi. 91 Reperietur. 92 Quia jam dudum susceptus fuit. 93 Dudum præteritum. 94 Quocumque. 95 Qua illa audiam. 96 Qua tristitiam meam deponam. 97 Et publica lætitia hujus triumphi plus valebit, quam propria tristitia.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Utramque Urſam precatur Poeta, ut Romanam urbem ac uxorem aſpiciant, ſibique referant, ſitne ea mariti memor, annon. Poſtmodum ſeipſum arguit, quod dubitet de uxoris fide, a qua ſe amari intelligat. Tum eam laudat, doletque, quod ſua cauſa in perpetuo luctu verſetur. Demum eam hortatur, ut in fide permaneat.

Magna minorque 1 feræ, quarum regis 2 altera Grajas,
3 Altera Sidonias, 4 utraque ſicca, 5 rates:
Omnia cum ſummo poſitæ videatis 6 in axe,
Et maris occiduas 7 non ſubeatis aquas,
8 Ætheriamque ſuis 9 cingens 10 amplexibus arcem
Veſter 11 ab intacta circulus exſtet humo:
Ad-

1 Urſæ: minor dicitur Cynoſura: major Helice. 2 Major Græcos, quam hi in navigando ſequebantur. 3 Minor Phœnicum ab urbe Sidone dictorum. 4 Quia neutra umquam occidit, nec in Oceanum ſub horizontem deſcendit. 5 Naves. 6 In ſummo cælo, vel apud ſummum polum. 7 Non occidatis. 8 Polum Arcticum. 9 Amplectens. 10 Quia Urſæ videntur polum Arcticum amplecti. 11 Sit ſupra terram, quam non ambit brevis circulus, ut reliqua.

Adſpicite 12 illa, precor, quæ 13 non bene mœnia quondam
Dicitur 14 Iliades tranſiluiſſe Remus.
Inque meam 15 nitidos 16 dominam convertite vultus;
Sitque memor noſtri necne, 17 referte mihi.
Hei mihi cur, 18 nimium quæ ſunt manifeſta requiro?
Cur 19 labat ambiguo ſpes mihi mixta metu?
20 Crede quod eſt, quod vis; ac deſine 21 tuta vereri,
Deque 22 fide certa ſit tibi certa 23 fides.
24 Quodque polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ,
Non mentitura tu tibi voce refer;
25 Eſſe tui memorem, de qua tibi maxima cura eſt,
Quodque poteſt, ſecum 26 nomen habere tuum.
27 Vultibus illa tuis 28 tamquam præſentis inhæret,
Teque remota procul, ſi modo vivit, amat.
Ecquid, 29 ut incubuit 30 juſto 31 mens ægra dolori,

32 Le-

12 Romam. 13 Infeliciter. 14 Remus filius. 15 Lucidos. 16 Uxorem. 17 Annunciate. 18 Quæ ſat clare ſcio. 19 Dubitat. 20 Ovidi crede, tuam uxorem, uti etiam revera eſt, tui eſſe memorem. 21 An illa ſit tui memor. 22 Fidelitate conſtanti. 23 Credulitas. 24 Et quod utraque Urſa tibi de fide illius nunciare non poteſt, ipſe tibi reſponde reſponſione veriſſima. 25 Uxorem tuam. 26 Quia te ipſum habere nequit. 27 Imagini tuæ. 28 Acſi tu ipſe eſſes. 29 Poſtquam inhæſit. 30 Quo ex juſta cauſa afficeris. 31 Mens tua, o uxor nimio mei dolore fatigata.

32 Lenis 33 ab admonito pectore ſomnus abit?
Tunc 34 ſubeunt 35 curæ, dum te lectuſque locuſque
36 Tangit, & oblitam non ſinit eſſe mei;
Et veniunt 37 æſtus, & nunc 38 immenſa videtur;
39 Feſſaque jactati corporis oſſa dolent.
Non equidem dubito, quin hæc & cetera fiant,
Detque tuus 40 caſti ſigna doloris amor:
Nec 41 cruciere minus, quam cum 42 Thebana cruentum
43 Hectora 44 Theſſalico vidit ab axe 45 rapi.
Quid tamen ipſe 46 precer dubito: nec dicere poſſum,
47 Affectum quem te mentis habere velim.
Triſtis es? 48 indignior, quod ſum tibi cauſſa doloris:
Non 49 es? 50 ut amiſſo conjuge digna fores.

Tu

---

32 Non profundus ob nimium dolorem. 33 A mente, quæ ipſam admonet, quid mihi contigerit. 34 Tibi occurrunt. 35 Tuæ de me ſolicitudines. 36 Sic afficit, ac ſi tangeret. 37 Vehementiores ſolicitudines, vel amores mei. 38 Deſiderio mei. 39 Laſſa nimia jactatione, cum dormire nequit. 40 Al. *mæſti*. 41 Dolore afficiaris. 42 Andromache Ætionis, Thebarum in Sicilia regis, filia, & Hectoris uxor. 43 Suum maritum. 44 A curru Achillis Theſſali. 45 Thrahi circa mœnia Trojana. 46 de amore tuo. 47 Amorem an triſtitiam. 48 Ægre fero. 49 Scil. triſtis. 50 H. e. Velim, te, tamquam maritum amiſeris, triſtem eſſe.

Tu vero tua 51 damna dole, mitiſſima conjux,
52 Tempus 53 & a noſtris exige triſte malis:
54 Fleque meos caſus: 55 eſt quædam flere voluptas:
56 Expletur lacrymis 57 egeriturque dolor.
58 Atque utinam lugenda tibi non vita, ſed 59 eſſet
Mors mea! 60 Morte fores 61 ſola relicta mea.
62 Spiritus hic 63 per te patrias exiſſet in auras!
Sparſiſſent 64 lacrymæ pectora noſtra piæ!
65 Supremoque die 66 notum ſpectantia cælum
67 Texiſſent digiti 68 lumina noſtra tui!
Et 69 cinis in 70 tumulo poſitus jacuiſſet avito!
71 Tactaque naſcenti 72 corpus haberet humus!
Denique &, ut vixi, ſine crimine mortuus eſſem!
Nunc mea 73 ſupplicio vita 74 pudenda ſuo eſt.

I Me

---

51 Detrimenta, quæ mea cauſa pateris. 52 Per reliquum temporis ſpatium triſtis vive. 53 Poſt meum exilium. 54 Deplora infortunium meum. 55 Dulce eſt flere. 56 Lacrymæ ſunt ſolatium doloris. 57 Evacuatur. 58 Et oh non hanc infelicem meam vitam, ſed mortem lugere congereris! 59 Lugenda. 60 Utinam mortuus fuiſſem te ſuperſtite. 61 Sine me. 62 Hæc mea vita. 63 Per tuas manus. 64 Lacrymæ tuæ de me, pietatem ſpirantes. 65 Ultimo. 66 In quo ſum natus & educatus. 67 Clauſiſſent. 68 Oculos noſtros. 69 Buſta mea. Cadavera enim apud Romanos comburebantur, cinere in urna ſervato. 70 Sepulcro majorum meorum. 71 Tacta a me recens nato. 72 Cadaver meum. 73 Exilio. 74 Ignominioſa.

Me miserum, si tu, cum diceris exsulis uxor,
75 Avertis vultus, & subit ora rubor!
Me miserum, si turpe putas 76 mihi nupta videri!
Me miserum, si te jam pudet esse 77 meam!
Tempus ubi est illud, quo 78 me jactare solebas
Conjuge, nec nomen 79 dissimulare viri?
Tempus ubi est, quo te [nisi si fugis 80 illa referre]
Et dici memini, 81 juvit & esse meam?
Utque 82 probæ dignum est, 83 omni tibi dote placebam.
Addebat 84 veris multa 85 faventis amor.
Nec 86 quem præferres 87 [ita res tibi magna videbar]
88 Quemve tuum malles esse, vir alter erat.
Nunc quoque ne 89 pudeat, quod sis 90 mihi nupta: tuusve
91 Non dolor 92 hinc debet, debet abesse pudor.

Cum

---

75 Præ pudore. 76 Exuli. 77 Uxorem. 78 Tuum esse maritum, 79 Prædicare. 80 Que subsequuntur. 81 Delectavit. 82 Probam uxorem decet. 83 Omnibus ingenii viribus. 84 Bonis, quæ revera in me erant. 85 Tuus in me favor amore plenissimus, 86 Maritum mihi præferres. 87 Tanti a te æstimabar. 88 Omnibus me preferebas, 89 Te. 90 mea uxor. 91 Dolere debes, non erubescere. 92 Quod mea uxor facta sis.

Cum 93 cecidit 94 Capaneus 95 ſubito 96 temerarius ictu,
Num legis 97 Evadnen 98 erubuiſſe viro?
Nec, quia 99 Rex mundi compeſcuit ignibus ignes,
Ipſe 1 tuis, Phaethon, 2 inficandus eras.
3 Nec Semele Cadmo facta eſt aliena parenti,
4 Quod precibus periit ambitioſa ſuis.
Nec tibi, quod 5 ſævis ego ſum Jovis ignibus ictus,
6 Purpureus molli fiat in ore rubor:
Sed magis in noſtri curam conſurge 7 tuendi,
Exemplumque mihi conjugis eſto 8 bonæ:
9 Materiamque tuis triſtem 10 virtutibus imple.
Ardua per 11 præceps gloria vadit iter.
12 Hectora quis noſſet, ſi 15 felix Troja fuiſſet?

---

93 Mortuus eſt. 54 Unus ſeptem regum Thebas obſidentium. 93 Fulminis ictu. 96 Impius quia ſe invito Jove, Thebas capturum dixerat. 97 Capanei uxorem. 98 Propter mariti ſui caſum. 99 Jupiter ſedans Phaethontis incendium fulmine. 1 Atuis. Sc. Sole. Clymene matre, & Heliadibus ſororibus. 2 Negandus, eſſe ab illis ortus, quod a Jove ictus eſſet fulmine. 3 Nec Semelem Cadmus pater odio eſt perſecutus. 4 Nam Jovem, cum quo ipſi erat res, rogabat, ut ad ſe veniret eo modo, quo ſe Junoni ſpectandum dabat: quo facto, ſtatim cum domo ſua conflagravit. 6 Pudor. 7 Ut nos tueatur. 8 Maritum defendentis. 9 Infortunium meum triſtitia plenum, 10 Fide & pietate in maritum. 11 Iter difficile. 12 Hectoris virtutem. 13 In perpetua pace.

Publica 14 virtnti per mala facta via est.
15 Ars tua, 16 Tiphy, 17 vacet, 18 si non sit in æquore fluctus.
19 Si valeant homines, 20 ars tua, Phœbe, vacet.
Quæ 21 latet, 22 inque bonis cessat non cognita rebus,
23 Apparet virtus 24 arguiturque malis.
25 Dat tibi nostra locum tituli Fortuna; caputque
Conspicuum pietas qua tua tollat habet.
Utere 26 temporibus, quorum nunc munere 27 freta es.
28 En patet in laudes area lata tuas.

ELE-

---

14 Via, qua itur ad virtutem. 15 Sc. gubernandi. 16 Tiphys erat primæ navis, Argo dictæ, gubernator, & Jasonis socius. 17 Al. *jacet*, nulla est. 18 Si non sit in mari tempestas. 19 Si homines semper sani sunt. 20 Medendi, cujus es inventor. 21 Non habet, quo exerceat. 22 In secundis rebus. 23 Videtur. 24 Et comprobatur in adversis rebus. 25 Mea calamitas suppeditat tibi occasionem magnam laudem acquirendi. 28 Data laudis consequendæ occasione. 27 Adjuta es. 28 En magna tibi datur famæ adipiscendæ occasio.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Poeta laudat amicum, & exponit Tomitani exilii incommoda, precaturque eum latenter, ut ab Auguſto mitius & paulo propinquius exilium petat, quod facile impetrari poſſe docet, cum magna ſit ipſius clementia. Poſtremo narrat quemadmodum e locis non nimium longinquis fugerit Oreſtes cum Iphigenia ſorore, ablata etiam inde Diana ad meliora loca.

O Qui, nominibus cum ſis 1 generoſus 2 avitis,
3 Exſuperas morum nobilitate genus:
Cujus ineſt animo 4 patri candoris imago,
Non careat 5 nervis candor ut iſte ſuis:
Cujus in ingenio 6 patriæ facundia linguæ eſt,
7 Qua prior in 8 Latio non fuit ulla Foro:
9 Quod minime volui, poſitis 10 pro nomine 11 ſignis,
Dictus es: 12 ignoſcas laudibus ipſe tuis.

1 Nobilis. 2 Majorum ſcil. ortus. 3 Superas majores tuos virtute. 4 Paternæ ſinceritatis. 5 Al. *numeris*, h. e. ſit perfectus candor. 6 Paternæ. 7 Ut ſis eloquentia Romana primus. 8 Romano. 9 Maluiſſem te tuo nomine vocare; ſed cogor te ſignis indicare. 12 Adſcribe laudibus tuis, ſi ex iſtis ſignis cognoſcaris.

Nil ego peccavi: 13 tua te bona cognita produnt.
Si, quod es, appares, 14 culpa soluta mea est.
Nec tamen 15 officium nostro tibi carmine factum,
16 Principe tam justo, posse 17 nocere puta.
Ipse 18 pater Patriæ 19 (quid enim civilius illo?)
20 Sustinet in nostro carmine sæpe legi.
Nec 21 prohibere potest: 22 quia res est publica Cæsar:
23 Et de communi pars quoque nostra bono est.
Jupiter 24 ingeniis præbet sua numina vatum,
25 Seque celebrari 26 quolibet ore sinit.
Caussa tua exemplo 27 Superorum tuta duorum est:
Quorum 28 hic aspicitur, 29 creditur 30 ille Deus.
31 Ut non debuerim, tamen hoc ego crimen amabo:

32 Non

---

13 Tuæ dotes animi & fortunæ te manifestant. 14 A me culpa abest. 15 Laudem, quam te affeci. 16 Quia Augustus æquior est, quam ut id alicui imputet. 17 Tibi. 18 Augustus. 19 Quid enim est Augusto humanius? 20 Patitur nostra carmina legi, 21 Quin ego & alii de ipso scribamus, 22 Quia Cesar est persona publica, & omnibus imperat. 23 Et pars etiam ad me pertinet. 24 Præbet nomen suum Poetis in materiam. 25 Laudes suas. 26 Cujuslibet. 27 Maximorum Jovis & Augusti. 28 Augustus. 29 Quia non videtur. 30 Jupiter. 31 Licet non debuerim te meo carmine

32 Non fuit arbitrii littera nostra tui.
33 (Nec nova, quod tecum loquor, est 34 injuria nostra,)
35 Incolumis cum quo sæpe locutus eram.
36 Quo vereare minus, ne sim tibi 37 crimen amicus;
38 Invidiam, si qua est, auctor habere potest.
Nam tuus est 39 primis cultus mihi semper ab annis
40 (Hoc noli certe dissimulare) pater:
Ingeniumque meum (potes hæc meminisse) 41 probabat,
42 Plus etiam 43 quam me judice dignus eram.
44 Deque meis illo referebat versibus ore,
45 In quo pars aliæ nobilitatis erat.
Non igitur tibi 46 nunc, quod me 47 domus ista recepit,
Sed prius 48 auctori sunt data verba tuo.

---

nominare, tamen hoc crimen mihi, non tibi imputabitur. 32 Non habuisti potestatem in mea carmina. 33 Nec nuper contigit. 34 Qua te versibus meis afficio, cum id propter Augustum fieri nolles. 35 Cum nondum essem relegatus. 36 Quapropter noli timere, ne amicitia mea tibi vitio detur. 37 Criminatio. 38 Ego Ovidius ero criminis causa, si qua tibi contrahitur invidia. 39 A pueritia mihi semper fuit amicus. 40 Amicitiam paternam. 41 Laudabat tuus pater. 42 Sc. probabat ingenium meum. 43 Quam merebar. 44 Et illa gravitate orationis suæ, quæ ipsum nobilitabat, suum de versibus meis pronunciabat judicium. 45 Eloquentia. 46 Notus sum. 47 Familia vestra fovit. 48 Pater tuus honorifice de meis studiis locutus est.

49 Nec data sunt, mihi crede, tamen; 50 sed in omnibus actis,
51 Ultima si demas, vita 52 tuenda mea est.
Hanc quoque, qua perii, culpam scelus esse negabis,
Si tanti 53 series sit tibi nota 54 mali.
Aut 55 timor, aut error nobis, prius obfuit error.
Ah 56 sine me fati non meminisse mei!
Neve 57 retractando nondum 58 coeuntia rumpam
Vulnera: vix illis proderit ipsa 59 quies.
Ergo ut 60 jure damus pœnas; sic abfuit omne
Peccato facinus 61 consiliumque meo.
62 Idque 63 Deus sentit 64 pro quo nec lumen ademtum est,
65 Nec mihi detractas possidet alter opes.

For-

49 Non tamen deceptus est pater tuus, celebrando meum ingenium. 50 Sed intelliges, me non dedisse verba, si potius totam meam vitam, quam ejus finem, consideraveris. 51 Si causam exilii mei excipias. 52 Defendi potest, quia fuit sine culpa. 53 Ordo & circumstantiæ. 54 Erroris. 55 Quia me contra Augustum defendere non sum ausus. 56 Permitte, ut non enarrem exilii mei causam. 57 Renovando. 58 Consolidata. 59 Silentium. 60 Non sine culpa. 61 Animus lædendi. 62 Quod culpa caream. 63 Augustus. 64 Quod culpa careo, nec vita mihi ablata est. 65 Nec confiscatæ sunt res meæ, quod alias in exilium missis accidere solet.

Forsitan hanc ipsam (vivat modo) 66 finiet olim,
Tempore cum fuerit 67 lenior ira, 68 fugam.
Nunc precor 69 hinc alio jubeat discedere; si 70 non
71 Nostra verecundo vota pudore carent.
Mitius exilium pauloque 71 propinquius opto;
63 Quique sit a sævo longius hoste, locum.
Quantaque in Augusto clementia; 74 si quis ab illo
Hoc peteret pro me, forsitan ille daret.
Frigida me 75 cohibent Euxini littora ponti:
Dictus ab antiquis 76 Axenus ille fuit.
Nam neque jactantur 77 moderatis æquora ventis,
Nec 78 placidos portus 79 hospita navis adit.
Sunt circa gentes, quæ prædam 80 sanguine quærant:
Nec minus 81 infida terra timetur aqua.
Illi, quos audis 82 hominum gaudere cruore,

---

66 Revocabit aliquando. 67 Sedatior. 68 Relegationem. 99 Ex hoc loco in alium. 70 Nisi libere nimis quid peto. 71 Nostra vota non sunt impudica. 72 Vicinus Romæ. 73 Locum tutiorem. 74 Sc. ut. 75 Habent. 76 Inhospitalis. 77 Lenioribus. 78 Securos. 79 Peregrina. 80 Homicidiis. 81 Tempestatibus obnoxia. 82 Vesci humanis carnibus.

Pene 83 sub ejusdem 84 sideris axe jacent.
Nec procul 85 e nobis 86 locus est, ubi 87 Taurica 88 dira
89 Cæde 90 pharetratæ pascitur ara Deæ.
Hæc prius, ut memorant, non 91 invidiosa nefandis,
Nec 92 cupienda bonis, regna 93 Thoantis erant.
94 Hic 95 pro supposita 96 virgo Pelopeja cerva
Sacra 97 Deæ coluit 98 qualiacumque suæ.
Quo postquam, dubium 99 pius an sceleratus, Orestes
1 Exactus furiis venerat ipse suis,
Et 2 comes exemplum veri 3 Phocæus amoris;

4 Qui

---

83 Sub eodem climate, quo ego sum: 84 Al. *frigoris*. 85 Ab urbe Tomo. 86 Apud Scythas Tauros. 87 Regio illa crudelis. 88 Crudeli, utpote humana. 89 morte hospitum. 90 Deæ Dianæ, quæ, ceu Dea venationis sagittis utitur. 91 Odiosa scelestis hominibus. 92 Appetenda ab hominibus probis. 93 Thoas fuit Rex regionis Tauricæ, ad quem deluta est Iphigenia, Agamemnonis filia, & ab eo Dianæ Tauricæ sacris præfecta. Hunc postmodum interfecit Orestes, a sorore adjutus, cum illum etiam Thoas aræ Dianæ destinasset. 94 In Taurica regione. 95 Pro cerva, quam loco Iphigeniæ, cum immolaretur, Diana subjecit. 96 Iphigenia, proneptis Pelopis. 97 Dianæ, cujus victima foret. 98 Si modo nominanda sint sacra. 99 Quia & patrem ultus est, & matrem, cædis auctorem, occidit. 1 Vexatus post cædem matris. 2 Sc. *venerat*. 3 Pylades, ex Phocide regione, filius Strophii, comes ejus

4 Qui duo corporibus, 5 mentibus unus erant;
Protinus evincti Triviæ ducuntur ad 6 aram,
Quæ stabant 7 geminas ante cruenta 8 fores.
Nec tamen hunc 9 sua mors, nec mors sua terruit illum:
10 Alter ob alterius funera mæstus erat.
Et jam constiterat stricto 11 mucrone 12 sacerdos,
Cinxerat & 13 Grajas 14 barbara 15 vitta 16 comas:
Cum 17 vice sermonis 18 fratrem 19 cognovit, & illi
Pro nece complexus Iphigenia dedit.
Læta 20 Deæ signum 21 crudelia sacra perosæ
Transtulit ex illis 22 in meliora locis.
Hæc igitur regio, magni penetralia mundi,

---

fidissimus. 4 Pylades & Orestes. 5 Voluntate. 6 Dianæ Tauricæ, ut illi sacrificarentur. 7 Bipatentes. 8 Delubri. 9 Propria. 10 Neuter suam, sed uterque alterius mortem dolebat. 11 Gladio. 12 Iphigenia, ad sacrificium parata. 13 Græcas. 14 Barbarorum, quorum mos erat homines immolare. 15 Qua vinciebantur eorum capita, qui Deo alicui immolabantur. 16 Crines Pyladis & Orestis, qui Græci erant. 17 Mutuo sermone. 18 Orestem. 19 Ipsa Iphigenia. 20 Dianæ statuam. 21 Nolebat Diana, sibi hujusmudi hostias offerri; sed Thoantis crudelitas postulabat, ut ei hospites mactarentur. 22 Aufugiens cum fratre Iphigenia, abstulit secum Dianæ statuam in meliora loca, qua humanitate & moribus, nempe in Ariciam.

Quam 23 fugere homines 34 Dique, propinqua mihi est.
Atque 25 meam terram prope sunt 26 funebria sacra,
27 Si modo Nasoni barbara terra sua est.
O utinam venti, 28 quibus est ablatus Orestes,
Placato referant & 29 mea vela 30 Deo!

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

Amicum laudat Poeta, eumque monet, ut constanter amicitiæ munus exequatur, eique apud Augustum opem ferat. Ostendit deinde multis exemplis, tempore omnia molliri præter ejus curas, & dicit, se ita deficere, ut non credat, se diu supervicturum tantis malis, quam rem ait sibi solatio relictam esse.

O 1 Mihi dilectos 2 inter sors prima sodales,
Unica fortunis 3 ara reperta meis;

Cujus

---

23 Pylades, Orestes & Iphigenia. 24 Et ipsa Diana. 25 Prope Tomon. 26 Sacrificia letifera. 27 Si modo perpetuo illam incolam. 28 Quibus ex illis locis navigavit Orestes, cum Thoantem fugeret. 29 Me. 30 Augusto reconciliato.

1 A me. 2 Præcipue inter amicos meos. 3 Refugium unicum. Veteres enim in periculo ad aras,

Cujus ab 4 alloquiis anima hæc moribunda revixit,
Ut vigil 5 infusa Pallade 6 flamma solet:
Qui veritus non es 7 portus aperire fideles,
8 Fulmine percussæ confugiumque rati:
Cujus eram 9 censu 10 non me sensurus egentem,
Si Cæsar 11 patrias eripuisset opes:
12 Temporis oblitum dum me rapit 13 impetus hujus,
Excidit heu nomen quam mihi pene tuum!
Te tamen 14 agnoscis; tactusque cupidine laudis,
Ille ego sum, cuperes dicere posse palam.
Certe ego, si sineres, titulum tibi reddere vellem,
Et 15 raram Famæ conciliare fidem.
Ne noceam grato vereor tibi carmine; neve
Intempestivi 16 nominis obsit 17 honos.

Quod

---

ceu locum tutum, refugiebant, & erant immunes, si aras amplecterentur. 4 Solatiis. 5 Infuso oleo, cujus inventrix Pallas fuit. 6 Lampas. 7 Amicitiæ refugium & patrocinium. 7 Cæsaris ira mihi prostrato. 9 Opibus. 10 Quod subministrasses mihi. 11 Patrimonium meum. 12 Hujus mei exilii. 13 Ardor quidam scribendi. 14 Nomen. 15 Fidem tuam erga me, quæ raro in aliis reperitur, immortalem reddere. 16 Ut ne nominem. 17 Quod in exilio meo esset intempestivum.

Quod licet, & tutum est, 18 intra tua pectora gaude,
  Meque tui momorem, teque fuisse mei.
Utque facis remis ad opem 19 luctare ferendam,
  20 Dum veniat placido mollior 21 ira 22 Deo:
Et tutare caput 23 nulli servabile; si non
  24 Qui mersit Stygia, sublevet illud, aqua.
Teque, quod est rarum, præsta constanter ad omne
  25 Indeclinatæ munus amicitiæ.
Sic tua 26 processus habeat Fortuna perennes:
  Sic 27 ope non egeas ipse, juvesque tuos:
28 Sic æquet tua nupta 29 virum bonitate perenni,
  Incidat & vestro rara querela 30 toro.
Diligat & semper 31 socius te sanguinis illo,
  Quo pius affectu Castora 32 frater amat.
Sic juvenis, similisque tibi sit natus, & illum
  Moribus agnoscat quilibet esse tuum.

Sic

---

18 Solus tacite. 19 Summam nava operam. 20 Donec. 21 Al. *aura*, h. e. favor. 22 Augusto mitigato. 23 Cui a nullo succurri potest, nisi ab Augusto solo. 24 Qui in exilium misit, revocet. 25 Firmæ. 26 Successus felices. 27 Cujusquam auxilio. 28 Sic uxor tua moribus tuis respondeat, teque probitate æquet. 29 Te maritum. 30 Conjugio. 31 Frater tuus, vel alius quidam consanguineus. 32 Pollux, vitam cum fratre partitus.

Sic ſocerum faciat 33 tæda te nata jugali;
34 Nec tardum juveni det tibi nomen avi.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Tractatur hic locus communis de vi temporis, ſeu conſuetudinis, qua, cum mitigentur & tolerabilia evadant omnia, non tamen mitigari curas & angores ſuos. Mala ſua ipſa mora ingraveſcere, & exaſperari.

Tempore 1 ruriculæ 2 patiens fit taurus aratri,
Præbet & 3 incurvo colla premenda jugo.
Tempore paret equus 4 lentis animoſus habenis,
Et 5 placido duros accipit ore 6 lupos.
Tempore 7 Pœnorum compeſcitur ira leonum;
Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.
Quæque ſui monitis obtemperat 8 Inda magiſtri.

Bel-

---

33 Face in nuptiis præferri ſolita ſeu conjugio. 34 Et brevi faciat te avum.

1 Colentis rus. 2 Diſcit aratrum ferre. 3 Rotundo. 4 Flexibilibus. 5 Miti, non reſiſtente. 6 Frena dura. 7 Maximi & ferociſſimi leones dantur in Africa. 8 Elephas.

Bellua, servitium tempore 9 victa subit.
Tempus, ut 10 extentis 11 tumeat facit uva 12 racemis,
13 Vixque merum capiant grana, quod intus habent.
14 Tempus & in 15 canas semen producit aristas;
Et ne sint 16 tristis poma sapore facit.
17 Hoc 18 tenuat dentem terras renovantis aratri,
Hoc rigidas silices, hoc adamanta 19 terit.
20 Hoc etiam sævas paullatim mitigat iras:
Hoc minuit luctus, 21 mæstaque corda levat.
Cuncta potest 22 igitur 23 tacito pede lapsa vetustas,
Præterquam curas 24 attenuare meas.
25 Ut patria careo, bis frugibus area trita est:
26 Dissiluit nudo pressa bis uva pede.
Nec 27 quæsita tamen 28 spatio 29 patientia longo est;
30 Mensque mali sensum nostra recentis habet.

Sci-

9 Mansuefacta. 10 De vite pendentibus. 11 Maturescat. 12 Granis minoribus. 13 Vix teneant vinum, quod in granis continetur. 14 Tempore etiam frumenta maturescunt. 15 Maturas. 16 Amaro. 17 Tempus. 18 Attenuat vomerem. 19 Minuit. 20 Tempus etiam iram mitigat. 21 Tristitiam. 22 Omnia tempore fiunt mitiora. 23 Sensim labens. 24 Minuere. 25 Ex quo relegatus sum duo anni præterfluxere. 26 Saliendo egressum est vinum ex acinis tumentibus. 27 Acquisita. 28 Tempore. 29 Ferendi exilium. 30 Et mens nostra sentit mala duo-

Scilicet & veteres fugiunt juga curva juvenci,
Et 31 domitus freno sæpe repugnat equus.
Tristior est etiam præsens 32 ærumna 33 priore :
34 Ut sit enim sibi par, crevit, & aucta 35 mora est.
Nec tam nota mihi, 36 quam sunt, mala nostra fuerunt;
Sed 37 magis hoc, quo sunt cognitiora, gravant.
38 Est quoque non minimum, 39 vires afferre recentes;
Nec 40 præconsumtum 41 temporis esse malis.
Fortior in fulva 42 novus est 43 luctator arena,
44 Quam cui sunt tarda brachia fessa mora.
45 Integer est nitidis melior gladiator in armis,

46 Quam

---

rum annorum æque ac recentia. 31 Jam mansuefactus. 32 Infortunium. 33 Ubi mono relegatus fuit. 34 Quamvis præsens & prior ærumna sibi sint pares. 35 Longo tempore. 36 Sc. nota. 37 Eo molestiora mihi sunt quo notiora sunt. 38 Et hoc multum prodest in ferendis malis. 39 Aliquem non prius læsum affligi. 40 Antea consumptum & debilitatum. 41 Vetustis malis. 42 Non antea defatigatus. 43 Athleta. 44 Quam cujus brachia longo certamine debilitata sunt. 45 Recens nondum vulneratus.

46 Quam cui tela suo sanguine tincta rubent.
47 Fert bene 48 præcipites navis 49 modo facta procellas:
Quamlibet exiguo 50 solvitur imbre vetus.
Nos quoque, quæ ferimus, tulimus patientius ante;
Et mala sunt longo 51 multiplicata 5 die.
(Credite, deficio, 53 nostroque a corpore, quantum
54 Auguror, accedunt tempora parva malis.)
Nam neque sunt 55 vires, neque qui color esse solebat:
56 Vixque habeo tenuem, quæ tegat ossa, cutem.
Corpore sed mens est ægro magis ægra, malique
57 In circumspectu stat sine fine sui.
58 Urbis abest 59 facies, absunt 60 mea cura 61 sodales,
Et, qua nulla mihi carior, uxor abest.
Vulgus adest Scythicum, 62 braccataque turba Getarum.

Sic

---

46 Quam vulneratus. 47 Perfert, sustinet. 48 Celeres, & naves quandoque præcipitantes. 49 Recens. 50 Dissolvitur, rumpitur, perit. 51 Cumulata. 52 Tempore longo. 53 Brevi moriar. 54 Conjicio ex infirmitate mei corporis. 55 Mihi. 56 Tam sum macer. 57 Considerat se perpetuo. 58 Romæ. 59 Conspectus. 60 Qui mihi curæ erant. 61 Amici. 62 Habitu apud Romanos ignoto.

Sic 63 male 64 quæ video, 65 non videoque 66 nocent.
Una tamen ſpes eſt, quæ me ſoletur in iſtis:
67 Hæc fore morte mea non diuturna mala.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Miratur Poeta, quod præterlapſo jam biennio, nullas ab amico acceperit litteras, cum hi præſertim ad eum ſcripſerint, quibuſcum amicitiæ uſus non fuerat tam probatus. Subjungit tamen, malle ſe omnia credere, quam illum nullas ad ſe dediſſe litteras, quas interceptas fuiſſe exiſtimat. Poſtremo admonet, ut ad ſe ſcribat, ne ſemper excuſandus ſit.

1 BIs me ſol adiit gelidæ poſt frigora 2 brumæ,
Biſque ſuum 3 tacto Piſce 4 peregit' itèr,
Tempore tam longo 6 cur non tua dextera verſus

Quam-

63 Al. *mala*. 64 Barbaros puta & Scythas. 65 Nempe urbem, ſodales, & uxorem. 66 Al. *movent*, h. e. ſolicitum me reddunt. 67 Hæc mala mortem meam eſſe finituram.

1 Biennium jam elapſum eſt. 2 Hiemis. Bruma dicitur a brevitate dierum. 3 Poſtquam Sol ad Piſces, ultimum Zodiaci ſignum rediit. 4 Annuum curſum abſolvit. 5 Integris duobus annis. 6 Cur non ſcripſiſti, pro explendo officio, paucos ſaltem ad

Quamlibet in paucos 7 officioſa fuit?
Cur tua ceſſavit 8 pietas, ſcribentibus illis,
9 Exiguus nobis cum quibus uſus erat?
Cur, 10 quoties alicui chartæ ſua vincula demſi,
Illam ſperavi 11 nomen habere tuum?
Di faciant, ut ſæpe tua ſit epiſtola 12 dextra
Scripta, 13 ſed e multis reddita nulla mihi
14 Quod precor, 15 eſſe liquet. Credam 16 prius 17 ora Meduſæ
Gorgonis anguineis cincta fuiſſe comis:
Eſſe canes utero ſub 18 virginis; eſſe 19 Chimeram,
20 A truce quæ flammis ſeparet angue Leam:

21 Qua-

---

me verſus. 7 Officium exhibuit aliquot verſus ſcribendo. 8 Amicitia. 9 Parva conſuetudo. 10 Quoties epiſtolam aliquam aperui. 11 Epiſtolam illam a te eſſe ſcriptam. 12 Manu. 13 Sed e multis epiſtolis nulla mihi eſt tradita. 14 Ut ſæpius ad me ſcripſeris. 15 Manifeſtum eſt, te ad me ſcripſiſſe. 16 Potius, quam te non ſcripſiſſe. 17 Meduſæ crines in ſerpentes mutavit Minerva, quod cum Neptuno in ejus templo concubuit, ejuſque caput ad terrendos hoſtes ægidi ſuæ impoſuit. 18 Scyllæ, Phorci filiæ, quam cum Glaucus amaret, Circe, eumdem Glaucum amans, indignata, Scyllam ſibi ab illo præferri, fontem, in quo illa lavari ſolebat, veneficis herbis infecit. Scylla hujus rei ignara, fontemque lavandi ergo ingreſſa, vidit inferiorem corporis partem in canes eſſe mutatam; quam deformitatem ita exhorruit, ut ſeſe ſtatin in Siculum fretum præcipitarit, ubi & in ſaxum verſa narratur, Charybdi ex adverſo objectum, & præternavigantibus valde periculoſum. 19 Monſtrum caput & pectus leonis, ventrem autem capræ, & caudam draconis habens. 20 Igneam in ſe vim continens, indeque ignem vomens.

21 Quadrupedesque hominum 22 cum pectore pectora junctos:
23 Tergeminumque virum, 24 tergeminumque canem:
25 Sphingaque, & 26 Harpyas, 27 serpentipedesque Gigantas:
28 Centimanumque Gygen, 29 semibovemque virum.
Hæc ego 30 cuncta prius, quam te, carissime, credam
Mutatum 31 curam deposuisse mei.
32 Innumeri montes inter me teque, viæque
Fluminaque, & campi, nec freta pauca, jacent.
33 Mille potest caussis, a te quæ littera sæpe
Missa sit, in nostras nulla venire manus.
Mille tamen caussas scribendo vince frequenter,
34 Excusem ne te semper, amice, mihi.

ELE-

21 Centauros, media parte homines, media equos. 22 Humana equino. 23 Geryonem tricorporem. 24 Cerberum tricipitem. 25 Sphinx bellua est pilo fusco, geminis mammis in pectore, muliebri facie, pedibus ac cauda leonis, pennis autem volucris. Ferunt Sphingem juxta Thebas ænigma hospitibus proposuisse, idque solvere non valentes, occidisse. 26 Harpyæ erant Monstra, Neptuni & Terræ filiæ. 27 Gigantes, quorum pedes in serpentum volumina desinebant. 28 Centum manus & quinquaginta capita habentem. 29 Minotaurum, qui usque ad humeros taurus, cetera homo erat. 30 Fabulosa. 31 Memoriam solicitam. 32 Maximum spatium. 33 Multis. 34 Quod ad me non scripseris.

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Quinquagenarius Poeta queritur, ſe jam caneſcere in regione infeliciſſima, eo tempore quo frui debuiſſet patria, conjuge, amicis &c. Quæ ſi olim a Delphico oraculo, aut Dodonæa columba futura accepiſſet, vana dicit ſe ea reſponſa æſtimaturum fuiſſe; clariſſimaque ſententia docet, nihil tam validum eſſe, quod non ſubjaceat voluntati, & potentiæ divinæ. Poſtremo ceteros admonet, ut ſuis caſibus moniti. Auguſtum, cujus potentia par eſſet Diis immortalibus, demereantur.

JAm mea 1 cygneas imitantur 2 tempora plumas,
3 Inficit & nigras 4 alba ſenecta comas:
Jam ſubeunt anni 5 fragiles, & 6 inertior ætas:
7 Jamque parum firmo me mihi ferre grave eſt.
Nunc 8 erat, ut 9 poſito deberem fine laborum
Vivere, 10 me nullo ſolicitante metu;
Quæ-

1 Candidas, quales cygnorum ſunt, h. e. caneſco. 2 Caput. 3 Tingit. 4 Canos faciens homines. 5 Infirmi. 6 Inepta ad res agendas. 7 Et jam propter ætatem & mala, quibus perpetuo affligor, debilitatus, vix pedes mei me ſuſtinent. 8 Tempus. 9 Facto. 10 Quietus eſſe.

Quæque meæ semper placuerunt otia menti,
Carpere; & in studiis 11 molliter esse meis;
Et 12 parvam celebrare domum, veteresque Penates,
Et quæ nunc 13 domino 14 rura paterna carent:
(Inque sinu 15 dominæ, 16 carisque nepotibus, inque
Securus patria consenuisse mea,
Hæc mea sic quondam peragi speraverat ætas,
Hos ego sic annos 17 ponere dignus eram.
Non ita Dis visum, qui me terraque marique
28 Actum 19 Sarmaticis exposuere locis.
In 20 cava ducuntur 21 quassæ navalia puppes,
Ne temere in mediis 22 dissolvantur aquis.
(Ne 23 cadat, & multas 24 palmas inhonestet adeptas,
25 Languidus in pratis gramina carpit equus.)
Miles, ut 26 emeritis non est satis utilis 27 annis,
28 Ponit ad antiquos, quæ tulit arma, 29 Lares.

Sic

---

11 Dulce vivere. 12 Domi vivere. 13 Me possessore. 14 Quæ erant in Felignis. 15 Uxoris. 16 Et inter caros nepotes. 17 Degere. 18 Inctatum. 19 In Sarmatica loca transtulerunt. 20 Quorum alveus concavus est. 21 Naves tempestatibus agitatæ. 22 Per Diæresin. Rimas accipiant. 23 In cursu. 24 Victorias certamine cursus acquisitas dedecore afficiat. 25 Senex factus. 26 Illis, cum quis militiæ valedixit. 27 Al. *armis*. 28 Deponit. 29 Deos, Milites enim a militia discendentes, arma alicui Deo suspen-

Sic igitur, 30 tarda vires minuente ſenecta,
Me quoque donari jam 31 rude tempus erat.
Tempus erat, nec me 32 peregrinum ducere cœlum,
Nec 33 ſiccam Getico 34 fonte 35 levare ſitim:
Sed modo, 36 quos habui, 37 vacuum ſecedere in hortos:
Nunc hominum viſu rurſus & 38 Urbe frui.
Sic animo quondam non 39 divinante futura
Optabam placide vivere poſſe ſenex.
40 Fata repugnarunt; quæ, cum mihi tempora prima
41 Mollia præbuerint, 42 poſteriora gravant.
Jamque, 43 decem luſtris omni ſine 44 labe peractis,
45 Parte premor vitæ deteriore meæ.

Nec

---

dere ſolebant. 30 Faciente tardos homines ob vires imminutas. 31 Virga, qua donabantur gladiatores a certamine ceſſantes, ob ingraveſcentem ætatem. 32 In perregrina terra degere. 33 Sitientes ſiccos facientem. 34 Aqua frigidiſſima. 35 Extinguere. 36 Romæ vivens. 37 Otioſum, Al. *vacuos*; h. e. tumultu carentes. 38 Roma. 39 Prævidente hoc exilium. 40 Dii noluerunt, ut ſenex quieſcerem. 41 Dulcia conceſſerint. 42 Gravia faciunt ſubſequentia. 43 Quinquaginta annis. Luſtrum enim eſt tempus quinque annorum. 44 Vita noſtra. 45 Senio pejore.

Nec procul a 46 metis, quas pene tenere videbar.
47 Curriculo gravis est facta ruina meo.
Ergo 48 illum 49 demens in me 50 sævire coegi,
51 Mitius immensus quo nihil orbis habet?
52 Ipsaque delictis, victa est clementia nostris;
Nec tamen 53 errori vita 54 negata meo?
Vita procul patria peragenda 55 sub axe Boreo,
56 Qua maris Euxini 57 terra sinistra jacet.
Hoc mihi si 58 Delphi, 59 Dodonaque diceret ipsa;
Esse videretur 60 vanus uterque locus.
Nil adeo validum est, 61 adamas licet alliget illud,
62 Ut maneat rapido firmius igne Jovis.

---

46 Senectute mea, in qua mihi quietem promittebam. 47 Cursu meo ad metas. 48 Augustum. 49 Stultus. 50 Mihi irasci. 51 Qui alias est mitissimus. 52 Mea delicta non sivere Augustum clementem esse. 53 Ob errorem meum. 54 Adempta. 55 Sub plaga septentrionali. 56 Ubi. 57 Ad sinistram. 58 Oraculum Apollinis Delphici. 59 Columba vatidica in templo Jovis Dodonæi in nemore prope urbem Dodonam in Chaonia. 60 Erroneus mendax. 61 Etsi adamantina catena, tamquam firmissima, vinciret. 62 Ut obstet fulmini, h. e. iræ Augusti.

Nil ita ſublime eſt, 63 ſupraque pericula tendit,
Non ſit ut inferius 64 ſuppoſitumque Deo.
Nam quamquam 65 vitio pars eſt 66 contracta malorum,
Plus tamen exitii 67 numinis ira dedit.
At 68 vos admoniti noſtris quoque caſibus eſte,
69 Æquantem Superos emeruiſſe virum.

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Poeta minatur inimico, ſe contra eum ſcripturum eſſe, niſi ipſum pœnituerit inimicitiarum.

1 SI licet, & 2 pateris, 3 nomen, 4 facinuſque tacebo,
Et tua 5 Lethæis 6 acta dabuntur aquis:
Noſtraque vincetur 7 lacrymis 8 clementia feris:
Fac modo te 9 pateat 10 pœnituiſſe tui.

Fac

---

63 Extra periculum, & ſecurum eſt. 64 Deoque ſubſit. 65 Culpa noſtra. 66 Acquiſita. 67 Auguſti. 68 Lectores, vel amici. 69 Auguſtum, Diis æqualem, officio aliquo vobis conciliaſſe.

1 Si per te fas eſt. 2 Permittis tacere deponendo inimicitias. 3 Tuum, a quo læſus ſum. 4 Scelus, quo me læſiſti. 5 Oblivioni tradentur: Lethe enim eſt fluvius oblivionis apud Inferos. 6 Facta. 7 Pœnitentia tua, licet ſit ſera. 8 Manſuetudo. 9 Ut appareat. 10 Te pœnituiſſe ejus facinoris quod in me admiſiſti.

Fac modo te damnes, cupiasque 11 eradere vitæ
Tempora, si possis, 12 Tisiphonæa tuæ.
13 Sin minus, & flagrant odio tua pectora 14 nostro,
15 Induet infelix arma coacta dolor.
16 Sim licet extremum, sicut sum, missus in orbem,
17 Nostra suas istuc porriget ira manus.
18 Omnia, si nescis, Cæsar mihi jura reliquit:
Et sola est patria pœna carere mea.
Et patriam, modo sit sospes, speramus ab illo.
Sæpe Jovis 19 telo quercus adusta 20 viret.
Denique 21 vindictæ si sit mihi nulla facultas,
22 Pierides vires, & sua tela dabunt.
23 Ut Scythicis habitem longe 24 submotus in oris,
25 Siccaque sint oculis proxima signa meis;

11 Dolere, ne pateſiat, & in memoria hominum conservetur. 12 Furiosa & scelesta, qnalia fuere Tisiphonis, unius Furiarum. 13 Si te tui non pœnituerit. 14 Contra nos. 15 Coactus me contra te defendam. 16 Licet sim exul, uti etiam talis sum. 17 Non evades manus vel vires meas, quia mea nihilominus ad te pervenient scripta. 38 Cæsar mihi reliquit jus civi in obtrectatorem competens. 19 Fulmine. 20 Iterum. 21 Si mihi me contra te defendere non liceat. 22 Musæ. 23 Licet. 24 Remotus. 25 Ursa major & minor, numquam occidentes.

Nostra per immensas ibunt 26 præconia gentes;
Quodque querar, notum, qua patet orbis, erit. 2
27 Ibit ad occasum, quidquid dicemus, ab ortu;
28 Testis & Hesperiæ vocis Eous erit.
Trans ego tellurem, trans 29 latas 30 audiar undas:
Et 31 gemitus vox est magna futura mei.
Nec tua te 32 fontem tantummodo sæcula norint: 1
33 Perpetuæ crimen posteritatis eris.
Jam feror in pugnas, & nondum 34 cornua sumpsi;
Nec mihi sumendi caussa fit ulla velim.
35 Circus adhuc cessat; spargit tamen acer arenam
36 Taurus, & infesto jam pede pulsat humum.
37 Hoc quoque, quam volui, plus est: 38 cane, Musa, receptus;
39 Dum licet 40 huic nomen dissimulare suum.

ELE-

26 Insectationes. 27 Penetrabit. 28 Querelæ in occidente prolatæ testis erit oriens. 29 Al. *altas*. 3 Legentur scripta mea. 31 Querelæ. 32 Nocentem 33 Perpetuo eris criminosus apud posteros. 34 A ma. 35 Nondum taurus in Circo, in quo feræ pu gnabant irritatur, accendit se tamen paulatim ad pu gnam. 36 Ira mea. 37 Pluribus quam volui, m natus sum. 38 Desine scribere. Receptus enim e reductio pugnæ. 39 Antequam ejus nomen prodo 40 Maledicto.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Lectorem docet Poeta, qua patriâ, & quibus consulibus natus sit. Deinde totam suam vitam paucis perstringit. Postremo exilii mala commemorat, quorum magnitudinem dicit se Musis levare, & in illis acquiescere.

ILle 1 ego qui fueram tenerorum 2 lusor 3 amorum,
Quem legis, ut noris, 4 accipe, Posteritas.
5 Sulmo mihi patria est 6 gelidis uberrimus undis,
7 Millia qui novies distat ab Urbe decem.
8 Editus hinc ego sum; 9 nec non, ut tempora noris,
10 Cum cecidit fato 11 Consul uterque pari,
12 Si quid, & a proavis usque est vetus 13 ordinis heres,

K 3 Non

1 Sc. sum, 2 Scriptor. 3 Innuit libros de Arte amandi. 4 Intellige, qualis sim. 5 Civitas Pelignæ regionis in Italia ad mare Adriaticum sita. 6 Frigidis fontibus. 7 Nonaginta millia passuum. 8 Natus. 9 Præterea sc. natus sum. 10 Cum mortuus est. 11 Hircius & Pansa, qui prope Mutinam contra Antonium, quem Senatus Romanus hostem declararat pugnantes occisi sunt. 12 Si qua dignitas est, ex equestri ordine natum esse. 13 Equestris.

Non modo 14 Fortunæ munere factus eques.
Nec 15 stirps prima fui, 16 genito jam fratre 17 creatus;
Qui 18 tribus ante quater mensibus ortus erat.
19 Lucifer amborum natalibus adfuit idem:
20 Una celebrata est 21 per duo liba dies.
22 Hæc est 23 armiferæ 24 festis de quinque Minervæ,
Quæ fieri pugna prima cruenta solet.
Protinus 25 excolimur teneri, curaque parentis
Imus ad 26 insignes Urbis ab arte viros.
27 Frater ad eloquium viridi tendebat ab ævo,
28 Fortia 29 verbosi natus ad arma Fori.
At mihi jam puero 30 cælestia sacra placebant;
Inque suum 31 furtim Musa trahebat opus.

Sæpe

---

14 Divitiis meis. 15 Filius natu primus. 16 Ante me nato. 17 Natus sum. 18 Duodecim mensibus, sive anno, ante me. 19 Dies. 20 Idem dies natalis utrique fuit. 21 Per duos natalitios dies: his enim diebus liba Diis offerebant. 22 Dies. 23 Nam Minerva pingebatur in capite galeam gerens, in manu dextra clypeum, sinistra vero lanceam: ita e Jovis cerebro nata fuisse fingitur. 24 De quinquatribus, sc. secundo Quinquatriorum h. e. festorum Minervæ, die nempe 20 die Martii. 25 Instituimur, ego & frater, in studiis puerilibus. 26 Celebres aptosque doctores Romæ. 27 Frater ab adolescentia incubuit studio oratorio. 28 Aptus ad magnas causarum judicialium disceptationes. 29 Ob garulitatem quorumdam causidicorum. 30 Poesis. 31 Quia pater me Poetam fieri nolebat, ergo clam versus a me componendi fuerunt.

Sæpe pater dixt: Studium quid 32 inutile tentas?
33 Mœonides nullas ipse reliquit opes.
Motus eram dictis: totoque 34 Helicone relicto,
Scribere conabar 35 verba soluta 36 modis.
Sponte sua carmen 37 numeros veniebat ad aptos;
Et, quod tentabam dicere, versus erat.
Interea 37 tacito passu labentibus annis
39 Liberior fratri sumpta mihique toga est:
Induiturque humeris cum 40 lato purpura clavo,
Et 41 studium nobis, quod fuit ante, manet.
Jamque 42 decem vitæ frater geminaverat annos,
Cum 43 perit, & cœpi 44 parte carere mei.
Cepimus & teneræ 45 primos ætatis honores;

---

32 Quia Poesis non affert magnas divitias. 33 Homerus. 34 Poesi relicta. Helicon mons erat Musis sacer. 35 Orationes in prosa. 36 Pedibus. 37 Ad rythmos carminis convenientes. 38 Sensim ætate crescente. 39 Toga vestis erat, quam nobiles adolescentes apud Romanos, deposita prætexta, sumebant in festo Liberi patris. 16 Cal. Aprilis, celebrari solito, indeque *Liberalia* dicto. 40 Lato clavo usi sunt & nobiliores & senatores, inde *Laticlavi* vocati. Latus clavus autem dictus est a *textura*, tamquam quibusdam clavis distinctus. 41 Mihi Poeticum, fratri oratorium. 42 Viginti annorum erat. 43 Moritur. 44 Fratre carissimo. 45 Magistratus adolescentibus primo dari solitos, quales erant *ædilitas*, quæstura, triumviratus & nonnulli alii.

60 Ponticus 61 Heroo, 62 Baſſus quoque 63 clarus Iambo
64 Dulcia convictus membra fuere mei.
Et tenuit noſtras 65 numeroſus Horatius aures;
Dum 66 ferit Auſonia carmina culta lyra.
Virgilium vidi 67 tantum; nec 68 avara Tibullo
Tempus amicitiæ 69 fata 70 dedere meæ.
Succeſſor fuit 71 hic tibi, Galle: 72 Propertius illi:
Quartus 73 ab his ſerie temporis ipſe fui.
Utque 74 ego 75 majores, ſic me coluere 76 minores:
77 Notaque non tarde facta Thalia mea eſt.
78 Carmina cum primum populo juvenilia legi;

---

60 Poeta, bellum Thebanum verſibus deſcribens. 61 Hexametro carmine. 62 Alias *Bartus*. 63 Celebris genere Jambico. 64 Convictores mei fuerunt. 65 Fluens ob varia genera carminum quibus utitur. 66 Lyrica carmina ſcribit. 67 Solum. 68 Quia mors nimis mature Tibullum rapuit. 69 Mors. 70 Quia me Puero mortuus eſt. 71 Tibullus. 72 Tibullo ſucceſſit. 73 Poſt hos. 74 Colui. 75 Natu. 76 Poſteriores. 77 Mea carmina, quorum Thalia, Muſarum una, cauſa eſt, omnibus ſtatim innotuerunt. 78 Libros de Arte amandi, & de Amoribus a me jam juvene editos.

79 Barba resecta mihi bisve semelve fuit.
80 Moverat ingenium totam cantata per Urbem
81 Nomine non vero dicta 82 Corinna mihi.
Multa quidem scripsi; sed quæ vitiosa putavi,
83 Emendaturis ignibus ipse dedi.
Tum quoque cum 84 fugerem, quædam placitura cremavi
Iratus studio, carminibusque meis.
85 Molle, Cupidineis 86 nec inexpugnabile telis
Cor mihi, quodque levis caussa moveret, erat.
Cum tamen 87 hoc essem, minimoque accenderer igni,
Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
88 Pene mihi puero nec digna, nec utilis uxor 89
Est data, quæ tempus 90 per breve nupta fuit.

91 Illi

---

editos. 79 Vix barbam habui. 80 Excitaverat. 81 Duæ fuerunt Corinnæ: altera, præter hoc loco allegatam, Thebana, a quibusdam Corinthia dicta, quæ scripsit Epigrammata & Lyrica poemata. 82 Amica Ovidii. 83 Purgaturæ combustioni. 84 In exilium proficiscerer. 85 Amori deditum. 86 Quod amore facile vinci potest. 87 Al. *hic* nempe talis, ut cor haberem molle. 88 Nulla umquam de me infamia, ut fabula, narrata est. 89 Cum essem annorum circiter 16. Primam uxorem duxi; post hanc & duas alias. Cum duabus prioribus fecit divortium, cum tertia vixit diu, quam nec exulis puduit. 90 Divortio facto.

91 Illi ſucceſſit, quamvis ſine crimine, conjux,
Non tamen in noſtro firma futura 92 toro.
93 Ultima, quæ mecum 94 ſeros permanſit in annos.
95 Suſtinuit conjux exulis eſſe viri.
96 Filia bis prima mea me 97 fecunda juventa,
Sed non ex 98 uno conjuge, fecit avum.
Et jam 99 complerat genitor 1 ſua fata; 2 novemque
Addiderat luſtris altera luſtra novem.
Non aliter 3 flevi, quam me fleturus 4 ademptum
Ille fuit: 5 matri proxima buſta tuli.
Felices 6 ambo, 7 tempeſtiveque ſepulti,
Ante diem 8 pœnæ quod periere meæ!
Me quoque felicem, quod non viventibus illis
Sum miſer; & de me quod doluere nihil!
Si tamen 9 exſtinctis 10 aliquid, 11 niſi nomina, 12 reſtat,

---

91 Priori uxori. 92 Conjugio. 93 Tertia uxor. 94 Ad ſeniles annos. 95 Non puduit eam. 96 Perilla. 97 Bis gravida, h. e. bis pariens. 98 Quia duos maritos habuit. 99 Pater meus jam erat mortuus. 1 Tempus a fatis conſtitutum. 2 Ad nonageſimum ætatis annum pervenerat. 3 Deploravi defunctum patrem. 4 Mortuum. 5 Poſt patrem etiam matrem extuli. 6 Uterque parens. 7 Opportuno tempore. 8 Exilii mei. 9 Demortuis. 10 Anima ſc. immortalis. 11 Præter. 12 Superſtes eſt.

Et 13 gracilis 14 structos effugit umbra rogos:
Fama, 15 parentales, si vos mea contigit, umbræ,
16 Et sunt in Stygio crimina nostra foro:
Scite, precor, 17 causam (nec vos mihi fallere fas est)
Errorem jussæ, non scelus, esse fugæ.
18 Manibus id satis est, ad vos 19 studiosa revertor
Pectora, qui vitæ quæritis acta meæ.
Jam mihi canities, pulsis 20 melioribus annis,
Venerat, 21 antiquas miscueratque comas:
Postque 22 meos ortus 23 Pisæa vinctus oliva
24 Abstulerat decies præmia 25 victor eques:
Cum maris Euxini positos 26 ad læva Tomitas

Quæ

---

13 Tenuis sive immaterialis anima. 14 Ignem ad cremandum cadaver paratum. 15 O animæ parentum meorum defunctorum, si vobis meum exilium notum est. 16 Et accusor a judicibus inferni, qui sunt Æacus, Minos, & Rhadamantus. 17 Originem mei exilii. 18 Animabus parentum meorum, quas hic alloquor. 19 Studiosi lectores. 20 Juvenilibus. 21 Et nigris capillis albos insperserat. 22 Meam nativitatem. 23 Qua apud Pisas coronati sunt victores in ludis Olympicis, qui fuere celeberrima totius Græciæ spectacula. 24 Cum in exilium abire juberet, natus eram annos quinquaginta. Per decem enim præmia significat decem Olimpiadas, sive annos quinquaginta: quia ludi Olimpici quinto quoque anno celebrabantur. 25 Olimpionices dictus, h. e. qui Olimpia vicerat, 26 Ad sinistram partem ingredientibus.

Quærere me læſi 27 Principis ira jubet.
Cauſſa meæ cunctis nimium quoque nota 28 ruinæ
Indicio non eſt 29 teſtificanda meo.
Quid referam 30 comitumque nefas, famulosque nocentes?
Ipſa 31 multa tuli non leviora 32 fuga.
33 Indignata malis mens eſt ſuccumbere; ſeque
Præſtitit invictam viribus uſa ſuis:
Oblituſque 34 mei, ductæque per otia vitæ,
35 Inſolita cepi temporis 36 arma manu.
Totque tuli terra 37 caſus pelagoque, quot inter
38 Occultum ſtellæ 39 conſpicuumque polum.
Tacta mihi tandem 40 longis erroribus acto,
Juncta 41 pharetratis 42 Sarmatis ora Getis.
Hic ego, 43 finitimis quamvis circumſoner armis,

Tri-

---

27 Auguſti. 28 Exilii mei. 29 Declaranda. 30 Quos ei Auguſtus adjunxerat, ut ipſum cuſtodirent, & in exilii locum deferrent. 31 Multa mala paſſus Tomon abiens. 32 Exilio. 33 Animus malis vinci noluit. 34 Priſtinæ meæ tranquillitatis. 35 Dum numquam aſſuevi contra adverſa pugnare. 36 Patientiam & magnitudinem animi. 37 Mala. 38 Auſtralem. 39 Septentrionalem. 40 Cum diu fuiſſem jactatus. 41 Sagittiferis. 42 Sarmatica regio. 43 Licet verſer in mediis bellis,

Triſtis, 44 quo poſſum, carmine 45 fata levo.
Quod, quamvis nemo eſt, 46 cujus referatur ad aures,
Sic tamen 47 abſumo decipioque diem.
Ergo quod vivo, duriſque laboribus 48 obſto,
Nec me 49 ſolicitæ tædia lucis habent,
50 Gratia, 51 Muſa, tibi: nam tu ſolatia præbes,
Tu curæ 52 requies, tu 53 medicina mali:
Tu dux, tu comes es: tu 54 nos abducis ab Iſtro;
In 55 medioque mihi das Helicone locum.
Tu mihi 56 (quod rarum) 57 vivo ſublime dediſti
Nomen; 58 ab exequiis quod dare fama ſolet.

Nec

---

44 Carmina triſtia faciendo. 45 Exilium tolerabilius reddo. 46 Cui carmina mea per legam. 47 Tempus conſumo. 48 Reſiſto patientia mea. 49 Vitæ me ſolicitum reddentis. 50 Acceptum refero. 51 Poeſis. 52 Levamen. 53 Remedium contra malum. 54 Cogitationes meas ab urbe Tomo, Iſtro flumini finitima, removes. 55 Loco Muſis ſacro & grato. 56 Quod raro contingere ſolet. 57 Dum adhuc vivo, celebre nomen dediſti. 58 Poſt mortem.

Nec, 59 qui detrectat præsentia livor 60 iniquo
Ullum de noſtris dente momordit opus.
Nam tulerint magnos cum ſæcula noſtra poetas; 125
Non fuit ingenio Fama 61 maligna meo.
Cumque ego 62 præponam multos mihi, non minor illis
Dicor, & in toto 63 plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur 64 vatum præſagia 65 veri;
Protinus ut moriar, 66 non ero, terra, tuus. 126
Sive 67 favore tuli, ſive hanc ego carmine famam,
68 Jure, tibi grates, candide lector, ago.

P. OVI-

---

59 Invidia viventium adhuc opera lacerans. 60 Injuſta obtrectatione. 61 Invidia. 62 Me æſtimem præſtantiores, Tibullum, Propertium, Cornelium Gallum, Macrum. 63 Quam diligentiſſime. 64 Poetarum prædictiones. 65 Veritatis. 66 Non totus ſepeliar, aut oblivioni tradar. 67 Quod mihi famam dederis. 68 Merito, & ex animo.

P. OVIDII NASONIS
TRISTIUM
LIBER QUINTUS.
ELEGIA I.
ARGUMENTUM.

Mittens Romam e Scythia hunc ultimum librum Ovidius, sui studiosos monet, ut quatuor prioribus libellis illinc quoque a se missis & hunc addant: excusatque se non potuisse materiam aliam, quam tristem, suisque rebus miseris & perditis convenientem sumere. Quod si in patriam revocetur, scripturum se jocosa & læta promittit: simulque veniam petit: si quid sit quod lectorem offendat.

HUnc quoque de 1 Getico, 2 nostri studiose, libellum
Littore, 3 præmissis quatuor adde meis.

Hic

1 Tomitanæ urbis, littori Getico adjacentis, littore. 2 Librorum nostrorum amans. 3 Quatuor prioribus meis libris Tristium, antea hinc Romam missis.

Hic quoque talis erit, 4 qualis Fortuna poetæ,
Invenies toto carmine 5 dulce nihil.
6 Flebilis ut noster status est, ita flebile carmen;
7 Materiæ scripto conveniente suæ.
8 Integer & lætus 9 læta & juvenilia 10 lusi:
Illa tamen nunc me composuisse piget.
11 Ut cecidi, subiti 12 perago præconia casus;
Sumque 13 argumenti 14 conditor ipse mei:
Utque jacens 15 ripa deflere 16 Caystrius ales
Dicitur 17 ore suam deficiente necem;
Sic ego Sarmaticas longe 18 projectus in oras
Efficio 19 tacitum ne mihi funus eat.
Delicias si quis lascivaque carmina 20 quærit;
(Præmoneo numquam scripta 21 quod ista legat)
Aptior 22 huic 23 Gallus, blandique Propertius oris,
Aptior ingenium come Tibullus erit.
Atque utinam 24 numero nec nos essemus in isto!

Hei

---

4 Admodum adversa. 5 Jucundum, lætum. 6 Tristis. 7 Poete, quæ tristis est. 8 Nondum exul, sed liber & felix. 9 Amatoria, h. e. libros de Arte Amandi. 10 Composui. 11 Cum in exilium missus sum. 12 Describo subitam relegationem. 13 Materiæ de me ipso agentis. 14 Auctor. 15 In ripa. 16 Cygnus ad Caystrum, Lydiæ fluvium, pervolans. 17 Voce infirma. 18 Relegatus. 19 Ne tacens moriar. 20 Legere cupit. 21 Ut. 22 Lasciva legere volenti. 23 Qui amatoria & jocosa carmina composuere. 24 In eorum, qui amatoria & jocosa carmina confecerunt, numero essemus.

Hei mihi ! cur umquam 25 Musa jocata mea est ?
Sed dedimus pœnas : Scythicique 26 in finibus Istri
27 Ille 28 pharetrati lusor Amoris abest.
Quod superest, 29 animos ad publica carmina flexi ;
Et memores jussi nominis esse mei.
Si tamen e vobis aliquis tam multa requiret,
30 Unde dolenda canam ; 31 multa dolenda tuli.
32 Non hæc ingenio , non hæc componimus arte :
33 Materia est propriis ingeniosa malis.
Et 34 quota Fortunæ pars est in carmine nostræ ?
Felix 35 qui patitur quæ numerare valet !
Quot frutices silvæ , quot flavas Tybris arenas,

Mol-

25 Poetica. 26 Prope Istrum. 27 Ille scriptor , sc. ego Ovidius ipse. 28 Cupidinis , Dei amoris , qui pharetram vel arcum sagittis refertum gerit. 29 Quia nihil habui aliud, quod scriberem , flexi amicorum animos ad legendos hos meos de tristibus libros, quos eis publice legendos mitto; quibus eos, ut mei recordentur, rogo. 30 Cur tristia. 31 Ei respondeo, quod multa tristia pertulerim. 32 Hic non opus est ingenio vel arte. 33 Ipsa mala suppeditant dicendi materiam. 34 Pauca tantum scripsimus eorum quæ passi sumus. 35 Qui pauca patitur.

Mollia quot 36 Martis 37 gramina campus habet;
Tot mala pertulimus; quorum medicina quiesque
Nulla, nisi in 38 studio 39 Pieridumque mora est.
Quis tibi, Naso, 40 modus 41 lacrimosi carminis? inquis.
42 Idem, 43 Fortunæ qui modus hujus erit.
Quod querar, 44 illa mihi pleno de fonte ministrat;
45 Nec mea sunt, fati verba sed ista mei.
At mihi si cara patriam cum conjuge reddas,
Sint vultus hilares, 46 simque quod ante fui.
Levior invicti si sit mihi Cæsaris ira,
Carmina lætitiæ jam tibi plena dabo.
Nec tamen 47 ut lusit, rursus mea littera ludet;
Sit semel illa joco luxuriata suo.
48 Quod probet ipse, canam: 49 pœnæ modo parte levata

Bar-

---

36 Campus Martius. 37 Quæ certe innumerabilia sunt. 38 Poetico. 39 Et Musarum cultu. 40 Finis. 41 Tristissimi. 42 Desinam tristia scribere, cum causa tristitiæ meæ cessabit. 43 Exilii. 44 Exilium meum abunde mihi suppeditat. 45 Nec verba ista mea sunt, sed fortunæ meæ, querentis & proferentis hæc infortunii mei verba. 46 Sc. hilaris. 47 Ut olim tres libros de Arte amandi scripsit. 48 Quod ipse Cæsar laudet. 49 Si modo locus exilii, non totum exilium, mutetur.

Barbariem, rigidos effugiamque Getas.
Interea noftri quid agant, nifi trifte, libelli ?
49 Tibia funeribus convenit ifta meis.
At poteras, inquis, 50 melius mala ferre filendo,
Et tacitus cafus diffimulare tuos.
51 Exigis, ut nulli gemitus tormenta fequantur;
Acceptoque gravi vulnere flere vetas.
Ipfe 52 Perilleo Phalaris permifit in ære
Edere mugitus, & bovis ore queri.
Cum Priami lacrymis 53 offenfus non fit Achilles;
Tu 54 fletus inhibes, durior 55 hofte, meos.
56 Cum faceret Nioben orbam Latonia proles,
57 Non tamen & ficcas juffit habere genas.
Eft aliquid, 58 fatale malum per verba levari:
59 Hoc querulam Prognen 60 Halcyonemque facit.

Hoc

---

49 Sonus ifte funebris; nempe hoc trifte fcribendi genus. Majores efferebant funera ad tibiam. 50 Moderatius. 51 Poftulas aliquid, quod fieri nequit, ut fc. is, qui affligitur, non gemat. 52 In Æneo tauro Perilli, inventoris ejufdem. 53 Sed potius ita victus, ut illico Hectorem redderet. 54 Me flere non vs. 55 Achille, Priami hofte. 56 Cum Apollo & Diana, Latonæ filii, Niobem, Tantali filiam, liberis privarent. 57 Non tamen vetuit plorare. 58 Inevitabilem malum per lamentationes imminuere. 59 Hoc malum fecit Prognen querulo cantu dolorem levare. Vid. Ovidii Metam. 6. Fab. 6. 60 Cum mortem mariti fui lugeret. Vid. Ovidii Metam. 11 Fab. 10.

Hoc erat, in gelido, quare 61 Pæantius antro
62 voce fatigaret 63 Lemnia ſaxa ſua.
64 Strangulat 65 incluſus dolor, atque 66 exæſtuat intus,
67 Cogitur & vires 68 multiplicare ſuas.
69 Da veniam potius; vel totos 70 tolle libellos,
Si mihi 71 quod prodeſt, hoc tibi, lector, 72 obeſt.
Sed neque obeſſe poteſt: ulli nec ſcripta fuerunt
Noſtra, niſi 73 auctori perniciosa ſuo.
74 At 75 mala ſunt, fateor: 76 quis te mala ſumere cogit?
Aut quis 77 deceptum 78 ponere ſumpta vetat?
Ipſe nec 79 emendo; ſed ut 80 hic deducta legantur.
81 Non ſunt illa ſuo barbariora loco.
Nec me Roma ſuis debet 82 conferre poetis,

Inter

---

61 Philoctetes Pæantis filius. Vid. Ovidii Metam. 13 Fab. 1. v. 45. 62 Lamentationibus ſuis. 63 Lemnum inſulam, Vulcano ſacram. 64 Torquet. 65 Internus, nemini notus. 66 Ferret. 67 Dolor. 68 Augere. 69 Ignoſce mihi ideo triſtia ſcribenti potius, quam damna. 70 Remove Libros hos triſtium, nec lege. 71 Sc. triſtia ſcribere. 72 Nocet. 73 Mihi Ovidio, qui propter ſcripta amatoria ſum in exilium miſſus. 74 Concedit hic aliquid adverſariis. 75 Non culta. 76 Reſpondet: Nemo te cogit ad eorum lectionem. 77 Credentem ea eſſe bona, cum ſint mala. 78 Iterum e manu. 79 Corrigo hæc. 80 In Scythia apud Barbaros compoſita. 81 Lectu tamen ſunt digna pro loci ratione. 82 Comparare, vel æquiparare.

Inter Sauromatas ingeniosus ero.
Denique 83 nulla mihi captatur gloria, quæque
84 Ingenio stimulos subdere Fama solet.
85 Nolumus assiduis animum 86 tabescere curis;
87 Quæ tamen irrumpunt; 88 quoque vetantur eunt.
89 Cur scribam, docui: cur 90 mittam, quæritis, 91 istos?
Vobiscum cupiam 92 quolibet esse modo.

ELE-

83 Non scribo hæc, ut mihi gloriam pariant. 84 Ingenium stimulare vel excitare. 85 Exaro aliquid, ne in perpetuis ærumnis verser, de infortunio meo cogitando. 86 Consumi. 87 Quæ tamen nihilominus semper recurrunt. 88 Et me contra voluntatem meam adeunt. 89 Cur tristia componere duxi. 90 Ad vos. 91 Libellos. 92 Quocumque modo possum, scil. scriptis, quia corpore non licet.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

Ad uxorem scribens, dicit, se corpore bene valere, quamvis mente langueat; ostenditque, dolorem eundem esse; qui primo fuit, cum relegatus sit ab Augusto. Postea commemorat incommoda, quibus sine fine conficitur. Et quandoquidem levis sit exilii causa, & magna Cæsaris clementia, pro marito roget, hortatur, nec ullam sibi spem relictam, quam Augusti clementiam.

ECquid, ut e Ponto 1 nova venit epistola, 2 palles;
Et tibi 3 solicita 4 solvitur illa manu?
Pone metum, valeo; corpusque, quod ante laborum
Impatiens nobis, invalidumque fuit,
5 Sufficit, atque ipso vexatum 6 induruit usu.
7 An magis infirmo non 8 vacat esse mihi?
Mens tamen ægra jacet, nec tempore 9 robora sumpsit:
10 Affectusque animi, qui fuit ante, manet.

Quæ-

1 Nuper missa. 2 Metuis. 3 Te ipsa solicita. 4 Resignatur, aperitur. 5 Satis adhuc virium habet ad perferendas miserias. 6 Ut mala fere non amplius sentiat. 7 An ideo firmum habeo corpus, quia amplius nihil est unde infirmum sit? 8 Licet. 9 Firmior facta est. 10 Dolor antiquus adhuc durat.

Quæque mora ſpatioque ſuo 11 coitura putavi
Vulnera, non aliter, quam 12 modo facta dolent.
Scilicet 13 exiguis 14 prodeſt 15 annoſa vetuſtas,
16 Grandibus accedunt 17 tempore damna malis.
Pene decem totis aluit 18 Pæantius 19 annis
20 Peſtiferum tumido vulnus ab 21 angue datum.
Telephus 22 æterna conſumptus tabe periſſet,
Si non, quæ nocuit, 23 dextra tuliſſet opem.
Et mea, 24 ſi facinus nullum commiſimus, opto
Vulnera 25 qui fecit, facta levare velit.
Contentuſque mei jam tandem parte laboris,
26 Exiguum pleno de 27 mare demat aquæ.
Detrahat 28 ut multum, multum 29 reſtabit 30 acerbi:
Parſque meæ pœnæ totius inſtar erit.

Lit-

11 Conſolidatum iri. 12 Recentiſſima. 13 Parvis mali. 14 Quia tempore minuuntur. 15 Mora. 16 Magna mala ab annis incrementum capiunt, & animum magis turbant. 17 Diuturnitate temporis. 18 Philoctetes Pæantis filius. 19 Quibus Troja a Græcis obſeſſa, & tamdem capta erat. 20 Venenatum. 21 Hydra, cujus veneno ſagittæ Herculis infectæ erant. 22 Incurabili vulnere. 23 Achillis. 24 Quia. 25 Auguſtus. 26 De multis doloribus aliquos demat. 27 Antiqua pro *mari*. 28 Licet. 29 Remanebit. 30 Adverſi.

Littora quot conchas, quot amœna 31 rosaria flores,
Quotque soporiferum 32 grana papaver habet;
Silva feras quot alit, quot piscibus unda natatur,
33 Quot tenerum pennis aera pulsat avis:
34 Tot premor adversis, quæ si 35 comprendere coner,
36 Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Utque viæ 37 casus, ut 38 amara pericula ponti,
Ut taceam 39 strictas in mea fata 40 manus,
Barbara me tellus, orbisque 41 novissima magni
Sustinet, & sævo cinctus ab hoste 42 locus.
43 Hinc ego trajicerer (neque enim mea culpa 44 cruenta est)
Esset, quæ debet, si tibi cura mei.
Ille 45 Deus, bene quo Romana potentia 46 nixa est,

L Sæpe

---

31 Rosarum horti. 32 semina. 33 Quot pennis avis per liquidum aerem volat. 34 Innumeris. 35 Verbis complecti. 36 Guttas maris numerare studerem. 37 Infortunia. 38 Tristia. 39 Mortem mihi in via a comitibus paratam. 40 Gladios. 41 Ultima. 42 Urbs Tomitana. 43 Ex hoc loco in alium ab Augusto relegarer. 44 Capitalis, ac si aliquem occiderim. 45 Augustus. 46 Fulta, sustentata.

Sæpe ſuo victor lenis in hoſte fuit.
Quid 47 dubitas, quid tuta times? Accede, rogaque.
Cæſare nil ingens mitius orbis habet.
Me miſerum! quid agam, ſi 48 proxima quæque relinquunt;
49 Subtrahis effracto tu quoque colla jugo?
Quo ferar; unde 50 petam 51 lapſis ſolatia rebus?
52 Anchora jam noſtram non tenet ulla ratem.
53 Viderit: ipſe ſacram quamvis 54 inviſus ad 55 aram
Confugiam: nullas ſubmovet ara 56 manus.
Alloquor en abſens 57 præſentia numina ſupplex,
Si fas eſt 58 homini cum 59 Jove poſſe loqui.
60 Arbiter imperii, quo certum eſt 61 ſoſpite cunctos
62 Auſoniæ curam gentis habere Deos:
O de-

---

47 Illum pro me interpellare. 48 Mei propinqui. 49 Et tu me miſerum relinquis. 50 Deſumam. 51 Perditis. 52 Ego ut navis ſine anchora jam nullum amicum habeo. 53 Providerit ipſe Cæſar, dum ab hominibus relictus ſum. 54 Odioſus. 55 Ad ipſum Cæſarem, tamquam ad ultimum refugium accedam. 56 Supplicis preces. 57 Præſentem Auguſtum. Al. *abſentia*. 58 Privato. 59 Principe, tamquam Jove vel Deo in terris. 60 Moderator orbis, & urbis. 61 Vivo & felice. 62 Italorum, Romanorum.

O decus, o patriæ per te florentis imago;
O vir 63 non ipso, quem regis, orbe minor;
Sic 64 habites terras, & te 65 desideret æther!
Sic ad 66 pacta tibi sidera 67 tardus eas!
Parce, precor, minimamque 68 tuo de fulmine partem
Deme, satis pœnæ, quod 69 superabit, erit.
Ira quidem moderata tua est; vitamque 70 dedisti:
Nec mihi jus 71 civis, 72 nec mihi nomen abest.
73 Nec mea concessa est aliis Fortuna; 74 nec exsul
Edicti verbis nominor ipse tui.
75 Omniaque hæc timui, quia me meruisse videbam;
Sed tua peccato lenior ira meo est.
76 Arva relegatum jussisti visere Ponti,
Et Scythicum profuga 77 findere 78 puppe fretum.
Jussus ad Euxini 79 deformia littora veni:
Æquoris hæc 80 gelido terra sub axe jacet,

---

63 Orbis par. 64 Diu vivas in terris. 65 Expectet. 66 Cœlum tibi promissum. 67 Sero moriaris. 68 De tua in me ira. 69 Supererit. 70 Non abstulisti. 71 Quo civis Romanus gaudet. 72 Quia adhuc civis Romanus vocor. 73 Nec mea bona mihi erepta, aliisque data, quod exulibus accidere solebat. 74 Sed relegatus. 75 Exilium, privationem juris civitatis, nominis civis, bonorum &c. 76 Loca Ponto vicina. 77 Navigare. Al. *scindere*. 78 Navem. 79 Inculta. 80 Sub polo septentrionali.

Nec me tam cruciat, 81 numquam ſine frigore cœlum
Glebaque 82, canenti ſemper 83 onuſta gelu,
Neſciaque eſt vocis quod barbara lingua 84 Latinæ,
85 Grajaque quod Getico victa loquela ſono,
Quam quod finitimo cinctus premor undique 86 Marte,
Vixque 87 brevis 88 tutum murus ab hoſte facit.
89 Pax tamen interdum, 90 pacis fiducia numquam eſt:
Sic hic nunc patitur, nunc timet 91 arma, 92 locus.
Hinc ego dum 93 muter, 94 vel me 95 Zanclæa 96 Charybdis
97 Devoret, atque ſuis 98 ad Stygia mittat aquis;
Vel rapidæ flammis urar patienter in 99 Ætnæ:

1 Vel

---

81 Regio frigidiſſima. 82 Albo, quia frigus canitiem terræ inducit. 83 Dura. 84 Linguæ. 85 Quia coloni e Græcia eo translati ſunt. 86 Bello. 87 Non altus. 88 Me. 89 Interdum ceſſant prælia. 90 Numquam certa eſt pax, quia adventus hoſtium ſemper timendus eſt. 91 Hoſtes. 92 Hæc regio vel urbs. 93 Avocer, in alium locum mittar. 94 Si modo ſit loco tutiori, etiam in aſperrimis eſſe non recuſo. 95 Zancle, urbe Siciliæ proxima. 96 Saxum in freto Siculo, naufragiis promovendis aptum. 97 Abſorbeat. 98 In profundum. 99 Montis in Sicilia perpetuo ardentis.

1 Vel freta 2 Leucadii mittar in alta Dei:
Quud 3 petitur, pœna est: neque enim miser esse recuso,
Sed precor, ut possim 4 tutius esse miser.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Queritur Poeta, quod cum Bacchi festum celebretur, sibi una cum ceteris Poetis Romæ esse non liceat, ut antea solebat; miraturque illum sibi uni ex ejus cultoribus non opem tulisse. Demum illum, studiique consortes Poetas precatur, ut a Cæsare pro se reditum impetrent.

1 ILla dies hæc est, qua te celebrare poetæ,
2 (Si modo non fallunt tempora) Bacche, solent:
Festaque 3 odoratis innectunt tempora sertis,

1 Vel ab altissimis saxis in mare Leucadium demittar. 2 Apollinis, quem in Leucade colebant. 3 Ut ita pereaın. 4 In loco tutiori.

1 Bacchi festum seu Bacchanalia intelligit, quæ 15 Kal. Aprilis, h. e. 16 die Martii celebrabantur. 2 Si modo in temporibus non erro. 3 Poetæ, quo festum tuum eo solemniori modo celebrent, cingunt caput bene olentibus coronis.

Et dicunt 4 laudes ad 5 tua vina tuas.
Inter 6 quos memini, 7 dum me mea fata sinebant,
8 Non invisa tibi pars ego sæpe fui.
Quem nunc suppositum stellis 9 Cynosuridos Ursæ
Juncta tenet 10 crudis Sarmatis ora Getis.
Quique prius 11 mollem 12 vacuam laboribus egi
In studiis vitam, 13 Pieridumque choro;
Nunc procul a patria Geticis circumsonor armis
14 Multa prius 15 pelago, multaque passus 16 humo.
17 Sive mihi casus, sive hoc dedit ira Deorum;
18 Nubila nascenti seu mihi 19 Parca fuit:
20 Tu tamen e 21 sacris hederæ cultoribus 22 unum

23 Nu-

4 Hymnos tuos. 5 Quæ tu invenisti, h. e. inter potandum. 6 Poetas. 7 Dum nondum in exilium missus eram. 8 Gratus fui. 9 Al. *Erymanthidos* h.e. Arcadiæ, ab Erimantheo Arcadiæ monte, dictæ. 10 Torvis, & crudelibus Getis. 11 Dulcem. 12 Et otiosam. 13 Musarum. 14 Mala. 15 In mari. 16 In terra. 17 Sive fortuito, sive ira Deorum mihi tot mala acciderunt. 18 Irata, 19 Parcæ tres sunt Deæ, quæ imperium in vitam hominum exercent. 20 Bacche. 21 Piis. 22 Me.

23 Numine 24 debueras 25 sustinuisse tuo.
An 26 dominæ fati quidquid 27 cecinere sorores,
Omne sub 28 arbitrio desinit esse Deum?
29 Ipse quoque æthereas meritis invectus es arces,
30 Qua non exiguo 31 facta labore via est.
32 Nec patria est habitata tibi; sed ad usque nivosum
33 Strymona venisti, 34 Marticolamque Geten:
35 Persidaque, & lato 36 spatiantem flumine 37 Gangen,
Et quascumque bibit 38 discolor Indus 39 aquas.
Scilicet hanc legem nentes 40 fatalia Parcæ
Stamina 41 bis gemito 42 bis cecinere tibi.

---

23 potentia tua. 24 Debuisses. 25 Defendisse. 26 Tres Parcæ, Clotho, Lachesis & Atropos, quæ fatis præsunt, & vitam hominum libere dirigunt. 27 Disposuere. 28 Voluntate Dei. 29 Tu Bacche. 30 Ad quas arces. 31 Viam parasti. 32 Nec semper quietus in patria, Thebis, sedisti. 33 Strymon est flumen in finibus Thraciæ. 34 Getas Martem colentes, h. e. bellicosos. 35 Persis est regio quædam in Asia. 36 Fluentem: 37 Ganges est maximus Indiæ fluvius. 38 Al. *decolor*, h. e. populus Indiæ nigri malique coloris, ob nimium Solis æstum. 39 Alios fluvios. 40 Fata hominibus, seu nendo fata disponentes. 41 Primum enim e ventre Semeles, deinde e femore Jovis natus fingitur Bacchus. 42 Bis fata tibi a Parcis sunt disposita.

Me quoque, si fas est 43 exemplis ire Deorum,
44 Ferrea sors vitæ difficilisque premit.
Illo nec 45 levius cecidi, 46 quem 47 magna locutum
Reppulit a Thebis Juppiter 48 igne suo.
Ut tamen audisti percussum 49 fulmine 50 vatem,
Admonitu 51 matris condoluisse potes.
Et potes, adspiciens circum tua sacra poetas,
Nescio 52 quis nostri, dicere, cultor abest.
Fer, bone 53 Liber, opem: sic 54 altam 55 degravet ulmum
Vitis, & 56 incluso plena sit uva mero:
Sic tibi cum 57 Bacchis 58 Satyrorum gnava juventus
Adsit, & 59 attonito 60 non taceare sono.

Ossa

---

43 Me cum Diis comparare. 44 Dura vitæ conditio, 45 Al. *melius*. 46 Capaneum significat. 47 Superba. 48 Fu'mine. 49 Ira Augusti. 50 Me tuum Poetam. 51 Tuæ. Scil. Semeles quæ Jovis fulmine conflagravit. Al. *admonitis nostris*. 32 Nempe Ovidius, cultor tuus abest. 53 Bacche. 54 Al. *altera* h. e. secunda, quia quandoque duæ vel plures vites uni ulmo innituntur. 55 Valde gravet vel deprimat pondere suo. 56 Vino intus latenti. 57 Mulieribus tuis, quas in exercitu armatas circumduxisse fertur Bacchus, hastis pampinis involutis. 58 Qui Bacchi comites erant, quorum opera in tragœdiis atque saltationibus usu est. 59 Furibundo. 60 Sacrificiis celebreris, in quibus hominum clamor, & strepitus cymbalorum tympanorumque audiebatur.

Ossa 61 bipenniferi sic sint male 62 pressa Lycurgi:
Impio nec pœna 63 Pentheos umbra vacet.
Sic 64 micet æternum vicinaque sidera vincat
65 Conjugis in cœlo 66 Cressa corona tuæ.
Huc ades, & casus 67 reveles pulcherrime nostros,
68 Unum de numero me memor esse tuo.
Sunt Dis inter se 69 commercia: flectere tenta
Cæsareum 70 numen numine, Bacche, tuo.
Vos quoque, consortes studii 71 pia turba poetæ,
Hæc eadem sumpto quisque 72 rogate 73 mero.
Atque aliquis vestrum, Nasonis nomine dicto,
74 Deponat lacrymis pocula mixta suis:
Admonitusque mei, cum circumspexerit omnes,
Dicat: Ubi est nostri pars modo Naso chori?
Idque ita, si vestrum merui 75 candore favorem,

61 Lycurgus enim, Thraciæ Rex, dum in Bacchi contemptum vites securi incidit, crura falce sibi amputavit. 62 Læsa. 63 Penthei anima, quem Thebis Bacchi sacra spernentem & prohibentem Agave mater interfecit. 64 Splendeat. 65 Ariadnes. 66 Al. *clara*, ejus coronam sumptam Bacchus in cœlum transtulit. 67 Lenias. 68 Me unum esse Poetarum. 69 Multa communia. 70 Potentiam tua potentia. 71 Quia poetæ sunt sacerdotes Musarum, adeoque sacri. 72 Bacchum. 73 Cum libabitis. 74 Liber Baccho. 75 Integritate mea.

76 Nullaque judicio littera læsa meo est ;
Si, veterum digne veneror cum scripta virorum,
77 Proxima, non illis esse minora reor :
Sic igitur 78 dextro faciatis 79 Apolline carmen ;
Quod licet, 80 inter vos nomen habete meum.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Epistolam ab Euxino littore Romam venisse, coramque laudare amici fidem, inducit Ovidius. Eum postremo precatur, ut se constanter defendat.

Littore ab Euxino 1 Nasonis epistola 2 veni,
Lassaque facta mari, lassaque facta via.
3 Qui mihi flens dixit, Tu, 4 cui licet, aspice Romam,

Heu

---

76 Si nullius vestrum carmen umquam reprehendi. 77 Si judicem, carmina a vobis edita non esse inferiora antiquis. 78 Propitio. 79 Poetarum Deo. 80 Mei sitis memores, & sim vobiscum nomine, cum corpore id non liceat, ob iram Augusti.

1 Ego Ovidii epistola. 2 Romam. 3 Ovidius. Quia non es exul, ut ego.

Heu quanto melior 5 sors tuá sorte mea!
Flens quoque me scripsit: nec qua signabat, 6 ad os est
Ante, sed ad madidas gemma relata genas.
Tristitiæ caussam si quis cognoscere quærit,
7 Ostendi Solem postulat ille sibi;
Nec frondem in silvis, nec aperto mollia prato
Gramina, nec pleno flumine cernit aquas.
8 Quid Priamus doleat, 9 mirabitur Hectore rapto,
Qaidque Philoctetes ictus ab 10 angue gemat.
(Di facerent utinam, talis status esset in 11 illo,
Ut non tristitiæ caussa dolenda 12 fore!)
Fert tamen, ut debet, casus patienter amaros:
5 More nec 13 indomiti frena recusat equi:
Nec fore perpetuam sperat sibi 14 numinis iram,
Conscius in culpa non scelus esse sua.
Sæpe 16 refert, sit quanta 16 Dei clementia: cujus
17 Se quoque in exemplis annumerare solet.

L 6 Nam

---

5 Conditio. 6 Solebat gemma signatoria madefieri saliva, ut aridæ chartæ eo facilius imprimi posset; sed quia Poeta flebat, madefecit gemmam lacrymis. 7 Quærit, quæ sunt sole clariora & manifestissima. 8 Quare. 9 Qui Priamum Hectoris mortem lugentem videt, & luctus illius causam quærit. 10 Serpente, vel sagitta, veneno hydræ illita, ictus. 11 Me Ovidio. 12 In me esset. 13 Refractari. 14 Augusti. 15 Narrat Ovidius. 16 Augusti. 17 Solet & se unum ex illis profiteri, erga quos Augusti clementia se exseruit.

Nam quod opes teneat patrias, quod nomina civis,
Denique quod vivat, 18 munus habere Dei.
Te tamen, o 19 si quid credis mihi, carior 20 illi
21 Omnibus, 22 in toto pectore semper habet.
Teque 23 Menœtiaden, 24 te qui 25 comitavit Oresten,
Te vocat 26 Ægiden, 27 Euryalumque suum.
Nec patriam magis ille suam desiderat, & quæ
28 Plurima cum patria sentit abesse sua,
Quam vultus, oculosque tuos, o dulcior illo
Melle 29 quod in ceris 30 Attica ponit apis.
Sæpe etiam mærens 31 tempus reminiscitur illud,
Qnod non præventum morte fuisse dolet.
Cumque 32 alii fugerent 33 subitæ contagia cladis,

Nec

---

18 Sc. refert. 19 Amice. 20 Ovidius. 21 Amicis. 22 Neminem æque ac te diligit. 23 Amicissimum, ut Patroclus, Menœti filius, Achilli fuit. 24 Te quoque illo amore prosequitur, quo Pylades Oresten. 25 Comitatus est. 26 Theseum, Ægei filium, Pirithoi amicum. 27 Te etiam eo amore complectitur, quo Nisus Euryalum. 28 Bona, ut uxorem, opes, & alia. 29 Sc. optimum. 30 In Monte Hymetto in Attica. 31 Quod una viximus. 32 Amici. 33 Consternatione inopinati exilii.

Nec vellent 34 ictæ limen adire domus;
Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem,
Si paucos aliquis tresve duosve vocat.
Quamvis 35 attonitus, 36 sensit tamen omnia: nec te
37 Se minus adversis indoluisse suis.
Verba solet, vultumque tuum, gemitusque referre,
Et te flente suos 38 emaduisse sinus.
39 Quam sibi præstiteris, qua consolatus amicum
Sis ope, 40 solandus cùm simul ipse fores.
Pro quibus affirmat fore se memoremque 41 piumque,
42 Sive diem videat, sive tegatur humo.
43 Per caput ipse suum solitus jurare tuumque,
Quod scio non illi vilius esse suo.
Plena tot ac tantis referetur gratia factis:
Nec sinet ille tuos 44 littus arare boves.
Fac modo constanter profugum tueare: quod ille,
45 Qui bene te novit, non rogat, 46 ipsa rogo.

ELE-

34 Domus meæ, Augusti ira percussæ. 35 Consternatus. 36 Cognovit tamen omnes amicos. 37 Ipso Ovidio. 38 Valde maduisse lacrymis. 39 Sc. opem. 40 Ipse solatii egens, quia æque ac Ovidius doluisti, illius infortunio tactus. 41 Et gratum. 42 Sive vivat, sive moriatur. 43 Tamquam rem pretiosissimam. 44 Operam perdidisse & frustra laborasse. 45 Qui scit, te id satis agere. 46 Sc. ego epistola.

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

Seipſum hortatur Ovidius ad celebrandum uxoris natalem, pro qua bene precatur, diemque laudat, qui eam elegantiſſimis moribus in lucem edidit. Et quamvis digna eſſet feliciori fortuna, eam tamen hortatur, ut omnia æquo animo ferat, ſi quidem ejus virtus, non niſi in adverſis perſpici poſſit : Denique Deos precatur, ut ſi nolint ſibi parcere, ſaltem uxori innocenti ignoſcant.

ANnuus aſſuetum 1 dominæ natalis honorem
2 Exigit : 3 ite manus ad 4 pia ſacra meæ
Sic quondam feſtum 5 Laertius 6 egerit heros
Forſan in extremo conjugis orbe 7 diem.
Lingua 8 favens adſit longorum oblita malorum :

Quæ

1 Uxoris. 2 Poſtulat. 3 Parate ſacrificium. 4 Poeſin meam. 5 Ulyſſes, Laertis filius, 6 Inter errandum celebraverit. 7 Natalem Penelopes, uxoris ſuæ. 8 Verbis bonis intenta.

Quæ (puto) 9 dedidicit jam 10 bona verba loqui .
Quæque 11 ſemel toto veſtis 12 mihi ſumitur anno ,
Sumatur 13 fatis 14 diſcolor alba meis .
15 Araque gramineo viridis de ceſpite fiat ;
Et 16 velet trepidos nexa corona focos .
Da mihi 17 thura , 18 puer , 19 pingues facientia flammas ,
Quodque pio 20 fuſum ſtridat in igne merum ,
Optime natalis , quamvis procul abſumus , opto
21 Candidus huc venias , 22 diſſimiliſque meo .
Sique quod inſtabat dominæ 23 miſerabile vulnus ,
24 Sit perfuncta meis tempus in omne malis .
25 Quæque gravi nuper plus quam quaſſata procella eſt ,

Quod

9 Propter deſuetudinem latine loquendi . 10 Læta & votiva . 11 Meo tantum natali . 12 A me . 13 Quæ atra & infelicia ſunt . 14 Contrarii & quaſi mali coloris, & inconveniens, quia atra & lugubris eſſe deberet . 15 Quia genio natalem celebrabant , aram erigebant, quam floreis ſertis ornabant : feminæ autem Junoni ſacrificabant . 16 Tegat . 17 Quæ cum aliis rebus odoriferis eo die urebantur . 18 Miniſter. 19 Oleaginas. 20 Libarum Genio. 21 Felix . 22 Felicior. 23 Dolor aliquis novus e nova mariti calamitate . 24 Depoſuerit in perpetuum hoc miſerabile vulnus per meum caſum, & ſit in eo quaſi perfuncta ſuo quodam fato. 25 Et quæ nuper fuit miſera .

Quod superest, tutum per mare navis eat.
Illa domo, 26 nataque sua, patriaque fruatur:
Erepta hæc 27 uni sit satis esse mihi.
28 Quatenus & non est 29 in caro conjuge felix,
30 Pars vitæ tristi cetera nube vacet.
Vivat, ametque virum, quoniam sic cogitur, absens;
Consumatque annos, sed 31 diuturna, suos.
Adjicerem & 32 nostros: 33 sed ne contagia fati
Corrumpant timeo, quos agit ipsa, mei.
34 Nil homini certum est: fieri quis posse putaret
Ut facerem in mediis hæc ego 35 sacra Getis?
Aspice ut 36 aura tumens fumos e thure cortos
37 In partes Italas, & loca dextra ferat.
38 Sensus inest igitur nebulis, quas 39 exigit ignis.
40 Consilium fugiunt 41 cetera pene meum.

42 Con-

---

26 Filia Perilla. 27 Soli. 28 In quantum per me infelix est. 29 In me Ovidio. 30 Reliquum vitæ meæ uxoris tempus sit sine tristitia. 31 Longam vitam agat. 32 Annos. 33 Ast timeo, ne fata mea tristia corrumpant felicitatem annorum uxoris. 34 Nihil est in rebus humanis certum. 35 Natalitia. 36 Ventus. 37 Versus Italiam, a dextris sitam. 38 Fumus gaudet intellectu. 39 Emittit. 40 Deliberationem meam: non fiunt ex voto meo, 41 Signa.

42 Consilio commune sacrum cum fiat in 43 ara
44 Fratribus 45 alterna qui periere manu ;
46 Ipsa sibi discors , tamquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes 47 atra favilla duas.
48 Hoc (memini) quondam fieri non posse loquebar,
Et me 49 Battiades judice falsus erat.
Omnia nunc credo , cum tu 50 consultus 51 ab Arcto
52 Terga vapor dederis , Ausoniamque petas.
53 Hæc igitur lux est , quæ si non orta fuisset,
54 Nulla fuit misero festa 55 videnda mihi.
Edidit 56 hæc mores illis 57 heroisin æquos,
Queis erat 58 Eetion , 59 Icariusque pater.

Nata

---

42 Cum destinato consilio exequiæ fratribus fiant. 43 Rogo. 44 Polynici & Eteocli, Oedipi, Thebanorum, regis, filius. 45 Qui mutuis vulneribus perierunt. 46 Cum Polynicis cadaver rogo Eteoclis fuisset impositum, fumus se in duas partes divisit. 47 Tristis. 48 Ut flamma, velut sentiens, in varias partes scindatur. 49 Callimachus Poeta, qui hoc de fumo diviso scripserat. 50 Al. *non stultus*, h. e. prudenter. 51 A septentrione. Al. *ab alto*, sc. aere. 52 Fugeris versus Italiam, ubi uxor mea degit. 53 Hic est ergo dies natalis. 54 Nullus dies lætus. 55 præter hunc enim diem nullum in hac regione celebrassem. 56 Dies. 57 Al. *heroibus*, h. e. heroidibus, seu illis claris & illustribus feminis. 58 Pater Andromaches. 59 Pater Penelopes.

Nata pudicitia est, 68 mores, probitasque fidesque;
At non sunt ista gaudia nata die.
Sed labor, & curæ, fortunaque moribus 61 impar,
62 Justaque de viduo pene querela toro.
Scilicet adversis probitas 63 exercita rebus
Tristi 64 materiam tempore laudis habet.
Si nihil 65 infesti durus vidisset Ulysses;
Penelope felix, sed sine 66 laude, foret.
67 Victor 68 Echionias si vir penetrasset in arces,
Forsitan 69 Evadnem vix sua nosset 70 humus.
Cum Pelia tot sint genitæ; cur nobilis 71 una est?
Nupta fuit misero nempe quod una 72 viro.
Effice, 73 ut Iliacas tangat prior alter arenas;

Lao-

---

69 Cum uxor mea nata est. 61 Indigna. 62 Quia quasi juste queritur, dum mei causa vidua est. 63 Probat. 64 In se continet quod laudetur. 65 Adversi. 66 Incognita ejus esset castitas, quam Ulysse, marito suo, integris 20 annis absente, illæsam servavit. 67 Capaneus. 68 Thebanas: nam Echion erat unus sociorum Cadmi, cum hoc Thebas condens. 69 Capanei uxorem, quæ audiens, maritum suum in bello Thebano periisse, ex nimiò amore conjugis sui se in ejus rogum ardentem præcipitavit. 70 Patria. 71 Alceste, quæ se pro Admeto, marito suo, morti obtulit. 72 Marito Admeto. 73 Ut alter prior, quam Protesilaus, in littus Trojanum descendat; cum autem hic primus navi in dictum littus egressus

Laodamia nihil 74 cur referatur erit.
Et tua, quod malem, pietas ignota maneret,
75 Implessent venti si mea vela sui.
Di tamen, & Cæsar 76 Dis accessure, sed olim,
Æquarint 77 Pylios cum tua fata dies;
Non mihi, qui pœnam fateor meruisse, sed 78 illi
Parcite, quæ 79 nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Quæritur Ovidius, se ab amico deseri, illumque hortatur, ut in amicitia constanter persistat, quam antea coluerat.

1 TU quoque nostrarum quondam fiducia rerum,
2 Qui mihi confugium, qui mihi portus eras,
Tu

esset, primus Græcorum est occisus, cujus uxor Laodamia præ merore mortua est. 74 Quare narretur in mariti amplexu periisse. 75 Si res meæ fuissent prosperæ, 76 Inter Deos referende. 77 Nestoris, vocati ita a patria Pylo, qui trecentos annos vixisse fertur. 78 Uxori meæ ignoscite. 79 Innocens.

1 Cui tuto fidere poteram. 2 Ad quem confugere licebat.

Tu quoque 3 fuſcepti curam dimittis amici ,
Officiique pium tam cito 4 ponis onus?
5 Sarcina ſum, fateor, quam ſi tu tempore duro
Depoſiturus eras, non 6 ſubeunda fuit.
Fluctibus in mediis navem, 7 Palinure, relinquis?
Ne 8 fuge, 9 neve tua ſit minor arte fides.
Numquid Achilleos inter fera prælia fidi
Deſeruit 10 levitas Automedontis equos?
Quem ſemel 11 excepit, numquid 12 Podalirius ægro
Promiſſam medicæ non tulit artis opem?
Turpius ejicitur quam non admittitur hoſpes.
Quæ patuit, dextræ firma ſit 13 ara meæ.
14 Nil, niſi me ſolum, primo tutatus es; at nunc
Me pariter ſerva, 15 judiciumque tuum.
Si modo non aliqua eſt in me nova culpa, tuamque
16 Mutarunt ſubito crimina noſtra fidem.

Spi-

---

3 Cujus cauſam ſuſceperas. 4 Deponis. 5 Sum tibi oneri. 6 ſuſcipienda. 7 Amice amicum deſerens, ſimilis es Palinuro gubernatori navis, quam in medio curſu deſtituebat. 8 A me. 9 Noli deferre cauſam meam, licet poſſis. 10 Automedon levis ſane fuiſſet, ſi in medio prælio Achillis currum, quem regebat, deſeruiſſet. 11 Curandum. 12 Æſculapii filius, cum Agamemnone ad Trojanam urbem navigans, Græcos in bello curavit, inde magnam gloriam adeptus. 13 Præſidium, h. e. tu, ad quem confugi, ſis conſtans. 14 Initio me unice defendiſti, contra obtrectatores. 15 Tuam de me opinionem. 16 Coegerunt te ab officio deſiſtere.

Spiritus hic, Scythica quem 17 non bene ducimus aura,
Quod cupio, 18 membris exeat ante meis,
Quam tua delicto 18 stringantur pectora nostro,
Et videar 20 merito 21 vilior esse tibi.
22 Non adeo toti fatis urgemur iniquis,
Ut mea sit 23 longis mens quoque 24 mota malis.
Finge tamen motam: quoties 25 Agamemnone natum
Dixisse in Pyladen 26 verba proterva putas?
Nec procul a vero est, quod vel 27 pulsarit amicum:
Mansit in 28 officiis non minus 29 ille suis.
[Hoc est cum miseris solum commune 30 beatis,
31 Ambobus tribui quod solet obsequium.]
32 Ceditur & cæcis, 33 & quos 34 prætexta 35 verendos

36 Vir-

17 Infeliciter. 18 Ut spiritus e membris meis exeat. 19 Vulnerentur. 20 Juste, si te offendero. 21 Contemptu dignior, quam nunc vel antea. 22 Non sic sumus ærumnis oppressi, ut stulti quid perpetremus. 23 Diuturnis. 24 Perturbata & sede sua ejecta. 25 Orestem, Agamemnon's filium. 26 Conviciis eum lacerasse, more insanorum. 27 Offenderit Pyladen. 28 Amicitia sua. 29 Pylades. 30 Felicibus. 31 Utrique eorum. 32 De via. 33 Etiam magistratibus & consulibus. 34 Vestis honoratior. 35 Honorandos.

36 Virgaque cum verbis 37 imperiosa facit.
Si 38 mihi non parcis, 39 fortunæ parcere debes.
40 Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige nostrorum minimum de parte 41 laborum:
42 Isto, quo 43 reris, grandius illud erit.
Quam multa madidæ celebrantur arundine fossæ,
Florida quam multas 44 Hybla tuetur apes;
Quam multæ 45 glacili terrena 46 sub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta solent;
Tam me circumstant densorum turba malorum.
Crede mihi, 47 vero est nostra querela minor.
48 His qui contentus non est, 49 in littus arenas,
In segetem spicas, in mare fundat aquas.
In-

---

36 Qua lictor obvios e via submovebat. Erant fasces & secures, signa dignitatis consularis. 37 Imperii plena. 38 Amico tuo. 39 Miseriæ meæ. 40 Dum contempti sumus. 41 Al. *malorum*, h. e. miserarum. 42 Minimum de parte nostrorum laborum erit majus illo malo, de quo reris. 43 Al. *quereris*. 44 Mons Siciliæ, floribus abundans, e quibus apes optima mella colligebant. 45 Augusto. 46 In antris. 47 Querela mea non est tanta, ut veritas postulat. 48 Excusationibus a me prolatis. 49 Impossibilia cupit.

Intempeſtivos igitur compeſce 50 timores ;
51 Vela nec in medio deſere noſtra mari.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Amico quærenti quid agat in Scythia, reſpondet breviter Ovidius, ſe eſſe miſerum. Poſtmodum Tomitanæ regionis incolarum mores deſcribit. Denique dicit, ſtudiis poeticis animum detineri, ac paſci; & ſe carminibus mala ſua obliviſci.

QUam legis, ex illa tibi venit epiſtola terra,
Latus ubi 1 æquoreis additur Iſter aquis.
2 Si tibi contingit cum dulci vita ſalute;
3 Candida fortunæ pars manet una meæ,
Scilicet, ut ſemper, quid agam, cariſſime, quæris:
Quamvis hoc vel me ſcire tacente potes.
Sum miſer, hæc brevis eſt noſtrorum 4 ſumma malorum:
(Quiſquis & offenſo Cæſare vivet, 5 erit.)
6 Turba Tomitanæ quæ ſit regionis, & inter
Quos habitem mores, 7 diſcere cura tibi eſt?
8 Mixta ſit hæc quamvis inter Grajoſque Getaſque,

A ma-

50 Al. *furores*, h, o. odium immaturum. 51 Nec me in mediis periculis verſantem deſere.

1 In mare influit. 2 Si vivis & bene vales. 3 Pelix, te felice & ego aliquantum felix ſum. 4 Quia in exilio vivo. 5 Sc. miſer. 6 Populus. 7 Scire cupis. 8 Licet ſit Græco-Getica, dum Græcorum fuit colonia.

A male 9 pacatis 10 plus trahit ora Getis.
11 Sarmaticæ major Geticæque 12 frequentia gentis
Per medias in equis 13 itque reditque vias.
In quibus est nemo, qui non 14 coryton, & arcum,
Telaque 15 vipereo 16 lurida felle gerat.
Vox fera, 17 trux vultus, verissima Martis imago:
Non coma, non ulla barba resecta manu.
Dextera non segnis 18 fixo dare vulnera 19 cultro,
Quem 20 vinctum lateri barbarus omnis habet.
Vivit in his eheu tenerorum oblitus amorum,
Hos videt, hoc vates audit, amice, tuus!
Atque utinam 21 vivas, & non moriaris in illis!
Absit ab invisis & tamen umbra locis!
Carmina quod 22 pleno saltari nostra Theatro,
23 Versibus & plaudi scribis, amice, meis:
24 Nil equidem feci (tu scis hoc ipse) 25 theatris:
26 Musa nec 27 in plausus ambitiosa mea est.
Nec

9 Seditiosis. 10 Moribus similior est Getis, quam Græcis. 11 Regio illa plus habet barbariei, quam Græcitatis. 12 Copia. 13 Obequitat. 14 Thecam, cui arcus committitur. 15 Serpentis felle, quo Getæ sagittas suas inficiebant. 16 Admodum pallida ob aspersum fel. 17 Crudelis. 18 Al. *stricto*, h. e. evaginato. 19 Pugione. 20 Alligatum. 21 Modo. 22 Magna hominum copia, qui cum carmina mea recito, adsunt. 23 Versus approbari. 24 nulla re in theatro famam quæsivi. 25 Sc. dignum. 26 Carmine meo non quæro plausum. 27 In approbationem, ut plaudant, cum versus recito.

Nec tamen ingratum eſt, quodcumque 28 oblivia noſtri
Impedit, & 29 profugi nomen 30 in ora refert.
Quamvis interdum, quæ me læſiſſe recordor
31 Carmina devoveo, Pieridaſque meas.
Cum 32 bene devovi; nequeo tamen eſſe ſine illis:
33 Vulneribuſque meis 34 tela cruenta ſequor.
Quæque modo 35 Euboicis lacerata ed fluctibus, audet
36 Graja 37 Caphaream currere 38 puppis aquam.
Nec tamen ut lauder 39 vigilo, curamque futuri
Nominis, 40 utilius quod latuiſſet, ago.
Detineo ſtudiis animum, 41 falloque dolores:
Experior curis & 42 dare verba meis.
Quid potius faciam deſertis 43 ſolus in oris,
Quamque 44 malis aliam quærere coner opem?

M Sive

28 Mei memoriam excitat. 29 Exulis. 30 Per omnium ora volitare facit 31 Carminibus, & Muſis, eorum auctoribus maledico. 32 Juſte. 33 Poſt accepta vulnera nihilominus telis, me vulnerantibus objicio, dum iterum verſus compono. 34 Id, quod mihi fuit noxium. 35 Undis maris Ægæi, Euboicam inſulam alluentis. 36 Græca. 37 Ejuſdem maris Ægæi aquam. 38 Navis. 39 Lucubro. 40 Quod utilius non editum fuiſſet. 41 Et lenio. 42 Lenire curas meas. 43 Romanus. 44 Contra mala.

Sive locum specto ; locus est 45 inamabilis , & quo
Esse nihil toto tristius orbe potest .
46 Sive homines ; vix sunt homines hoc nomine 47 digni :
48 Quamque lupi , sævæ plus feritatis habent .
Non metuunt leges , sed 49 cedit viribus æquum :
50 Victaque pugnaci jura sub ense jacent .
51 Pellibus , & laxis arcent male frigora braccis ;
52 Oraque sunt longis horrida tecta comis .
In 53 paucis remanent Grajæ vestigia linguæ:
Hæc quoque jam 54 Getico barbara facta sono .
Ullus in hoc vix est populo , qui forte 55 Latine .
56 Quælibet e medio reddere verba queat .
Ille ego Romanus vates 57 (ignoscite . Musæ)
58 Sarmatico cogor plurima more loqui .
En pudet , & fateor ; jam desuetudine longa
Vix 59 subeunt ipsi verba Latina mihi .
Nec dubito quin sint & in hoc non pauca libello

Bar-

45 Ingratus. 46 Considero. 47 Quia non utuntur ratione. 48 Sæviores sunt lupi. 49 Jus vi vincitur. 50 Jura a gladio superantur. 51 Vestibus & togis pellitis. 52 Prolixas barbas alunt. 53 Vocibus. 54 Getica inflexione & terminatione. 55 Esse possit interpres inter Latinum & Tomitanum. 56 Vulgaria. 57 Quod evadam barbarus. 58 Sarmatica lingua. 59 Occurrunt.

Barbara, non 60 hominis culpa, sed ista loci.
Ne tamen 61 Ausoniæ perdam 62 commercia linguæ,
63 Et fiat patrio 64 vox mea muta 65 sono:
Ipse 66 loquor mecum, 67 desuetaque verba 68 retracto.
Et studii repeto signa 69 sinistra mei.
Sic 70 animum tempusque traho: meque ipse 71 reduco,
A contemplatu submoveoque mali.
Carminibus quæro miserarum oblivia rerum,
72 Præmia si studio consequor ista, sat est.

60 Mea. 61 Italicæ, Latinæ. 62 Usum. 63 Non paternæ linguæ penitus obliviscar. 64 Verba mea. 65 Sermone Latino. 66 Scribo. 67 Jam diu a me neglecta. 68 Revoco, repeto. 69 Infelicia. 70 Animum fallo, tempusque produco. 71 Abstraho tantisper a molestiis. 72 Oblivionem meæ miseriæ.

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Inimicum sibi insultantem monet Poeta, ut memor fortunæ variæ, minime lætetur ipsius exilio & ruina; quandoquidem possit contingere ut in patriam redeat, illumque videat graviori quadam causa fugatum.

NON adeo 1 cecidi, quamvis 2 abjectus, ut infra
Te quoque sim, 3 inferius quo nihil esse potest.
Quæ tibi res 4 animos in me facit, improbe? curve
Casibus 5 insultas, quos potes ipse pati!
Nec mala 6 te reddunt mitem placidumve jacenti
Nostra, quibus possint 7 illacrymare feræ?
Nec metuis dubio Fortunæ stantis 8 in orbe
Numen, & exosæ 9 verba superba 10 Deæ?
11 Exiget ah dignas 12 ultrix Rhamnusia pœnas!
13 Imposito calcas quid 14 mea fata pede?

Vidi

1 Infelix sum. 2 Contemptus. 3 Vilius. 4 Te audacem. 5 Irrides 6 Commiserationem in te excitant. 7 Condolere. 8 In volubili globo, ubi cuncta sunt incerta. 9 Imperium. 10 Fortunæ. 11 Inferet tibi pœnas promeritas. 12 Nemesis, vindictæ Dea. 13 Superbe. 14 Miserum.

Vidi ego, naviſragum qui riſerat, æquore mergi:
Et, numquam, dixi, juſtior unda 15 fuit.
16 Vilia qui quondam miſeris alimenta negarat,
Nunc mendicato paſcitur ipſe cibo.
17 Paſſibus ambiguis Fortuna 18 volubilis errat,
Et manet in nullo certa 19 tenaxque loco.
Sed modo 20 læta manet, 21 vultus modo ſumit acerbos;
22 Et tantum conſtans in levitate ſua eſt.
Nos quoque 23 floruimus, ſed 24 flos erat ille caducus;
Flammaque de ſtipula noſtra breviſque fuit.
Neve tamen tota 25 capias fera gaudia mente:
26 Non eſt placandi ſpes mihi nulla 27 Dei.
Vel 28 quia peccavi 29 citra ſcelus; 30 utque pudore
Non caret, 31 invidia ſic mea culpa caret:

15 Merito illorum illud fit. 16 Vidi divitem tam inopem factum, ut mendicaret. 17 Incerto greſſu. 18 Inconſtans. 19 Firma. 20 Favens, læta. 21 Modo fit adverſa & triſtis. 22 ſemperque inconſtans eſt. 23 Felices fuimus. 24 Felicitas illa brevis fuit. 25 Propter meum infortunium. 26 eſt mihi aliqua ſpes. 27 Auguſti. 28 Ideo gratiam ſpero. 29 Ex imprudentia. 30 Et licet factum meum non caret ignominia. 31 Non eſt odioſum.

Vel quia nil ingens 32 ad finem Solis ab ortu,
33 Illo, cui 34 paret, mitius orbis habet.
Scilicet ut non est 35 per vim superabilis ulli,
36 Molle cor ad 37 timidas sic habet ille preces.
Exemploque Deum, 38 quibus accessurus & ipse est,
39 Cum pœnæ venia plura 40 roganda petam.
41 Si numeres anno Soles & nubila toto,
Invenies 42 nitidum sæpius isse diem.
Ergo, ne nostra nimium lætere ruina,
43 Restitui quondam me quoque posse puta.
Posse puta fieri, lenito Principe, vultus
Ut videas media 44 tristis in Urbe meos:
Utque ego te videam 45 causa graviore 46 fugatum.
47 Hæc sunt 48 a primis proxima vota mihi.

ELE-

---

32 A solis ortu ad occasum. 33 Sc. Cæsare. 34 Orbis subjectus est. 35 Invictus. 36 placabile. 37 Humiles, supplices. 38 In quorum numerum & Augustus aliquando recipietur. 39 Ut mihi ignoscat. 40 Quam petam. 41 Si conferas cælum serenum cum nubilo. 42 Serenum. 43 In patriam revocari. 44 Quod sim in patriam restitutus. 45 Ob majus meo delictum. 46 In exilium missum. 47 Ut te graviore causa fugatum videam. 48 Secunda (ut tu exules) post prima mea vota, ut reducar.

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Laudat amici fidem, fateturque se ejus beneficio vitam ducere, simulque gratias agit, Postremo dicit se libenter ejus beneficia nota omnibus facturum fuisse, si ille suis se scriptis nominari pateretur.

O Tua si sineres in nostris nomina poni
Carminibus; positus quam mihi sæpe fores!
Te 1 solum 2 meriti canerem memor: inque libellis
3 Crevisset sine 4 te 5 pagina nulla meis.
Quid tibi deberem tota 6 sciretur in Urbe;
7 Exul in amissa si tamen Urbe legor.
Te præsens mitem, te nosset 8 serior ætas;
9 Scripta vetustatem si modo nostra ferent.
Nec tibi cessaret doctus 10 bene dicere lector:
Hic tibi 11 servato vate 12 maneret honor.
Cæsaris est primum munus, quod 13 ducimus auras:
Gratia 14 post magnos est tibi habenda Deos,

1 Præ omnibus. 2 Auxilii. 3 Addita fuisset. 4 Tuo nomine. 5 Libro nulli. 6 Innotesceret. 7 Si Romani dignantur exulis scripta legere. 8 Posteri. 9 Si modo scripta nostra ad posteros venient. 10 Te laudare. 11 Me Ovidio a te reservato. 12 Hunc tibi conciliarem honorem. 13 Vivimus. 14 post Augustum ejusque liberos tibi debeo vitam meam.

Ille dedit vitam; tu, quam dedit ille, tueris:
Et facis accepto 15 munere posse frui.
Cumque perhorruerit 16 casus 17 pars maxima nostros,
18 Pars etiam credi pertimuisse velit;
19 Naufragiumque meum tumulo spectarit ab alto,
Nec dederit nanti per freta sæva manum;
20 Seminecem 21 Stygia revocasti solus ab unda.
22 Hoc quoque, quod memores possumus esse, tuum est.
Di tibi se tribuant cum Cæsare semper 23 amico:
Non potuit votum 24 plenius esse meum.
25 Hæc meus 26 argutis, si tu paterere, libellis
Poneret in multa luce videnda 27 labor.
Se quoque nunc, quamvis est jussa quiescere, quin te
Nominet 28 invitum, vix mea Musa 29 tenet.
Utque canem pavidæ nactum vestigia cervæ
30 Luctantem frustra 31 copula dura 32 tenet;

Ut-

---

15 Vita. 17 Exilium meum, ne mecum in exilium ire juberetur. 17 Amicorum. 18 Nonnulli velint videri mea causa timuisse, cum tamen non timerent, quia erant amici fucati. 19 Miseriam meam viderit, opem tamen non tulerit. 20 Me semimortuum solus post Augustum servasti. 21 A morte. 22 Si enim non viveremus, memores esse non possemus. 23 Propitius. 24 Majus. 25 Tua in me beneficia. 26 Eruditis. 27 Gaudium meum. 28 Contra voluntatem tuam. 29 Sed cohibet. 30 Conantem insequi. 31 Funis durus, quo canes a venatoribus alligantur. 32 Vix alligatus tenetur alteri cani.

Utque fores 33 nondum reserari carceris acer
Nunc pede: nunc ipsa fronte 34 lacessit equus:
Sic mea 35 lege data 36 vincta atque inclusa 37 Thalia
Per titulum 38 vetiti nominis ire cupit.
Ne tamen officio memoris 39 lædaris amici,
Parebo jussis 40 (parce timere) tuis.
At non parerem, 41 nisi si meminisse putares:
42 Hoc quod non prohibet vox tua, gratus ero.
Dumque (quod o breve sit!) 43 lumen 44 solare videbo,
45 Serviet officio spiritus iste tuo.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Tres annos se in Ponto fuisse scribit Poeta, qui decem sibi videantur, idque loci asperitate, & difficultatibus, quas deinde subjungit.

UT sumus in Ponto, ter frigore 1 constitit Ister,
Facta est Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patria procul esse 2 tot annis,

 3 Dar-

33 Nondum aperti termini, unde equi currere incipiunt. 34 Pulsat. 35 Ne tuum nomen exprimam. 36 Ligata, quia mihi silentium impositum est. 37 Musa. 38 A te qui non vis a me nominari. 39 Damnum patiaris. 40 Te nominatum iri. 41 Nisi crederes, me tui esse memorem. 42 In eo officio, quod non vetas. 43 Vitam, quandiu vivam. 44 Al. *vitale*. 45 Parebo tibi.

1 Congelatus est. Quo tertium annum significat. 2. h. e. decem.

3 Dardana quot Grajo Troja sub hoste fuit.
4 Stare putes, adeo procedunt tempora tarde,
Et 5 peragit lentis passibus annus iter.
Nec mihi 6 solstitium 7 quicquam de noctibus aufert,
Efficit 8 angustos nec mihi 9 bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura 10 novata est;
Cumque meis curis omnia longa facit.
11 Num peragunt solitos communia tempora motus,
Suntque magis vitæ tempora dura meæ?
12 Quem tenet Euxini 13 mendax cognomine littus,
Et Scythici 14 vere terra sinistra freti.
Innumeræ circa gentes fera bella minantur;
Quæ sibi non rapto vivere turpe putant.
Nil 15 extra tutum est: 16 tumulus defenditur ægre
Mœnibus exiguis, 17 ingenioque loci.
Cum minime credas, ut aves, densissimus hostis,

Ad-

---

3 Quot Troja a Græcis obsessa est. 4 Credas tempora non labi aut moveri. 5 Annus diu durat. 6 Solstitium est quasi solis statio, ubi sol non progreditur ultra, sed reverti incipit. Noctes facit breviores. 8 Breves. 9 Solstitium hybernum. 10 Mutata. 11 Num movetur cælum more consueto? 12 Me. 13 Quia potius est inhospitale, cum Euxinus denotet hospitalis. 14 Vere sinistra h. e. infelix terra, ut in sinistra parte sita. 15 Urbem. 16 Collis, in quo urbs exstructa est. 17 Situ & natura lo-

Advolat, & prædam vix 18 bene visus agit.
Sæpe intra muros clausis 19 venientia portis
Per medias 20 legimus 21 noxia tela vias.
Est igitur rarus, qui rus colere audeat: isque
Hac arat infelix, hac tenet arma manu.
Sub galea pastor junctis 22 pice cantat 23 avenis;
24 Proque lupo pavidæ bella verentur oves.
Vix ope castelli defendimur; & tamen intus
Mixta facit Grajis 25 barbara turba metum.
Quippe simul 26 nobis habitat discrimine nullo
Barbarus, & 27 tecti plus quoque parte tenet.
Quos 28 ut non timeas, possis odisse videndo,
29 Pellibus, & longa tempora tecta coma.
Hos quoque, qui 30 geniti Graja creduntur ab urbe,
Pro 31 patrio cultu 32 Persica bracca tegit.
Exercent 33 illi 34 sociæ commercia linguæ.
Per gestum res est significanda mihi.
Barbarus hic ego sum, quia non intelligor 35 ulli.

ci, quia urbs natura munita est. 18 Recte. 19 Missa. 20 Colligimus. 21 Hostilia. 22 Non cera. 23 Fistulis. 24 Loco luporum hostes & bella timent. 25 Getæ, una cum Græcis Tomon inhabitantes. 26 Nobiscum in eadem domo. 27 Maximam domus partem occupat. 28 Licet. 29 Pellitis vestibus & togis. 30 Coloni Græci. 31 Græco habitu, tamquam cultiori & civiliori. 32 Vestis Persis usitata. 33 Græci & Getæ. 34 Notæ. 35 Ab ullo.

Et rident 36 stolidi verba Latina Getæ.
37 Meque palam de me tuto male sæpe loquuntur:
Forsitan 38 objiciunt exiliumque mihi.
(Utque fit, 39 in me 40 aliquid, si quid dicentibus illis
42 Abnuerim quoties 43 annuerimque, putant.)
Adde, 44 quod injustum rigido jus dicitur ense:
Dantur & in medio vulnera sæpe foro.
O duram 45 Lachesin, quæ 46 tam grave sidus habenti
47 Fila dedit vitæ non breviora meæ.
(Quod 48 patriæ vultu, vestroque caremus, amici,
Quodque hic in Scythicis finibus 49 esse queror,)
50 Utraque pœna gravis; merui tamen 51 Urbe carere,
Non merui tali forsitan esse loco.
Quid loquor ah demens? 52 Ipsam quoque perdere vitam
Cæsaris offenso numine dignus eram.

ELE-

36 Stupidi. 37 Me præsente. 38 Exprobrant. 39 Contra. 40 Mali. 41 Loquentibus Barbaris. 42 Capite negaverim. 43 Capite affirmaverim. 44 Quod controversiæ non legibus, sed armis decidantur. 45 Parcarum unam. 46 Tam infelici. 47 Mihi non dedit breviorem vitam. 48 Romæ. 49 Vivere. 50 Et amicorum carere consuetudine, & in Scythia vivere. 51 Roma abesse. 52 Mori.

ELEGIA XI.

ARGUMENTUM.

Dolet Poeta, uxorem ab inimico jurgiis lacessitam exulisque uxorem vocatam; eamque hortatur, ut omnia patiatur, quandoquidem Augustus se non exulem sed relegatum nominavit.

QUod te nescio quis 1 per jurgia 2 dixerit esse
  Exulis uxorem, 3 littera questa tua est.
Indolui, non tam 4 mea quod fortuna male audit,
  Qui jam consuevi fortiter esse miser:
Quam quia, 5 cui minime vellem, sim caussa pudoris,
  Teque rear nostris 6 erubuisse malis.
Perfer, & obdura: multo graviora tulisti,
  Cum 7 me surripuit Principis ira tibi.
Fallitur iste tamen, quo judice nominor exsul.
  8 Mollior est culpam pœna secuta meam.
Maxima pœna mihi est, 9 ipsum offendisse; priusque

Ve-

1 Inter. 2 Objecerit tibi. 3 Epistolas. 4 Quod ego exul dicor. 5 Tibi meæ uxori. 6 Pudibundam factam esse. 7 Discedentem a te. 8 Mitior: nam relegatus sum, non exul. 9 Augustum. 10 Quam Cæsarem offendi, maluissem mori.

Venisset mallem funeris hora mihi.
11 Quassa tamen nostra est, non fracta, nec 12 obruta puppis:
Utque caret 13 portu, sic tamen exstat aquis.
Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis 14 ademit;
Quæ merui 15 vitio perdere cuncta meo;
Sed quia peccato facinus non adfuit illi,
16 Nil nisi me patriis jussit abesse 17 focis.
Utque 18 aliis, numerum quorum comprendere non 19 est,
Cæsareum numen, sic mihi mite fuit,
Ipse relegati, non exulis utitur in me
Nomine: tuta 20 sub judice caussa mea est.
Jure igitur laudes, Cæsar, 21 pro parte virili
Carmina nostra tuas qualiacumque canunt.
Jure Deos, ut adhuc cœli tibi limina claudant,
22 Teque velint 23 sine se comprecor esse Deum.
Optat idem populus; 24 sed ut in mare flumina vastum,
Sic solet exiguæ currere rivus aquæ.

At

---

11 In periculo versatur. 12 Submersa navis. 13 Loco tuto. 14 Eripuit Cæsar. 15 Errore. 16 Roma migrare tantum jussit. 17 Domo. 18 Mite fuit. 19 Licet. 20 Ipso Cæsare judice. 21 Quantum in ipsis est. 22 Velint te esse Deum apud nos in terra, non apud ipsos in cælo. 23 Alibi, quam ipsi sunt. 24 Meæ preces ut populi, perveniunt ad Deos, sicut parva flumina mare ingrediuntur, ut magna.

At 25 tu fortunam, cujus vocor exul ab ore.
  Nomine 26 mendaci 27 parce gravare meam.

ELEGIA XII.

ARGUMENTUM.

Amico hortanti ut aliquid scriberet; respondet Poeta, causasque assignat, cur id sibi facere non liceat. Demum ostendit, se non posse teneri quin semper aliquid componat, composita vero igni tradat.

Scribis, ut oblectem studio 1 lacrymabile tempus,
  Ne pereant turpi pectora nostra 2 situ.
Difficile est quod, amice, mones, quia carmina lætum
  Sunt opus, & 3 pacem mentis habere volunt.
Nostra per adversas agitur Fortuna procellas:
4 Sor-

25 Conviciator. 26 Falso: sum enim relegatus, non exul, quod magis infame est. 27 Noli aliquid miseriæ meæ addere.

1 Tempus hujus mei exilii. 2 Ignavia. 3 Tranquillitatem animi.

4 Sorte nec ulla mea triſtior eſſe poteſt.
Exigis, ut 5 Priamus natorum funere 6 plaudat;
Et 7 Niobe 8 feſtos ducat ut orba choros.
Luctibus, an ſtudio videor debere 9 teneri,
10 Solos in extremos juſſus abire Getas?
Des licet hic 11 valido pectus mihi robore fultum,
Fama refert 12 Anyti quale fuiſſe reo;
13 Fracta cadet tantæ ſapientia mole ruinæ:
(Plus valet humanis viribus ira Dei.)
Ille 14 ſenex dictus ſapiens ab 15 Apolline nullum
Scribere in 16 hoc caſu ſuſtinuiſſet opus.
17 (Ut patriæ veniant, veniant oblivia noſtri,
18 Omnis ut amiſſi ſenſus abeſſe queat;)
At 19 timor 20 officio fungi vetat ipſe quieto;
Cinctus ab innumero me tenet hoſte locus.
Adde, quod ingenium longa 21 rubigine 22 læſum

23 Tor-

---

4 Statu meo. 5 Rex Trojæ, qui quinquaginta liberos amiſerat. 6 Signa lætitiæ edat. 7 Amphionis uxor, cujus liberos Dea Latona, Apollinis & Dianæ ſagittis interficiendos curat: Niobemque ipſam in ſaxum mutarat. 8 Feſtivas ſaltationes. 9 Occupari. 10 Sine ullo comite. 11 Conſtantia inſuperabili. 12 Socrati, quem Anytus accuſarat. 13 Succumbet tantæ calamitatis moli. 14 Socrates. 15 Oraculum Apollinis. 16 Hac miſeria, in qua ego ſum. 17 Licet omnium obliviſcar. 18 Licet commiſſi erroris penitus non recorder. 19 Hoſtilis. 20 Prohibet verſus componere. 21 Deſuetudine componendi. 22 Corruptum.

23 Torpet: & eſt multo, quam fuit ante, minus.
Fertilis, aſſiduo ſi non 24 renovetur aratro,
Nil, niſi 25 cum ſpinis gramen, habebit ager.
Tempore qui longo 26 ſteterit, male curret, & inter
27 Carceribus miſſos ultimus ibit equos.
Vertitur in teneram 28 cariem, rimiſque 29 dehiſcit,
Si qua diu ſolitis cymba 30 vacavit aquis.
31 Me quoque deſpero, 32 fuerim cum parvus & ante,
Illi, qui fueram, poſſe redire parem.
33 Contudit ingenium 34 patientia longa laborum:
Et pars antiqui magna 35 vigoris abeſt.
Sæpe tamen nobis, ut nunc quoque, 36 ſumpta tabella eſt;
Inque ſuos volui cogere 37 verba pedes.
Carmina ſcripta mihi ſunt nulla, aut qualia cernis,

Di-

---

23 Languet, 24 Colatur. 25 Inutiles herbas. 26 In ſtabulis. 27 Terminis, unde equi currere incipiunt. 28 Putredinem lignum corrumpentem. 29 Patet. 30 Non fuit in aqua ſolita. 31 Non puto, me poſthac effecturum, quod antea effeci. 32 Quia & antea parvo ingenio fui. 33 Imminuit. 34 Dum diu mala paſſus ſum. 35 Sc. ingenii. 36 Verſus conſcripſi. 37 Verſus.

Digna sui domini 38 tempore, digna 39 loco.
Denique non parvas animo dat 40 gloria vires;
Et fecunda facit pectora laudis amor.
Nominis & famæ quondam 41 fulgore 42 trahebar,
Dum tulit 43 antennas 44 aura secunda meas.
45 Non adeo est bene nunc, 46 ut sit mihi gloria curæ.
Si liceat, 47 nulli cognitus esse velim.
An, quia 48 cesserunt primo bene carmina, suades
Scribere, 49 successus ut sequar ipse meos?
50 Pace novem vestra liceat dixisse 51 Sorores:
Vos estis nostræ maxima caussa fugæ.
Utque dedit 52 justas 53 tauri fabricator aheni,
Sic ego do pœnas 54 artibus ipse meis.
55 Nil mihi debuerat cum versibus amplius esse,
Sed fugerem merito naufragus omne 56 fretum.
At puto, 57 si demens studium fatale retentem,
Hic

38 Tristi. 39 Barbaro. 40 Cupido gloriæ. 41 Celebritate. 42 Incitabar. 43 Novem. 44 Ventus favens. 45 Non tam prosperæ sunt in præsens res meæ. 46 Ut sim gloriæ cupidus, quia id tantum felices decet. 47 Ob infamiam exilii. 48 Felicia mihi fuerunt. 49 Uti eamdem fortunam sequar. 50 Bona venia. 51 Musæ, sive carmina, quorum Musæ sunt auctores. 52 Sc. pœnas. 53 Perillus. 54 Poesi meæ. 55 Rei. 56 Periculum. 57 Si regrediar ad studium

Hic mihi præbebit 58 carminis arma locus.
Non liber hic ullus, non qui 59 mihi commodet aurem,
Verbaque significent quid mea norit, adest.
(Omnia barbariæ loca sunt, vocisque ferinæ,
Omnia sunt Getici plens timore soni.)
Ipse mihi videor jam dedidicisse Latine:
Jam didici Getice Sarmaticeque loqui.
Nec tamen, ut verum fatear tibi, nostra 60 teneri
61 A componendo carmine Musa potest.
Scribimus, & scriptos absumimus igne libellos.
Exitus est studii 62 parva favilla mei.
63 (Nec possum, & cupio non ullos ducere versus.
Ponitur 64 idcirco noster in igne labor.)
Nec nisi pars casu flammis erepta 65 dolove
Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
Sic utinam, quæ nil metuentem 66 tale 67 magistrum
Perdidit, in cineres 68 Ars mea versa foret.

ELE-

meum, quod mihi fato quodam nocuit, inventurus sum arma versibus idonea. 58 Libros innuit, & ea quæ subjunxit. 59 Me auscultet. 60 Al. *revelli* vel retrahi. 61 Quo minus carmen componat. 62 Parvus ignis & cinis est fructus mei studii. 63 Et non possum non versus componere. 64 Quia versus scribere nolo, & tamen non possum. 65 Ut me ipsum fallam. 66 Exilium inde oriturum. 67 Me Ovidium. 68 Libri de Arte amandi, aut integra Poesis.

ELEGIA XIII.

ARGUMENTUM.

Amicum hortatur, ut quandoquidem amoris multa olim pignora ſibi dederit, nunc verbis & litteris ne parcat. Quod ſi emendarit, dicit nihil ab ejus amicitia amplius deſiderandum eſſe.

Hanc tuus e 1 Getico mittit tibi Naſo ſalutem:
Mittere 2 rem ſi quis, qua caret ipſe, poteſt.
3 Æger enim 4 traxi contagia corpore mentis,
Libera 5 tormento pars mihi ne qua 6 vacet.
Perque dies multos lateris 7 cruciatibus uror,
Sed quod 8 non modico frigore leſit hiems.
Si tamen ipſe vales, 9 aliqua nos parte valemus:
Quippe mea eſt 10 humeris fulta ruina tuis.
Qui mihi cum dederis 11 ingentia pignora, cumque
12 Per numeros omnes 13 hoc tueare caput;

14 Quod

1 Sc. Littore. 2 Intelligit ſalutem. 3 Afflictus. 4 Ipſum corpus præ nimia triſtitia ſe male habere cœpit. 5 Dolere. 6 Careat. 7 Dolore, h. e. Pleuritide vexor. 8 Satis magno. 9 In amicis. 10 Auxilio tuo ſuſtentata. 11 Magna teſtimonia moris. 12 Omnibus modis. 13 Me Ovidium.

14 Quod tua me raro solatur epistola, peccas:
15 Remque piam præstas, ni mihi 16 verba neges.
Hoc precor emenda: quod si correxeris unum,
Nullus in egregio corpore 17 nævus erit.
18 Pluribus accusem; fieri nisi possit ut ad me
19 Littera non veniat; missa sit illa tamen.
Di faciant ut sit 21 temeraria nostra querela;
Teque putem falso non meminisse mei.
21 Quod precor, 22 esse liquet: 23 neque enim mutabile robur
Credere me fas est pectoris esse tui.
24 Cana prius 25 gelido desint absinthia Ponto,
Et careat dulci 26 Trinacris 27 Hybla thymo,
Immemorem quam te quisquam 28 convincat 29 amici.
30 Non ita sunt fati stamina nigra mei.

Tu

---

14 Quod raro ad me scribis. 15 Et opus pium facis. 16 Epistolas tuas. 17 Macula vel vitium. 18 Pluribus verbis accusarem tuum officium. 19 Epistola tua. 20 Falsa, quod litteræ tuæ interierint. 21 Ut falso de te querat. 22 Apparet te scripsisse. 23 Non possum credere mentis tuæ constantiam in me amando esse labefactatam. 24 Cujus folia sunt alba. 25 Frigidæ regioni ponti. 26 Sicilia vocatur Trinacria a tribus promontoriis. 27 Siciliæ civitas. 28 Ostendit. 29 Mei. 30 Non tam sum infelix, ut sis immemor amici.

Tu tamen, ut [31] falsæ possis quoque [32] pellere culpæ
Crimina; [33] quod non es, ne videare, cave.
Utque solebamus consumere longa [34] loquendo
Tempora, [35] sermonem deficiente die;
Sic [36] ferat ac referat [37] tacitas nunc littera voces,
Et [38] peragant linguæ charta, manusque vices.
Quod fore ne nimium videar [39] diffidere, sitque
Versibus hic paucis admonuisse satis:
Accipe, quo semper finitur epistola verbo,
Atque meis [40] distent [41] ut tua fata, Vale.

ELEGIA XIV.

ARGUMENTUM.

Uxori immortalitatem pollicetur Poeta, dicitque multas fore, quæ quamvis eam miseram esse existiment, illi tamen invideant, & eam felicem appellent. Simulque ostendit, nihil a se majus præstari potuisse. Quod cum ita sit, eam hortatur, ut in fide permaneat, ne a quoquam jure accusari possit. Exemplis etiam probat, ejusmodi fidem erga maritos nullo umquam ævo taceri solitam.

Quan-

---

31 Ut falso dicaris amici immemor. 32 Depellere. 33 Defertor amicitiæ. 34 Confabulando. 35 In noctem usque. 36 Fiat litterarum commutatio. 37 Scriptas. 38 Sustineat. 39 Minus credere. 40 Diversa fiat. 41 Utinam.

QUanta tibi dederint nostri 1 monumenta libelli,
O mihi me conjux carior, ipsa vides.
2 Detrahat auctori multum Fortuna licebit;
Tu tamen 3 ingenio clara ferere meo.
4 Dumque legar, mecum pariter tua fama legetur:
5 Nec potes in mæstos omnis abire rogos.
Cumque viri casu possis miseranda videri;
Invenies aliquas, quæ, quod es, esse velint.
Quæ te, nostrorum cum 6 sis in parte 7 malorum,
Felicem dicant, 8 invideantque tibi.
(Non ego divitias dando tibi 9 plura dedissem.
10 Nil feret ad manes divitis umbra suos.)
11 Perpetui 12 fructum donavi nominis: idque,
13 Quo dare nil potui munere majus, habes.
Adde, quod, ut 14 rerum sola es 15 tutela mearum,

Ad

---

1 Encomia, quibus cognosceris. 2 Valde me faciat infelicem. 3 Versibus, ex ingenio meo natis, celebrabere. 4 Et dum scripta mea legentur. 5 Nec tota deleri potes, ut corpus rogo absumitur. 6 Mecum dolenter feras exilium meum. 7 Calamitatis meæ. 8 Quod a me lauderis. 9 Quam dedi, nempe immortalitatem. 10 Anima divitis nihil opum feret ad inferos. 11 Perpetuo duraturæ famæ immortalitatem tibi carminibus meis comparari. 12 Usum. 13 Immortalitate famæ. 14 Fortunarum. 15 Defensor.

Ad te non parvi venit 16 honoris onus.
Quod 17 numquam vox est de te meâ muta, tuique
18 Judiciis debes esse 19 superba viri.
20 Quæ ne quis possit 21 temeraria dicere, 22 persta,
Et pariter serva meque piamque fidem.
Nam tua, dum 23 fletimus, turpi sine crimine mansit,
Et famæ probitas 24 irreprehensa fuit.
25 Per eadem nostra nunc est tibi facta 26 ruina:
27 Conspicuum virtus hic tua ponat opus.
Esse 28 bonam facile est, 29 ubi, 30 quod vetet esse 31 remotum est;
Et nihil officio 32 nupta quod obstet habet.
33 Cum Deus intonuit, non se subducere nimbo,
Id demum pietas, id 34 socialis amor.
Rara quidem 35 virtus, quam non Fortuna 36 gubernet,

37 Quæ

---

16 Erit tibi hoc onus magno honori. 17 Semper loquitur in laudes tuas. 19 Quod maritus tuus te maximam judicet. 19 Fastu plena. 20 Judicia. 21 Falsa. 22 Sis constans in amore conjugali. 23 In urbe floruimus. 24 Non etiam laudata. 25 Ac antea fuit. 26 propter nostram ruinam. 27 Memorabile factum. 28 Feminam & uxorem. 29 Quando. 30. Id. quod prohibeat bonam uxorem esse. 31 Ademptum. 32 Cum uxor apud maritum secura vivere potest. 33 Cum adversi quid marito contingit, tunc laborem non refugere. 34 Conjugalis. 35 Amicitia, vel amici. 36 Regat, ut cum crescente fortuna & amicitia crescat.

37 Quæ maneat ſtabili, 38 cum fugit illa, pede.
Si qua tamen, pretii ſibi merces ipſa 39 petiti,
40 Inque parum lætis 41 ardua rebus adeſt.
(Ut 42 tempus numeres, per ſæcula nulla 43 tacetur,
Et loca mirantur, 44 qua patet orbis iter.)
Adſpicis ut longo maneat laudabilis ævo
45 Nomen inexſtinctum 46 Penelopæa fides?
Cernis, ut 47 Admeti cantetur, ut 48 Hectoris uxor,
Auſaque in accenſos 49 Iphias ire rogos?
Ut vivat fama conjux 50 Phylaccia, 51 cujus
Iliacam celeri vir pede preſſit humum?
Nil opus eſt 52 letho pro me; ſed amore fideque
Non ex difficili fama petenda tibi eſt.

rum deficiente deficiat. 37 Quæ permaneat conſtans, cara eſt. 38 Cum fortuna aliquem deſerit. 39 Quæſiti. 40 In rebus adverſis. 41 Generoſa. 42 Quo laudatur. 43 Virtus ipſa ſiletur. 44 H. e. omnia. 45 Famam perennem. 46 Penelopis fides erga Ulyſſem. 47 Alceſtes. 48 Andromache. 49 Evadne, Iphiæ filia, uxor Capanei. 50 Laodamia, uxor Proteſilai, ſic vocata a Phylace Theſſaliæ urbe, quæ ejus marito, Protelao, paruit. 51 Cujus maritus primus in terram Trojanam egreſſus eſt. 52 Morte per ferrum & ignes.

Nec te credideris, 53 quia non facis, iſta moneri :
54 Vela damus, quamvis remige puppis eat.
Qui mone, ut facias, quod jam facis ; ille monendo
Laudat, & 55 hortatu comprobat acta ſuo.

INDEX

53 velut officii immemorem. 54 Hæc magis ex amore ad te ſcribenda putavi, quam quod putem, te monitis meis egere. 55 Hortando laudat quæ agis.

INDEX
VERBORUM ET RERUM

maxime memorabilium in hoc Libello occurrentium.

Primus numerus indicat Paginam *hujus Libelli, alter* Versum *Elegiæ, & tertius* Notam.

habet

Am-

Battus

Nun-

D.

Duli-

I

Nubi-

Duli-

I

Nubi-

T

etiam

FINIS.